

Komunisti so dolžni biti za vzgled v prvih vrstah

Na veličastni proslavi ob 30. obletnici bitke na Sutjeski se je zbralo približno 100.000 ljudi — Med udeleženci so bili skoraj vsi preživeli borci — Zbranim je govoril predsednik Tito

OD NASEGA POROČEVALCA

TJENTISTE, 4. jul. »Kdor je umrl na Sutjeski, ni umrl, pravijo o tej legendarni bitki. Da je tako, je potrdilo današnje zborovanje ob 30-letnici bitke na Tjentištu. Udeležilo se ga je skoraj 100.000 ljudi, med njimi tudi predsednik Tito z ženo Jovanko in najvišji politični voditelji: Edvard Kardelj, Mijalko Todorović, Džemal Bijedić, Branko Mikulić, Hamdija Pozderac, Nikola Ljubić in drugi člani delegacij iz vseh republik in pokrajin. Titov govor objavljamo na 2. strani.

Epopeja so ljudje. Bitka na Sutjeski je naša največja, je dejal danes predsednik Tito, ko je govoril o pomenu legendarne bitke na Sutjeski, o naši revoluciji in povojnem razvoju ter uspehih Jugoslavije na svetovnem političnem področju.

V podnožje veličastnega spomenika-grabnice na Tjentištu so vzdane kosti 3301 borca, ki so padli v prebojni 5. sovražnikove ofenzive, ko

je 120.000 okupatorjevih vojakov nameravalo uničiti 19.000 partizanov, ki jih je vodil Tito. Ni se jim posrečilo. Nemški general Lütters je moral priznati: »Komunistične sile pod Titovim vodstvom so odlično organizirane in imajo borbeno moralo, ki sili k spoštovanju. Bili so fanatični, skrajno zagriženi borci.«

Danes, po tridesetih letih, je bilo Tjentište v zastavah. Po dolni Sutjeske so odme-

vale borbene pesmi, rokovali in poljubljali so se preživeli borci. Našli so jih 6550, medtem ko jih je preživelo 7.002.

Razen borcev se je slavja udeležilo 1500 tabornikov in 500 brigadirjev, ki so pred rokom zgradili cesto pod vrh Ozrena, kjer je bil ranjen prvotni komandant.

Predsednik Tito s spremstvom je malo po deseti uri položil venec k spomeniku,

nato pa ob ploskanju velike množice pregledal postrojene preživle borce te legendarne bitke. Po tem srečanju, ki je Tita očino ganilo, saj so ga borci pozdravljali z mahanjem, vojaškimi pozdravi, vzklikanjem in pesmijo, je predsednik Zveze združenih borcev NOV Marjan Cvetković otvoril veliko ljudsko zborovanje, na katerem se je maršal Tito v svečani modri uniformi povzpela na govorniškem odru in zbranim spregovoril o pomenu legendarne bitke na Sutjeski, o naši revoluciji ter o povojnem razvoju in velikih uspehih Jugoslavije na svetovnem političnem področju.

Posebna zanimivost letošnjega srečanja na Tjentištu

pa je bila sinočnja premiera filma »Sutjeska«. Ekranizacija je bila v zgodovinskem okolju, na prostem in med večstično množico si je film ogledal tudi predsednik Tito s svojim spremstvom. O tej novi jugoslovanski filmski epopeji se je danes zelo pohvalno izrazil, a poudaril: »Vsi vemo, da je bilo na Sutjeski še dosti huje, kot smo videli sinoči.« Prisotni borci so z gromkim ploskanjem po zdravili njegove besede.

Sicer pa so se danes slovesnosti ob 30-letnici bitke na Sutjeski nadaljevali z najrazličnejšimi slovesnostmi in športnimi tekmovanji ter srečanji starih tovarišev izpred tridesetih let.

MARJAN BAUER

Titova poslanica evropski konferenci

HELSINKI, 4. jul. (Tanjug) — Predsednik SFRJ Josip Broz Tito je poslal konferenci o evropski varnosti in sodelovanju, ki se je včeraj začela v glavnem finskem mestu, tole poslanico:

»S posebnim zadovoljstvom pošiljam udeležencem konferencije o evropski varnosti in sodelovanju pozdrave in jim želim uspešno delo.

Po strašnih pustošenjih in milijonskih žrtvah, ki jih je terjala druga svetovna vojna v svetu, se zlasti v Evropi, in po dolgi letih hladne vojne so države Evrope, ZDA in Kanada krenile po poti sodelovanja medsebojnih odnosov in iskanja rešitve za odprta vprašanja s pogajanj in sporazumevanjem. Prav konferenca o evropski varnosti in sodelovanju je rezultat take pozitivne usmeritve.

Med pripravami sta prišla do izraza realizem in odločnost, da bi na osnovi tega, kar je skupno vsem državam, omogočili sklicanje konferencije. Vse to budi optimizem in upanje, da bodo na konferenci dosegli rezultate, ki bodo ugodno vplivali na mir, varnost in sodelovanje, ne le med državami Evrope, temveč po svetu.

Mednarodna javnost pričakuje od konference, da bo prispevala k nadaljnji premostitvi sedanje razcepljenosti v Evropi in k poglobljanju in razširjanju začelih

procesov. Vse to bo možno, če bo na konferenci prišla do izraza odločnost vseh držav-učležnikov, da bi medsebojne odnose in sodelovanje poglobljale na temelju popolne enakopravnosti in vzajemnega spoštovanja, doslednega upoštevanja suverenosti in integritete ter neovmešavanja v notranje zadeve drugih, kar je v duhu načel in ciljev OZN.

Varnost in sodelovanje v Evropi pa ne moreta imeti trajnejših osnov, dokler v neposredni okolici, zlasti na Bliznjem vzhodu, pa tudi drugod po svetu, ne bodo odpravljena žarišča spopadov in njihovih vzroki in dokler se države, ki se udeležujejo konferencije, ne bodo v odnosih z drugimi državami držale načel, o katerih se bodo na konferenci domenile kot o temelju za svoje medsebojne odnose. Države, udeležence konferencije, pa si morajo kot najbolj razviti del sveta bolj prizadevati — kar je v njihovem skupnem in lastnem interesu — da bi zmanjšali prepad, ki ločuje razvite in manj razvite, bogate in revne države, saj je ta prepad neneh in nevaren vir nestabilnosti in spopadov po svetu.

Konferenca o evropski varnosti in sodelovanju je dogodek izjemnega pomena. Vse, ki se je udeležujejo, čaka resno in odgovorno delo. Zato ne bi smela izneveriti upov, ki jo vanjo polagajo.

Čile z roba „zgodovine“

Na robu odra, ki mu je svet nadel vse pridevke zgodovine, na robu odra, kjer si segata v roke dva, do nedavna najbolj izražena antagonizma — ZDA in ZSSR — tam, kjer vlada prijateljsko sporazumevanje in veje duha samozvestnega odločanja, tam na robu gre vsakdanost svojo pretresljivo pot. Samo da je ta pot na robu odra zgodovine zaradi manjših razmerij bolj skrita, manj pričujoča, čeprav ima vse razsežnosti hamletovskega »biti ali ne biti«.

O Čilu gre misel, o tistem jeziku zemlje med Andi in Pacifiku, ki se lomi med odločitvami, vztrajati na poti v socializem ali pa se vrniti v okvirje klasičnega meščanskega parlamentarizma, v katerem bo zavrženo ali zavrženo hotele delavstva pri sodelovanju v zgodovini. Nikjer v Latinski Ameriki ni so ta hip nasprotja izražena tako silovito, nikjer politične strasti tako prignane v vrh kot v Čilu. Iz krize v krizo pada država v času, ko je v njenem vodstvu socialist dr. Salvador Allende, človek z bogatimi političnimi in življenjskimi izkušnjami, človek, ki mu meče polena pod noge mednarodna reakcija, združena v tako imenovanih vnečasnih družbah, in skrajna desnica v državi, človek, ki se otepa s tistimi levicariji, ki bi radi spremenili družbo čez noč, zasedli posestva in prevzeli vodstvo tovarn, in človek, ki bi rad s postopnostjo dosegel to, kar so drugi storili z odkrito revolucijo.

Čilska pot, potisnjena v kot odra, na katerem se dogaja te dni svetovna zgodovina, ni nič manj pretresljiva, kot »velika zgodovina«, ki jo uprizarjajo velešili. Ubijanje na ulicah Santiaga, prazne trgovine z živili, vse to ni del Allendejeve vizije sveta, je pa resničnost, ki je neodtujljiva vsem družbenim procesom, katerih podstat ni samo želja po pravičnejši družbi, ampak tudi želja po ohranjanju starih razmerij, v katerih naj bi se svobodno razraščali moč podjetniške oligarhije in moč tujega kapitala. Mednarodne, tako imenovane »vnečasnne družbe«, ki so do nedavna svobodno plenile tudi v Čilu, vedo, da bodo po Čilu (če Allendeju dokončno uspe) izgubile pozicije tudi v drugih državah zelenega kontinenta.

Dogaňanja, ki smo jim priča v Čilu, ne pomenijo toliko spopad ideologij, kot spopad za življenje. Zato dobivajo tako krute razsežnosti. In ne le v Čilu. Latinska Amerika ni glavni oter sveta. To je njegova obrobja in Čile je samo kamen v mozaiku tega obrobja. Toda tu poteka boj, boj za obstanek, boj, ki ga je napredno delavstvo napovedalo svetu močnih in vse obvladujočih.

Zato imamo Čile v mislih. Čile z obrobja sveta, z jezika zemlje med Andi in Pacifiku. Čile z roba »zgodovine«.

PETER BRESČAK

Prvi uporniki

Veljko Vlahović: Primorski Slovenci ste prvi visoko dvignili zastavo boja proti fašističnemu okupatorju

ILIRSKA BISTRICA, 4. jul. Osrednja republiška proslava ob dnevu borca 4. julija je bila veliko ljudsko zborovanje v Ilirski Bistrici, ki so se ga udeležili tudi Mitja Ribičić, generalpodpolkovnik Franc Tavčar, Vida Tomšič, Miha Marinko, Vlado Janžić, Ljubo Jasnčić ter republiški in zvezni poslanci Primorske.

Zbranim udeležencem je najprej govoril nekdanji komisar tretje prekomorske brigade dr. France Hočevar. Orisal je poudaril, v katerem so bili znašili primorski ljudje med 25-letno okupacijo in fašističnim nasiljem, kar je rodilo njihov upor in priključitev narodno osvobodilnemu boju.

Več kot 15.000 primorskih Slovencev se je v Severni Afriki in Južni Italiji tudi vključilo v prekomorske brigade in se udeležilo osvobodilnega boja v domovini. Or-

ganiziranost pred prihodom v domovino in njihova vključitev v prekomorske brigade pomeni obliko udeležbe v NOV in ljudski revoluciji, zato jim pripadajo tudi enake pravice kot drugim borcem.

Veljko Vlahović, član izvršnega biroja predsedstva ZKJ, je odkril spomenik padlim borcem tretje prekomorske brigade in drugim borcem v parku III. prekomorske brigade. V svojem govoru je orisal zgodovinski pomen bitke na Sutjeski in zasedanja AVNOJ v Jajcu ter poudaril, da so bili takrat postavljeni

temelji naši samoupravni družbi. Primorski Slovenci so bili prvi, ki so na svoji koži občutili, kaj pomeni fašizem in prvi visoko dvignili zastavo protifašističnega boja.

Ko je govoril o notranjem razvoju, je poudaril, da moramo biti še bolj vztrajni, ko izpolnjujemo zastavljene cilje. Z ustavnimi spremembami ter izhodišč X. kongresa ZKJ je dobil boj za uveljavitev samoupravljanja bolj določeno smer, jasnejšo razredno opredelitev ter s tem trdnjše temelje. Več na 3. strani.

SUTJESKA — Tito med borb

Telefoto: Tanjug

Kissinger obišče Peking

Pričakujejo, da se bo Nixonov svetovalec setal tudi s Sihanukom

SAN CLEMENTE, 4. julija (Reuter) — Svetovalec predsednika Nixona Henry Kissinger bo avgusta obiskal Peking, kjer se bo pogovarjal s kitajskim premierom Chu En Lajem. Razpravljala bo o predvsem o tajnih pogajanjih za ustavitve vojne v Kambodži in o razširjeni kitajsko-ameriški stitkov. Med njimi, da hosta govorila tudi o obisku premiera Chu En Laja v ZDA. Japonska agencija Kyodo pa poroča, da v pekinških krogih pričakujejo, da se bo Kissinger setel tudi z Norodomom Sihanukom.

Trojni protest pri OZN

Čile, Peru in Ekvador proti francoskim jadrskim poskusom

SYDNEY, SANTIAGO, 4. julija (DPA, Tanjug) — Novozelandska fregata Otago in avstralska ladja Supply sta že na poti do otočja Mururoa v Južnem Pacifiku, kjer namerava Francija izvesti jedrsko eksplozijo. Iz Santiaga pa poročajo, da so vlade Čila, Perua in Ekvadora poslale generalnemu sekretarju OZN Valdimiru protest zaradi francoskih jedrskih poskusov na Pacifiku, saj je to v nasprotju z načeli listi-

to revolucije.

Izrael naklonjen Burgibi

Minister Eban: Izrael je voljan govoriti s tunizijskim predsednikom

RIM, 4. julija (Tanjug) — Izraelski zunanji minister Aba Eban je izjavil, da se je Izrael pripravljen pogovarjati s tunizijskim predsednikom Burgibo o Bliznjem vzhodu. To je šef izraelske diplomacije izjavil za milanski dnevnik »Corriere della Sera« in dejal, da so Izraelci celo pripravljeni že 48 ur po objavi intervjuja sestati se z Burgibo na kraju, ki ga bo on določil. Omenil pa je, da Izrael vztraja pri starih izhodiščih glede vsebine in poteka pogovorov.

Poskus udara v Iraku?

Zarotniki ubili iraškega obrambnega ministra in dva višja oficirja

BEJRUT, 4. jul. (Reuter) — V Bagdadu so ustanovili posebno sodišče; sodilo bo direktorju iraške varnostne službe, polkovniku Nazimu Kazarju in drugim zarotnikom, ki so v soboto ubili člana sveta revolucionarnega poveljstva in obrambnega ministra Hamada Sehaba in še dva višja oficirja. Ustanovili so tudi preiskovalno komisijo. »Cilj zarotnikov je bil uveljaviti reakcionaren in imperialističen vpliv v Iraku,« piše uradno glasilo baasistične stranke »al Sura«.

IS ne jamči za vse

Samoupravne interesne skupnosti naj same zagovarjajo svojo politiko

LJUBLJANA, 4. jul. — Predsedstvo slovenske skupščine je na zadnji seji, ki jo je vodil predsednik Sergej Kraigher, razpravljalo o značilnostih gospodarskega razvoja Slovenije v prvih letih desetletja. Skušali so oceniti, kako ustrezna podlaga so gradiva, ki jih je bila pripravila in sprejela slovenska skupščina, za konkretno politiko pri nadaljnji graditvi družbeno gospodarskega sistema, temelječega na ustavnih načelih.

Pri usklajevanju položaja družbenih služb z ustavo ni moč več zahtevati, da bi nosil izvršni svet vso odgovornost za politiko, ki jo uresničujejo samoupravne interesne skupnosti. Več na 4. str.

ZIS je popravil zakone

Sedem stabilizacijskih zakonov je uskladil s pripombami

BEograd, 4. jul. (Tanjug) — Zvezni izvršni svet je včeraj razpravljal, kaj naj stori po seji izvršnega biroja predsedstva ZKJ, ki je obravnavala, kako se uresničujejo njegovi sklepi za stabiliziranje gospodarstva. ZIS je tudi pripravil 7 zakonskih predlogov, ki jih je bil sprva umaknil, ter jih popravil v smislu povedanih pripomb tako iz republik kot iz družbenopolitičnih organizacij. Več na 4. str.

Razlaga stališč

Drugega dne Helsinkov so se nadaljevali govori delegatov — Michel Jobert: Evropa bi morala pomagati lačnim

OD NASEGA POROČEVALCA

HELSINKI, 4. jul. Ministrska faza konferencije o evropski varnosti in sodelovanju je danes prešla v drugi delovni dan in potrdila splošno odločenost vztrajati pri poglobitvi popuščanja.

Prvi govornik na današnjem zasedanju je bil vzhodnonemški zunanji minister Otto Winzer, ki je več kot polovico govora namenil sporazumom, ki so v zadnjih nekaj letih izboljšali odnose med Vzhodom in Zahodom v Evropi. Rekel je, da mora biti načelo o nedotakljivosti meja eno najpomembnejših na konferenci in da NDR, sli se ima za eno izmed naslednj tretjega rajha — čuti zgodovinsko obveznost do spoštovanja sedanjih meja v Evropi. Minister Winzer je sporočil, da bosta NDR in Madžarska predlagali konferenci dokument o sodelovanju v gospodarstvu, trgovini, znanosti, tehnologiji in varstvu okolja.

Walter Scheel, zahodnonem-

ski zunanji minister, je imel enega najdaljših govorov na konferenci. Zanimiv je poudarek, ki ga je dal vlogi nevarnih in nevarstvenih, ki so v stabilizaciji položaja na stari celini. Velik del govora je posvetil gospodarskemu sodelovanju, v katerem je seveda že zdaj zelo pomemben zahodnonemški delež. ZRN bo predlagala konferenci dve rešitvi: o industrijskem sodelovanju ter o združitvi ločenih držav (kar sodi v tretjo točko dnevnega reda konference — o kroženju ljudi in idej).

Luksemburški minister Gaston Thorn je tudi splošno in filozofsko govoril o potrebnosti, ki je potrebna na konferenci, če naj pride do

pravnega sodelovanja in združevanja v Evropi. Michel Jobert, francoski zunanji minister, je imel govor, ki po obliki in slogu še najbolj spominja na nastopne govore ob sprejemu v francosko akademijo. V tako povzdignjenem stilu je oskrnil pogajanja v obojestranskem uravnoteženem skritju sil na Dunaju, ki ne bodo prinesla varnosti Evropi, češ da bodo o tem odločali drugi, ne pa Evropa sama. Potem pa se je zavzel za to, da stara celina pomaga vsem lačnim na svetu — tako tistim, ki so lačni kruha, kot tistim, ki so lačni znanja. (Poročilo o začetku konference berite na zadnji strani.)

STANE IVANC

Širši stiki s Ciprom

Program sodelovanja med Ciprom in SFRJ za 1973-74 znatno povečan

BEograd, 4. jul. (Tanjug) — V zveznem sekretariatu za zunanje zadeve so včeraj po političnih pogovorih podpisali program o prosvetnem, znanstvenem, kulturnem in tehničnem sodelovanju med SFRJ in Ciprom v letih 1973 do 1974. Program predvideva precej tesnejše stike med državama in prvič zajema tudi znanstveno in tehnično sodelovanje — prejšnji se je na-

našal le na izmenjavo na kulturnem in izobraževalnem področju. Na osnovi tega programa bosta državi izmenjevali štipendiste na specializaciji, prosvetne delavce, profesorje in druge strokovnjake. Predvideno pa je tudi neposredno sodelovanje pri gradnji jezov, v gozdarstvu, geologiji in hidrogeologiji.

OSREDNJA REPUBLIŠKA PROSLAVA DNEVA BORCA — V Ilirski Bistrici sta pet tisoč ljudem govorila Veljko Vlahović in dr. France Hočevar.

Foto: S. Bisić

Če človek stopi po domovini, se vpraša, zakaj smo taki dlakocepci, da pozabljamo, kaj smo dosegli

Predsednik Tito na Sutjeski: »Zahtevam od naših komunistov, da obvarujejo pridobitve revolucije, da so v prvih vrstah boja zveze komunistov in da se vztrajno bojujejo za tisto, k čemur danes stremimo« — Vprašanje življenjskega standarda je eno izmed bistvenih in za to se zdaj borujemo — Varujmo bratstvo in enotnost naših narodov

SUTJESKA, 4. jul. (Tanjug). Na proslavi 30-letnice bitke na Sutjeski je imel predsednik Josip Broz Tito naslednji govor:

Tovariši borci s Sutjeske, zdravo! Tovariši in tovarišice, pozdravljam vse navzoče in ob tej priložnosti pošiljam pozdrave vsem borcem osvobodilnega boja po vsej Jugoslaviji.

Danes smo se tu zbrali, da bi se spomnili tistih, ki so pred 30 leti na teh planinah in ob tej priložnosti pošiljam pozdrave vsem borcem osvobodilnega boja po vsej Jugoslaviji.

zato ima ta bitka velik politični pomen. Pokazala pa je še eno stvar. Borili smo se v težavnih okoliščinah, imeli smo samo lahko oborožitev in zelo malo streliva, morali smo varčevati z vsako kroglo. Morali smo se boriti proti tistim, ki so imeli naj-sodobnejšo težko oborožitev, letalstvo, tanke, saniteto in dovolj hrane. Mi pa smo jedli travo in konjsko meso, da bi si obdržali golo življenje, da bi se lahko uprli nasprotniku, ki nas je vse bolj napadal.

Taki so bili naši borci

In kaj je zmoglo tu? Zmoglo je to, da so komunisti vodili boj, da so bili vselej v prvih vrstah in da so duh, ki ga je bilo čuti med komunisti, enotnost in smer partije, enotnost in smer partije in tudi druge. To so bili borci — kar naj bi bil tudi danes — ki so se ob vsakem predahu med boji iz tiste bore marksistične literature, ki so jo imeli, vztrajno učili, da bi se teoretično oborožili, da bi bili večji tiste orožja, s katerimi lahko vsakogar premagamo — marksizma. Tako ni bilo le ponekod, temveč povsod, v vseh enotah. Tako bi moralo biti tudi danes. Po mnogih letih zatija bi morala naša mlada generacija vedeti, kako so bili njeni predniki — v času vojne mlada generacija, saj je bila to večinoma mladina — željni

poveljstvom vrhovnega štaba. Tedaj se nismo natanko vedeli, kolikšne so sile, s katerimi se borujemo. Ocenili smo jih le približno. Te sile pa so bile veliko večje, kot smo tedaj ugibali. Tedaj so proti nam sprožili še gonjo, da kot komunisti uničujemo vero, da hočemo uvesti kolektivne družinske odnose, širili pa so še vse mogoče laži in jih poskušali zasedati med ljudstvom, seveda brez kakršnega koli uspeha. Danes taisti ljudje, ki so se tedaj skupaj z Nemci in Italijani bojevali proti nam, opravljajo v tujini enako umazano delo in se naprej klevetajo naš junaki boja, ga skušajo razvednotiti in si izmislijo različne laži, da bi očrnilo podoba našega borca in ves naš osvobodilni boj.

Kakor sem rekel, mi takrat nismo imeli kakšne posebne oborožitve, ampak samo lahke. In tega orožja nam ni dal nihče od zunaj, mi smo ga sami jemali sovražniku, poleg tistega, kar je ta ali oni skrbel ob kapitulaciji stare Jugoslavije. Nihče nam ni tedaj leta 1943, ko je bila ta velika bitka, poslal nobene pištole, nobenega naboja. Za to je bilo več razlogov. Nekateri tega niso napravili zato, ker so bili zelo oddaljeni. Drugi zaradi tega, ker so imeli drugačne kombinacije in so podpirali četnike in razne druge kvizlinge, ne pa nas. Toda ko je resnica prodrla po svetu, ko se je pokazalo, da je tu ljudstvo, ki se bo vztrajno upiralo vsakemu poskusu, da bi se naša dežela spet

ler, tako da so ti ljudje zares postali tisto, čemur se pravi — neljudje. In mi smo jim tukaj, na tem ozemlju, pokazali, da smo zmogli — ne glede na vsa njihova zverinstva in znanje, na številno premoč in oboroženo silo — prebiti vse te blokade, vse njihove jelekne obrobe. To naj bo nauk tudi za vnaprej.

Naša država je danes enotna. Po vojni je dosegla izredne uspehe. Poskusi, da bi skali bratstvo in enotnost, so se izjalovili. Uspešno nam je odpraviti vse notranje anomalije in preprečiti dejavnost nasprotnikov našega družbenega sistema. Danes je naša skupnost enotna prav po zaslugi bitke, kot je bila ta, ki je bila morda največja in najtežja od vseh. Po vsej državi smo imeli še veliko podobnih bitk, v katerih se je kalila enotnost in je iz njih zrasel naš današnji dan. Ze tedaj je bila začrtana pot, po kateri naj bi hodili. Pot bratstva in enotnosti, medsebojne sloge, to je smer, da bo delavski razred v naši državi, tisti, ki vse ustvarja, osnovna sila v družbi in da bo uresničil pravice, ki mu gredo. In to zdaj določa tudi predlog naše nove ustave.

Komunisti so bili za vzgled

Kakšna je bila vloga komunistov v tistem času? Kot veste, da smo začeli vojno z 12.000 člani partije in približno 30.000 člani SKOJ. Za svo državo je bila morda to majhna številka. Kot vidite, pa smo imeli trdno enotnost. Do

ali poseči v njeno integriteto in neodvisnost.

Zahtevam, da obvarujemo pridobitve

Jaz zahtevam od naših komunistov, zlasti pa od borcev s Sutjeske in Neretve, od borcev širom po naši deželi, iz Hrvaške, Srbije, Slovenije, Črne gore, Bosne in Hercegovine, vseh delov naše dežele, da zahtevam od njih, da obvarujejo te pridobitve, da so v prvih vrstah boja zveze komunistov in da se vztrajno bojujejo za tisto, k čemur danes stremimo.

Dragi moji tovariši borci, vi, ki ste tukaj preživeli kri, in vsi borci, ki so preživeli kri širom po naši deželi — ste dolžni, da budno pazite, da nam nihče ne poruši tistega, za kar smo se bojevali. Ta veličastna manifestacija, na katero je prišlo 6.500 borcev s Sutjeske in mnogo tisoč ljudi iz vseh republik, priča o tem, da Sutjeska živi v srcih naših ljudi, da nista izgubila razpoloženje in vero, ki so ju nosili v sebi tisti, ki so tukaj umirali in tisti, ki žive. Torej naj ta manifestacija danes pomaga — in to morajo imeti pred očmi zlasti komunisti in borci — da odpravimo vse tiste slabosti, ki še obstajajo v naši družbi. Vedno moramo gledati naprej, ki smo jo prehodili. Prehodili pa smo kravato pot, tako da danes tudi v sedanjih fazi našega družbenega razvoja svetle primere za prihodnje generacije.

Sutjeska ima za nas mnogo pomen. Tu ste se danes zbrali, da bi 30 let po tej bitki izkazali spoštovanje žrtvam, ki so padle na drugih krajih in ki jih še vse do danes niso našli. Naše bojišče je bilo veliko. Na bojišče IV. in V. ofenzive moramo gledati strnjeno. Bojišče IV. ofenzive je segalo od Banje na Hrvatskem pa do Četina in Sandžaka. Med V. ofenzivo pa se je razprostiralo od Lima do Sutjeske in se naprej prek Zelenogore in vzh. ne Bosne. Tu sta bili torej združeni dve veliki bojišči, na katerih so se bojevali divizije, ki so imele največji zvez. Prekaljeni borci iz teh bitk imajo prav, če so včasih nezadovoljni, če tu in tam vidijo, da hoče kdo izrabiti današnje konjunkturo in si na račun našega boja in prelite krvi zagotoviti ugodnejše življenje. Enakopnost mora biti. Vprašanje življenjskega standarda naših ljudi je eno od bistvenih in za to se zdaj borujemo.

Pripravljamo dokumente, ki bodo koristni za razvoj

Pred nami je predlog nove ustave, ki vse to predvideva. Delavski razred dobiva svojo pravico po ustavi — da je osnovni nosilec našega nadaljnjega družbenega razvoja. Tisti pa, ki bodo hoteli bogatiti na račun delavskega razreda, bodo imeli naš boj zelo strog nadzorstvo. To, kar se je doslej dogajalo, ni bilo pravilno in zdaj naj prejemamo budno paziti, da se kaj takega ne bo več godilo. Saj bi to pomenilo žaljenje naše revolucije, tistih žrtv, ki so padle, da bi ljudje bolje živeli, ne pa, da bi le posamezniki bili deležni pridobitev revolucije. Pridobitve revolucije morajo biti predvsem namenjene tistim, ki so se med to revolucijo bojevali, vsem našim ljudem, ne pa posameznikom.

Kot veste, nas zdaj čakajo velike naloge. Pripravljamo se na X. kongres ZKJ in kongrese po republikah ter na dokončno sprejetje nove ustave, katere predlog je zdaj v javni razpravi. Nova ustava bo po mojem mnenju dokument zgodovinskega pomena. To leto bo torej zelo bogato. Vsa naša človeka imajo pravico sodelovati, s čimer se takorekč kroji usoda naš države. Zdjaj, ko vse to pripravljamo, moramo upoštevati, da bomo te naloge čim bolj opravili. Ti kongresi in nova zveza skupščine, ki jo bomo sestavili, morajo se bolj urediti temne bratstva in enotnosti naših narodov. Tako bodo se več pridobile vse naše republike, njihova enakopravnost bo še bolj popolna. Federacija pa bo seveda imela vlogo centra, koordinirajoča in še druge vloge. Zdjaj pripravljamo dokumente, ki bodo koristni za nadaljnji razvoj naše države.

Seveda vse to ne poteka tako gladko kot zdaj tu pripravljam. Veliko reči je

PREDSEDNIK TITO GOVORI NA MITINGU NA TJENTISTU

Telefoto: Tanjug

treba ljudem pojasniti, da pa bi jih lahko prepričali, moramo ravnati in delati tako, da bodo videli, kaj delamo in da nam bodo zares verjeli. Ne moremo zgolj sprejemati dokumente, polne pa se dogajajo razne stvari, ki se v našem okolju, v naši socialistični skupnosti, ne bi smele.

Preveč se podcenjujemo

Naše naloge so tudi v prihodnje velike. Pogosto se sami kritiziramo, zdi pa se mi, da preveč podcenjujemo tisto, kar smo dosegli. Če človek stopi po naši domovini, če se ozre na novo podobo Jugoslavije, na tisto, kar je bilo zgrajenega, se vpraša, le čemu smo takšni dlakocepci, da pozabljamo na vse, kar smo doslej dosegli. Vpraša se, zakaj dovoljujemo, da nekateri sovražniki našega družbenega razvoja omalovažujejo naš boj, a ne le boj, temveč jemljejo vrednost tudi vsemu tistemu, kar smo doslej dosegli v naši državi.

Le kaj je obstajalo tedaj, ko se menjavale vlade v bivši Jugoslaviji? Kje so bile ceste? Kje tovarne? Kako je bilo s pravicami, ki jih ima danes naš občan? Vsega tega ni bilo. Vidite, nekateri ljudje pa poskušajo vse to omalovaževati. Seveda lahko neobveščeni temu nasledijo. In proti temu se moramo bojevati.

Sodelovati mora vsak občan

Rad bi povedal, tovariši in tovarišice, se nekaj besed o naši politični akciji v državi. Ne bi smeli terjati, da so samo komunisti zmeraj sprejeli, da se sami bore. Tudi drugi se morajo lotiti dela. Vsa naša občana naj se zavzame, da mora sodelovati pri ustvarjanju novih družbenih odnosov, novih odnosov med našimi narodi, med ljudmi. K temu morajo prispevati vsi in ne smejo dopustiti, da bi v naši državi nekateri ljudje klevečali naš boj kakor tudi tisto, kar smo do danes dosegli.

Dosegli pa smo zelo veliko. Poleg tega smo se med osvobodilno vojno in v izgradnji naše dežele po vojni pridobili velikanski ugled v svetu. Jugoslavija je v krogu nevršenih držav ena od pobudnic politike nevršenja, zbranja nevršenih držav, to pa nam zadaja velike naloge in obveznosti. Nehru je umrl, Sukarno je umrl, Naser je umrl, mi pa, ki smo ostali, nadaljujemo to delo. In nikar se ne čudite, dragi tovariši in tovarišice, da se moram jaz skupaj s svojimi tovariši intenzivno ukvarjati z zunanjo politiko. Imajo nas namreč za ene od glavnih pobudnikov politike nevršenja. Jugoslavija si je v tem pridobila velik ugled in temu se moramo posvetiti. To je važno tudi za nas.

Urediti, da bo na svetu mir

Mi, ki smo se že v vojni, s puške v roki, borili za mir in proti osvajanju, se od konca vojne pa do danes nenehno borujemo za mir na svetu. Na prvi, beograjski konferenci nevršenih držav, ko je hladna vojna prišla do viška, tako da bi lahko nastal spopad, smo sklenili, da gredo predstavniki te konference v Moskvo in Washington, zahtevati od vseh, da se vsaj sestanejo in pogovore, pa čeprav niti ne sklenejo kakih posebnih pomembnih sklepov. In res so se sestali. Sestajajo se tudi zdaj in to je dobro. Treba je sams, da nevršene države to pobudo spremljajo, zato da se ne bi morda zgodilo, da bi se na raznih pogajanjih, na sestankih itd. dogovarjali na račun drugih dežel. Vedeti moramo, kaj želimo. Želimo mir, želimo boljše odnose med ljudmi in narodi, boljše odnose med državami. Želimo, da bi brezno razvitim deželam pomagali tisti, ki so jih nekoč opustili kot svoje kolonije, danes pa so bogati. Treba je, da dajemo nekaj za njihov razvoj. Mi se potegujemo za pomoč vsem razvijajočim se deželam. Nevršeni se torej

ne bore samo proti ostankom kolonializma, ampak tudi za doseg pravičnosti, da bi živeli po človeško in si zboljšali standard. Bore se proti spekuliranju na njihov račun, proti poskusom da bi odzunali notranje razdore ali da bi s kakimi mrvicami prigrabili vpliv. Tako torej mislimo in menimo.

Predloge v tem smislu bomo sprožili na konferenci nevršenih, ki se bo začela 5. septembra v Alžiru. To bo doslej največja konferenca nevršenih. Medtem ko se je beograjske konference udeležilo 25 svetov držav in vlad, jih je bilo v Kairu že 47, v Lusaki pa 54. Danes jih je še več kot 70. Velika večina človestva se torej želi nekako skupaj bojevati za mir, za pravilnejši mednarodni razvoj in pravilnejše mednarodne odnose. To pomeni, da zmanjšanju za nevršenost ne pomenja, ampak nasprotno, da se krepi, čedalje več je na primer Latinskoameriških držav, ki si želijo biti med nevršenimi in nekaj jih je že, ki bodo prišle v Alžir. Tu niso več samo afriške in azijske dežele in iz Evrope samo Ciper in Jugoslavija, marveč jih je vedno več in več. Pa ne samo to. Načela, siveje na konferencah v Beogradu, Kairu in Lusaki že zdaj vedno bolj prevladujejo na svetu. Srečljivost so tudi za narode, ki so v blokhi. Ta načela namreč urejajo kako bi bilo treba urejati svet, da ne bi bilo vojne, da bi zagotovili medsebojno pomoč, da bi vladal mir. Vidite, te stvari nam prav tako zadajajo skrb in mislim, da razumete, da se moramo ukvarjati tudi s tem.

Govoril sem že o tem, koliko smo dosegli v naši deželi. Danes imamo tudi velikansko število svojih kadrov. Danes imamo mnogo bolj drugačen delavski razred kot pa je bil v stari Jugoslaviji. Danes gredo iz šol, iz osemletke, iz srednjih šol delat v tovarni. Skratka, intelektualna ravnen delavskega razreda raste, je iz dneva v dan višja. Ljudje so čedalje sposobnejši in čedalje boljše in hitreje obvladujejo razne sodobne stroje.

Organizirati delo in ga bolje plačati

Zal pa imamo zunaj ved kot 700.000 naših ljudi. Ni problem v tem, da gredo ven ljudje iz nekaterih krajev, ker je njihov življenjski standard nizek, ki nimajo niti dovolj zemlje in ki gredo ven zato, da bi kaj zaslužili, da bi si postavili hišo itd. Meni je žal, in v tem je problem, da odhajajo od nas kadri, ki smo jih usposabljali; da odhajajo srednji in visoki strokovni kadri. Res je, tudi njim bo koristilo, če bodo spoznali visoko tehnologijo in nekaj tega uporabljali, ko se bodo vrnili. Vendar so nam danes takšni kadri potrebni, premalo jih imamo. Zato si moramo prizadevati, da bi postopoma in po možnosti zviševali zaslužke, da se naš človek ne bi oziral po Nemčiji, če ga Nemec lahko toliko plačuje, bi moral tukaj dobiti več. Gre za to, da zna nemški kapitalist bolje organizirati delo. Če ga že dobro plača, pa se zato tam ne more vsak hlip sprehajati, kaditi itd. Mi pa moramo naše delavce, posebno tiste z manjšimi prejemki, primerno nagraditi, da bi lahko živeli človeka vredno življenje. Res je, da imamo težave. Imamo težave in zaradi tega smo se v preteklosti malo zalekli. Mislimo, da je dovolj, če smo sprejemamo dekreta, pa bo šlo vse gladko. Toda to nas je precej stalo. Danes si moramo prizadevati, da bomo vse bolj organizirali, in ustvarjati pogoje, da se bodo naši ljudje vračali domov. Prav tako moramo odločno odpravljati razne slabosti, ki so se doslej pokazale, in ne dovoliti bogatenja na račun tujega dela. Vsa naša dobiva po svojem delu, nikakor pa ne več, na račun drugega.

Želim vam se enkrat, dragi moji tovariši borci, veliko uspeha v vašem delu, za srečo naše socialistične dežele. S tem se bomo najbolje odložili tistim, ki laže tukaj in štom po naši domovini. (Močno ploskanje in vzključanje tovarišiu Titu.)

NA PROSLAVI NA TJENTISTU SE JE ZBRALO OKROG STO TISOČ LJUDI

Telefoto: Tanjug

gočila, da je resnica o našem boju prestopila naše meje, prišla je v svet, ki je zvedel, kdo se tukaj bori. Do takrat se je boj v Jugoslaviji misticiral, bil je pripisovan četnikom in vrag je kakšnim vse kvizlingom, mi smo pa morali stisniti zobe in se boriti proti Nemcem, proti Italijanom, proti bolgarskim in madžarskim okupatorjem. Morali smo se boriti proti vsem tistim, ki so hoteli naše narode uničiti, našo državo dokončno pokoriti, da bi postala kolonija teh sil. Prav

znanja, kako so se skušali se znaniti z marksistično teorijo. Zavedali pa so se tudi, da bodo morala že jutri padli. A vsakdo od njih je odhajal v boj, zavedajoč se, da mora dati svoje življenje, če bo treba. Tako so bili naši borci. Povezovali jih je takšno tovarštvo, da se človek danes, ko gleda pri nas nekatere anomalije, čudi, da so med nami nekateri, ki jemljejo cenno temu našemu boju. Med njimi so celo taki, ki so sodelovali v tem boju, a to so posamični primeri.

spremenila v nekakšno moneto za podkupovanje ali kaj vsem kaj, tedaj so ti krogli v tujini uvideli, da je treba naš osvobodilni boj postopoma priznavati.

Naš boj je bil spodbuda drugim

Ko je resnica o našem boju prodrla v svetovno javnost, so ljudje obdruževali to, kako smo v Hitlerjevi trdnjavi zmogli tedaj upirati se vsem nasprotnikom. Naš boj je bil zato tako rekoč simbol herojstva in vzpodbuda mnogim narodom, ki so se bojevali proti kolonializmu. To so že izvajali svojo neodvisnost in integriteto, kot tudi oni, ki se še tudi danes bojujejo za svojo svobodo in neodvisnost. Osvobodilni boj narodov Jugoslavije je pomagala, da so mnogi narodi po svetu našli sebe in krenili v boj za svoj obstanek, za pravico, ki jih imajo, za pravico, da bodo sami gospodari v svoji deželi.

Vi, ki ste sinoči tukaj gledali film, ki je, po mojem mnenju, zelo dobro narejen — a v njem je samo delček tistega, kar se je tu dogajalo — ste lahko videli, kakšen zverinski nasprotnik je bil to, v filmu je malo pokazano, a tega tudi ni mogoče pokazati. Niti z besedami ni mogoče opisati, kakšna zverinstva so bila to. Delali so take stvari, da se človek vpraša, ali so to res ljudje, ali imajo samo podobo človeka, v njem pa je zver. Meni se zdi, da je bilo prav to drugo. Vse to je izkazal Hit-

In kakšen je današnji položaj Jugoslavije? V našem ustvarjalnem delu smo dosegli velike uspehe. Danes imamo povsem novo, preobrazeno Jugoslavijo, v kateri je veliko tovarn, novih cest in druga. V stari Jugoslaviji je bilo na primer le 150 km asfaltnih cest, danes pa jih imamo 22.000 kilometrov novih po vsej državi. Država je spremenila podobo. In čigavo delo je to? To je naredil naš delavski razred s svojo ustvarjalno vlogo, naši delovni ljudje in naši narodi. Oni so bili tisti, ki so se zavzemali in ki se še vedno zavzemajo. Komunisti morajo torej biti — tako kot med vojno in pred njo — enotni in složni ter dajati zgled drugim. Kako je treba ravnati v vsakem okolju. Nekaj časa je bilo pri nas opaziti nekatere slabosti. Danes je Zveza komunistov spet postala močna, utrdila je svoje vrste in varuje bratstvo in enotnost naših narodov, čuva našo državo pred vsakomer, ki bi poskušal skali njeno notranjo enotnost

DELO

Mitja Gorjup (glavni urednik), Jak Koprivc (odgovorni urednik), Ante Mahkota (pomočnik glavnega urednika), Vlado Jarc (notranja politika in gospodarstvo), Janez Stanič (zunanja politika), Tit Vidmar (kultura), Miro Zakrajšek (dopisništvo, lokalna kronika), Evgen Bergant (šport), Vojko Černelč (centralna redakcija), Jaka Štular (nedeljska izdaja »Dela«), France Vrečar (sobotna priloga), Bogo Sajovic, Olga Ratej, Ivan Kranjc (kronika, reportaža), Aco Paster-njak (poslovna stran)

Hitler je nadziral osebno

Ko danes, tovarišice in tovariši, prebiramo mnoge arhivske zapiske, zlasti iz nemških virov, ki so jih medtem odkrili, vidimo, kakšen peklenjski načrt so sovražniki naredili in kako so se postopoma, z obročem, pod Hitlerjevim osebnim nadzorstvom, pripravljali, da bi uničili glavno naših sil, ki je bila pod

Uradne delegacije na Tjentistu

TJENTISTE, 4. julija (Tanjug) — Slovesne proslave 30-letnice bitke na Sutjeski so se udeležile tudi številne uradne delegacije, med njimi:

Delegacija predsedstva ZKJ: Krsta Avramović, Kiro Gligorov, Todor Kurtović, Budislav Šoškić in Petar Stambolić.

Delegacija predsedstva SZDL: Djuro Kladar, Dragi Štamenović, Dobrovoje Vidić in Avgustin Papčić.

Delegacija sveta federacije: Jovan Veselinov, Vicko Krstulović, Avdo Humo, Uglješa Danilović, Osman Karabegović in Veljko Zeković.

Delegacija zvezne skupščine: Mijalko Todorović, Peko Dapčević, Marjan Brečelj, Mika Spiljak in Stjepan Funarić.

Delegacija ZIS: Dužalo Bijeđić, Dušan Gligorjević, Trpe Jakovlevski in Ženko Dražević.

Delegacija zvezne konference SZDL: Veljko Milatović, Ali Šukrija, Mirko Bošković in Jože Božić.

Delegacija JLA: armadni general Nikola Ljubičić, generalpomočnik Stane Potocar, Ivica Kukod in Dušan Korac ter generalpomočnik Džemil Sarac.

Delegacija sveta zvez sindikatov Jugoslavije: Miran Vukasović, Dragoslav Misić, Milojko Milutinović in Rajko Bobac.

Delegacija ZZZB NOV Jugoslavije: Marjan Cvetković, Djuro Pucar, Dušan Sekuč, Ilija Materić, Nikola Vidović in Hamza Djedović.

Delegacija konference ZMJ: Vladimir Maksimović, Ljubomir Banović, Matko Topalović, Zivomir Banović in Višnja Prohaska.

Delegacija zvezne rezervnih vojaških starešin Jugoslavije: Hamdija Omanović, Bogdan Stupar in Dragoljub Dimić.

Delegacija zvezne konference žensk Jugoslavije: Franciška Jurak, Mara Kusturic in Hana Marjanović.

Delegacija ustavnega sodišča Jugoslavije: Blažo Jovanović, Borivoje Romić, Dine Kantaradžin, Stevo Kelečević in Janjilje Cvetković.

Delegacija zvezne študentov Jugoslavije: Dragan Kalinić in Vukojica Bošković.

Poleg tega so se slovesnosti na Tjentistu udeležile tudi uradne delegacije socialističnih republik in pokrajin.

Delegacija BiH: Branko Mikulić, Hamdija Pozde-rac, Dragutin Kosovac, Mida Rakić, Niko Mihaljević, Mirko Vrančić in Franjo Herljević.

Hrvaška: Jakov Blažević, Milica Planinc, Pero Car Milutin Batić in dr. Ivo Margan.

Srbija: Draža Marković, dr. Tihomir Vlaškalid, Milija Radovanović, Dušan Čekrebić, Rajko Ječmenica in Svetozar Mihaljević.

Makedonija: Nikola Minčev, Angel Čemerski, Boško Stankovski, Zlatko Biljanovski in Miti Krlju.

Črna gora: Vidoje Zarković, Veselin Djuranović, Viado Božović, Dobroslav Čulafić in Danilo Jauković.

Slovenija: Stane Markić, Andrej Marine in Franc Mroina.

Kosovo: Ilija Kurteshi, Mahmud Bakali in Boro Drmorić.

Vojvodina: Sreto Kovačević, Dušan Alimpić, Miloš Nikolčin, Lasko Kiš in Jan Siroka.

Primorski Slovenci so prvi občutili, kaj je fašizem

Osrednja proslava dneva borca v Sloveniji je bila v Ilirski Bistrici, kjer sta govorila Veljko Vlahović in dr. France Hočevar — Odlikovanja prekomorski m brigadam — Slavje po vsej Sloveniji

ILIRSKA BISTRICA, 4. jul. Osrednja republiška proslava ob 4. juliju, dnevu borca v Ilirski Bistrici, je minila v znamenju velikega ljudskega zborovanja, na katerem se je zbralo okrog 5000 ljudi, med njimi nekateri najvidnejši predstavniki družbenega in političnega življenja v republiki: Mitja Ribičič, Vlado Janžič, generalpodpolkovnik Franc Tavčar, Vida Tomšič, Miha Marinko, Ljubo Jasnčič, ter republiški in zvezni poslanci Primorske.

Ze v jutranjih urah so se v Ilirski Bistrici zbrali nekdanji borci tretje prekomorske brigade, ki imajo domovili v Ilirski Bistrici. Skupaj z udeleženci mladinskih brigad in drugimi udeleženci današnje slavnosti so se zbrali v spominskem parku tretje prekomorske brigade pred osnovno šolo »Dragotina Ketteja«, kjer je zbranim udeležencem govoril nekdanji komisar tretje prekomorske brigade dr. France Hočevar. Orisal je položaj, v katerem so se znašli primorski ljudje v času 25-letne okupacije in fašističnega nasilja, kar je rodilo njihov upor in končno priključitev narodno osvobodilnemu boju, ki ga je primorsko ljudstvo bilo skupaj z vsem slovenskim in jugoslovanskim narodi. Temu boju, je poudaril France Hočevar, so se priključili tudi tisti fantje, ki so se zaradi spleta okoliščin znašli daleč od domačega kraja, bodisi v zavzetem ujetništvu ali v italijanski vojski. Kot pristaviš narodno osvobodilnega boja jugoslovanskih narodov so bili vajtrajno in aktivno delovali, da bi prišli v boj v domovino. Tako se je razvijalo na tisoče primorskih Slovencev v Severni Afriki in Južni Italiji, pri tem pa se jih je več kot 15.000 vključilo v prekomorske brigade in se udeležilo osvobodilnega boja v domovini, kjer so se z ramno ob rami borili z borci drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti po vseh krajih Jugoslavije.

Izenačiti »prekomorce« z borci

Dr. Hočevar je pri tem poudaril, da pomeni za primorske Slovence na tujem, organiziranost pred prihodom v domovino in njihova vključitev v prekomorske enote, obliko udeležbe v NOB in ljudski revoluciji, zato jim pripadajo tudi enake pravice kot drugim borcem. Zatem je France Hočevar poudaril, da nekatera vprašanja borcev prekomorcev se niso urejena in bi bilo prav, da bi jih uredili še letos ob 30-letni ustanovitvi prvih prekomorskih brigad. Zato obstaja tudi realno upanje, saj je politično vodstvo republike že sklenilo, da se pripravi republiški zakon o prekomorcih.

V parku III. prekomorske brigade je nato član izvršnega biroja predsedstva ZKJ Veljko Vlahović odkril spomenik padlim borcem III. prekomorske brigade in drugim borcem, ki so padli na ilirsko-bistriškem območju.

Prvi so se uprli fašizmu

Slovenost se je nato nadaljevala na Hribu svobode, kjer je zbranim udeležencem govoril Veljko Vlahović. Orisal je zgodovinski pomen bitke na Sutjeski in zasedanja AVNOJ v Jajcu ter poudaril, da so bili v tistih dneh postavljeni temelji našega današnjega samoupravnega družbi. Pri tem je Veljko Vlahović še zlasti poudaril vlogo slovenskega naroda v NOB in povojni graditvi domovine. Omenil je tudi delež primorskih Slovencev, ki so bili prvi, ki so na svoji koži občutili, kaj pomeni fašizem, tako glede narodnostnega zatiranja kot na vseh drugih področjih življenja.

»Vsi ste bili prvi«, je poudaril Vlahović, »ki ste visoko dvignili zastavo protifašističnega boja.«

Veljko Vlahović se je nato dotaknil nekaterih vprašanj naše zunanje in notranje politike. Poudaril je, da se z zadnjimi dogodki v svetu odpirajo nove perspektive za nadaljnje popuščanje napetosti, ter za nove kvalitete na področju ekonomskega in političnega sodelovanja med narodi. Pri tem je še zlasti poudaril pomen evropske konference o varnosti, ki se je začela te dni ter prihodnje konference neuvrščenih, ki bo v Alžiru.

Veljko Vlahović je nadalje poudaril, da moramo biti še bolj vztrajni pri izpolnjevanju zastavljenih ciljev na področju našega notranjega razvoja. Z ustanovitvi spremembami ter izhodišč X. kongresa ZKJ je dobil boj za uveljavitev samoupravljanja bolj določeno smer, jasnejšo razredno opredelitev ter s tem čvrstše temelje, je poudaril Vlahović. V času, ki je pred nami, se moramo uspešneje zoperstaviti padanju realnih osebnih dohodkov, preprečevanju inflacije ter doseči večjo skladnost strukture gospodarstva v Jugoslaviji. Pri

tem je treba poskrbeti za hitrejšo naraščanje naše materialne osnove, prav tako pa je treba hitreje prenesti odločanje o razširjeni reprodukciji na delavce.

Veljko Vlahović je nato izročil predstavniki prve, druge in tretje prekomorske brigade red bratstva in enotnosti z zlatim vencem, ki ga je tem brigadam podelil predsednik Tito.

Udeleženci današnje slovenske proslave so nato poslali predsedniku republike in predsedniku ZKJ Josipu Brožu Titu pozdravno brzojavko z željami, da bi še naprej ostal na čelu ZKJ in SFRJ.

V Rakicani pri Murski Soboti je bila osrednja proslava v tej občini. Tja so prišle tudi tri mladinske brigade, ki so se že včeraj odšle po poteh spominov in revolucije. Zbranim je spregovoril

zvezni poslanec Miro Zupančič.

V ljutomerski občini so se v Illovcih srečali borci in aktivisti ter odkrili obnovljen spomenik žrtvam fašističnega nasilja.

V Miklavžu na Gorjancih je pred dva tisoč ljudmi govoril generalmajor JLA Miha Butara Aleks.

Mariborčani so v tem prazničnem dnevu v glavnem odstopovali iz mesta, med drugim tudi na Pohorje, kjer se je zbralo več sto planincev iz planinskih poštarskih društev iz vse države.

Na slovenski obali se je praznovanje pričelo že v soboto s tradicionalnim partijskim srečanjem v Semečeli. Danes sta bili proslavi tudi v Dvorih nad Izolo in na Belem križu.

Preko Jelovice je včeraj odšlo sto mladincev. Na Lipniški planini so imeli slovenskost, kjer jim je govoril Slavko Staroverski-Metod.

DOPOSNIKI DELA

Slavja od Soče do Ohrida

BEOGRAD, 4. jul. — Po vseh večjih jugoslovanskih krajih, še posebej pa v središču odpora med NOB, so danes proslavili dan borca. Na zborovanjih, polaganjih vencev in drugih manifestacijah so se zbirali zlasti nekdanji borci, praznik pa so marsikje obeležili tudi s kulturnimi in športnimi prireditvami. V Debru so izvedli improviziran napad na mesto in obrambo, v Prištini je bil miting revolucionarne poezije ter otvoritev nove tovarne, v Banjaluki so praznik obeležili z otvoritvijo doma JLA, v Zaječaru pa so se spomnili z darili staršev padlih borcev. V Vojvodini je bilo odkritih več spominskih plošč, vendar je imelo proslavljanje predvsem delovni značaj. Zetev na vojvodinskih poljih je namreč v polnem teku in je praznik ni zavrl. Nikjer druge pa praznika niso tako občutili kot v Sarajevu, ki je ožvelelo že okrog polnoči. Vse ulice so bile polne ljudi, ki so v prepolnih tramvajih in avtobusih hiteli proti postaji ozkotirne železnice, odkoder so sehnili vlakni vozili na Tentišo, kjer je osrednja proslava dneva borca.

TEHNIČNO BLAGO ZA DOM IN GOSPODINSTVO, ŽELEZNINA, ELEKTROMATERIAL, OPREMA ZA KMETIJSTVO, AVTO-OPREMA, BARVE, KOZMETIKA IN GALANTERIJA, KRISTAL, IGRAČE, OPREMA ZA SPORT

»Puntarija« in knjižnica v Ločah

LOČE, 4. jul. — Na gradu Pogled so v prisotnosti številnih obiskovalcev in gostov pod pokroviteljstvom knjiškega Konusa začeli s tradicionalnimi loškimi poletnimi prireditvami. Po uvodnih besedah domačih kulturnih delavcev so se s Kreftovo »Veliko puntarijo« predstavili gledališki amaterji iz Polzele in bili deležni prisrčnega sprejema. V Ločah so včeraj slovesno odprli tudi ljudsko knjižnico. Naslednja prireditev »Mir in prijateljstvo med narodni« bo 8. julija.

D. UTENKAR

Umrl Mitko Zafirovski

SKOPJE, 4. julija (Tanjug) — V Skopju je po dolgi bolezni umrl ugledni makedonski politični in kulturni delavec Mitko Zafirovski, starosta novinarstva v Makedoniji. Po vojni je bil med prvimi uredniki skopskega časopisa »Nova Makedonija«.

oglašujte v dnevniku DELO

Težave z živim srebrom

IDRIJA, 4. jul. — Ob dnevu rudarjev je bilo v Idriji zborovanje delavcev rudnika živega srebra, ki deluje že 483 let.

Miran Potrč, član CK ZKS je pohvalil prizadevanje idrijskih rudarjev, da sami iščejo izhod iz težav. Sicer so upravičene zahteve večine rudarjev v Sloveniji, da se jim v hrastniški občini zabeleži od lanskega do letošnjega občinskega praznika. Letos beležijo v občini že 18.000 dinarjev narodnega dohodka, v večini kolektivov pa so že začeli ali se pripravljajo na modernizacijo. Na slavnosti seji so podelili priznanje »zaslužni občan«, v osnovni šoli pa so odprli tudi razstavo zveze organizacij za tehnično kulturo.

P. B.

Narodni dohodek raste

HRASTNIK, 4. julij — Občani hrastniške občine so včeraj slavili občinski praznik v spomin na veliko glavnostno stavko rudarjev leta 1934. Včeraj se je sestala na slavnostno sejo občinska skupščina. Občerniki so v svoji sredi pozdravili Lidijo Sentjuro, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

Slavja od Soče do Ohrida

BEOGRAD, 4. jul. — Po vseh večjih jugoslovanskih krajih, še posebej pa v središču odpora med NOB, so danes proslavili dan borca. Na zborovanjih, polaganjih vencev in drugih manifestacijah so se zbirali zlasti nekdanji borci, praznik pa so marsikje obeležili tudi s kulturnimi in športnimi prireditvami. V Debru so izvedli improviziran napad na mesto in obrambo, v Prištini je bil miting revolucionarne poezije ter otvoritev nove tovarne, v Banjaluki so praznik obeležili z otvoritvijo doma JLA, v Zaječaru pa so se spomnili z darili staršev padlih borcev. V Vojvodini je bilo odkritih več spominskih plošč, vendar je imelo proslavljanje predvsem delovni značaj. Zetev na vojvodinskih poljih je namreč v polnem teku in je praznik ni zavrl. Nikjer druge pa praznika niso tako občutili kot v Sarajevu, ki je ožvelelo že okrog polnoči. Vse ulice so bile polne ljudi, ki so v prepolnih tramvajih in avtobusih hiteli proti postaji ozkotirne železnice, odkoder so sehnili vlakni vozili na Tentišo, kjer je osrednja proslava dneva borca.

TEHNIČNO BLAGO ZA DOM IN GOSPODINSTVO, ŽELEZNINA, ELEKTROMATERIAL, OPREMA ZA KMETIJSTVO, AVTO-OPREMA, BARVE, KOZMETIKA IN GALANTERIJA, KRISTAL, IGRAČE, OPREMA ZA SPORT

»Puntarija« in knjižnica v Ločah

LOČE, 4. jul. — Na gradu Pogled so v prisotnosti številnih obiskovalcev in gostov pod pokroviteljstvom knjiškega Konusa začeli s tradicionalnimi loškimi poletnimi prireditvami. Po uvodnih besedah domačih kulturnih delavcev so se s Kreftovo »Veliko puntarijo« predstavili gledališki amaterji iz Polzele in bili deležni prisrčnega sprejema. V Ločah so včeraj slovesno odprli tudi ljudsko knjižnico. Naslednja prireditev »Mir in prijateljstvo med narodni« bo 8. julija.

D. UTENKAR

Umrl Mitko Zafirovski

SKOPJE, 4. julija (Tanjug) — V Skopju je po dolgi bolezni umrl ugledni makedonski politični in kulturni delavec Mitko Zafirovski, starosta novinarstva v Makedoniji. Po vojni je bil med prvimi uredniki skopskega časopisa »Nova Makedonija«.

oglašujte v dnevniku DELO

Težave z živim srebrom

IDRIJA, 4. jul. — Ob dnevu rudarjev je bilo v Idriji zborovanje delavcev rudnika živega srebra, ki deluje že 483 let.

Miran Potrč, član CK ZKS je pohvalil prizadevanje idrijskih rudarjev, da sami iščejo izhod iz težav. Sicer so upravičene zahteve večine rudarjev v Sloveniji, da se jim v hrastniški občini zabeleži od lanskega do letošnjega občinskega praznika. Letos beležijo v občini že 18.000 dinarjev narodnega dohodka, v večini kolektivov pa so že začeli ali se pripravljajo na modernizacijo. Na slavnosti seji so podelili priznanje »zaslužni občan«, v osnovni šoli pa so odprli tudi razstavo zveze organizacij za tehnično kulturo.

P. B.

Narodni dohodek raste

HRASTNIK, 4. julij — Občani hrastniške občine so včeraj slavili občinski praznik v spomin na veliko glavnostno stavko rudarjev leta 1934. Včeraj se je sestala na slavnostno sejo občinska skupščina. Občerniki so v svoji sredi pozdravili Lidijo Sentjuro, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

Slavja od Soče do Ohrida

BEOGRAD, 4. jul. — Po vseh večjih jugoslovanskih krajih, še posebej pa v središču odpora med NOB, so danes proslavili dan borca. Na zborovanjih, polaganjih vencev in drugih manifestacijah so se zbirali zlasti nekdanji borci, praznik pa so marsikje obeležili tudi s kulturnimi in športnimi prireditvami. V Debru so izvedli improviziran napad na mesto in obrambo, v Prištini je bil miting revolucionarne poezije ter otvoritev nove tovarne, v Banjaluki so praznik obeležili z otvoritvijo doma JLA, v Zaječaru pa so se spomnili z darili staršev padlih borcev. V Vojvodini je bilo odkritih več spominskih plošč, vendar je imelo proslavljanje predvsem delovni značaj. Zetev na vojvodinskih poljih je namreč v polnem teku in je praznik ni zavrl. Nikjer druge pa praznika niso tako občutili kot v Sarajevu, ki je ožvelelo že okrog polnoči. Vse ulice so bile polne ljudi, ki so v prepolnih tramvajih in avtobusih hiteli proti postaji ozkotirne železnice, odkoder so sehnili vlakni vozili na Tentišo, kjer je osrednja proslava dneva borca.

TEHNIČNO BLAGO ZA DOM IN GOSPODINSTVO, ŽELEZNINA, ELEKTROMATERIAL, OPREMA ZA KMETIJSTVO, AVTO-OPREMA, BARVE, KOZMETIKA IN GALANTERIJA, KRISTAL, IGRAČE, OPREMA ZA SPORT

»Puntarija« in knjižnica v Ločah

LOČE, 4. jul. — Na gradu Pogled so v prisotnosti številnih obiskovalcev in gostov pod pokroviteljstvom knjiškega Konusa začeli s tradicionalnimi loškimi poletnimi prireditvami. Po uvodnih besedah domačih kulturnih delavcev so se s Kreftovo »Veliko puntarijo« predstavili gledališki amaterji iz Polzele in bili deležni prisrčnega sprejema. V Ločah so včeraj slovesno odprli tudi ljudsko knjižnico. Naslednja prireditev »Mir in prijateljstvo med narodni« bo 8. julija.

D. UTENKAR

Umrl Mitko Zafirovski

SKOPJE, 4. julija (Tanjug) — V Skopju je po dolgi bolezni umrl ugledni makedonski politični in kulturni delavec Mitko Zafirovski, starosta novinarstva v Makedoniji. Po vojni je bil med prvimi uredniki skopskega časopisa »Nova Makedonija«.

oglašujte v dnevniku DELO

Težave z živim srebrom

IDRIJA, 4. jul. — Ob dnevu rudarjev je bilo v Idriji zborovanje delavcev rudnika živega srebra, ki deluje že 483 let.

Miran Potrč, član CK ZKS je pohvalil prizadevanje idrijskih rudarjev, da sami iščejo izhod iz težav. Sicer so upravičene zahteve večine rudarjev v Sloveniji, da se jim v hrastniški občini zabeleži od lanskega do letošnjega občinskega praznika. Letos beležijo v občini že 18.000 dinarjev narodnega dohodka, v večini kolektivov pa so že začeli ali se pripravljajo na modernizacijo. Na slavnosti seji so podelili priznanje »zaslužni občan«, v osnovni šoli pa so odprli tudi razstavo zveze organizacij za tehnično kulturo.

P. B.

Narodni dohodek raste

HRASTNIK, 4. julij — Občani hrastniške občine so včeraj slavili občinski praznik v spomin na veliko glavnostno stavko rudarjev leta 1934. Včeraj se je sestala na slavnostno sejo občinska skupščina. Občerniki so v svoji sredi pozdravili Lidijo Sentjuro, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

Obeta se bogata žetev

V Vojvodini naj bi letos pridelali 140.000 vagonov pšenice

NOVI SAD, 4. julija (Tanjug) — Na nekaterih poljih v Sremu in Banatu so padli večji prvi snopi pšenice.

Na prvih požetih površinah družbenih posestev je hektarski donos 40 do 50 metrskih stotov, kar navaja bogata žetev. S površine 380.000 ha naj bi letos v Vojvodini, po oceni strokovnjakov, dobili več kot 140.000 vagonov krušnih žit.

Franc Krivec

Narodni dohodek raste

HRASTNIK, 4. julij — Občani hrastniške občine so včeraj slavili občinski praznik v spomin na veliko glavnostno stavko rudarjev leta 1934. Včeraj se je sestala na slavnostno sejo občinska skupščina. Občerniki so v svoji sredi pozdravili Lidijo Sentjuro, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

duktor, Marjana Orožna, pro-

Slavja od Soče do Ohrida

BEOGRAD, 4. jul. — Po vseh večjih jugoslovanskih krajih, še posebej pa v središču odpora med NOB, so danes proslavili dan borca. Na zborovanjih, polaganjih vencev in drugih manifestacijah so se zbirali zlasti nekdanji borci, praznik pa so marsikje obeležili tudi s kulturnimi in športnimi prireditvami. V Debru so izvedli improviziran napad na mesto in obrambo, v Prištini je bil miting revolucionarne poezije ter otvoritev nove tovarne, v Banjaluki so praznik obeležili z otvoritvijo doma JLA, v Zaječaru pa so se spomnili z darili staršev padlih borcev. V Vojvodini je bilo odkritih več spom

Ralph Nader toži funkcionarje

Slavni ameriški zagovornik interesov potrošnikov je spet dvignil nekaj prahu, ko je tožil finančnega ministra Georgea Sulliza za polno poročilo denarja, ki ga je posredno dobil ož davkoplačevalcev v obliki svoje plače. Nader namerava tožiti tudi druge funkcionarje v Beli hiši, za poročilo denarja. Bistvo njegove obtožbe je, da so državni funkcionarji plačani zato, da opravljajo delo za državo, ne pa da organizirajo volilne kampanje za tega ali onega predsedniškega kandidata.

Kdo je Viktor Suhodrijevič?

Na televizijskih zaslonih in na fotografijah se je med Nixonom in Brežnjevom zmeraj pojavljali isti človek. Ljudje, ki so spremljali obiski Brežnjeva v ZDA, so se začeli spraševati, kdo je ta človek. Po navadi se nihče ne zanaša na človeka, saj je tolačica tehničnega oseba, toda 41-letni Viktor Suhodrijevič je nadse sposoben tolačica, ki stalno spremlja Brežnjeva, Kossigina in Gromika, kadar se ti pogovarjajo s tujci. Zda se je Suhodrijevič pridobil tolikšno zaupanje Richarda Nixona, da se je tudi ameriški predsednik — na veliko žalost ameriških tolačev — zanašal na njegov prevod, ko se je na štiri oči pogovarjal z Brežnjevom.

Dajanova poroka

Izraelci obrambni minister Moše Dajan se je pred kratkim drugič oženil.

Nova žena 58-letnega generala je 48 let stara Rahela Korem, ki jo Dajan pozna že 18 let, čeprav se je od prve žene ločil šele pred polnim letom.

Dajan se je v poročni pogodbi zavezal, da ji bo izplačal 100 tisoč izraelskih funtov (25 tisoč dolarjev), če bi se ločil.

Samo za en glas

Britanski zgodovinarji, ki so v zadnjih dneh pozljivo prebrali Debattona o manah o angleških plemičih, so odkrili zanimivo podrobnost. Če danes rodbina princeze Anne kraljuje v Veliki Britaniji, se mora zahvaliti predniku njenega soročnika, poročnika Marka Philippsa. Britanski parlament je leta 1714 izvolil za kralja Jurija Hannoveranskega (kraljeval je z imenom Jurij I.) z enim samim glasom večine. Odlučilen je bil glas Arthurja Owena, malo prej izvoljenega velškega predstavnika v parlamentu in prednika Anninega soročnika.

OLIPHANT: VRNITEV ARGENTINSKEGA MESIJE

Seznam sovražnikov

Najnovejšo odkritje afere Watergate: »seznam političnih nasprotnikov«, ki navaja ugledne strokovnjake in ga je zbrskal Nixonov pravni svetovalec

POSEBNI TANJUGOV DOPIS

WASHINGTON, julija — Dokaz, da kakšnih senzacij in absurdov je privedel razplet watergatske afere v Ameriki, je tudi to, da so senatni odbor in milijoni televizijskih gledalcev zvedeli za seznam več sto »političnih sovražnikov« Bele hiše in ameriškega predsednika v letih 1971–1972. Seznam izvira iz tajnih arhivov Bele hiše, na dan pa ga je zbrskal bivši glavni pravni svetovalec predsednika in predsedstva John Dean, ki so ga zasliševali vsi teden in ki je seznam »prethotapila« do glavnega sodnika v Washingtonu, ki vodi proces Watergate.

Tisti, ki se spominjajo časov, ko sta znana gangsterja Al Capone in John Dillinger veljala za državna sovražnika št. 1, ali pa, ko so bili na seznamih »najbolj iskanih ljudi« v ZDA Angela Davis in voditelj črnih panterjev, se bodo hudo zmotili, če bodo mislili, da so bili med nekaj sto »političnih sovražnikov« Bele hiše v lanskem in predlanskem letu taki ljudje. Prav na vrhu seznama je 12 demokratičnih senatorjev iz zdajšnje sestave kongresa, med njimi zelo znana imena, kot na primer William Fulbright, predsednik zunanjepolitičnega odbora senata, Edmund Muskie, bivši predsedniški kandidat, Georges McGovern, tudi bivši predsedniški kandidat, Edward Kennedy, še vedno potencialni predsedniški kandidat, in senatorji Proxmire, Hughes, Mondale in drugi.

Na seznamu je tudi 12 senatorjev, »po naključju« vsi črni in edini črni predstavniki v predstavnikiškem domu, ki šteje 435 članov. Morda je presenetljivo, da je med »sovražniki« omenjen tudi znani konservativni politik George Wallace, malo manj pa, da sta med njimi tudi bivši liberalni senator Eugene McCarthy in newyorški župan John Lindsay. Najdaljši in najbolj presenetljiv pa je med temi »sovražniki« spisek ameriških novinarjev. Tu vmes so pravzaprav vsa najbolj znana imena ameriškega novinarstva oziroma tista, ki so zbudila pozornost z ekskluzivnostjo in napadalnostjo svojih rubrik.

Lahko bi celo dejali, da so tisti, ki jih ni na tem seznamu, morda upravičeno »izpuščeni« zaradi »omalovalovanja«. Med 80 novinarji, med katerimi so celo novinarske hiše »New York Times« in »Washington Post«, pa so med posamezniki omenjeni tudi najbolj znani ameriški komentator James Reston in

njegov kolega iz »New York Timesa« Tom Vicker, zatem vodilni komentator Joseph Kraft, priljubljena poročevalca in komentatorja na televizijem omrežju CBS Marwin Calb in Daniel Schoor, vsaj še štirje poročevalci in komentatorji »Washington Posta« in predstavniki skoraj vseh vodilnih listov, ki imajo svoje dopisnike v Washingtonu.

Znani komentator John Anderson, katerega področje je po nabolj skritih kanalih odkrivati tajne in pogosto neprijetne dokumente o administraciji, ki jih potem objavlja, je seveda na vrhu tega seznama. Na spisku pa je tudi ugledni znani ekonomist in profesor Paul Samuelson.

Ni težko uganiti, da so na seznamu sovražnikov tudi vodilne osebnosti iz mirovnih, študentskih, cerkvenih in drugih organizacij, ki so nasprotovale vojni v Vietnamu in ta svoj odpor manifestirale tudi z demonstracijami. Na seznamu pa je še kakih 7 ali 8 profesorjev s harvardske univerze, najbolj ugledne izobraževalne in znanstvene ustanove v državi.

Ljubitelji in oboževalci hollywoodskih zvezd pa bo prav gotovo zanimalo, da sta na seznamu političnih sovražnikov tudi Jane Fonda in Gregory Peck, pa priljubljeni črni zvezdnik Bill Cosby in igralca Paul Newman in Steve McQueen.

Med tremi stolpci imen, ki jih je objavil »Washington Post«, odpade skoraj cel stolpec na ljudi iz poslovnih krogov, ki sodijo v to kategorijo. Predvsem gre za tiste, ki so finančno podpirali nasprotno demokratično stran, ko ali pa so sodelovali z mirovnimi organizacijami. Na koncu pa bi bilo najbrž zanimivo zastaviti vprašanje, čemu vse to in kdo je sestavil seznam »političnih sovražnikov«.

večji del Amerike. Odgovor na drugo vprašanje pa je: eden od sestavljalcev spiska je bil tudi bivši poseben svetovalec predsednika Nixona Charles Colson, o katerem se govori, da bi ne prizanesel niti lastni materi, če bi šlo za uresničitev političnih ciljev.

Pameten odgovor na prvi del vprašanja išče ali čaka nanj

BRANKO BOGUNOVIC

... pridi v

KREDITNO BANKO KOPER

CERKNICO
IZOLO
IL. BISTRICO
KOMEN
NOVO GORICO
PIRAN
PORTOROŽ
POSTOJNO
PIVKO
SEŽANO
STARI TRG
VIRAVO

čaka te delfinček

Atenske skrivalnice

Ugibanja o začetku »nekakšnega dialoga« med predsednikom Papadopolom in nekaterimi politikami tako imenovane »zmerne opozicije« — Pritisk Zahoda?

POSEBNI TANJUGOV DOPIS

ATENE, julija — V atenskih uradnih krogih izjavljajo, da nedavna časopisna poročila o možnem povsem novem političnem razvoju v Grčiji sodijo za zdaj izključno med domneve in ugibanja. Težko pa se je strinjati s takšnim mnenjem, saj so bili sproženi novi procesi na že dolgo časa hudo obolelem grškem političnem prizorišču.

Čez dobre tri tedne oziroma 29. julija bo referendum, na katerem naj bi potrdili organizacijski ustroj grške republike, tako kot je to predvidela sedanja vlada. Poleg tega bo referendum pomenil akcijo vlade za legaliziranje izvolitve Georga Papadopolisa in generala Odiseja Angelisa za predsednika in podpredsednika republike. Prav zato je zdaj vse prizadevanje vlade usmerjeno k organiziranju referenduma, vendar tako, da bi se izognili vsakega dogodka, ki bi utegnil povzročiti resnejše motnje v razmerju sil ali v sedanjem položaju.

Priprave na referendum potekajo v posebnem ozračju, v katerem je možno samo enostransko vplivanje na volivce. Opozicija, ki legalno ne more delovati, meni, da niso izpolnjeni nekateri temeljni pogoji, da bi referendum lahko imenovali za svobodno izražanje volje volivcev. Nekateri iz opozicijskih vrst se celo sprašujejo, zakaj sploh razpisovati referendum. Takšne izjave utemeljujejo tudi uradne ocene, da se bo 70 ali celo 90 odstotkov volivcev izreklo za tisto, kar jim je predložila vlada. Ni torej razlogov dvomiti, da bo z referendumom potrjen predsedniški mandat Georga Papadopolisa za prihodnjih osem let. Papadopolos bo hkrati dobil zares široka pooblastila. Malokdo jih ima na sve-

tu. Na primer: skoraj neomejeno izvršno in zakonodajno kontrolo v narodni obrambi, zunanji politiki in javnem redu, pravico imenovanja šefov oboroženih sil in v prehodnem obdobju tudi drugega leta (vse do parlamentarnih volitev) praktično vso oblast.

V tem prehodnem obdobju ima izbiro, ali bo sam ostal na čelu vlade ali pa bo na ta položaj koga imenoval. Računajo, da bo po referendumu vsekakor sedanja vlada, v kateri prevladujejo bivši oficirji, reorganizirana. S tem v zvezi pa seveda delajo razne kombinacije.

V sedanjem trenutku pa veliko zanimanje atenskih opazovalcev zbujajo novice o začetku nekakšnega dialoga med časnim predsednikom Papadopolom in nekaterimi starimi politikami iz tako imenovane zmerne opozicije. To se v krogih opazovalcev v glavnem povezuje z informacijami o zaskrbljenosti nekaterih zaveznikov Grčije nad sedanjim stanjem razbitosti in sporov v okviru desnice, kar bi, kot se boji, v ustreznih okoliščinah lahko pripeljalo do nekontroliranega razvoja. Z iste

Oglašujte v dnevniku
DELO

ren zelo spolzek, vloga v igri zelo visoka. Zato so tudi cene, ki jih postavljajo, visoke. Udeleženci se odlično poznajo in natančno vedo, koliko kdo sveljav. Z Markizinom so se menda pogovarjali o položaju premiera. Averof pa naj bi dobil važen resor v vladi. Trdijo, da sta postavila pogoj, da dobita trdna zagotovila za razpis popolnoma svobodnih parlamentarnih volitev.

Po drugi strani pa je v Atenah slišati povsem drugo mnenje. Pravijo, da menda nekdanjega zunanjega ministra Avreofa dolžijo polkovniki sodelovanja pri poskusu upora v mornarici. Ta upor je bil v mesecu maju. Torej, vse to je za zdaj samo še ugibanje.

DAVOR HOLJEVIČ

paloma

serviete in seti

24x24
30x30
34x34
38x38

sladkogorska
sladki vrh

Odbor za zaposlovanje in izobraževanje podjetja

SALONIT ANHOVO

industrije cementa in azbestcimenta
ANHOVO

RAZPISUJE

prosto delovno mesto

a) DIREKTORJA splošnega sektorja
(ni reelekcija) in

RAZGLAŠA

prosto delovno mesto

b) PRAVNIKA

POGOJI:

pod a) visoka izobrazba družbenih ved, 5 let prakse v stroki, znanje tujega jezika;
pod b) pravna fakulteta z diplomom ali I. stopnja pravne fakultete oziroma višja upravna šola.

Nudimo družinsko stanovanje po dogovoru. Pismene prijave z navedbo dosedanjih službovanj sprejema kadrovska služba podjetja v roku pod a) 20 dni in pod b) 15 dni od objave.

6101

Prebujenje v Peruju

Gospodarstvo v Peruju doživlja globoke spremembe — Pričakovanje zakona o ekonomskih odnosih in družbeni lastnini — Vlada spodbuja tuja vlaganja

OD NASEGA BRAZILSKEGA DOPISNIKA

LIMA, julija — Perujsko gospodarstvo preživlja zadnja leta globoke spremembe, ki so posledica sprememb v vsej perujski družbi. Čeprav temeljni zakon, ki bo uredil odnose med zasebno, državno in družbeno lastnino, še ni izšel, je očitno, da se je že spremenila struktura gospodarstva v Peruju. Poleg zasebnih podjetij, v katerih delavci še soupravljajo, so tudi državna podjetja, ki so že nekakšno samoupravno skupnost. V Peruju so se tudi lotili nacionalizacije (oziroma podružbljanja) določenih gospodarskih panog. Med zadnjo pomembno nacionalizacijo sodi nacionalizacija ribištva in industrije ribje moke. Predvsem pa je pomembno to, da je vlada nacionalizirala nekaj tujih družb, na primer razvito ameriško IPC, zaradi katere so si Peruanci nakopali jezo ameriškega kapitala.

Peru prejema mednarodna posojila, med njimi tudi jugoslovanskega in posojila svetovne banke. To pomeni, da imajo mednarodni finančni strokovnjaki Peru ne samo za trdnjo, ampak tudi obetajočega partnerja. Celotno ameriški finančni krogi, ki so splošne postrani gledali Peru, so prišli do sklepa, da se Peruju splača posojati denar in celo investirati v to andsko republiko, kjer so na oblasti revolucionarni generali.

Eden izmed razlogov za to zaupanje je politični program vojaške vlade in jasnost nje-

nih smotrov. Vse dogajanje pa kaže, da ni poti nazaj. Zato je gospodarskim krogom v svetu in v Peruju, aso, da se bo treba prilagoditi novim razmeram in sodelovati s Perujsko po pravili igre, ki jih določa ta država.

V strateškem planu dolgoročnega razvoja Peruja, ki ga je takoj po nastopu izdelala vojaška vlada, je rečeno, da je bil perujski razvoj pod vplivom dejavnikov zunaj države, tako da je Peru postal zelo odvisen od cen surovin, ki jih izvažal. Zato je perujska vlada nacionalizirala tiste

gospodarske panoge, ki so poglabljale perujsko odvisnost od mednarodnih ekonomskih središč. Ta središča pa so imela v Peruju tudi političen vpliv.

Primer take politike je bila majnska nacionalizacija ribištva in industrije ribje moke. Minister za ribištvo je v govoru po televiziji med drugim povedal, da odpade na industrijo ribje moke tretjina perujskega izvoza in, da ta industrija zaposluje 27.600 delavcev. Ima 1480 ribiških ladij in 105 tovarn za predelavo ribje moke, ki jo uvažajo tudi Jugoslavi.

Opozoril je na nerentabilnost cele panoge, ki dela s polovično zmogljivostjo. Ribiška podjetja dolgujejo državi banki ogromne vsote. Zaradi pomanjkanja rib, to nastopa ciklično vsakih 50 let in traja do 3 leta, ta podjetja ne bodo mogla pokriti izgub.

Zato je bila država dejansko že lastnica teh podjetij, če ne upoštevamo nekaterih tujih družb, ki pa niso bile v finančni krizi. Minister je tudi povedal, da je bila letošnja proizvodnja ribje moke za 4 milijone ton manjša kot lani in da je 37 odstotkov ribiških družb »tujih rokah«. Vlada je nacionalizirala omenjeno panogo in ustanovila družbo Pescaperu.

Bivšim lastnikom bodo z to ni v desetih letih odplačali vložena sredstva, medtem pa so že začeli organizirati rovo družbo, ki jo bodo po določenem roku upravljali delavci in uslužbenci. Toča država, ki je nacionalizirala ribištvo, je prevzela nase tu-

di težave in probleme, ki pa seveda niso majhni.

Neprijetni podatki

Vladni funkcionarji dobro vedo, kakšne težave imata državni in družbeni sektor v raznih gospodarskih panogah. V Peruju obstajajo natančni podatki o gospodarskih gibanjih, ki pa žal niso dostopni javnosti. Po dolgi bitki sem

dobil na vpogled rezultate perujskega gospodarstva za leto 1972 in za prvo trimesečje letošnjega leta. Iz teh podatkov, ki so označeni z opozorili »strogo zaupno« in celo »zelo zaupno«, je razvidno, da je kljub agrarni reformi kmetijska proizvodnja padla, da je kmetijska zastoj v ribištvi in da je stopnja industrijske rasti manjša v primerjavi z letom

1971. Teh podatkov ne objavljajo, ker deluje opozicija v Peruju javno in bi jih izkoristila v boju proti vladi.

Zvedel sem tudi, da se je število stavk in izgubljenih delovnih ur zaradi prekinitev dela v Peruju zmanjšalo leta 1972. Relativni padec in kmetijske proizvodnje je posledica nazadovanja v proizvodnji ribje moke, ki ima

pomembno težo v sestavi statistik industrijskega sektorja. Ribje moke ni, ker se je zmanjšala količina rib v ribolovnem oceanem toku, ki je eden najbogatejših oceanov na svetu.

Zanimiv je tudi podatek, ki pravi, da rast socialnih služb in socialnega sektorja (zdravstvo, šolstvo, otroško varstvo), ni zadovoljila potreb perujske države.

Vendar ni šlo v perujskem gospodarstvu vse narobe. Izvoz se je povečal za 15 odstotkov in rudarstvo je ustvarilo za 1 odstotek več rudnin kot leta 1971, gradbeništvo pa je postalo ena izmed najbolj dejavnih panog perujskega gospodarstva. Vlada investicije so lani dosegle isto vrednost kot leta 1971 — 430 milijonov dolarjev.

Dinamični Peru
Ti skopi podatki ne kažejo samo na dinamičnost, ampak tudi na pravo stanje perujskega gospodarstva, ki se zdela ne zbujajo skrbi. Cilji, ki si jih je zastavila revolucionarna vlada pred slabimi petimi leti, niso več tako daleč kot takrat. Težave z agrarno reformo, ki še vedno poteka, so prehodne. Toda agrarna reforma bo imela še druge dolgoročne posledice pri uresničevanju določenih ciljev dolgoročnega plana. Po magala bo pri integraciji prebivalstva in pri zmanjševanju socialnih razlik. Poleg tega se bo razširil notranji trg in

nenasejena področja bodo racionalneje naselili.

Toda ves nadaljnji gospodarski družbeni razvoj je v znamenju treh ciljev dolgoročne integracije politike:

— integracija prebivalstva, s katero naj bi kar najbolj izkoristili človeške zmogljivosti, ki so pomemben dejavnik v razvoju Peruja;

— povečanje narodnega dohodka na prebivalca najmanj za dvakrat;

— zmanjšati odvisnost od tujih sektorjev razvoja, hkrati pa poživiti zunanjo trgovino, predvsem z južnoameriškimi državami.

Vendar bo jasno začetni gospodarski razvoj Peruja še le takrat, ko bo izšel nov zakon o ekonomskih odnosih in družbeni lastnini. Ze omenjeni temeljni zakon bo s političnih vidikov začel ekonomske odnose v Peruju.

BOGDAN SALEJ

KMETJE NA MITINGU — Njihovo življenje se je v zadnjem času precej spreminjalo
Foto: B. Salej

dobra knjiga

najboljši prijatelj

LESONO INDUSTRIJSKO PODJETJE

NOVOSELEC

TOZD PRODAJE

oglašja prosto delovno mesto

POSLOVODJEprodajalne Nova Gorica
(za nedoločeno čas)

POGOJI: VKV ali KV delavec, najmanj 5 let prakse v trgovski stroki.

Ponudbe pošljite na naslov: DIP Novoselec, OOUR Prodaje, Zagreb, Draškovičeva 23 v 8 dneh po objavi.

6109

KONFEKCIJA

»LISCA« — SEVNICA

razpisuje za 12. 7. 1973

JAVNO LICITACIJO

za prodajo sledeče opreme:

- 12 šivalnih enoigelnih strojev veritas 8325/2
izključna cena 1.000.— din
- 2 šivalnih dvigelnih strojev singer kl. 107 GI in W 33
izključna cena 800.— din
- 6 šivalnih strojev dvoigelnih textina 305/1
izključna cena 600.— din
- 1 šivalnega enoigelnega stroja singer 400/W 33
izključna cena 800.— din
- glave za šivalni stroj pfaff 139
izključna cena 500.— din
- 18 uporabnih elektromotorjev 0,37 KW
izključna cena 300 din
- 2 neuporabnih elektromotorjev 0,37 K
izključna cena 100.— din
- kompleta orodja za izdelavo plastičnih škatel
vel. 600 x 380 x 172 mm
izključna cena 98.800.— din

Vsi šivalni stroji so kompletni z glavno, stojalom in odgovarjajočim elektromotorjem.

Licitacija za družbeni sektor bo ob 9. uri, za privatni sektor pa ob 10.30.

Pooblaščenec mora pred pričetkom licitacije predložiti pooblastilo, oziroma 10 odst. polog izključne cene.

6127

**ZVEZNI SEKRETARIAT
ZA NARODNO OBRAMBO
PERSONALNA UPRAVA**

razglašja prosta delovna mesta za sprejem v aktivno vojaško službo po dogovoru, za določeno čas, za oficirje Jugoslovanske ljudske armade, in sicer:

1. PILOTA helikopterja
2. PILOTA lahkih vojaških letal

Za zasedbo navedenih mest morajo kandidati poleg pogojev, navedenih v 41. členu Zakona o JLA (Uradni list SFRJ, 52/94, 57/72 in 67/73), izpolnjevati še naslednje pogoje:

- a) splošni pogoji:
 - da nimajo obveznosti do druge delovne organizacije ali da imajo soglasje za sprejem v službo JLA;
 - obvezati se morajo, da bodo ostali v aktivni vojaški službi najmanj devet let;
 - da niso bili kaznovani pri častnem razsodišču za rezervne podoficirje, oficirje in vojaške uslužbenice;
- b) posebni pogoji:
 - da so rojeni leta 1948 ali kasneje;
 - da so končali vojaško letalsko šolo za rezervne oficirje;
 - da uspešno končajo teoretično in praktično vajo;
 - da so sposobni za letalsko službo, kar bo potrdila glavna vojaška zdravniška komisija za letalce.

Za sprejem v aktivno vojaško službo bodo kandidati sklenili pogodbo za določeno čas z Zveznim sekretariatom za narodno obrambo. V pogodbi bodo določene pravice in obveznosti kandidatov in Zveznega sekretariata za narodno obrambo, kot tudi druga vprašanja.

Čin se določiti po strokovni izobrazbi, službenih letih in doiznostih, ki jih bo kandidat opravljal.

Osebam, ki bodo sprejete v aktivno vojaško službo, pripadajo v času službovanja po predpisih o osebnih dohodkih vojaških uslužbencev osebni dohodek in dodatki (letalcem tudi letalski dodatek).

Vsi, ki bodo sprejeti, bodo šli pred namestitvijo na izpopolnjevanje (1. oktobra 1973), potem pa bodo po potrebi razporejeni v garnizije po dolžnostih, za katere bodo usposobljeni.

Prednost imajo kandidati, ki so mlajši in imajo boljše ocene in lastnosti.

Kandidati morajo poslati prošnje Vojni pošti 8115-12 Zemun, in sicer:

- a) osebe iz rezervne sestave oboroženih sil SFRJ — preko občinskega organa uprave za narodno obrambo;
- b) osebe iz stalne sestave oboroženih sil SFRJ — preko predpostavljene starešine (gojenci šole za letalske rezervne oficirje in civilne osebe v službi v JLA)

Prošnja mora biti kolkovana z 2,00 din državne takse.

Prijava je treba priložiti:

1. natančen življenjepis z natančnim opisom strokovnih kvalifikacij in podatki o službovanju (v kateri organizaciji, koliko časa, na kakšnem delovnem mestu, ipd.) in podatki o letenju s posameznimi tipi zrakoplovov;
2. dokazila o šolski in strokovni izobrazbi.

Kandidati, ki bodo poklicani na razgovor za sprejem v aktivno vojaško službo, morajo imeti naslednje dokumente:

- a) potrdilo o nezakazovanju
- b) potrdilo, da niso v kazenskem postopku
- c) potrdilo o opravljeni vojaški obveznosti
- d) izpis iz rojstne matične knjige
- e) delavsko knjižico in druge dokumente

Vse informacije dobite pri Vojni pošti 8115-12 Zemun. Oglas velja do 31. julija 1973.

Personalna uprava
Zveznega sekretariata za narodno obrambo
Štev. 05/1426-5
junij 1973
Beograd

6114

Šlandrovci praznujejo**„To je naša brigada“****Z napadi na nemške postojanke je Šlandrova brigada nabirala orožje za nove borbe — Tesna povezanost z ljudmi je brigadi zagotovila neuničljivost**

LJUBLJANA, julija — Ko prebiram po 30 letih, odkar je bila ustanovljena Šlandrova brigada, takratne beleške o njenih akcijah, je kar težko verjeti, da je bilo možno v tistih časih na ozemlju s posebnim režimom, sredi goste posejanih nemških postojank voditi toliko bitk in izvesti take akcije kot jih je ta brigada. In to še v času, ko je bil štajerski človek zaradi zverinskega terorja nacistov zastrašen in še vedno pod vplivom »moči rajha« in je bilo treba ljudem vivati zaupanje v lastne sile.

Res je sicer, da je v tistem obdobju že bila odlična prelomnica v drugi svetovni vojni; takrat smo že vedeli za bitko pri Stalingradu, o nemških porazih v Afriki in za težave Mussolinija. Toda nacisti so zagrizeno in dosledno izvajali svojo politiko, da je treba štajersko čimerj pomesti in jo priključiti velikemu rajhu.

Napadi na postojanke

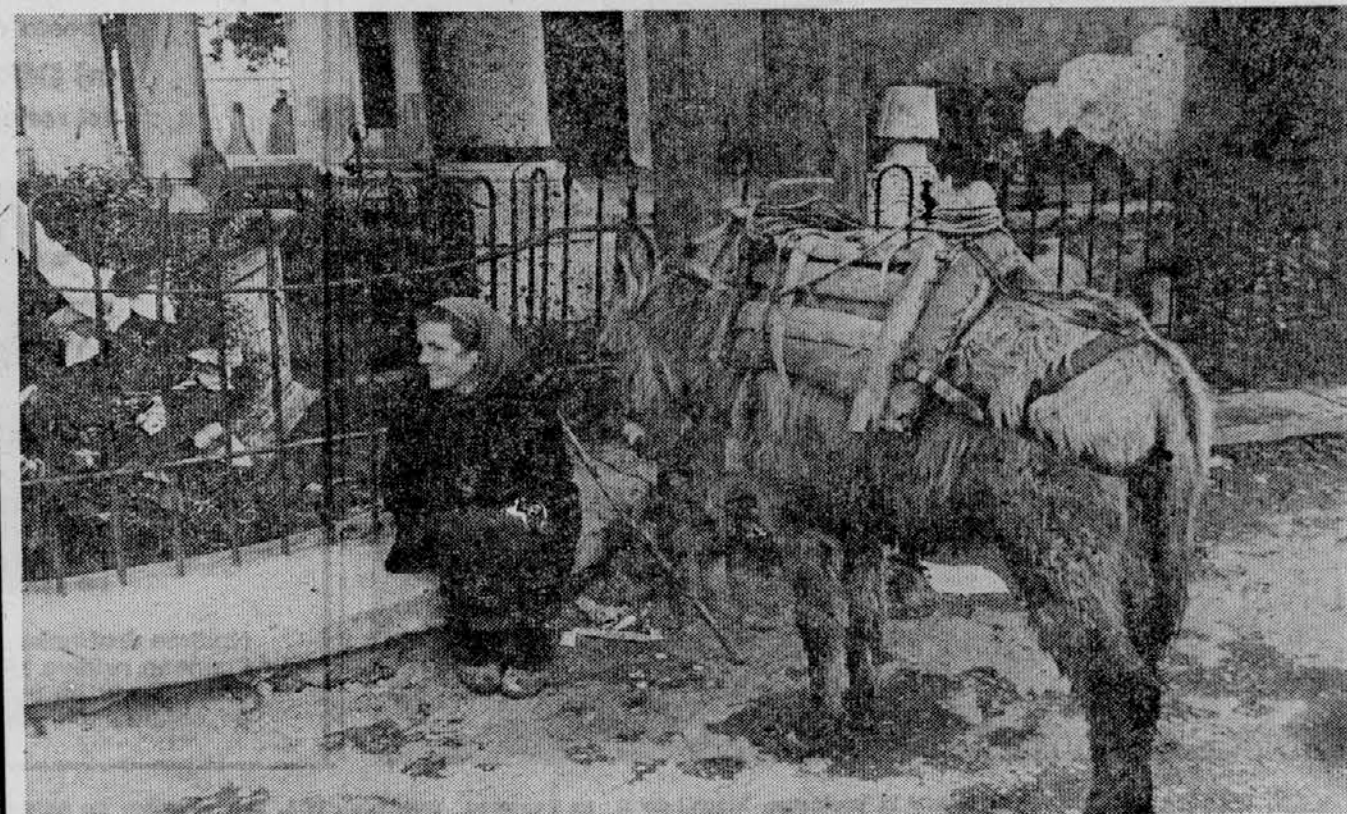
Vendar, kako sedaj razložiti mladim ljudem pomen Šlandrove brigade, katere ustanovitev, 5. avgusta 1943. leta, je pomenila pomembno prelomnico in začetek novega obdobja v narodnoosvobodilni vojni na tem območju. Zato najprej nekaj dejstev: Šlandrova brigada je jeseni 1943 začela ofenzivne akcije: njeni prvi napadi so bili na komunikacije, nato pa je sledila serija napadov na nemške postojanke. Začelo se je z napadom na postojanko na Rečici, sledil je spopad pri Gomilskem, napad na postojanko v Radmirju in kmalu je padla že četrta postojanka v zgornji Savinjski dolini Nova Stifla. Povod smo zaplenili dosti orožja, s katerim smo oboroževali nove borbe in brigada se je krepila. Z akcijo na tovarno »Industrija« smo dosegli, da je tovarna nekaj časa prenehala delati za nacistične, hkrati pa se je brigada prekrbela z blagom. Nato so sledile številne zasede in spopadi na cesti Domžale-Celje, v Črnem grabnu in napadi na železniško progo Ljubljana—Zidani most...

Strogost

S »Slovenske popevke 1973«: Nada je menažer in žena Gianni Nazzara. Ene in druge ne bi spoznali. Nazzaro bi si najbrž vedno želel biti v luči reflektorjev, zakaj takrat se mu Nade nasloni na ramo in kar je treba se posebej poudari tesna povezanost z ljudmi tega področja in političnim organizacijami. Brez pretiravanja lahko rečem, da so bili »Šlandrovci« tudi vsi tisti naši prijatelji v odmaknjenih zaselkih v hribih in ljude v dolinah, ki so nam pomagali, sodelovali, mnogo tvegali in žrtvovali. Brez teh »naših« ljudi bi se brigada ne mogla obdržati in ne bi dosegla takih uspehov. Tudi najnovejša zgodovina osvobodilnih gibanj nam potrjuje, da so tiste enote, ki niso bile tesno povezane in niso imele podpore ljudi, propadle. Šlandrova brigada je imela

Opozorilo

Jugoslovanski film »Vzroka smrti ne omenjamo« je kljub drugemu letu predvajanja prinesel samo 1.260 dinarjev dohodka, zato menijo, da je najbolje, če ta film ne omenjamo...

ZENA NA KOSOVEM — opora mladiki.

Foto: Olga Ratej

**Sladoled
je lahko
nevaren****Zagrebski inšpektorji so lani v njem odkrili celo primes penicilina**

BEOGRAD, julija — Po statističnih podatkih je vsak Jugoslovčan lani polizal povprečno okoli 1,5 litra industrijsko izdelanega sladoleda; k temu je seveda treba pristeti še sladoled iz zasebnih slaščičarn — toda o tem ni statističnih podatkov. Zato tudi ni celovitih statističnih podatkov o tem, koliko sladoleda ne ustreza sanitarnim predpisom. Zagrebski sanitarna inšpekcija je na primer v zadnjih šestih letih med 1.258 vzorci odkrila kar 406 primerkov neustreznega sladoleda, lani pa v nekaj primerih celo primere penicilina. Kako je lahko tak sladoled nevaren ljudem, ki so alergični na ta antibiotik, menda ni treba posebej poudarjati.

Zdravilni Hvar**„Čudežen“ poldnevnik****Hvar s svojo ugodno klimo pomagal k zdravju že marsikateremu astmatiku — Primer male Marijane — Alergološki center — Pisanje zdravnika Boterija**

STARI GRAD NA HVARU, julija — S tega otoka se nam je oglasil bralec, ki v svojem pismu zagotavlja, da je ta otok v Jadranskem morju, predvsem zaradi svoje ugodne klime, pomagal k zdravju marsikateremu astmatiku, ki se je prišel zdraviti sem. Zato tudi ni čudno, da je Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti po dolgoletnih raziskavah prav tu postavila alergološki center.

Na otoku pravijo, da se morajo za tak sloves zahvaliti tudi primeru male Marijane. Pred petimi leti je nek zdravnik poslal sem poldnevno zdravilno bronhialno astmo. Deklico je bolezen dvakrat tako napadla, da se je začela strašno kašljati in staršem je preostalo komaj drobno upanje: Hvar. Ded je deklico vzel na otok in se sam zaposlil v Starem Gradu. »Vem le, da se moram tej klimi in sončnim dnevom zahvaliti za to, da je Marijana ostala živa.« Je že ne vem koliko povedal in zatrdil njen ded Aleksander Dimić, ki že pet let dela na otoku kot gostinski delavec. Toliko let je tudi od tega, ko je Dimić pripeljal sem svojo vnukinjo, ki so si bili dnevi še šteti. Po nekaj letih se je deklica popolnoma pozdravila — in to kar brez posebnih medicinskih terapij — tako da je pred kratkim zdrava

Višine

Igralec »Vardarja« Vančo Balovski je na vprašanje, kdo je njegov nogometni vzornik, veličastno odgovoril:

— Kralj nogometa — Pele! Nobenega drugega ne priznam!

odpotovala k staršem v Beograd, kjer bo jeseni prvič sedla v šolske klopi.

Otočani s Hvara si vsak dan pripovedujejo o številnih primerih, o zgodbah in usodah, podobnih tej Marjani.

ni — in vse so se srečno končale za tiste, ki so si na Hvar prišli zdraviti bolezni dihalnih organov. Nekateri vedo celo povedati, da čez otok poteka nek »čudežna« poldnevnik.

O na moč zdravem poldnevniku na Hvaru je že v tridesetih letih tega stoletja prvi pisal dr. Josip Boterij, avtor številnih knjig in študij s področja interne medicine. Boterij je spoznal, da so Hvar in drugi otoki zelo učinkoviti za zdravljenje bolezni dihalnih organov. Izkušnje, ki so si jih nabrali odnodi medicinski delavci, lahko samo navdušijo sprično resnično uspešno zdravljenje pacientov. Tu so še številni ozdravljeni bolniki, ki lahko le potrdijo ta že tradicionalni sloves otoka.

Tako govori ljudsko izročilo: Ko so zidali ta most, so se godile prečudne reči. Kar so možje podnevi zgradili, se je ponoči porušilo. Sedli so možje in sklenili, da žrtvujejo žlim demonom najlepšo ženo, ki pride in jim priinese hrano. Ko je prišla, ni rekla drugega kot to: Pustite mi eno dojko zunaj, da bo moje dete lahko sesalo mleko iz kamna. Usmili so se možje in ko so jo videli v most, so ji pustili dojko zunaj. Odtlej je vedno curila mleko, ne voda.

Problema z močovitjo kosovska dekleta nimajo, ker je že zmeraj 4,8 odstotka manj žensk kot moških. Pomankanje žensk je na Kosovem kronično. Ne preseneča torej dejstvo, da imajo v svojem jeziku le dva izraza za doračeno ženo: »vuna« — ptičje in »ždrala« — fant. Za deklo pa kar sedem.

In sicer: »kika« za kmečko deklo, »vava« za eterično vilo, »vupa« za malo mlitko, »voca« za vitko jelo, »vavja« za zrelo rožo, »vopa« za ljubko sireno, »voca« za priletno debeluško. (Takto pisano fonetično, da se sliši njih zven.)

Pripoveduje mi neki študent prava, da se bo v kratkem poročil, tudi s študentko. Zaročila sta se s prstanom in verižico, dala sta darila vsem sorodnikom, on njenim, ona njegovim. Zdal si ona veže bala v prostem času. Rada bi imela dva, tri otroke. Njegov stric, ki nam ga je predstavil, pa je iz kmetijske družine, kjer je bilo trinajst živih otrok. Vsa rodovina šteje trenutno 127 sorodnikov, vsi so povezani z njo, čeprav živijo v raznih krajih. Na podeželju pa danes tudi v mlajših zakonih ni nobena redkost desetoro otrok.

Ta stric je povedal šalo, ki jo z njegovim privoljenjem ponavljam: Kmet je na voz naložil svojih enajst otrok, da bi se peljal na njivo delat. Sredi poti mu eden pade z voza v blatno lužo. Kmet se praska po glavi in ugiha, ali naj otroka pobere in umije, ali pa se vrne domov naredit drugega.

To je samo zabavna ilustracija občutljive preobjudenosti, je rekel stric.

Na Kosovem pravzaprav nisem govorila z nobeno žensko, malo jih je videti v javnosti, razen študentk na promeni. Na to sem se spomnila šele zdaj in resnično mi je žal, da tega nisem storila.

OLGA RATEJ

Ironik

Znani TV pisec Novak Novak je sit vseh festivalov: stalno me vprašujejo, ali letos sploh bo »Nušćijada«, Seveda bo. Saj sploh ni važno, ali je kaj filmov ali ne, ali je kaj filmov komedij ali pa si je treba pomagati z »svuzom«. Če lahko Pulj proslavijo... In Niš vabi Mariona Branda in Gregorja Pecka... zakaj ne bi bilo še »Nušćijade«? Film ni niso važni, glavno je, da imamo filmske festivale.

Slovenija na današnji dan

Pred petindvajsetimi leti

GOSTISKA ZA SLUŽBENE POTNIKE — Osebe uradov in podjetij je imelo doslej na službenih potovanjih zelo malo možnosti za kvalitativno in cenovno prehrano. Ti potniki so celo večkrat ostali brez kosila ali večerje, če so morda prišli nekoliko kasneje. Da bi temu odpravili, je ministrstvo za trgovino in prevoz določilo v desetih okrajnih mestih službena gostišča za cenejšo, tako izdatno prehrano delavcev uslužbencev in nameščenov uradov in družbenih ustanov, podjetij in organizacij na službenih potovanjih. Tako so za službena gostišča določili Emonsko klet v Ljubljani, gostilna Pri gozdu v Mariboru, gostilna Pri Belem volu v Celju itd. V teh gostiščih bodo lahko jedli prvenstveno delavci in nameščenci s potnim nalogom ali dokazilom o službenem potovanju. (Slovenski poročevalec, 5. julija 1943)

Pred petdesetimi leti

CIGANSKA NADLOGA — Včasih so veljali precej strogi državni zakoni zoper tatinske in sleparske ciganske tolpe. Danes pa ni nič nenavadnega, če zagledamo ciganske taborišče v neposredni ljubljanski okolici ob najpomembnejših cestah ponoči pa se širijo razne tatvine. Orožniki so tako slabo plačani, da se še ciganom ne upajo zameriti. Saj se je zgodilo, da je zaradi bede neki mlad orožnik desertiral ter se pridružil — ciganom. (Slovenski narod, 5. julija 1923)

Zastoj v rasti pojasni doktor

Tudi majhni otroci so lahko skladno grajeni, normalno inteligentni in se dobro razvijajo, pa četudi počasneje

Vsaka mati je ponosna in srečna, če njen otrok lepo uspeva in je velik in močan, morda kar za glavo večji od sosedovega, pa čeprav sta iste starosti. In če kljub vsemu otrok ne napreduje tako, kot bi moral? Ves majhen in droben je, v razredu je ves čas med najmanjšimi, obleko in čevlje pa mu kupujemo kar za dve številki manjše. Zaskrbljenost se iz dneva v dan stopnjuje. Da ni morda z njim kaj narobe, pa čeprav je sicer živahen? Najbolje je, da zaupate svoje skrbi zdravniku.

Do motnje lahko pride na različnih področjih. Človek raste nepretrgoma od spočetja pa do popolne zrelosti. Krivulja rasti kaže dve obdobji pospešene rasti in sicer v dobi dojenčstva in kasneje v puberteti. Večina človeških tkiv raste skladno s krivuljo telesne rasti, vendar opazujemo pri nekaterih tkivih posebne zakonitosti. Možgani na primer rastejo najhitreje v prvih dveh letih življenja, zato ima vsaka okvara v tem času najtežje posledice. Tudi razmerja med posameznimi deli telesa se med rastjo zelo spreminjajo. Ob rojstvu je otrokova glava nesorazmerno velika, kasneje do pubertete rastejo predvsem okončine, po puberteti pa vse do zrelosti prevladuje zlasti rast telesa.

Ce primerjamo med seboj otroke enake starosti in iste ga spola vidimo, da so med njimi velike razlike. Pri tem je dedna zasnova in s tem telesna konstrukcija eden bistvenih vzrokov za nizko rast. Seveda pa so tudi številni drugi zunanji in notranji fak-

torji, ki lahko privedejo do motene rasti. Brez dvoma igra veliko vlogo pri tem prehrana. Nezadostna in peklavna prehrana ob kroničnem pomanjkanju beljakovin in vitaminov nudi kaj malo gradbenega materiala rastočemu organizmu. Zato ni čudno, da dosegajo v deželah, kjer sta doma revščina in pomanjkanje. Prav tako zavirajo rast različne kronične bolezni, pa tudi preprosti infarkti, ki oslabijo otrokov organizem in motijo normalno prehrano in presnovo.

Vzrokov za zastoj v rasti je cela vrsta. Pri tem nam bo lahko pomagal le izkušen zdravnik. Najbolje bomo imeli opraviti le z nekoliko počasnejšim splošnim razvojem otroka. Običajno bo tudi puberteta pri takem otroku nastopila kasneje, s tem pa se bo rast padalašala krepko čez 20. leto in na koncu bo verjetno kar dorasel svoje vrstnike. Manj uspeha bo pri otrocih, za ka-

tere je nizka rast že kar družinska posebnost. Taki otroci so ob porodu drobnejši, kasneje vse bolj zaostajajo za vrstniki. So pa skladno grajeni, normalno inteligentni in tudi njihov splošni razvoj poteka povsem normalno. In kdaj lahko rečemo, da je nekdo v resnici premajhen? Glede tega so si mnene nekoliko različne. Na splošno govorimo o nizki rasti, kadar telesna višina zaostaja za približno 20 odst. in več za normalnimi vrednostmi. Normalne vrednosti pa so zopet od dežele do dežele različne.

Za zdravljenje nizke rasti velja pravilo, naj bo vedno odvisno od osnovnega vzroka. Rastni hormon je uspešen le pri majhnem odstotku otrok, ki jim primanjkuje hormona. Obstaja tudi možnost, da podaljšamo kosti, vendar je to dolgotrajen in nič kaj prijeten postopek. No in na koncu, malo pomaga tudi čevlji z debelejšim podplatom, ki mu je letos moda še posebno naklonjena.

dr. RASTA RAKAR

Naredite si same

Elastika je priljubljena

Potrebujejo le elastiko in pralno blago čednega vzorca; najbolj bosta modela pristajala suhljatim najstnicam.

MARTA HROVATIN

Začnimo kosilo z več solatami

Izberemo največ tri do štiri vrste solate in spremeni se v glavno jed — Juhe v vročih dneh raje opustimo

Poletje se v kuhinji predstavlja s sadjem in zelenjavami. Poznavalci, ki se zavedajo, kako važna je zdrava hrana in koliko pomeni vitkost, si v glavni sezoni iz svežih živil sestavljajo take jedilnike: dvakrat na dan sadje in dvakrat zelenjavo. Približajmo se jim! Klasično zaporedje jedi ob naraščajoči vročini energično obrnimo na glavo. Juho izpustimo in jo serviramo, ko si jo bomo ob prvem jesenskem hladu spet pozeleli. Kosilo začnimo s solato!

Solati iz vseh vrst sočivja, iz katerih se vsaka na krožniku ali v skledi predstavi s svojim okusom. V pretelevini mešanici se arome prekrivajo in ne bomo zadovoljni. Če si ne znamo izbrati mešanice, pripravimo najprej osnovno solato. Ko je ta na krožniku, jo dopolnimo z ostalimi. Med osnovne solate prištevamo krompirjevo, začinjeno s oljem in kisom — ne z majonezo — meso, ki jo narežemo iz kuhane kokoši, delikatesne salame ali kuhane govedine, jezika, srca ali pa ribjo.

Tako pomudimo solate tudi v hladnem prigrizku. Poleg osnovnih stojijo še skledice s krhli paradiznika, tankimi kolobarji neolupljenih kumar, rdeče redkvice, mlade čebule, nastrganega surovega korenčka in rdeče pese, stročje fižola, graha, zelene paprike in še drugih. Na voljo morajo biti solatne omake

in začimbe, da si vsak zabeleži, kot mu prija. Splošno velja pravilo, da dodajamo solatam malo začimb, posebno ostrih, ker popačijo pravi okus. Tudi pri kisni smo lahko skopuški, za praviljico pa pri olju, vendar ne tako, da bi v skledi, potem ko jo spraznimo, ostalo mastno morje. Solato pravilno zabelimo, če se v skledi na dnu zadržijo le žilica soka. Posebno skrbno moramo zato odcediti zelene solate, preden jih poltujemo s kisom in oljem. Ob beljenju je treba še posebej poudariti, da solate poltujemo s omakami tik pred serviranjem. Ker nam sicer upadejo. Na štajerskem pravijo, da zmedijo. To velja za glavno, endivijo, kumarično, paradiznikovo, bučno in druge solate. V poletnem času solat ne belimo z majonezo. To je prenamasta in prekalorična in preveč izstopa s svojim značilnim okusom. Idealno zabelo pripravljamo iz jogurta, ki s svojo naravno kislino in beljakovinami pridobiva vedno več pristašev.

oglašujte v dnevniku
DELO

M. P.

Otroku je pusto

Prepričajte otroka, da mora sam preganjati dolgčas, - naj dela ali riše

Zelo dobro je, če otroka že na začetku šolskih počitnic prepričate, da ga starši ne bodo zabavali in mu krátili časa. To se bo obrestovalo, ker se bo pravčasno navadil delati. Pridobil si bo delovne navade z drobnimi posli in majhnimi dolžnostmi. Kasneje se bo zaposlitev spremenila v vsakodnevno potrebo, ki bo brezala nemirne duhove in poživljala vase zaprte otroke.

Naj rišejo ali se ukvarjajo s kakšnim drugim ročnim delom, naj pograbijo stезее na vrtu ali pospravijo časopise, naj brišejo posodo ali zalivajo rože.

Kolonjska voda škoduje

Razni kozmetični preparati in kolonjske vode dražijo kožo na soncu

Tudi če vsebuje kolonjska voda malo eteričnih olj, pri sončenju lahko povzročijo različne klinične znake, ki dokazujejo, da je koža nadražena. Če se srečata sonce in alkohol, ki ga kolonjska voda vsebuje, se morebiti pojavijo madeži po obrazu.

Težave lahko povzročijo tudi kreme, mleko in pudri, v katerih sonce sproži razne kemične reakcije. Sončenje povzroča tudi alergije spremembe na koži. Posebej se morajo varovati bolniki, ki jemljejo razna zdravila. Čeprav pa na splošno velja, da sonce odstrani razne buncice in ekcem.

Kozmetika

Prvi dnevi sončenja

Postopoma naj se sončijo vsi, ki žele, da bi barvo kar najdlje časa obdržali

Najboljše pravilo za sončenje je počasi se prilagajati. Posebno občutljivi so vsi svetlopolti in svetlooki, otroci in stari ljudje, osebe po pravih prestopih boleznih in tisti, ki že dolgo niso bili na soncu ali pa prihajajo s severa na južno morje.

Previdnost v prvih dneh sončenja svetujemo tudi vsem tistim, ki si žele enakomerno, zdrave ogorele kože. Postopoma naj se sončijo vsi, ki žele, da se bo »barva« kar najdlje ohranila. Ženske naj previdno skrivajo obraz ker sonce izredno suši kožo. Najohujša posledica, ki jo sonce lahko povzroči so globoko vrezane gube na mladim in na starejšem obrazu.

Svetujemo vam, da pričnete s sončenjem nekje na robu mesta. Nikakor ne odite na počitnice ob morju ali v hribe, ne da bi se preje soncu privadili. Intenzivnost sončnih žarkov je namreč na zelenih površinah v hrihah strikterno močnejša kot v dolini, na morju pa kar osemkrat. Na to vpliva nadmorska višina, odbijne ploskve in čistost zraka. Ko se začne sončiti v dolini, ostane

ph. MANJA PEČNIK-VOVKOVA

POT IZ LABIRINTA

Stalno rubriko za pogovore o osebnih težavah vodi dipl. psihologinja Azra Kristančič

Vstajenje z dna

Pišem kot sosed. Dolgo jo poznam, to našo mlado sosedo. Pred štirimi leti jo je moj zapustil — odšel je v inozemstvo in se ni več vrnil k njej in njunima otrokoma. Ves blok se je grazil nad njo in njenim vedenjem. Zapiša se je namreč. V pijanem stanju je počela marsikaj. Toda, kot sosedje smo poglji tedaj, ko je svoje otroke tako daleje pretepel, da so se nam smilili. Posledice takšnega početja matere so se kazale na njej sami: bleča, skoraj zelena in strošna suha je tovala po svetu, tudi starejši sin se je temu primeru obnašal, dokler ni dospel v dom za prevojno. Hudo je bilo gledati to družino, ki propada. Sosedje — pač kot sosedje — so vsak po svoje komentirali početje mlade zapite matere. Nekaterim se je smilila, večina jo je obsojala in skrajšal ves blok je vsa ta leta imel »kosti, ki jo je glodala, saj so vsi napeto spremljali vse, kar se je dogajalo, in potem po skupinah razpravljali. Toda tepega dne se je začelo vse spreminjati: čedalje redkeje smo videli mlado sosedo vinjeno. Bolj pogosto je k njej prihajal starejši mož, star 60 let. Ženska — sosedja je bila ves dan bolj urejena, njen upadli obraz je dobival barvo, čedalje bolj se je iz nje porajala mlada ženska, ki se je temu primer-

rejšem šestdesetletniku našla tisto oporo, ki ji je omogočila, da se pravilno in ustrezno usmeri v svojem življenju. Kajti, dejstvo je, da so redki posamezniki, ki lahko svoje težave in stiske sami prebrodijo, veliko več je ljudi, ki potrebujejo pomoč, priznajo ali ne priznajo, zavesno ali podzvestno — od sočloveka. Ta pomoč je včasih ena beseda, včasih dejanje, prijateljevanje ali čustva ljubezni in simpatije, ki nas osrečijo, pomirijo in omogočijo, da ponovno najdemo sebe in pri tem tudi vztrajamo do konca življenja.

Ne, to pismo ne vsebuje nobenega posebnega vprašanja vsaj za mene ne, ker verjamem, da se lahko človek spremeni in spreminja. Moj namen, da sem napisala to pismo, je bil, da bi posredovala večjemu številu ljudi, kako se lahko človek pobere iz dna življenja in ponovno začne normalno življenje. Hkrati pa bi rada odgovorila, seveda škoti naša usta, tistim sosedom, ki še ne verjamejo, da je ta mlada žena našla sebe in ki so prepričane, da je ta izbojstva ali sprememba na boljše le začasna. Ali res?

Sosedja iz Domača Zakaj ne bi bilo možno, da se človek spremeni v svojem vedenju in svojih dejanjih? Živimo v družbi in ta družba tudi vpliva — posredno ali neposredno — na naša dejanja. V življenjskih stiskah, s katerimi se srečuje vsak posameznik, se vsi ne znajdemo, nekateri pa sploh ravnamo tako kot, da so izgubili uklop, ki bi jim kazal smer nadaljnjega poti. To življenjsko tavanje traja lahko nekaj časa, lahko pa tudi nekaj let, odvisno od tega, kdaj tisti, ki je v stiski ali težavah, sreča iztegnjeno roko človeka, ki mu je pripravljen pomagati. Verjetno je naša sosedja v sta-

rejšem šestdesetletniku našla tisto oporo, ki ji je omogočila, da se pravilno in ustrezno usmeri v svojem življenju. Kajti, dejstvo je, da so redki posamezniki, ki lahko svoje težave in stiske sami prebrodijo, veliko več je ljudi, ki potrebujejo pomoč, priznajo ali ne priznajo, zavesno ali podzvestno — od sočloveka. Ta pomoč je včasih ena beseda, včasih dejanje, prijateljevanje ali čustva ljubezni in simpatije, ki nas osrečijo, pomirijo in omogočijo, da ponovno najdemo sebe in pri tem tudi vztrajamo do konca življenja.

rejšem šestdesetletniku našla tisto oporo, ki ji je omogočila, da se pravilno in ustrezno usmeri v svojem življenju. Kajti, dejstvo je, da so redki posamezniki, ki lahko svoje težave in stiske sami prebrodijo, veliko več je ljudi, ki potrebujejo pomoč, priznajo ali ne priznajo, zavesno ali podzvestno — od sočloveka. Ta pomoč je včasih ena beseda, včasih dejanje, prijateljevanje ali čustva ljubezni in simpatije, ki nas osrečijo, pomirijo in omogočijo, da ponovno najdemo sebe in pri tem tudi vztrajamo do konca življenja.

rejšem šestdesetletniku našla tisto oporo, ki ji je omogočila, da se pravilno in ustrezno usmeri v svojem življenju. Kajti, dejstvo je, da so redki posamezniki, ki lahko svoje težave in stiske sami prebrodijo, veliko več je ljudi, ki potrebujejo pomoč, priznajo ali ne priznajo, zavesno ali podzvestno — od sočloveka. Ta pomoč je včasih ena beseda, včasih dejanje, prijateljevanje ali čustva ljubezni in simpatije, ki nas osrečijo, pomirijo in omogočijo, da ponovno najdemo sebe in pri tem tudi vztrajamo do konca življenja.

Obsojena na samoto!

Stara sem 32 let, intelektualka. Nobene možnosti nimam, da bi spoznala sebi primerneга človeka, ki bi me imel rad in bi me razumel. Da bi se lahko z njim pogovarjala. Čeprav znam biti sicer družabna, se sodelujem v raznih klubih in potujem, toda znova in znova se vračam le sama, vedno bolj osamljena, ali pa spoznam sebi primerne fante, ki jih moram zavrniti.

Se ko sem študirala, sem bila precej resna. Po zaposlitvi v Ljubljani sem mislila, da si bom pridobila znanje, prijatelje, a v tolikih letih nisem se nikogar spoznala. Čeprav znam biti vesela, če je v družba prava. Tudi pri posredovanju za zakonske zveze sem že poskusila, toda brez uspeha, saj so me senenili s fantom, ki mi sploh ni ustrezal, zato sem takšen poskus opustila. Ali me res čaka osamljenost življenje v slepi ulici? Kako naj si pomagam? Vem, da sem marsikdaj

polna predsodkov in plaha, toda...

»Stajerkaa

Osamljenost! Čedalje bolj pogost spremljevalec življenja slehernega posameznika, hkrati pa tudi posledica zmanjševanja vrednosti medčloveških odnosov. Rahlanje čustvenih vezí med ljudmi pa poraja občutek osamljenosti. Tega dejstva se marsikdaj ne zavedamo, zato tudi pogosto neustrezno presojamo osamljenost. Vpadljive, masivne ogrice mu niso v okras, ne, drobne in ne preveč stisnjene ga oblepajo.

A. K.

Slovenska kuhinja

Štruklji in nato obara

Šatraj in majaron v kokošji obari — drobnjak v kuhanih sirovih štrukljih

Predlagam vam slovenski narodni menu: sirovi štruklji, kokošja obara, ajdovi žganci in jabolčna čezana.

Sirovi štruklji: za deset oseb: 75 dkg mehke pšenične moke, 3/8 l mlečne vode, malo soli, sok pol limone, 1 kg sveže domače skute, 10 dkg masla, 2 dcl smetane, 3 rumenjake, sneg 3 beljakov, 15 dkg belega kruha brez skorje, šopek sesekljane drobnjake, drobtine.

Napravimo vlečeno testo in pokritega pustimo počivati pol ure. Med tem mešamo maslo z rumenjaki, da nastane kremasta smetana, dodamo sneg, zdroljen sir, drobnjak in na drobne kocke zrezak kruha. Nato testo razvlečemo, malo posušimo, premažemo z nadevom, zavijemo in povijemo v krpo ter kuhamo v slanem krogu. Kuhna traja 20 minut. Kdajne štruklje odlijemo, narežemo in jih zabelimo s drobnjaki, praženimi in domači masti ali maslu.

Kokošja obara: mlado kokoš zrežemo na primerne kose in jo kuhamo z jušno zelenjavo, ki jo enakomerno narežemo. Dodamo svedete dišavnice: šatraj, majaron, cel poper in solimo. Ko je kokoš kuhana, obaro zgostimo s svetlim prežganim, ki smo ga pražili s sesekljano šalotko. Obaro okusamo z

domačim kisom in pred serviranjem potresemo s sesekljanim drobnjakom. Ajdovi žganci: v dva litra slaneга krova vsujemo liter moke. Kuhamo nekaj časa pokrito, nato pa napravimo v sredini s kuhališču odprtino, da se moka prekuha tudi znotraj. Ko vre še kakih 15 minut, odlijemo precej vode, dobro premešamo in preljeemo z vrolo mastjo. Žgance dobroimo z vilicami. Jabolčna čezana: 15 dcl prosene kaše, 2 l vode, pol kilogram jabolč, dve žlici sladkorja, limonina lupina in malo soli.

Oporno kašo pristavimo v vrelo vodo. Jo razkuhamo, pridamo olupljena in na krhlice zrezana jabolka, kuhamo in mešamo, da jabolka razpadejo ter nastane srednje gosta kaša.

KRISTINA MERČ-MATJASIC

Pismo

Katera je zdravilna

Bralec DELA Ivan Miška prosi za odgovor: omele ali omele?

Pišem vam zato, da bi izvedel, katera rastlina je zdravilna: BELO OMELO ali bela omele?

V knjigi zdravilnih rastlin in njih uporabnosti je opisana rastlina »bela omele«. Ta naj bi imela bele, grahu podobne jagode. Raste na drevesih, topoli, lipi, hrustu, slivii itd.

Na Krasu med Sežano, Divočo, vse do Stanjele raste zelo veliko teh rastlin. In to največ na starih hrastih in breštih.

Sadovi odrasla jagode pa niso take, kot je zgornj omele, marveč ostanejo zelene barve. So malo bolj podolgovate in dozorijo baje že v mesecu avgustu, medtem ko omenjena bela omele zori v mesecu novembru in decembru.

Te jagode nabirajo ptičarji za pripravo limonade. Baje je lepilo iz teh jagod precej boljše kot od bele omele. Zanimi me, ali je tudi ta krasna omele tako zdravilna, kot je bela omele?

Za vaš odgovor ali za odgovor bralec se vnaprej lepo zahvaljujem!

IVAN MISKA
SEMPETER
PRI NOVI GORICI

ZADOM IN OPREMO
TAPO
OBLAZINJENO POHISTVO
LJUBLJANA, CELOVSKA 317, TELEFON: 53 685

ARGUMENTI SEŽKANJE

Na državnem prvenstvu v atletskih mnogobojih Makarovič zboljšal državni rekord, Baboškova pa slovenskega

MARIBOR, 4. jul. Stadion na Poljanah je bil dva dni prizorišče državnega prvenstva v atletskih mnogobojih, v katerih smo dobili nekaj novih državnih in republiških rekordov ter še kopico odličnih rezultatov. Novogoričan Makarovič je s 7578 za 110 točk zboljšal državni rekord vrvnika še iz leta 1965. Breda Baboškova pa je dosegla slovenski rekord v peterboju ter hkrati za 1 m zboljšala še rekord v skoku v višino. S 183 cm je izenačila tudi najboljši letošnji rezultat v državi. Sicer pa je večina uvrstitev v vrhu pripadla atletom in atletinjam iz SRS.

Baboškova je po prvem dnevu sicer vodila, toda v nadaljevanju jo je državna rekordarka Poldevec prehitela in na koncu zmagovala.

ODOBJA

Novomeščankam ni uspelo

OSIJEK, 4. jul. — Na tridesetih kvalifikacijah za vstop v žensko žensko odbojko ligo so Slovenijo zastopale odbojkarice Novomeške in zasedle tretje mesto. Prvi dve ekipi sta se uvrstili v ZOL.

Novomeščanke so imele precej močnejše, saj se je že drugi dan potekalo najboljša odbojkaška državna reprezentanca Marjeta Pučko, ki potem v odličnih srečanjih ni več nastopila.

Rezultati Novomeščank: Dunav (Banovič) 3:0, Pelagičev 2:3, Dubrovnik 3:2, Vukovar 3:2 in Zlata (Vrščina) 1:3.

Končni vrstni red: 1. Pelagičev 10, 2. Zlata 8, 3. Novo mesto 6, 4. Vukovar 4, 5. Dunav 2 in 6. Dubrovnik 0.

S. D.

NOGOMET

Na Tjentištu — Velež: Sarajevo 3:2 (2:0)

TJENTISTE, 4. jul. Ob 30. letnici hitke Tjentištanskega na novem nogometnem igrišču v mladinskih ekipah poteka prvenstvo v nogometu. Velež je zmagal s 3:2 (2:0). Pred 1000 gledalci so dali goli za Mostarce Čorlika, Halilović in Sulejo Izdaj. Klub iz Sarajeva pa sta bila uspešna Rašević in Saran.

S. D.

Medjimurec prvi v Klobenzu

KOBLENZ, 4. jul. — Na mednarodnem atletskem mitingu v tem mestu ZRN je nak atlet Medjimurec zmagal v teku na 100 m. Progi je pretekel v 21,9 s. kar je izenačil jugoslovanski rekord.

Z. VAHTAR

Jipčo — 3:52,0 na miljo

STOCKHOLM — Na velikem atletskem mitingu — pred 20.000 gledalci — je bilo doseglih več odličnih rezultatov. V glavni teki na 1 miljo, v kateri so pričakovali tudi svetovni rekord, je zmagal Kenjalec Jipčo s časom 3:52,0. Svetovni rekord Ryuna je 3:51,1. Na druga najboljša mesta so se uvrstili Baji (Tanzanija) s 3:52,6, Hilton (ZDA) s 3:56,0, Putemans (Belg.) s 3:56,0, Gerdund s 3:57,1, Ekman (oba Šved) s 3:59,0.

Drugi boljši rezultati: 110 m ovire Milburn (ZDA) 1:24, 400 m ovire (ZDA) 4:50, 800 m Boi (Kenija) 14:52, 5000 m Hase (NDR) 13:38, 10.000 m Stone (ZDA) 23:41 in disk Bruh (Šved) 64,90 m.

PO DOMAČIH KRAJIH

KOČEVJE — V tradicionalnem prijateljskem šahovskem dvojboju so se pomerili pionirji iz Delnice in Kočevja. Zmagoslavje so zmagali domači s 3:1. Rezultati: Dujmčin: Tonković 1:0, Kovac: Tomljenović 1:0, Ofak: Skender 1:0, Kirsar: Šabot 1:0, Junc: Pleše 0:1, Dragos: Tomić 1:0.

SPLIT — V tekmi 1. zveze valtske lige je POSK zmagal v tekmi 1. zveze valtske lige. Rezultati: 1. Rudan: 1:0, 2. 3:2, 1:0.

Med našimi se je prvi dan najboljši izkazal Zagrebčan Eva Majnarić, ki je na 100 m delfin državljan rekord pomaknila na 1:08,3.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

Finalni rezultati 1. dne: 100 m kravi — moški: 1. Kovac (Part) 57,4, 2. Lustig (Prim) 57,8, 3. Rudan (Def) 58,1; ženske: 1. Eferendi (Mo) 1:04,7, 2. Petković (MI) 1:05,3, 3. Alberti (IT) 1:06,4; 100 m hrbno — moški: 1. Rudan (Part) 1:05,3, 2. Bellon (IT) 1:08,0, 3. Kolbe (Koper) 1:08,9; ženske: 1. Veljejkova (SSSR) 1:11,4, 2. Marchi (IT) 1:14,3, 3. D. M.

STALNI GOSTJE — Tudi letošnje tekmovalje v skokih za Zhiherov memorial sta si ogledala Brankova sestra Vanda in brat Boris (v sredi). Levo vrhovni sodnik Franc Pribošek — Šiki, desno predsednik zveze za skoke v vodo Jugoslavije Stjepan Križić.

Foto: Busić

Zhiherov Memorial

Na tradicionalnem Zhiherovem memorialu v skokih v vodo so prepričljivo zmagali Ganea, Decuseara in Dumitriu

LJUBLJANA, 4. jul. PK Ilirija je podobno kot vsako leto tudi včeraj in danes priredil v počastitev dneva borca memorial Branka Zhihera v skokih v vodo, na katerem so nastopili skakalci iz Avstrije, Švice in Romunije ter člani naših klubov iz Ljubljane, Beograda in Zagreba. Največ uspeha so imeli po pričakovanju skakalci in skakalkice Romunije.

Najprej so se včeraj skakalci in skakalkice pomerili s trimetrske deske. Balkanski prvak Ion Ganea ni imel prave konkurence in je zmagal z ogromno prednostjo. Prijetno pa so presenetili Švici, ki so v zadnjih dveh letih reze lo napredovali. Imel Jugoslovanci na 1,5, 8 Gabe (Jug) 309,40, 2. Krenger (Švi) 309,25, 3. Küssel (Jug) 336,00, 7. Balsiger (Švi) 316,15, 8. Gabe (Jug) 309,40, 9. Megia (Med) 384,55, 10. Grigorev (Lj) 260,80; ženske: 1. Decuseara 347,10, 2. Dumitriu (oba Rom) 312,40, 3. B. Neubauer 292,90, 4. M. Neubauer (oba Av) 283,10, 5. Puljan (Med) 209,60.

Tudi v skokih s stolpa so slavili Romuni, izmed naših pa se je zelo dobro odrezal Gabe. V ekipni konkurenci, kjer šteje vsake discipline po en tekmovalcu, so premočno zmagali Romuni, in sicer s 140 točkami prednostjo pred polnolpni ekipo.

REZULTATI (stolp) — moški: 1. Ganea 400,80, 2. Ilies (oba R) 368,95, 3. Vogt 347,15, 4. Weiss (oba S) 319,50, 5. Gabe (J) 301,30; ženske: 1. Dumitriu (R) 301,30, 2. M. Neubauer 266,25, 3. B. Neubauer (oba A) 202,00, 4. Gile (J) 164,85.

EKIPNO: 1. Romunija 1409,45, 2. Jugoslavija 1011,75, 3. Švica 744,30, 4. Avstrija 301,15.

Med ženskami sta kar obe prvi mesti pripadli Romunkama. Zmagala je Decuseara, ki je bila na Zhiherovem memorialu prva že pred leti.

REZULTATI (deska 3 m) — moški: 1. Ganea (Rom) 461,20, 2. Vogt 397,15, 3. Weiss (oba Švica) 386,75, 4. Ilies (Rom) 383,25, 5. Krenger (Švi) 369,25, 6. Küssel (Jug) 336,00, 7. Balsiger (Švi) 316,15, 8. Gabe (Jug) 309,40, 9. Megia (Med) 384,55, 10. Grigorev (Lj) 260,80; ženske: 1. Decuseara 347,10, 2. Dumitriu (oba Rom) 312,40, 3. B. Neubauer 292,90, 4. M. Neubauer (oba Av) 283,10, 5. Puljan (Med) 209,60.

Tudi v skokih s stolpa so slavili Romuni, izmed naših pa se je zelo dobro odrezal Gabe. V ekipni konkurenci, kjer šteje vsake discipline po en tekmovalcu, so premočno zmagali Romuni, in sicer s 140 točkami prednostjo pred polnolpni ekipo.

REZULTATI (stolp) — moški: 1. Ganea 400,80, 2. Ilies (oba R) 368,95, 3. Vogt 347,15, 4. Weiss (oba S) 319,50, 5. Gabe (J) 301,30; ženske: 1. Dumitriu (R) 301,30, 2. M. Neubauer 266,25, 3. B. Neubauer (oba A) 202,00, 4. Gile (J) 164,85.

EKIPNO: 1. Romunija 1409,45, 2. Jugoslavija 1011,75, 3. Švica 744,30, 4. Avstrija 301,15.

Med ženskami sta kar obe prvi mesti pripadli Romunkama. Zmagala je Decuseara, ki je bila na Zhiherovem memorialu prva že pred leti.

REZULTATI (deska 3 m) — moški: 1. Ganea (Rom) 461,20, 2. Vogt 397,15, 3. Weiss (oba Švica) 386,75, 4. Ilies (Rom) 383,25, 5. Krenger (Švi) 369,25, 6. Küssel (Jug) 336,00, 7. Balsiger (Švi) 316,15, 8. Gabe (Jug) 309,40, 9. Megia (Med) 384,55, 10. Grigorev (Lj) 260,80; ženske: 1. Decuseara 347,10, 2. Dumitriu (oba Rom) 312,40, 3. B. Neubauer 292,90, 4. M. Neubauer (oba Av) 283,10, 5. Puljan (Med) 209,60.

Tudi v skokih s stolpa so slavili Romuni, izmed naših pa se je zelo dobro odrezal Gabe. V ekipni konkurenci, kjer šteje vsake discipline po en tekmovalcu, so premočno zmagali Romuni, in sicer s 140 točkami prednostjo pred polnolpni ekipo.

REZULTATI (stolp) — moški: 1. Ganea 400,80, 2. Ilies (oba R) 368,95, 3. Vogt 347,15, 4. Weiss (oba S) 319,50, 5. Gabe (J) 301,30; ženske: 1. Dumitriu (R) 301,30, 2. M. Neubauer 266,25, 3. B. Neubauer (oba A) 202,00, 4. Gile (J) 164,85.

EKIPNO: 1. Romunija 1409,45, 2. Jugoslavija 1011,75, 3. Švica 744,30, 4. Avstrija 301,15.

Med ženskami sta kar obe prvi mesti pripadli Romunkama. Zmagala je Decuseara, ki je bila na Zhiherovem memorialu prva že pred leti.

REZULTATI (deska 3 m) — moški: 1. Ganea (Rom) 461,20, 2. Vogt 397,15, 3. Weiss (oba Švica) 386,75, 4. Ilies (Rom) 383,25, 5. Krenger (Švi) 369,25, 6. Küssel (Jug) 336,00, 7. Balsiger (Švi) 316,15, 8. Gabe (Jug) 309,40, 9. Megia (Med) 384,55, 10. Grigorev (Lj) 260,80; ženske: 1. Decuseara 347,10, 2. Dumitriu (oba Rom) 312,40, 3. B. Neubauer 292,90, 4. M. Neubauer (oba Av) 283,10, 5. Puljan (Med) 209,60.

Tudi v skokih s stolpa so slavili Romuni, izmed naših pa se je zelo dobro odrezal Gabe. V ekipni konkurenci, kjer šteje vsake discipline po en tekmovalcu, so premočno zmagali Romuni, in sicer s 140 točkami prednostjo pred polnolpni ekipo.

REZULTATI (stolp) — moški: 1. Ganea 400,80, 2. Ilies (oba R) 368,95, 3. Vogt 347,15, 4. Weiss (oba S) 319,50, 5. Gabe (J) 301,30; ženske: 1. Dumitriu (R) 301,30, 2. M. Neubauer 266,25, 3. B. Neubauer (oba A) 202,00, 4. Gile (J) 164,85.

EKIPNO: 1. Romunija 1409,45, 2. Jugoslavija 1011,75, 3. Švica 744,30, 4. Avstrija 301,15.

Med ženskami sta kar obe prvi mesti pripadli Romunkama. Zmagala je Decuseara, ki je bila na Zhiherovem memorialu prva že pred leti.

REZULTATI (deska 3 m) — moški: 1. Ganea (Rom) 461,20, 2. Vogt 397,15, 3. Weiss (oba Švica) 386,75, 4. Ilies (Rom) 383,25, 5. Krenger (Švi) 369,

Danes na RTV

TV ob 18.30:

Oddaja s portoroškim kipcem

Sodasno s festivalom jugoslovanske televizije je letos ob koncu maja in v začetku junija potekal tudi mednarodni festival športnih in turističnih televizijskih oddaj. Najbolj zanimive prispevke iz njegovega programa nam je začela ljubljanska televizija predstavljati s sovjetskimi dokumentarnimi reportažnim filmom »Telovadna ura«, ki mu je žrtva prisodila status. Sovjetski film priznanje zasluži, reči pa bi, da še bolj zasluži priznanje sistematična skrb svetovskega športa za vzgojo in razvoj naraščanja, iz katerega se v skrbnem treningu in vsestranskem mentorstvu z leti razvijajo vrhunski športniki, čeprav oblikovanje vrhunskega športnika ni edini in osrednji cilj pripravevanja. Da pa je tak športni trening trdo, včasih za mladost kar pretrdo in prezahtevno delo, kamera ni pozabila pokazati.

TV ob 20.40:

Generacija letošnjih maturantov

Nocojšnji Četrtkov razgledi so posvečeni mladim ljudem v obdobju, ko končujejo prvo, osnovni del svoje življenjske poti in se ozirajo

jo k novim obzorjem, letošnjim maturantom. Dorica Makuc je k pogovoru pritegnila razred ljubljanskih in razred škofjeških maturantov. Spregovorili so o svojem življenju in okolju, v katerem ga živijo, o svojih načrtih in pričakovanjih, željah, medsebojnih srečanjih. Nevsiljivo si bomo lahko tako ustvarili podoben o generaciji, ki vstopa v življenje odraslih, o njenih pogledih nanj. Pri oblikovanju oddaje so z avtorico sodelovali še Olga Jež, Zaro Tutar in Olga Meglič.

TV ob 21.30:

V glavni vlogi Ljuba Tadić

Beograjska televizija je precej na široko zasnovala svoj prvi poskus serije fantastičnih grozilk, toda na zaslon se je poskus prebil v skrajnem obsegu treh naslovov: »Metulji«, »Varovance« in »Sanje dr. Mišića«. Kot so povedale srbske in hrvaške kritike, je imela še največ uspeha prav tretja zgodba, ki jo bomo nocoj gledali tudi mi. Snov zanjo je dal okus hrvaškega pripovednika Ljubomira Babica, ki je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja nastopil v hrvaški književnosti pod psevdonimom Ksaver Šandor Džalski. Literarna zgodovina ga opisuje kot mirnega, sentimentalnega in elegičnega realista, kot kritika avstro-ogorskih družbenih razmer in njihovih posledic v hrvaškem

življenju, pa tudi kot pisca, ki ga je zanimal okultizem. Iz te smeri njegovega pisanja je vzela povest »Sanje dr. Mišića« o mladem zdravniku, ki pride na podeželje in stanuje v hiši, za katero pravijo, da v njej straši. Zdravnik začne mučiti sanje in iz njih se konkretizira predsmrtna slutnja. Za televizijsko upodobitev je povest priredil Branko Ivanda, zrežiral jo je znani igralec, ki se je uveljavil tudi že s filmsko režijo, Branko Pleša, kritika pa je posebej opozorila na kreacijo Ljuba Tadića v naslovni vlogi.

R i ob 21.00:

Ugledni osemdesetletnik

Z nocojšnjim literarnim večerom se slovenski radijski osemdesetletnik, ki se ga tudi dan praznuje ena najmarkantejših osebnosti sodobne jugoslovanske književnosti, pisatelj, pesnik in dramatik Miroslav Krleža. Eno njegovih najlepših del, Bala de Petrice »Kerempuha«, je neposredno povezano z Ljubljano: hrvaška cenzura jih je prepovedala, zato so izšla leta 1936 pri Akademski založbi v Ljubljani. To ni bil edini Krležev stik s slovensko kulturo, na kar nas bo opozoril tudi nocojšnji literarni večer, ki ga je pripravil Branko Šemon, zrežiral pa Jože Vozny. Poleg Rudija Kosmaka, ki oddajo povezuje, sodeluje v njej še več znanih slovenskih igralcev.

Cestnina kar po domače

V SR Srbiji so proglasili cesto Bela Palanka—Piroto za avtomobilsko

NIS, 4. julija (Tanjug) — Prva komercialna magistrala v jugovzhodni Srbiji Bela Palanka—Piroto, dolga 27 km, je vzbudila veliko hude krvi med domačimi in tujimi turisti. Organi v tem kraju, se zlasti republiška prometna milica, se upravičeno sprajujejo, kdo je sploh dovolil pobirati cestnino na tej magistrali, ki ne izpolnjuje nobenega od mednarodnih pogojev za cestno prometno. Komandir prometne milice Svetomir Jovović je mnenja, da bi morali cestnino ukiniti, saj ni niti dvopasovnega cestnišča, na tem odseku pa so celo omejitve na 50 km. Cesta je speljana skozi naselja; ni poskrbljeno za prvo pomoč, niti ni ob odseku enega samega telefona, prav tako pa ni cestniške zavarovalnice pred padajočim kamnom. Niče se tudi ni spomnil, da bi za potnike, ki niso pripravljeni plačevati za novo cestnino, usposobil staro.

Naboj ranil fanta

Trinajstletni Bogdan Bergine našel star naboj in ga prižgal

KOBRID, 4. julija — Med igro pred domačo hišo je naboj eksplodiral in z drobci ranil po rokah in trebuhu 13-letnega Bogdana Bergina iz Drežniških Raven nad Kobariдом. Fant je našel nek predmet, podoban manjšemu naboj in se z njim igral. Ker je bil predmet oksidirani, ga je najprej z žepnim nožičkom očistil, ko je prišel do eksplozivnega polnjenja. Je leto prižgal z vžigalico. Nastala je eksplozija. Ranjenemu Bogdanu so nudili prvo zdravniško pomoč in ga potem odpeljali v šempetersko bolnišnico. J. P.

Nenadoma čez cesto

MARIBOR, 4. jul. — Marija Topolovec iz Maribora je šla včeraj jutraj na Koroski cesti pred gostilno »Kopere nenadoma čez cesto in prišla pred osebo avto Dujeve Desali Voznica jo je zadel in zbilja po cesti. Marija Topolovec se je hudo poškodovala. M. S.

Pobeg hotel prikriti s trkom v zid

Jože Prhne je do smrti povozil rudarja Franca Finka in pobegnil

CRNOMELJ, 4. julija — Franc Fink, 44-letni rudar iz Crnomelja, stanujoč v Utrd-bah št. 6, je šel sinoči ob 21.30 peš po cesti proti Kanizari. Hodil je po levi strani ob robu ceste. Pri tovarni Belsad je po klanecu navzgor nasproti pripeljal z veliko hitrostjo z dostavnim avtom znamke tomos-citroen 44-letni Jože Prhne iz Kanizari. Prhne je vozil po skrajnem desnem robu ceste in zadel Finka z desnim prednjim blatnikom in desnim robom strehe tako močno, da je bil Fink pri priči mrtve.

Prhne je odpeljal dalje in že v teku noči skušal na svojem vozilu zabrisati sled udarca tako, da je okoli enih pometov našel trčil v zgradbo »Dolenjske trgovine v Kanizari. S tem pa sledi ni zabrisal in so ga delavci UJV Novo mesto že ponoči odkrili ter prišli. Preiskovalni sodnik novomeškega okrožnega sodišča je zanj odredil pripor. P. R.

Bombaž v ognju

V tovarni bombažnih izdelkov IBI v Kranju v torek zgoroleto okrog 500 ton bombaža — škode za 10.000.000 din

KRANJ, 4. jul. V strašnem požaru, ki je včeraj okrog 11. ure zajel skladišče bombaža v tovarni bombažnih izdelkov IBI v Kranju, je zgorelo skoraj 10.000.000 dinarjev. Toliko namreč po neuradnih podatkih cenijo škode.

V času ko to poročamo, pa gasilci še skrbno pazijo, da se morebitni požar ne bi vnovič zabil, kajti goreli bombaž je izredno težko pogasiti, saj je novo prikrito žarišče lahko v vsaki na videz pogaseni bali. Po podatkih, ki smo jih izvedeli v poklicni gasilski brigadi v Kranju, bodo ob pogorišču dežurali še vse popoldne in tudi vso noč.

Požar so sprva hoteli pogasiti tovarniški gasilci sami, toda številni ročni gasilni aparati s peno, ki so jih izstrelili v plamene, niso ukrotili ognjene stihije in ogenj se je kmalu prenesel tudi na streho, plameni in dim pa so zbruhli visoko proti nebu.

Zato so morali pritihtiti na pomoč poklicni gasilci, ki so potem skupaj z domačimi in tudi prostovoljnimi gasilci iz Primorskega, tovarne Tekstil-indus in Save, po dobrih treh urah požar ukrotili.

Bi pa se še skrajni čas. Ogenj s strehe je namreč pretil, da bo preskočil požarni zid, ki loči omenjeno skladišče od nove predilnice. Zato so skoncentrirali vse sile v vodno zaporo, ki bi ogenj za držala v stran od predilnice. Njihova prizadevanja so bila kronana z uspehom, saj bi bila škoda, če bi zgorela nova predilnica, še mnogo hujša.

Kljub temu pa je v skladišču zgorelo okrog 500 ton

bombaža (morda bo v balah, potem ko bodo požar povsem pogasili, še kaj nepoškodovane bombaža) in pa streha skladišča.

Zadaj se ni uradnih podatkov, kako se je požar začel, vendar smo od dežurne

ga preiskovalnega sodnika izvedeli, da obstaja sum v izpuščju cest nekega viličarja, ki je prevažal bombaž v skladišču. Tu naj bi se skotila iskra, ki je potem upepelila staro milijardo premoženja. B. S.

Obalna davica

Obalna prometna ozilje boleha že nekaj let za hudo boleznijo. Zdravni pretezo ceste se iz dneva v dan bolj davijo ob navalu vozil, ki so namenjena k morju ali pa k morja.

Strokovnjaki so že lani napovedovali, da bo letošnje poletje bolezen dosegla kritično raven. Zadnje dneve se je za skrb toliko sodobnih novinarjev, da cesta k morju napoved začenja ureničevati, vzbujajoča napoved začela ureničevati, vzbujajoča napoved začela ureničevati.

Cesta od ankaranskega križišča proti Kopru in dalje proti Istri se nekajkrat dnevnega ne glede na to, če je petek ali svetek, tako zagati, kot da je cesta dolga, ozek parkirni trak.

Doslej se še ni v tem času nobeno leto napotilo v obmorska letovišča od slovenske obale in vzdolž zahodne Istre toliko sodobnih novinarjev, da cesta k morju napoved začenja ureničevati, vzbujajoča napoved začela ureničevati, vzbujajoča napoved začela ureničevati.

Izajdljivi predstavniki prometne milice skušajo reševati nemogoče. Te dneve segaja nepretrgana kolona vozil, ki se niso mogli premakniti na stranski cesti od Dekanov proti Škocjanu. To je pomagalo toliko, da se je reka avtomobilov od Škofji proti Ankaranu in Kopru vsaj počasi pomikala dalje. Za nekaj kilometrov dolgo pot do Kopra pa potrebuje taka počasna kolona avtomobilov, ki se mora na vsakih

nekaj sto metrov ustaviti, debelo uro in še več.

Prejšnja leta se je navadno pri Kopru gneča na cesti nekoliko zrahljala. Z nekaj dni pa ni dosti manjši promet tudi od Kopra proti Piranu in dalje proti Sečoveljam ter hrvaški meji. Razen tega je prejšnja leta navadno bila gneča v eno smer. Letos pa skorajda — vsaj zadnje dneve ni razlike — v eno in drugo smer so bile vedile nepretrgane kolone.

Cestna gneča na obalnem asfaltu iz leta v leto narašča. Ne zveni se za dolgo vezne razprave ne za nasprotujoča si mnenja, kako posodobiti to prometno žilo, da vozilki na njej ne bi prekinjali, izgubljali živce in se pridruživati.

Lani so obljubljali, da bodo največje oviro, to je semaforizacija križišča v Kopru, premagali z nadvozom. Hkrati je bilo šli štati tudi, da je za to na voljo denar. Pregovor obljubiti in dati je preveč, je tu dobil polno potrdilo.

Spomladi smo lahko spet slišali obetavne napovedi: še do poletja bo na vrsti ureditev dodatnega pasu na kritičnem delu ceste od Ankarana do Kopra. Poletje je tu, o pripravih še nikjer sledu, v javnosti pa se razraščajo obzve, da je tudi to bila le obljuba. Z njo so si pristajali nekoliko pomirili vest, a kaj ko od tega težave na tej zagatni cesti niso nič manjše.

Kdaj bo končno le drugače? Besed je bilo izrečenih že veliko. Kdaj jim bodo sledila dejanja?

GUSTAV GUZEJ

Volna in predujmi

Na obravnavi o nepravilnostih v lendavskem Elektromlinu so v torek prvič pričale priče - Nadaljevanje danes

MURSKA SOBOTA, 4. jul. Na včerajšnji obravnavi proti bivšim vodilnim iz lendavskega »Elektromlina« so prvič nastopile priče. Slišali smo potrditev o prekrpčevanju z volno na Madžarskem, dajanju predumov pa tudi nekaj podrobnosti o trošenju sredstev za reprezentanco.

Najprej je pričala Helena Levak, ki je izbirala volno. Povedala je, da so poslovni partnerji sami nosili volno prek meje, kajti vsak jo je lahko nesel dva kilograma.

Manda Bači je zadržna tri leta kontrolirala kvaliteto pšenice, ki je bila po njenih besedah razen laiske (zaradi poplavi) vedno dobra. Na vprašanje, ali so pregledali vso doma odkupljeno pšenico, pa je odgovorila, da so v glavnem od kmetov kupovali nekontrolirano pšenico. Pričal je tudi Stefan Šinko, ki je bil nekaj časa poslovodja lendavske trgovine »Moda«, kjer so kupovali volno. Povedal je, da so v času, ko je bil tam, kupili okoli 50 kg ter da so na direktorjevo željo »Elektromlina« izstavili ob pravem računu še enega, iz katerega je bilo razvidno, da so kupili namesto volne druge predmete.

Franc Jost, trgovski pomočnik, je potrdil, da so pri njem kupovali darilne pakete in razne plače, katere so Horvatu nekajkrat dostavili tudi na dom. Pakete za partnerje na Madžarskem so pripravljali v vrednosti 150 din. Vse to so zabeležili na postavko sladkor, ki so ga v »Elektromlinu« sicer potrebovali pri predelavi riža.

Pričala sta še avtoprevosnika Bela Huber in Janez Varga, ki sta izstavila račune za prevoze, ki jih nista opravila. Ti računi so povezani z lažnimi premiki pšenice.

Gizela Gustav je bila v podjetju blaginčarka. Zo je lahko pojasnila, kako so vodili dobivali predume. Povedala je, da je prejel Stefan Sani lani okoli 9000 din, vrnil pa jih je oktobra, ko mu je podjetje izplačalo denar, ki mu ga je dolgovala za nakup ajde.

Franc Cigan, delavec v len-

davski menjalnice, je povedal, da je direktor pri njih vzel štirikrat prejem z njegovim, da ga potrebuje za potne stroške. Obtoženi Horvat pa je izjavil, da je vzel predumov iz enkrat, medtem ko je Sani delal, da večkrat. Na včerajšnji obravnavi je

Somičev advokat predložil odgovor graškega avtomobilskega servisa, iz katerega je razvidno, da je bil plinčnik popravila avta Sani in ne avtorizirani prijatelj, kot je pred dnevi povedal tretji obtoženeц Kuhar. D. UTENKAR

Komisija za volitve in imenovanja in svet delovne skupnosti

SKUPŠČINE OBČINE VRHNIKA

razpisujeta naslednja prosta delovna mesta:

1. NACELNIKA oddelka za splošne zadeve in družbene službe visoka ali višja strokovna izobrazba pravne, upravne, socialne, politološke ali sociološke smeri in 3 leta delovnih izkušenj ter družbeno-politična aktivnost

2. REFERENTA za splošne zadeve visoka ali višja strokovna izobrazba pravne ali upravne smeri

3. REFERENT za splošno-gospodarske zadeve srednja strokovna izobrazba pravne, upravne ali ekonomske smeri in 2 leti delovnih izkušenj

4. PISARNIŠKI DELAVEC z znanjem strojeplisa srednja strokovna izobrazba administrativne smeri ali nepopolna srednja šola iste smeri

5. PRIPRAVNIK z visoko šolo: ekonomske, pravne, sociološke ali politološke smeri. Kandidati morajo izpolnjevati še splošne pogoje za vsakega delavca, ki jih določa zakon o medsebojnih razmerjih v združenem delu.

Pismene prijave, kolikove z 2.-din upravne takse in opremljene z dokazili o izpolnitvi razpisnih pogojev, sprejema v 15 dneh po objavi Komisija za volitve in imenovanja oziroma razpisna komisija sveta delovne skupnosti UO SO Vrhnika. 6126

ISKRA — Industrija elementov in zabavne elektronike TOZ Ferit LJUBLJANA, Stegne 17

va bi k sodelovanju

EL. INŽENIRJA

šibiki kot I. ali II. stopnje za razvoj in meritve feritov in sklopov za elektroniko s feritom kot bažnim materialom. OD 2.000—3.000.

KV DELAVCA elektrostroke

za izmenovodje pri električnih pešeh. Delo v turnusu (4 izmene). Pogoji odslužen vojaški rok. OD 2.000—2.500.

KV DELAVCA strojne stroke

za izmenovodje pri stiskalnicah, delo v 3 izmenah. OD 2.000—2.500.

STROJNEGA KLUČAVNIČARJA

za delo na vzdrževanju strojev in izdelavi naprav. Zaželeno je večletna praksa in vsaj delno obvladanje strgarskih del. OD od 1.750—2.500.

ADMINISTRATORKO

za splošno administrativno delo z administrativno ali drugo ustrezno šolo. Obvladanje strojeplisa. OD od 1.600—1.750.

PK DELAVCE — moške

za priučetv na strojih, starost nad 18 let, zaželeno dokončna osemetka in odslužen vojaški rok. Delo po normi v 3 izmenah. OD 1.400—1.700.

PK DELAVCE — moške

za delo pri električnih pešeh, delo v izmenah (4 izmene). Starost nad 18 let, zaželeno dokončna osemetka in odslužen vojaški rok. OD 1.500—1.700.

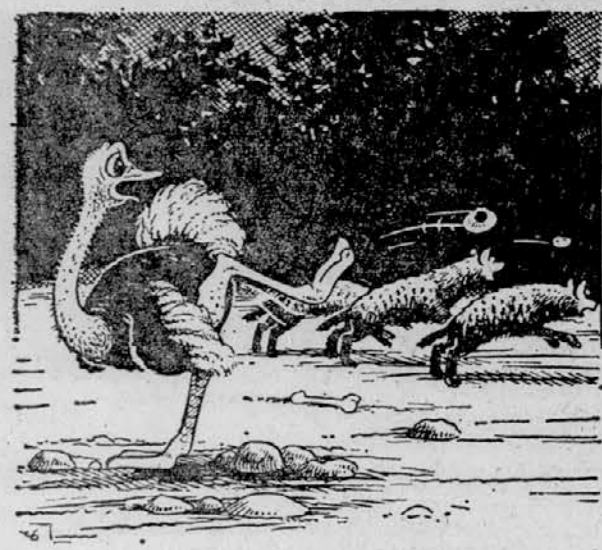
Za zainteresirane prosimo, da se po telefonu (57-378) ali osebno prijavijo na razgovor v tajništvo najk sneje do 10. julija. 6140

Program

RADIO

4.30—8.00 Dobro jutro! 8.00 Poročila: 8.10 Glasbeno matineja; 9.00 Poročila; 9.05 Podpisano popotovanje od strani do strani — Sodišče; 9.10 Ode; 9.15 Otok modri delovni; 9.20 Mladinski zbor pri nas in po svetu — »Pražnivo Vornarica«; 9.30 Glasbeno matineja; 9.35 Podpisano popotovanje od strani do strani — Sodišče; 9.40 Glasbeno matineja; 9.45 Podpisano popotovanje od strani do strani — Sodišče; 9.50 Glasbeno matineja; 9.55 Podpisano popotovanje od strani do strani — Sodišče; 10.00 Glasbeno matineja; 10.05 Glasbeno matineja; 10.10 Glasbeno matineja; 10.15 Glasbeno matineja; 10.20 Glasbeno matineja; 10.25 Glasbeno matineja; 10.30 Glasbeno matineja; 10.35 Glasbeno matineja; 10.40 Glasbeno matineja; 10.45 Glasbeno matineja; 10.50 Glasbeno matineja; 10.55 Glasbeno matineja; 11.00 Glasbeno matineja; 11.05 Glasbeno matineja; 11.10 Glasbeno matineja; 11.15 Glasbeno matineja; 11.20 Glasbeno matineja; 11.25 Glasbeno matineja; 11.30 Glasbeno matineja; 11.35 Glasbeno matineja; 11.40 Glasbeno matineja; 11.45 Glasbeno matineja; 11.50 Glasbeno matineja; 11.55 Glasbeno matineja; 12.00 Glasbeno matineja; 12.05 Glasbeno matineja; 12.10 Glasbeno matineja; 12.15 Glasbeno matineja; 12.20 Glasbeno matineja; 12.25 Glasbeno matineja; 12.30 Glasbeno matineja; 12.35 Glasbeno matineja; 12.40 Glasbeno matineja; 12.45 Glasbeno matineja; 12.50 Glasbeno matineja; 12.55 Glasbeno matineja; 13.00 Glasbeno matineja; 13.05 Glasbeno matineja; 13.10 Glasbeno matineja; 13.15 Glasbeno matineja; 13.20 Glasbeno matineja; 13.25 Glasbeno matineja; 13.30 Glasbeno matineja; 13.35 Glasbeno matineja; 13.40 Glasbeno matineja; 13.45 Glasbeno matineja; 13.50 Glasbeno matineja; 13.55 Glasbeno matineja; 14.00 Glasbeno matineja; 14.05 Glasbeno matineja; 14.10 Glasbeno matineja; 14.15 Glasbeno matineja; 14.20 Glasbeno matineja; 14.25 Glasbeno matineja; 14.30 Glasbeno matineja; 14.35 Glasbeno matineja; 14.40 Glasbeno matineja; 14.45 Glasbeno matineja; 14.50 Glasbeno matineja; 14.55 Glasbeno matineja; 15.00 Glasbeno matineja; 15.05 Glasbeno matineja; 15.10 Glasbeno matineja; 15.15 Glasbeno matineja; 15.20 Glasbeno matineja; 15.25 Glasbeno matineja; 15.30 Glasbeno matineja; 15.35 Glasbeno matineja; 15.40 Glasbeno matineja; 15.45 Glasbeno matineja; 15.50 Glasbeno matineja; 15.55 Glasbeno matineja; 16.00 Glasbeno matineja; 16.05 Glasbeno matineja; 16.10 Glasbeno matineja; 16.15 Glasbeno matineja; 16.20 Glasbeno matineja; 16.25 Glasbeno matineja; 16.30 Glasbeno matineja; 16.35 Glasbeno matineja; 16.40 Glasbeno matineja; 16.45 Glasbeno matineja; 16.50 Glasbeno matineja; 16.55 Glasbeno matineja; 17.00 Glasbeno matineja; 17.05 Glasbeno matineja; 17.10 Glasbeno matineja; 17.15 Glasbeno matineja; 17.20 Glasbeno matineja; 17.25 Glasbeno matineja; 17.30 Glasbeno matineja; 17.35 Glasbeno matineja; 17.40 Glasbeno matineja; 17.45 Glasbeno matineja; 17.50 Glasbeno matineja; 17.55 Glasbeno matineja; 18.00 Glasbeno matineja; 18.05 Glasbeno matineja; 18.10 Glasbeno matineja; 18.15 Glasbeno matineja; 18.20 Glasbeno matineja; 18.25 Glasbeno matineja; 18.30 Glasbeno matineja; 18.35 Glasbeno matineja; 18.40 Glasbeno matineja; 18.45 Glasbeno matineja; 18.50 Glasbeno matineja; 18.55 Glasbeno matineja; 19.00 Glasbeno matineja; 19.05 Glasbeno matineja; 19.10 Glasbeno matineja; 19.15 Glasbeno matineja; 19.20 Glasbeno matineja; 19.25 Glasbeno matineja; 19.30 Glasbeno matineja; 19.35 Glasbeno matineja; 19.40 Glasbeno matineja; 19.45 Glasbeno matineja; 19.50 Glasbeno matineja; 19.55 Glasbeno matineja; 20.00 Glasbeno matineja; 20.05 Glasbeno matineja; 20.10 Glasbeno matineja; 20.15 Glasbeno matineja; 20.20 Glasbeno matineja; 20.25 Glasbeno matineja; 20.30 Glasbeno matineja; 20.35 Glasbeno matineja; 20.40 Glasbeno matineja; 20.45 Glasbeno matineja; 20.50 Glasbeno matineja; 20.55 Glasbeno matineja; 21.00 Glasbeno matineja; 21.05 Glasbeno matineja; 21.10 Glasbeno matineja; 21.15 Glasbeno matineja; 21.20 Glasbeno matineja; 21.25 Glasbeno matineja; 21.30 Glasbeno matineja; 21.35 Glasbeno matineja; 21.40 Glasbeno matineja; 21.45 Glasbeno matineja; 21.50 Glasbeno matineja; 21.55 Glasbeno matineja; 22.00 Glasbeno matineja; 22.05 Glasbeno matineja; 22.10 Glasbeno matineja; 22.15 Glasbeno matineja; 22.20 Glasbeno matineja; 22.25 Glasbeno matineja; 22.30 Glasbeno matineja; 22.35 Glasbeno matineja; 22.40 Glasbeno matineja; 22.45 Glasbeno matineja; 22.50 Glasbeno matineja; 22.55 Glasbeno matineja; 23.00 Glasbeno matineja; 23.05 Glasbeno matineja; 23.10 Glasbeno matineja; 23.15 Glasbeno matineja; 23.20 Glasbeno matineja; 23.25 Glasbeno matineja; 23.30 Glasbeno matineja; 23.35 Glasbeno matineja; 23.40 Glasbeno matineja; 23.45 Glasbeno matineja; 23.50 Glasbeno matineja; 23.55 Glasbeno matineja; 24.00 Glasbeno matineja; 24.05 Glasbeno matineja; 24.10 Glasbeno matineja; 24.15 Glasbeno matineja; 24.20 Glasbeno matineja; 24.25 Glasbeno matineja; 24.30 Glasbeno matineja; 24.35 Glasbeno matineja; 24.40 Glasbeno matineja; 24.45 Glasbeno matineja; 24.50 Glasbeno matineja; 24.55 Glasbeno matineja; 25.00 Glasbeno matineja; 25.05 Glasbeno matineja; 25.10 Glasbeno matineja; 25.15 Glasbeno matineja; 25.20 Glasbeno matineja; 25.25 Glasbeno matineja; 25.30 Glasbeno matineja; 25.35 Glasbeno matineja; 25.40 Glasbeno matineja; 25.45 Glasbeno matineja; 25.50 Glasbeno matineja; 25.55 Glasbeno matineja; 26.00 Glasbeno matineja; 26.05 Glasbeno matineja; 26.10 Glasbeno matineja; 26.15 Glasbeno matineja; 26.20 Glasbeno matineja; 26.25 Glasbeno matineja; 26.30 Glasbeno matineja; 26.35 Glasbeno matineja; 26.40 Glasbeno matineja; 26.45 Glasbeno matineja; 26.50 Glasbeno matineja; 26.55 Glasbeno matineja; 27.00 Glasbeno matineja; 27.05 Glasbeno matineja; 27.10 Glasbeno matineja; 27.15 Glasbeno matineja; 27.20 Glasbeno matineja; 27.25 Glasbeno matineja; 27.30 Glasbeno matineja; 27.35 Glasbeno matineja; 27.40 Glasbeno matineja; 27.45 Glasbeno matineja; 27.50 Glasbeno matineja; 27.55 Glasbeno matineja; 28.00 Glasbeno matineja; 28.05 Glasbeno matineja; 28.10 Glasbeno matineja; 28.15 Glasbeno matineja; 28.20 Glasbeno matineja; 28.25 Glasbeno matineja; 28.30 Glasbeno matineja; 28.35 Glasbeno matineja; 28.40 Glasbeno matineja; 28.45 Glasbeno matineja; 28.50 Glasbeno matineja; 28.55 Glasbeno matineja; 29.00 Glasbeno matineja; 29.05 Glasbeno matineja; 29.10 Glasbeno matineja; 29.15 Glasbeno matineja; 29.20 Glasbeno matineja; 29.25 Glasbeno matineja; 29.30 Glasbeno matineja; 29.35 Glasbeno matineja; 29.40 Glasbeno matineja; 29.45 Glasbeno matineja; 29.50 Glasbeno matineja; 29.55 Glasbeno matineja; 30.00 Glasbeno matineja; 30.05 Glasbeno matineja; 30.10 Glasbeno matineja; 30.15 Glasbeno matineja; 30.20 Glasbeno matineja; 30.25 Glasbeno matineja; 30.30 Glasbeno matineja; 30.35 Glasbeno matineja; 30.40 Glasbeno matineja; 30.45 Glasbeno matineja; 30.50 Glasbeno matineja; 30.55 Glasbeno matineja;

LUPINICA

76. Ko so se, kleče v hoji, priplazile še ostale, je Kiku zgrabil debel kamen in začel drugega za drugim metati mednje. Bojazljivke so se pri priči razbežale, puščajoč cele kupe ogolanih kosti za seboj. »Vrnite se v svoje skalnate brloge, pritepenke!« je kričal Kiku, ko že ni bilo več nikakega sledu za njimi. Pač! Ostal je neznanški smrad, ki je pričal, da so še nedavno hodile tod.

77. Prva se je zbudila stara Uganda. Močno jo je skrbelo, kako je Lupinica prebila noč. Ko pa je videla, da še vedno negibno leži na progastem Zulinem hrbtu, je šla, da bi poklicala Kika, ki je neomajno stal na mestu, kamor ga je bila sinoči postavila. Kako se je prestrašila, ko je zagledala kupe belih kosti, ki so ležale vseprek. »S kakšnimi sovražniki si se boril to noč?« ga je vprašala. »Zakaj nas nisi poklical?«

78. »Ne,« je dejal Kiku, »moj ponos mi ni dopustil. Mar nisem kos bojazljivim hjenam? Čemu bi vas po nepotrebnem vznemirjal?« In ko si ga je od vseh strani ogledala in videla, da mu ne manjka niti peresce, ga je za njegovo hrabrost pohvalila, rekoč: »Prav zares si modro ravnal! Zdaj vidim, da si bil vreden mojega zupanja.« Obljubila mu je, da ga bo z bananami nagradila.

Očala odganjajo spanec

Trudnim voznikom predlagajo očala, ki vekam ne dajo mižati

PRAGA — Češki znanstveniki so izdelali očala, ki avtomobilistu preprečujejo, da bi zaspal. Očala stranske elektronske naprave sta stikala, ki se sprožita, če voznik zapre oči. Če so oči zaprte nad dve sekundi, se slišati zvok, ki zaspalca zbudi. Elektronski varuh sproži signal tudi takrat, kadar voznik dremuje za odprtimi očmi. Svarilna naprava namreč začne delovati, če voznik diše kot minuto ne utripa z vekami v običajnem ritmu. Seveda je ceneje in mnogo bolj preprosto, pravijo prometni strokovnjaki, če človek ne sede pretrujen za krmilo.

Vlak brez koles

Kanadčani se bodo prvi vozili s podzemskim vlakom na magnetni blazini

TORONTO — Prva podzemna železnica, ki bo tiho hitela po magnetni blazini, bo povezovala mestne četrti v kanadskem Torontu. Novi metro, ki ga gradi zahodno-nemško podjetje Krauss-Maffei, bo poganjal induktorski linearni motor. Hitrost vlaka, ki bo lahko sprejel 20.000 potnikov, bo znašala med 45 in 120 kilometrov na uro. Takšen sistem vlaka brez koles se lahko uporablja pod zemljo ali na površini, zavzema pa manj prostora kot druga prevozna sredstva. Podoben sistem vlakov na magnetnih blazinah je ta firma pokazala že na mednarodni prometni razstavi, ki je bila pred mesecem dni v Parizu.

TRUDEAU BO SPET OČKA — Žena kanadskega premiera bo konec leta rodila in ji ni prizanešeno z običajnimi slabostmi. Tale slabost bodoče mame je prišla v hudo neprimerno trenutku: sredi slovesnosti na otoku princa Edwarda, ki se je je udeležila tudi britanska kraljica Elizabeta. Telefot: UPI

Pomlad prinaša več smrti

Pomlad je čas ljubezni, a tudi čas, ko se največ ljudi odloča za smrt

NEW YORK — Pomlad ni samo čas ljubezni, ampak tudi samomorov in depresij, ugotavljajo psihiatri. Dr. William Zung, ki raziskuje skupne točke in razlike med depresivnimi in samomorilskimi pacienti, ugotavlja, da bi morali spomladi tem ljudem posvetiti še več pozornosti, kot v drugih letnih časih.

V Severni Karolini, kjer Zungova ekipa raziskuje samomore in pojave depresij, so največje število samomorov zabeležili marca in aprila, poleti pa jih je bilo znatno manj. Pojav si razlagajo s tem, da se depresivni ljudje ob menjavi letnega časa čutijo vržene iz tirnic.

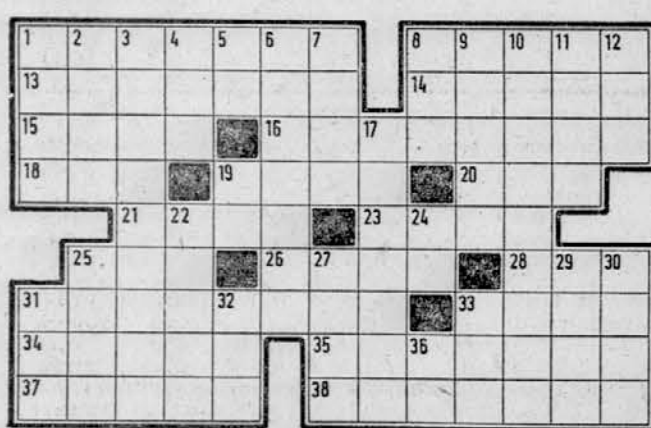
Dojenček po 5 dneh še živ

LONDON — Sedem tednov stara punčka, ki so jo prejšnji teden ugrabili iz vozička, leži hudo prizadeta v bolnišnici. Našli so jo v predmestnem gozdu, kjer je verjetno ležala celih pet dni.

Ko so deklico po dolgem iskanju slučajno odkrili, je bila prekrita z umazanimi, polni in muhami. Verjetno bi v nekaj urah umrla, če dva sprehajalca ne bi postala pozorna na umazano beli svečenji. Ves čas, kar je bila ugrabljena, je niso niti enkrat previli ali umili. Verjetno tudi hranjena ni bila, zato je popolnoma shujšana. Povrh vsega bi morala dobiti tudi zdravila, saj je bila rojena dva tedna prezgodaj.

Ko to poročamo, za ugrabiteljico ni sledu. V bližini kraja, kjer je bila punčka ugrabljena, pa so opazili dve ženski, ki sta hitro nesli otroka. Kdorkoli je že ugrabil otroka, ga je iz neznanih vzrokov kmalu pustil v gozdu in prepustil usodi. Sedem tednov stara deklica se lahko le naključju zahvali, da je ušla smrti.

Križanka

VODORAVNO: 1. nauk o versih skrivnostih, misterijih, 8. sodni slovenski skladatelj (Vladimir), 13. največja zvezda v ozvezju Skorpiona, 14. hunski kralj, imenovan siba božja, 15. stara anglosaška površinska mera, 16. časopisni, radijski ali televizijski poročevalec, 18. kratka italijanska radia in televizija, 21. gorji del stopala, 23. ljubkavno moško ime, 24. abihom najznamenitejši rimski junak pred Trojo, 29. sportna tekma v antiki Grčije, 30. slovenski impresionistični slikar (Matija), 33. številnik, 32. ime italijanske filmske igralke Mirande, 33. velika posoda za tekočine, 36. enaka sorodnica.

NAVPIČNO: 1. v vodo napolnjen železo ugaščajoč ogenj, 2. in kovski vladar, 3. eden največjih ameriških pisateljev, Nobelov nagrajenec leta 1902 »Zahodno od raja«, 4. himalajska kora, 5. kemski znak za triid, 6. roženca, 7. prave starega bolgarskega kraljevskega rodu, 8. velika etnična skupina v Laosu in Siamu, 9. človek v prvi dobi življenja, 10. preč leti umrli italijanski pisatelj (Pogovor na Siciliji), 11. Zenonov filozofski slog v 4. stoletju pred našim letom, 12. nekdanji ruski vladar, 17. svečana zaobljuba, 19. različna soglasnica, 22. francoski operni skladatelj (»Fra Diavolo«), 24. osebnih zalamek, 25. grški bog divjega vojskovanja, 27. za Ahilom najznamenitejši grški junak pred Trojo, 29. sportna tekma v antiki Grčije, 30. slovenski impresionistični slikar (Matija), 33. številnik, 32. ime italijanske filmske igralke Mirande, 33. velika posoda za tekočine, 36. enaka sorodnica.

RESISTEV PREJŠNJE KRIŽANKE: VODORAVNO: 1. Split, 6. Brahma, 12. Alar, 24. Zagreb, 15. Kunaver, 17. Irada, 18. ot. 19. na. 21. anis, 22. Ob. 24. Tosca, 26. at, 27. Akra, 29. Stava, 31. el. 33. vrata, 35. oligarh, 37. Ladoga, 39. acetat, 40. atom, 41. Anin.

NAVPIČNO: 6. Breno (Zupaneč).

Ruski poet Joe

Pesnik Jevtušenko na otvoritvi »Mosta ljubezni« — Če imajo Rusa za Amerikanca, je to že vredno pesmi

FILIPINI — Sovjetski pesnik Jevgenij Jevtušenko je 1. junija skrivaj pripotoval v Manilo, se sprehodil po največjih četrtih, zapletel v pogovor z ameriški mornarji v pristaniški beznici, naslednjega dne pa prek rame predsednika Marcosa gledal, kako je gospa Marcos prerezala vrvice na svojem rojstnodnevem darilu — novem mostu, vrednem 12 milijonov dolarjev.

Pri otvoritvi mostu, ki povezuje centralna filipinska otoka Samar in Leyte, sta predsednik Marcos in njegova žena stala med dvema zanimivima gostoma — na eni strani je bil sovjetski pesnik Jevtušenko, na drugi pa Christina Ford, žena enega najbogatejših ameriških kapitalistov.

Toda pričnost si je takšne goste tudi zaslužila. Predsednik Marcos je ta most obljubil ženi pred petimi leti za rojstni dan. Zaradi tega so ga Filipinci že med gradnjo začeli imenovati »Most ljubezni«.

V Manilo je sovjetski pesnik Jevtušenko nepoznano in neznano. Preden so ga vodili v hotel, je bil mesto ogledal kot »navaden« človek. Najbolj ga je zabavalo, da so mu vsi

Filipinci rekli kar Joe in da so bili celo Američani prepričani, da je njihov rojak. Ta pomota se mu je zdelala tako zanimiva, da namerava o njej celo napisati pesem.

Čebula v nemilosti — Z odgovorj vrste najbolj ših igralcev se težave v Wimbledonu nikakor niso končale. Hud udarec so doživeli tudi prodajalci klubov in hamburgerjev, ki so s stolnicami poskušali preganjati lakotni številnih obiskovalcev. Vonj po praženi čebuli pa je tako motil fine goste v kraljevski loži — pricozo Ano, princezo Margareto, vojvodkinjo Kentso itd. — da so morali pobrati šila in kopita.

Picasso za 150.000 dolarjev — Rekordni prodaj Picassovih del še ni konec. Njegova garfika »Skromen obrok« iz l. 1904 je bila na dražbi prodana za 150.000 dolarjev, kar je najvišja cena, ki jo je kdaj doseglo kakšno Picassovo grafično delo, saj jih je v njegovi zapuščini nekaj tisoč.

Herbicid skazil otroke — SAIGON — Kemikalije, s katerimi so Američani zasedali bujno rastline, so prinesle še novo strahoto: število novorojenih otrok s telesnimi in duševnimi hrbtami se je močno povečalo. Dokazuje o tem sta predložila harvardska profesorja Booman in Meselson. Njune raziskave so tudi odkrile, da je v ribah in školjkah, ki jih prodajajo na vietnamskih tržnicah, nevarna količina herbicidov.

Ležišča diamantov v Sibiriji — NOVOSIBIRSK — V Sibiriji so odkrili ležišča diamantov, ki so nastali ob eksploziji velikega meteorita. Domnevajo, da je meteorit padel tja pred približno trideset milijoni let, premer kraterja pa je sto kilometrov. Diamanti rumenkaste in zelene črne barve, ki so jih našli, so nastali pri udarnem valu na minerale, bogate z ogljikom.

Porod z akupunkturo — PEKING — Mlada Kanadanka, žena norveškega diplomata v Pekingu, je po zastugi akupunkturo in tradicionalne kitajske medicine rodila skoraj brez bolečin. Pri porodu je imela zabodeno po eno iglo med palcem in kazalcem na vsaki roki. Nekaj trenutkov pred samim porodom pa so ji dali še injekcijo starokitskega zdravila v obe nogi, ter v hrbet. Hkrati so ji, v vsakem slučaju, dali tudi blago zaohodnjaško anestetično sredstvo. Tako mame kot otrok se odlično počutila.

Zasloni tuji za naglušne — WASHINGTON — Ameriška televizijska mreža je za čela poskusno oddajala spored za naglušne, ki ne morejo slišati besedi. Televizor je je treba opremiti z napravami za okrajšana besedila. Poskus bo trajal 15 mesecev na mrežo je priključenih 234 oddajnikov.

HARRISON JUDD

SENCA DVOMA

49. nadaljevanje

»Ta primer je zares nesrečen: nič ne gre tako, kot bi bilo treba. Pozanimal sem se o tistem rdečem Morrisonovem nožu. Trgovina, v kateri je bil kupljen, se zmerom stoji, toda seveda nimajo nikakršne knjige, pa tudi nihče se ne spominja nakupa. Morrisonova teta je v zdravniški oskrbi, vsi pa za to krivijo var, Možiček, ki vam je nekaj povedal o Morrisonu, je zapustil mesto. Prav nič rad ni šel, vendar je šel. Hudo so ga morali prestrašiti.«

»Kako pa se vede Morrison?« »Dobro, saj mu tudi dobro kaže. Prišel je, da je z žepnim nožem čistil škarpje za obrezovanje bankovcev, vendar trdi, da njegov nož nima rdečega ročaja. Tomlin je na sodišču pokazal žepni nož z roževinastim držajem. Nož je tako star in obrabljen, da je ročaj vseh barv — od rdečice do rumene. Gospodična Ridgely nismo mogli pripraviti do tega, da bi rekla, da to ni tisti nož, ki ga je videla v Morrisonovih rokah.«

»Pa profesor?« »Kdaj pa kdaj se mi zazdi, da bo skočil na noge ter povedal, da je lažnivec.« »V redu,« je rekel Casey in vzdihnil. »Dovolj je žalostnih novic. Dovolj ste me pripravili, da lahko poveste resnico o Loretti Greenwood.«

»Zunaj čaka.« »Grace mi je to že povedala. Dala mi je tudi vedeti, da si z Loreto ne bomo kaj prida pomagali.« »Bo kar držalo. Ponjo pojdem. Vendar se ne smete razburiti. Loreta ni več takšna kot nekoč.«

Zenska, ki je stopila v Casevevo bolnišnico sobo, je podprala s čevlji, stara pa je bila od petdeset do šestdeset let. Bila je velika in košata, zelo samozavestna, celo izvaliva. Bila je močno nališana, na sebi je imela celo zbirko ogrlic in zapetnic, ki so bile vse po vrsti nič vredne in izredno pisane. Tako je bila nadišavljena, da v sobi skoraj ni bilo močgo dihati.

Zenska je kritično premerila Caseya. »Moj bog, kako so te zdelali, ljubeček! Nikdar ne bi rekla, da je v tem usivem mestu kakšen možik, ki bi bil zmogel storiti kaj takšnega.«

Loreta Greenwood, je počasi zamrmal Casey.

»Bolj znana kot prava in resnična Bomba. Dandanes se imajo v mojem poslu kar vse za Bombe, toda jaz sem bila prva.«

Casey je pokimal. »Mi je že jasno. Stripizeta.« »Seveda, seveda,« je rekla Loreta. »Nikar me ne glejte, kot da bi imela dvostolet. Vsi se staramo.«

»Morrison vas je torej odvedel v gozd in vas posilil.« »Tako tudi povem na sodišču, če boste zahtevali od mene.«

»Ali ste zaradi tistega, kar vam je storil Morrison, postali Bomba?« »Govorite, kot da bi ticala v blatu!« je zadonelo iz Lorete. »Prav nič sramotnega nisem storila. Kratko in malo sem odšla iz tega ušivega mesta, zapustila sem starše in brate, ki so bili še bolj usilvi Nisem več držala v Los Pinos.«

»Kaj bi radi dosegli, gospodična Greenwood?«

»Nič. No, sicer ne bi bilo slabo, če bi me nekoliko fotografirali in če bi objavili nekaj mojih slik v časopisih. Dandanes sem sicer samo gradbenička v tretje razredni igralnici, vendar je na meni še nekaj prijetnega, tako da bi z dobro reklamno fantje spet hoteli videti, kaj znam.«

»Sem si kar mislil.« »Preklemano, dekile se pač mora izkazati!«

»Povejte mi, kako je bilo s tistim posilstvom?«

»Mi boste priskrbeli reklamo? Boste rekli kakšno dobro besedo zame?« »Reklame boste prav gotovo imeli dovolj, vendar ne morem dati besede, da bo takšna, kakršno bi radi. Jaz pa za nikogar ne rečem dobre besede.«

»Potem pa naj vas pobere hudič. Voznjo mi boste vendarle morali plačati. Plačal boste, kot je bog na svetu, zakaj sicer pojdem k Morrisonovemu odvnetiku.«

»S tem ne boste pridobili ničesar.« »Tako pravite vi. Morrisonov odvnetik bi bil zelo zadovoljen, če bi zvedel, da takrat sploh ni šlo za posilstvo. Kaj pravite na to?«

»Mislim, da bo kar dovolj, gospodična Greenwood,« je rekel kapetan Bayne. »Ždaj pa nehaite usmrajati zrak in porbite šila in kopita!«

»Niti na misel mi ne pride! Hočem nekaj denarja. Tale neumni policaj je dal v časopise oglase, iskal je neko Loreto Greenwood. Prišla sem, torej mi mora nekdo plačati, sicer, prištem, pojdem k Morrisonovemu odvnetiku.«

»Morrisonov odvnetik si ne bo mogel pomagati z vašimi velikimi odkritji, ker med procesom ni bila izgovorjena niti besedica o tistem, kar vam je Morrison nekoč storil. Gospodična, torej nam nimate kaj ponuditi. Nič in še enkrat nič.«

»Zdi se mi, da mi zamerite. Toda zaradi tega si ne belim las. Tudi jaz sovražim policaje.«

»Po svoji imate prav,« je rekel Casey. »Povrnili vam bom stroške.«

»Pa se nagradico boste dodali, mladenič.«

»Zakaj je Artie Quayne rekel, da ste bili posiljeni?«

GERALD DURRELL

SORODNICA ROZI

50. nadaljevanje

»Ljubi fant, nikar se vi ne postajate živčni,« ga je rotil Ethelbert. »Vam se ni treba ničesar bati — saj tičite v stebru.«

»Ja, seveda. Živčen sem pa kljub temu,« je dejal Adrian.

»Kmalu bomo začeli,« je rekel Ethelbert. »Bodite anglijski in mi vtaknite diamant v popek. Sam tega ne morem, me preveč žgečka.«

Adrian je vzel veliki bleščeči s kamen v roke in ga z nekaj gumijev raztopile pritril na Ethelbertov popek.

»Tako,« je dejal. »Zdaj pa k Rozi.« »Jaz bom šla k Rozi,« je kolencila Honoria in nekoliko negotovo vstala. »Saj sva končno midve zvezi nocoj njega večera. Potemtakem se menda spodobi, da ji jaz — ji jaz voščim srečo k njeni premieri.«

Rahlo opotekaje se je zapustila garderobno in zaprla vrata za sabo. »Mislite, da bo zmogla?« je vprašal Adrian.

»O ja,« je odvrnil Ethelbert. »Poznamo jo, če je ta čas še pri zavesti, zmore. Povejte no, Adrian, se vam zdi, da mi pajčolan pristaja?«

Adrian si je ogledoval pajčolan in se obotavljal. »Kako, pristaja?« je previdno vprašal.

Ethelbert je zardel. »Hočem reči, ali sem videti ljubeč z njim.«

Adrianu se je zdelo pametneje, da ne tvega preveč. »No,« je rekel, »za občinstvo vedno.«

Ethelbert si je dal še vedno opravi s kostumom in Adrian ga je pri tem opazoval, dokler se ni domislil Rozi.

»Honorie pa dolgo ni nazaj,« je rekel.

»Bržčas preskuša pri Rozi svoj prvi nastop,« je menil Ethelbert in go. »Saj se nekaj maskare na že hudo preobloženo veke.«

»Rajši bom stopil tjakaj,« je rekel Adrian. »Čez deset minut sva na vrsti — upajmo, da Rozi ni porila svojega kostuma ali napravila sicer kako neumnost.«

Odhitel je skozi mrčne, prašne gledališke hodnike v veliko lopo, kjer je imela Rozi med samimi starimi kulisami svoje bivališče. Honoria je sedela tukaj na kupu sene in pela z drhtenim altom:

»Moj sloj si ti, vseh slonov si kraljica, sroci si mi in odra vladarica.«

Rozi je stala ob nje, navdušeno naročju.

poslušala in mahala sem ter tja s prazno steklenico gina v rilcu. »Honoria!« je zajekal Adrian. Groza ga je kar ohromila. »Menda ji vendar niste dali žganja?«

»Heti, Adrian,« je rekla Honoria z milim smehljajem. »Sem že na vrsti?«

»Ste dali Rozi žganje?« je zastulil Adrian.

»Samo požirek, za praznovanje,« je rekla Honoria. »Samo ena goutte, kot pravijo Francozi.«

»Saj vendar veste, kako deluje alkohol nanjo,« je prestrašeno vzkliznil Adrian. »Koliko je v resnici popila?«

Vzel je Rozi steklenico iz rilca in jo pomolil Honorii. Ogledala si jo je z motnimi očmi.

»Samo — samo kapljico,« je rekla in pokazala s prstom približno polovico steklenice. »Tako rada pijem v družbi.«

Adrian si je ogledal Rozi. Radostno mu je vrnila pogled, veselo stresla uhlje in nagajivo zvilila in odvila rilce. Ni bila videti čudna — še malo ne takšna kot pred fenneltrejsko katastrofo. Nemara je vendarle Honoria popila več in ga je Rozi res samo popila.

»Fridit!« je rekel Adrian odločno, zgrabil Rozi za uho in tekla z njo okoli lope ter jo pri tem kritično opazoval. Nobenega dvoma, lahko je hodila pokonci in naravnost. Prebrisano je meškala in očito ni ničesar jemala resno, sicer pa ji ni bilo videti, da bi bilo kaj narobe.

»Honoria stopite rajši za odra,« je rekel Adrian. »Precej boste na vrsti.«

Zdaj je bilo nejasno slišati, da je orkester — trije postarni, že malce zamoljeni muzikanti — sprožil gromko uvodno koračnico; po koračnici naj bi se zastor dvignil. Honoria se po dveh brezplodnih poskusih posredila, da se je vzdignila s sene; v spremstvu Adriana in Rozi je mogočno stopala skozi kulle. Za odrom je stal voziček, ki naj bi ga Rozi vlekla in zraven sultan.

»Kaj pa se je zgodilo?« je vprašal sultan ves besen. »Že celo večnost vas čakam.«

»Oprostite,« je rekel Adrian in Rozi naglo vpregel.

»Mislim sem že, da boste vstop zamudili,« je rekel sultan. »In nocoj so v gledališču vsi mogoči ljudje. Pol otoka se je natepelo semkaj. Pokazal je s prstom proti zavesi. Potem je spiezal na voz in se nasmelil v njem.«

»Sedite udobno,« je vprašal Adrian.

»Ja. Udobno kot v Abrahamovem naročju.«

Dežurne službe Kinematografi Obvestila Predavanja

Kinematografi

SPORED ZA CETRTEK

KINOTEKA, Miklošičeva c. 28.
Ob 16. in 18. uri amer.
barv. film **PREMAKNI** SE.
DRAGA, Režija: Michael Gar-
don, Glav. v. James Garner,
Doris Day, Thelma Ritter.
Prodaja vstopnic uro pred prvo
predstavo.

KINO UNION:
Kralj rančarjev je to pot John
Wayne v razgibanem ameriškem
barv. CS veselnju **CHISUM**.
Produkcija: Warner Bros.
1970. Režija: Andrew V. Mc
Laglen. Igrajo se: Forrest Tu-
cker, Ben Johnson in drugi.
Brez tednišnje Prodaje Pro-
dukcije Predstave ob 16.
18.15 in 20.30. Zaradi dolžine
filma ene vstopnice. Dvorana je
hlajana!

POLETNI KINO DOM JLA:
franc. barv. CS kriminalna Si-
cilijanski Klan. Prod.: 20th
Century Fox. Režija: Henri Ver-
neuil. Igrajo: Alain Delon, Jean
Gabin, Lino Ventura in drugi.
Brez tednišnje Prodaje Pro-
dukcije Predstave ob 16.
20.30. Zvišane cene! Samo da-
ne!

KINO KOMUNA:
Ob 15. in 17. in 19. uri franc.
barv. film **PREKLETA MARI-
JA**. Režija: Nelly Kaplan. Igra-
jo: Bernadette Lafont, Georges
Geret in drugi. Brez tednišnje
Prodaje Prodaje Predstave ob 16.
18.15 in 20.30. Zaradi dolžine
filma ene vstopnice. Dvorana je
hlajana!

KINO SLOKI:
revija erotičnih filmov - nem.
barv. WS spolno-zgodovini film
ZVILJENJE V DVOJE po Van
G. Veldu. Režija: F. J. J. Oost-
er. Igrajo: Barbara Klinge-
re, Renate Heuer in drugi.
Prodaja ob 16. in 20. uri. Ni po-
merno za otroke in rahloštetne
gledalce!

KINO SIKSA:
predstava nad na bogato bar-
ko v Northfieldu - v amer.
barv. WS vesternu **TOLPA CO-
LA** IN **JESSIE JAMESA**. Re-
žija: Philip Kaufman. Igrajo:
Cliff Robertson, Robert Duval
in drugi. Predstave ob 16. in
18. in 20. uri. Otokom vstop
ni dovoljen!

KINO SAVA:
angl. barv. kriminalna **PUSCI-
CE STRUPENOST** PALKA Glav.
v. Giancarlo Giannini. Glav.
v. Auger, Barbara Bouchet
in drugi. Tednik št. 25. Pred-
stave ob 16. in 20. uri. Ni po-
merno za otroke in rahloštetne
gledalce!

KINO TRIGLAV:
franc. barv. pust-zgodovinska
komedija **NICHOLAS PHILBERT**
V VOJNI IN LUBEZNI, ob 20.
uri. Igrajo Jean-Paul Belmondo
in Marielle Jobert.

KINO ZALOG:
ital. amer. barv. kavbojska **MRT-
VIM JE PRETO ODPRT** ob 16.
in 20. uri. Igrajo: Norma Bengali,
Joseph Cotten in Julian Mateos.

KINO DOMALJE:
amer. barv. film **SERIF NA**
DIVJEM ZAHODU, ob 20. uri.
KINO RADOMILJE:
ital. barv. CS film **PERVERZ**
NA ZGODBO, ob 20. uri.

KINO MENGES:
danski barv. film **JAZ, ZENA,**
III. del, ob 20. uri.

KINO CENTER - KRANJ:
špan.ital. barv. CS vestern **NOČ**
NASILJA V TOMBSTONU, ob 16.
in 18. in 20. uri.

KINO STORIC - KRANJ:
angl. barv. film **NI TI MORJE**
NI TI PESEK, ob 16. in 18. in
20. uri.

KINO TRIZ:
franc. barv. komedija **VESELI**
LOV NA DIAMANTE, ob 16. in
20. uri.

KINO DOM KAMNIK:
franc. barv. film **ŠUM NA SR-**
CU, ob 18. in 20. uri. Nenavad-
na ljubezen med materjo in si-
nom NI primerno za otroke!

KINO PLAVZ - JESSENCE:
amer. barv. CS film **OGNENI**
OBRACUN, ob 20. uri.

KINO KR. GOR.:
amer. barv. film **SAMSON IN**
DALLA.

KINO RADOVLJICA:
amer. barv. zgodovinski film
CROMWELL, ob 20. uri.

KINO DEL DOM - TRBOVLJE:
amer. barv. film **KOKAR**
IN BLOODNE, ob 18. uri.

KINO KRKA - NOVO MESTO:
amer. barv. film **ZLATO IN**
MREŽOVINARJI, ob 18. in 20. uri.

KINO DEL DOM - ZAGORJE:
ob SAVI:
nem. barv. vojni film **RE-**
PUBLIKA V PLAMENU, ob 18.
in 20. uri.

Nem. barv. zabavni film **KAKO**
TO POVEDATI SVOJI HCERI,
ob 20. uri.

KINO DOM JLA - NOVO
MESTO:
ital. film **OPERACIJA BAJBEK**,
ob 18. in 20. uri.

KINO ROGASKA SLATINA:
domači barv. film **ZIVETI OD**
LUBEZNI, ob 17. in 20. uri.

V-TRIKO-
TRIKOTAŽI
TRIKO
BOSTE ŠE
PRIVLAČNEJŠI
BOSANSKA GRADIŠKA

KINO TRIGLAV:
franc. barv. vojni film v
hrvatski. **RASTE** ZELINA. Bora
predstavi samo ob 18. in 20. uri
- zadnjič! Igrajo: Boris
Dvornik, Ivica Vidović in Bo-
ris Buzančić. Prodaja vstopnic
ob 17. ure dalje.

KINO VEVEČ:
franc. barv. pust-zgodovinska
komedija **NICHOLAS PHILBERT**
V VOJNI IN LUBEZNI, ob 20.
uri. Igrajo Jean-Paul Belmondo
in Marielle Jobert.

KINO ZALOG:
ital. amer. barv. kavbojska **MRT-
VIM JE PRETO ODPRT** ob 16.
in 20. uri. Igrajo: Norma Bengali,
Joseph Cotten in Julian Mateos.

KINO DOMALJE:
amer. barv. film **SERIF NA**
DIVJEM ZAHODU, ob 20. uri.
KINO RADOMILJE:
ital. barv. CS film **PERVERZ**
NA ZGODBO, ob 20. uri.

KINO MENGES:
danski barv. film **JAZ, ZENA,**
III. del, ob 20. uri.

KINO CENTER - KRANJ:
špan.ital. barv. CS vestern **NOČ**
NASILJA V TOMBSTONU, ob 16.
in 18. in 20. uri.

KINO STORIC - KRANJ:
angl. barv. film **NI TI MORJE**
NI TI PESEK, ob 16. in 18. in
20. uri.

KINO TRIZ:
franc. barv. komedija **VESELI**
LOV NA DIAMANTE, ob 16. in
20. uri.

KINO DOM KAMNIK:
franc. barv. film **ŠUM NA SR-**
CU, ob 18. in 20. uri. Nenavad-
na ljubezen med materjo in si-
nom NI primerno za otroke!

KINO PLAVZ - JESSENCE:
amer. barv. CS film **OGNENI**
OBRACUN, ob 20. uri.

KINO KR. GOR.:
amer. barv. film **SAMSON IN**
DALLA.

KINO RADOVLJICA:
amer. barv. zgodovinski film
CROMWELL, ob 20. uri.

KINO DEL DOM - TRBOVLJE:
amer. barv. film **KOKAR**
IN BLOODNE, ob 18. uri.

KINO KRKA - NOVO MESTO:
amer. barv. film **ZLATO IN**
MREŽOVINARJI, ob 18. in 20. uri.

KINO DEL DOM - ZAGORJE:
ob SAVI:
nem. barv. vojni film **RE-**
PUBLIKA V PLAMENU, ob 18.
in 20. uri.

Nem. barv. zabavni film **KAKO**
TO POVEDATI SVOJI HCERI,
ob 20. uri.

KINO DOM JLA - NOVO
MESTO:
ital. film **OPERACIJA BAJBEK**,
ob 18. in 20. uri.

KINO ROGASKA SLATINA:
domači barv. film **ZIVETI OD**
LUBEZNI, ob 17. in 20. uri.

V-TRIKO-
TRIKOTAŽI
TRIKO
BOSTE ŠE
PRIVLAČNEJŠI
BOSANSKA GRADIŠKA

KINO TRIGLAV:
franc. barv. vojni film v
hrvatski. **RASTE** ZELINA. Bora
predstavi samo ob 18. in 20. uri
- zadnjič! Igrajo: Boris
Dvornik, Ivica Vidović in Bo-
ris Buzančić. Prodaja vstopnic
ob 17. ure dalje.

KINO VEVEČ:
franc. barv. pust-zgodovinska
komedija **NICHOLAS PHILBERT**
V VOJNI IN LUBEZNI, ob 20.
uri. Igrajo Jean-Paul Belmondo
in Marielle Jobert.

KINO ZALOG:
ital. amer. barv. kavbojska **MRT-
VIM JE PRETO ODPRT** ob 16.
in 20. uri. Igrajo: Norma Bengali,
Joseph Cotten in Julian Mateos.

KINO DOMALJE:
amer. barv. film **SERIF NA**
DIVJEM ZAHODU, ob 20. uri.
KINO RADOMILJE:
ital. barv. CS film **PERVERZ**
NA ZGODBO, ob 20. uri.

KINO MENGES:
danski barv. film **JAZ, ZENA,**
III. del, ob 20. uri.

KINO CENTER - KRANJ:
špan.ital. barv. CS vestern **NOČ**
NASILJA V TOMBSTONU, ob 16.
in 18. in 20. uri.

KINO STORIC - KRANJ:
angl. barv. film **NI TI MORJE**
NI TI PESEK, ob 16. in 18. in
20. uri.

KINO TRIZ:
franc. barv. komedija **VESELI**
LOV NA DIAMANTE, ob 16. in
20. uri.

KINO DOM KAMNIK:
franc. barv. film **ŠUM NA SR-**
CU, ob 18. in 20. uri. Nenavad-
na ljubezen med materjo in si-
nom NI primerno za otroke!

KINO PLAVZ - JESSENCE:
amer. barv. CS film **OGNENI**
OBRACUN, ob 20. uri.

KINO KR. GOR.:
amer. barv. film **SAMSON IN**
DALLA.

KINO RADOVLJICA:
amer. barv. zgodovinski film
CROMWELL, ob 20. uri.

KINO DEL DOM - TRBOVLJE:
amer. barv. film **KOKAR**
IN BLOODNE, ob 18. uri.

KINO KRKA - NOVO MESTO:
amer. barv. film **ZLATO IN**
MREŽOVINARJI, ob 18. in 20. uri.

KINO DEL DOM - ZAGORJE:
ob SAVI:
nem. barv. vojni film **RE-**
PUBLIKA V PLAMENU, ob 18.
in 20. uri.

Nem. barv. zabavni film **KAKO**
TO POVEDATI SVOJI HCERI,
ob 20. uri.

KINO DOM JLA - NOVO
MESTO:
ital. film **OPERACIJA BAJBEK**,
ob 18. in 20. uri.

KINO ROGASKA SLATINA:
domači barv. film **ZIVETI OD**
LUBEZNI, ob 17. in 20. uri.

V-TRIKO-
TRIKOTAŽI
TRIKO
BOSTE ŠE
PRIVLAČNEJŠI
BOSANSKA GRADIŠKA

KINO TRIGLAV:
franc. barv. vojni film v
hrvatski. **RASTE** ZELINA. Bora
predstavi samo ob 18. in 20. uri
- zadnjič! Igrajo: Boris
Dvornik, Ivica Vidović in Bo-
ris Buzančić. Prodaja vstopnic
ob 17. ure dalje.

KINO VEVEČ:
franc. barv. pust-zgodovinska
komedija **NICHOLAS PHILBERT**
V VOJNI IN LUBEZNI, ob 20.
uri. Igrajo Jean-Paul Belmondo
in Marielle Jobert.

KINO ZALOG:
ital. amer. barv. kavbojska **MRT-
VIM JE PRETO ODPRT** ob 16.
in 20. uri. Igrajo: Norma Bengali,
Joseph Cotten in Julian Mateos.

KINO DOMALJE:
amer. barv. film **SERIF NA**
DIVJEM ZAHODU, ob 20. uri.
KINO RADOMILJE:
ital. barv. CS film **PERVERZ**
NA ZGODBO, ob 20. uri.

KINO MENGES:
danski barv. film **JAZ, ZENA,**
III. del, ob 20. uri.

KINO CENTER - KRANJ:
špan.ital. barv. CS vestern **NOČ**
NASILJA V TOMBSTONU, ob 16.
in 18. in 20. uri.

KINO STORIC - KRANJ:
angl. barv. film **NI TI MORJE**
NI TI PESEK, ob 16. in 18. in
20. uri.

KINO TRIZ:
franc. barv. komedija **VESELI**
LOV NA DIAMANTE, ob 16. in
20. uri.

KINO DOM KAMNIK:
franc. barv. film **ŠUM NA SR-**
CU, ob 18. in 20. uri. Nenavad-
na ljubezen med materjo in si-
nom NI primerno za otroke!

KINO PLAVZ - JESSENCE:
amer. barv. CS film **OGNENI**
OBRACUN, ob 20. uri.

KINO KR. GOR.:
amer. barv. film **SAMSON IN**
DALLA.

KINO RADOVLJICA:
amer. barv. zgodovinski film
CROMWELL, ob 20. uri.

KINO DEL DOM - TRBOVLJE:
amer. barv. film **KOKAR**
IN BLOODNE, ob 18. uri.

KINO KRKA - NOVO MESTO:
amer. barv. film **ZLATO IN**
MREŽOVINARJI, ob 18. in 20. uri.

KINO DEL DOM - ZAGORJE:
ob SAVI:
nem. barv. vojni film **RE-**
PUBLIKA V PLAMENU, ob 18.
in 20. uri.

Nem. barv. zabavni film **KAKO**
TO POVEDATI SVOJI HCERI,
ob 20. uri.

KINO DOM JLA - NOVO
MESTO:
ital. film **OPERACIJA BAJBEK**,
ob 18. in 20. uri.

KINO ROGASKA SLATINA:
domači barv. film **ZIVETI OD**
LUBEZNI, ob 17. in 20. uri.

V-TRIKO-
TRIKOTAŽI
TRIKO
BOSTE ŠE
PRIVLAČNEJŠI
BOSANSKA GRADIŠKA

KINO TRIGLAV:
franc. barv. vojni film v
hrvatski. **RASTE** ZELINA. Bora
predstavi samo ob 18. in 20. uri
- zadnjič! Igrajo: Boris
Dvornik, Ivica Vidović in Bo-
ris Buzančić. Prodaja vstopnic
ob 17. ure dalje.

KINO VEVEČ:
franc. barv. pust-zgodovinska
komedija **NICHOLAS PHILBERT**
V VOJNI IN LUBEZNI, ob 20.
uri. Igrajo Jean-Paul Belmondo
in Marielle Jobert.

KINO ZALOG:
ital. amer. barv. kavbojska **MRT-
VIM JE PRETO ODPRT** ob 16.
in 20. uri. Igrajo: Norma Bengali,
Joseph Cotten in Julian Mateos.

KINO DOMALJE:
amer. barv. film **SERIF NA**
DIVJEM ZAHODU, ob 20. uri.
KINO RADOMILJE:
ital. barv. CS film **PERVERZ**
NA ZGODBO, ob 20. uri.

KINO MENGES:
danski barv. film **JAZ, ZENA,**
III. del, ob 20. uri.

KINO CENTER - KRANJ:
špan.ital. barv. CS vestern **NOČ**
NASILJA V TOMBSTONU, ob 16.
in 18. in 20. uri.

KINO STORIC - KRANJ:
angl. barv. film **NI TI MORJE**
NI TI PESEK, ob 16. in 18. in
20. uri.

KINO TRIZ:
franc. barv. komedija **VESELI**
LOV NA DIAMANTE, ob 16. in
20. uri.

KINO DOM KAMNIK:
franc. barv. film **ŠUM NA SR-**
CU, ob 18. in 20. uri. Nenavad-
na ljubezen med materjo in si-
nom NI primerno za otroke!

KINO PLAVZ - JESSENCE:
amer. barv. CS film **OGNENI**
OBRACUN, ob 20. uri.

KINO KR. GOR.:
amer. barv. film **SAMSON IN**
DALLA.

KINO RADOVLJICA:
amer. barv. zgodovinski film
CROMWELL, ob 20. uri.

KINO DEL DOM - TRBOVLJE:
amer. barv. film **KOKAR**
IN BLOODNE, ob 18. uri.

KINO KRKA - NOVO MESTO:
amer. barv. film **ZLATO IN**
MREŽOVINARJI, ob 18. in 20. uri.

KINO DEL DOM - ZAGORJE:
ob SAVI:
nem. barv. vojni film **RE-**
PUBLIKA V PLAMENU, ob 18.
in 20. uri.

Nem. barv. zabavni film **KAKO**
TO POVEDATI SVOJI HCERI,
ob 20. uri.

KINO DOM JLA - NOVO
MESTO:
ital. film **OPERACIJA BAJBEK**,
ob 18. in 20. uri.

KINO ROGASKA SLATINA:
domači barv. film **ZIVETI OD**
LUBEZNI, ob 17. in 20. uri.

V-TRIKO-
TRIKOTAŽI
TRIKO
BOSTE ŠE
PRIVLAČNEJŠI
BOSANSKA GRADIŠKA

KINO TRIGLAV:
franc. barv. vojni film v
hrvatski. **RASTE** ZELINA. Bora
predstavi samo ob 18. in 20. uri
- zadnjič! Igrajo: Boris
Dvornik, Ivica Vidović in Bo-
ris Buzančić. Prodaja vstopnic
ob 17. ure dalje.

KINO VEVEČ:
franc. barv. pust-zgodovinska
komedija **NICHOLAS PHILBERT**
V VOJNI IN LUBEZNI, ob 20.
uri. Igrajo Jean-Paul Belmondo
in Marielle Jobert.

KINO ZALOG:
ital. amer. barv. kavbojska **MRT-
VIM JE PRETO ODPRT** ob 16.
in 20. uri. Igrajo: Norma Bengali,
Joseph Cotten in Julian Mateos.

KINO DOMALJE:
amer. barv. film **SERIF NA**
DIVJEM ZAHODU, ob 20. uri.
KINO RADOMILJE:
ital. barv. CS film **PERVERZ**
NA ZGODBO, ob 20. uri.

KINO MENGES:
danski barv. film **JAZ, ZENA,**
III. del, ob 20. uri.

KINO CENTER - KRANJ:
špan.ital. barv. CS vestern **NOČ**
NASILJA V TOMBSTONU, ob 16.
in 18. in 20. uri.

KINO STORIC - KRANJ:
angl. barv. film **NI TI MORJE**
NI TI PESEK, ob 16. in 18. in
20. uri.

KINO TRIZ:
franc. barv. komedija **VESELI**
LOV NA DIAMANTE, ob 16. in
20. uri.

KINO DOM KAMNIK:
franc. barv. film **ŠUM NA SR-**
CU, ob 18. in 20. uri. Nenavad-
na ljubezen med materjo in si-
nom NI primerno za otroke!

KINO PLAVZ - JESSENCE:
amer. barv. CS film **OGNENI**
OBRACUN, ob 20. uri.

KINO KR. GOR.:
amer. barv. film **SAMSON IN**
DALLA.

KINO RADOVLJICA:
amer. barv. zgodovinski film
CROMWELL, ob 20. uri.

KINO DEL DOM - TRBOVLJE:
amer. barv. film **KOKAR**
IN BLOODNE, ob 18. uri.

KINO KRKA - NOVO MESTO:
amer. barv. film **ZLATO IN**
MREŽOVINARJI, ob 18. in 20. uri.

KINO DEL DOM - ZAGORJE:
ob SAVI:
nem. barv. vojni film **RE-**
PUBLIKA V PLAMENU, ob 18.
in 20. uri.

Nem. barv. zabavni film **KAKO**
TO POVEDATI SVOJI HCERI,
ob 20. uri.

KINO DOM JLA - NOVO
MESTO:
ital. film **OPERACIJA BAJBEK**,
ob 18. in 20. uri.

KINO ROGASKA SLATINA:
domači barv. film **ZIVETI OD**
LUBEZNI, ob 17. in 20. uri.

V-TRIKO-
TRIKOTAŽI
TRIKO
BOSTE ŠE
PRIVLAČNEJŠI
BOSANSKA GRADIŠKA

KINO TRIGLAV:
franc. barv. vojni film v
hrvatski. **RASTE** ZELINA. Bora
predstavi samo ob 18. in 20. uri
- zadnjič! Igrajo: Boris
Dvornik, Ivica Vidović in Bo-
ris Buzančić. Prodaja vstopnic
ob 17. ure dalje.

KINO VEVEČ:
franc. barv. pust-zgodovinska
komedija **NICHOLAS PHILBERT**
V VOJNI IN LUBEZNI, ob 20.
uri. Igrajo Jean-Paul Belmondo
in Marielle Jobert.

KINO ZALOG:
ital. amer. barv. kavbojska **MRT-
VIM JE PRETO ODPRT** ob 16.
in 20. uri. Igrajo: Norma Bengali,
Joseph Cotten in Julian Mateos.

KINO DOMALJE:
amer. barv. film **SERIF NA**
DIVJEM ZAHODU, ob 20. uri.
KINO RADOMILJE:
ital. barv. CS film **PERVERZ**
NA ZGODBO, ob 20. uri.

KINO MENGES:
danski barv. film **JAZ, ZENA,**
III. del, ob 20. uri.

KINO CENTER - KRANJ:
špan.ital. barv. CS vestern **NOČ**
NASILJA V TOMBSTONU, ob 16.
in 18. in 20. uri.

KINO STORIC - KRANJ:
angl. barv. film **NI TI MORJE**
NI TI PESEK, ob 16. in 18. in
20. uri.

KINO TRIZ:
franc. barv. komedija **VESELI**
LOV NA DIAMANTE, ob 16. in
20. uri.

KINO DOM KAMNIK:
franc. barv. film **ŠUM NA SR-**
CU, ob 18. in 20. uri. Nenavad-
na ljubezen med materjo

JUBILEJNA UGODNOST

20 let

-20% popusta

na maloprodajne cene

(tovarniška cena brez prometnega davka)

na vso letno usnjeno obutev jugoslovanske proizvodnje

DELO

KRANJ

od 29. VI. do 22. VII. 1973

»VARNOST« LJUBLJANA

objavlja
prosta delovna mesta:

1. REFERENTA za fizično zavarovanje
2. PISARNIŠKEGA REFERENTA v komerciali
3. DEZURNEGA DISPEČERJA v izpostavi Ljubljana
4. NADZORNIKA OBJEKTOV v izpostavi Ljubljana
5. VRATARJEV-ČUVAJEV v izpostavi Ljubljana
6. VRATARJEV za v Mengeš in Domžale

POGOJI:

poleg splošnih, z zakonom določenih pogojev, se zahtevajo še naslednji posebni pogoji:

- pod 1. zahteva se dokončana srednja šola, poskusno delo traja 90 dni, vozniški izpit A ali B kategorije za vožnjo lastnega vozila v službene namene, izpit iz varstva pri delu, osebni dohodek po pravilniku o delitvi dohodka in osebnega dohodka.
- pod 2. zahteva se dokončana srednja šola, znanje strojeperja, poskusno delo traja 90 dni, osebni dohodek po pravilniku o delitvi dohodka in osebnega dohodka.
- pod 3. zahteva se dokončana srednja šola, poskusno delo traja 90 dni, osebni dohodek po pravilniku o delitvi dohodka in osebnega dohodka.
- pod 4. zahteva se dokončana osnovna šola (osemetka), poskusno delo traja 90 dni, vozniški izpit A ali B kategorije za uporabo lastnega vozila v službene namene, osebni dohodek po pravilniku o delitvi dohodka in osebnega dohodka.
- pod 5. zahteva se dokončana osnovna šola, poskusno delo traja 90 dni, osebni dohodek z dodatki znaša cca. 1.600 din mesečno.
- pod 6. isto kot pod 5.

Pismene prošnje z dokumentacijo (kopije spraveval o končani zahtevani šolski izobrazbi in kratkim življenjepisom) sprejema Kadrovska komisija OZD »VARNOST« Ljubljana, Krekov trg 10-I. Rok za prijavo je 15 dni od dneva objave.

6002

DRUŠTVO ARHITEKTOV V SARAJEVU

razpisuje
v imenu občinske skupščine Bosanski Šamac in odbora za izgradnjo spominskega doma »Mitar Trifunović Učo« jugoslovanski anonimni projektivni

NATEČAJ

za izdelavo idejne rešitve spominskega doma »Mitar Trifunović Učo« v Bosanskem Šamcu.

Natečaj velja za celotno državo in je anonimen; pravico do sodelovanja pa imajo državljani SFRJ, kvalificirani za izdelavo arhitektonskega elaborata ali skupina, v kateri je najmanj eden kvalificiran za izdelavo arhitektonskega elaborata.

Natečaj je razpisan po določbah o natečaju Zveze arhitektov Jugoslavije.

ROKI:

Natečaj velja od 1. julija, predaja del pa 15. oktobra 1973.

NAGRADE:

Če bo do določenega roka prispelo najmanj 12 del, ki bodo strokovno izdelana in bodo ustrezala pogojem natečaja, bomo podelili naslednje nagrade v čistih zneskih:

I. NAGRADA	70.000 DINARJEV
II. NAGRADA	50.000 DINARJEV
III. NAGRADA	30.000 DINARJEV

trije odkupi v skupnem znesku 30.000 DINARJEV. Skupni znesek nagrad 18.000 dinarjev.

OČENJEVALNA KOMISIJA:

Za ocenjevanje del je bila imenovana naslednja ocenjevalna komisija:

Predsednik:

1. OVIJETIN MIJATOVIĆ, član predsedstva ZKJ, član Sveta federacije in predsednik odbora za izgradnjo spominskega doma;
2. RODOLJUB COLAKOVIĆ, časnikar, član Sveta federacije in član odbora za izgradnjo spominskega doma;
3. ISMET MUJEZINOVIĆ, akademski slikar iz Tuzle;
4. ANDJELKO MASLIC, sociolog, sekretar Sekretariata CK ZKJ iz Bosanskega Šamca;
5. DINKO MILAD, dipl. arh. z inštituta za urbanizem SR Hrvatske;
6. prof. LJUBOMIR TOMIĆ, dipl. inž. arh., profesor na fakulteti za arhitekturo in gradbeništvo v Skopju, predstavnik Zveze arhitektov Bosne in Hercegovine;
7. SLAVKO DAKOVIĆ, dipl. inž. arh. iz Nikšića, predstavnik Zdrženja zveze arhitektov Jugoslavije;
8. BOGDAN BOZOVIĆ, dipl. inž. arh., docent na fakulteti za arhitekturo in gradbeništvo v Sarajevu, predstavnik Zveze arhitektov Bosne in Hercegovine;
9. NAMIK MUFTIĆ, dipl. inž. arh. iz Sarajeva, predstavnik Zveze arhitektov Bosne in Hercegovine;
10. SEKRATAR: TAHIR KONJODŽIĆ, dipl. tehn. arh. iz Sarajeva.

Podloge za natečaj lahko dobite pri Društvu arhitektov Sarajeva po 200 dinarjev. Vplačate na žiro račun 10-102-678-1104 Društvo arhitekata Sarajeva, Borise Kovačevića 9, 71000 Sarajeva.

OČENJEVALNA KOMISIJA

6133

ČGP DELO TOZD ČASOPISI LJUBLJANA

sprejme takoj

RAZNAŠALCA

časopisa DELO za teren NOVO POLJE

Pogoji: raznašanje v zgodnjih jutranjih urah. Delo je primerno za študente, upokojece, gospodinjce. Zasluzek dober.

Kandidati naj se javljajo v podružnici DELA, Ljubljana, Tomšičeva 1.

NARODNA BANKA SLOVENIJE

želi izpopolniti svoje strokovne službe in vabi zainteresirane kandidate, da se prijavijo na RAZPIS prostih delovnih mest

1. višjega svetnika
2. svetnika I — v sekretariatu

in RAZGLAS prostih delovnih mest

3. TREH STROJEPISK I — v devizni dokumentarni kontroli — 1 delovno mesto
- v odseku za devizno dokumentarno kontrolo uvoza — 1 delovno mesto
- v trezorju — 1 delovno mesto
4. STROJEPIŠKE II — v odseku za splošne devizne zadeve v devizni direkciji
5. PISARNIŠKEGA REFERENTA — v deviznem knjigovodstvu v direkciji računovodstva
6. PISARNIŠKEGA MANIPULANTA — v plačilnem prometu v direkciji računovodstva
7. DVEH STROJEPIŠK — v dinarskem trezorju — 1 delovno mesto
- v valutnem trezorju — 1 delovno mesto
8. DVEH SNAŽILK
9. VRATARJA

Pogoji za zasedbo razpisanih in razglašanih delovnih mest so:

- pod 1.: ekonomska ali pravna fakulteta in 10 let posebnih delovnih izkušenj;
- pod 2.: ekonomska ali pravna fakulteta ali druga visoka šola ustrezne smeri in 8 let posebnih delovnih izkušenj;
- pod 3.: osemletka in izpit za strojeperisko I;
- pod 4.: osemletka in izpit za strojeperisko II;
- pod 5.: osemletka, 1 leto posebnih delovnih izkušenj in izpit za pisarniškega referenta;
- pod 6.: osemletka;
- pod 7.: osemletka;
- pod 8.: nekvalificirana delavka;
- pod 9.: osemletka in pasivno znanje angleškega ali francoskega ali italijanskega ali nemškega jezika.

Rok za sprejem prijav je 15 dni od dneva objave. Na razpis in razglas se lahko prijavijo tudi kandidati, ki v celoti ne izpolnjujejo pogoja posebnih delovnih izkušenj.

Osebnih dohodki bodo določeni po pravilniku o delitvi sredstev za osebne dohodke.

Prijave z življenjepisom in dokazili o pogojih predložite komisiji za delovna razmerja preko personalnega oddelka Narodne banke Slovenije, Ljubljana, Titova cesta 11.

Prijav brez priloženih dokazil ne bomo upoštevali.

NARODNA BANKA SLOVENIJE

6132

Natečajna komisija
delavskega sveta podjetja

»SLOVENIJA PROMET«

export-import,

LJUBLJANA

razpisuje

natečaj

za izbor

DIREKTORJA

podjetja »Slovenija promet« export-import, Ljubljana.

POGOJI:

diplomirani ekonomist ali diplomirani pravnik s štirimi leti, oziroma ekonomist ali pravnik s šestimi leti delovnih izkušenj na vodilnih delovnih mestih v gospodarskih organizacijah blagovnega prometa.

Poleg tega mora kandidati predložiti potrdilo o splošni zdravstveni sposobnosti, potrdilo da ni obsojen za kazniva dejanja in gospodarske prestopke ter da proti njemu ni voden postopek zaradi teh dejanj.

Natečaj se zaključuje petnajst dni od dneva objave. Pismene ponudbe z biografskimi podatki in overjenim prepisom verodostojnih dokumentov o izpolnitvi predpisanih pogojev za sodelovanje na natečaju pošljite na naslov podjetja

»Slovenija promet« export-import Ljubljana, Celovška 106/II

z oznako »za natečajno komisijo«.

Nepopolnih in nepravilno poslanih ponudb ne bomo upoštevali.

6102

POPRAVEK

Pri oglasu

Carinarnice Sežana

objavljenem v torek, 3. julija 1973, je pravilen datum oglasa 12. julij in ne kot je bilo pomotoma objavljeno.

Slovensko narodno gledališče v Ljubljani

razpisuje

prosta delovna mesta:

1. za člane opernega orkestra, 8 ali 9 izobrazba
2. za člane opernega baleta, zbor

in objavlja prosta delovna mesta:

3. čevljarških prešival K
4. odrskega delavca, NK ali PK mizar

5. nočnega čuvara — vratarja
6. snažilik

Za delovna mesta pod 1. in 2. je pogoj uspešno opravičena avdicija, za vsa delovna mesta je predpisano poskusno delo. Na stop službe 1. septembra 1973. Kandidati naj oddajo pismene prošnje na Upravo SNG Ljubljana, Cankarjeva 11. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

6137

Glasbena šola Nova Gorica

razpisuje
za šolsko leto 1973/74 delovno mesto

učitelja za pihala PRU, P

Rok za prijavo je 15 dni od dneva objave. Stanovnanja ni.

6129

SPREJMEMO trgovske vaje

tekstilne stroke.

Trgovsko podjetje POSREDNIK, Ljubljana, Stari trg 3/II

6128

Razpisna komisija pri Občinski upravi SENTJUR PRI CELJU

razpisuje

delovno mesto

REFERENTA

za civilno zaščito in obrambno vzgojo

Pogoji: — srednja izobrazba in 3 leta delovnih izkušenj. Poleg splošnih pogojev mora kandidat imeti potrebne moralne in politične lastnosti.

Prijave, kolkovane z 2.—din, z dokazilom o izobrazbi, opisom dosedanjih zaposlitev in kratkim življenjepisom pošljite na Urad tajnika skupščine občine Sentjur pri Celju.

Rok prijave je 15 dni od dneva razpisa.

6099

Kartonažna tovarna Ljubljana

Cufarjeva ul. št. 16
razpisuje
prosto delovno mesto

SEFA strokovnega knjigovodstva

POGOJI: diplomirani ekonomist in 4 leta prakse ali ekonomist in 6 let prakse na enakem ali podobnem delovnem mestu. Podjetje ima urejena vprašanja stanovanjskega kreditiranja in družbenega standarda (lastna obratna ambulanta, zobna ordinacija, obratna menza, počitniški domovi in drugo). Pismene prijave sprejema kadrovske sektor 15 dni po objavi.

6107

Delovna skupnost
TOZD skupne službe
Zdrženega trgovskega podjetja

ABC
LJUBLJANA
Trg MDB 12

razpisuje prosto delovno mesto
finančnega knjigovodje

POGOJI:

ekonomska srednja šola, 5 let delovnih izkušenj v računovodstvu

Nastop dela takoj ali po dogovoru.

Zglasite se osebno ali pa pošljite ponudbe na gornji naslov.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta

6115

Sporočamo žalostno vest, da je po težki bolezni doživel
partizanska mati

MARIJA FRECE

nosilka partizanskih odlikovanj

Pogreb naše sodelavke bo v četrtek, 5. julija 1973 ob 16.30
na mestnem pokopališču v Celju

Občinski odbor ZZB NOV Celje

Občinska konferenca SZDL Celje

Prijateljem in znancem sporočamo, da je doživel naša ljubljena,
plemenita mamica, stara in prastara mami, tašča

MARIJA FRECE

rojena Gajšek

odlikovana z redom zaslug za narod in medaljo hrabrosti

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 5. julija 1973, ob 16.30
na mestnem pokopališču v Celju

Za njo žalujejo:

hčerke Tilka, Marica, Danica, sin Bine z družinami,
snaha Tonika z otroki, in družine vnukov Draga Frece, Milana Svetelška, Zmaga Frece, Marinke Velebič in Alenke Pertinač

Celje, Mestnje, Ljubljana, Črnuče, Basel, 3. julija 1973

Sporočamo žalostno vest, da je pri opravljanju svojega dela
tragično preminil

FRANC PONIKVAR

šofer

član kolektiva Transavto — Postojna

Pogreb bo 5. julija 1973 ob 17. uri izpred hiše žalosti
na Rakeku, Ljubljanska 17

Dragega pokojnika bomo ohranili v trajnem spominu

Kolektiv Transavto — Postojna

Sporočamo žalostno vest, da je umrla naša draga mama,
stara mama, teta in tašča

MARGITA RAJH-ERŽIKA

rojena Könye

Pogreb pokojnice bo v petek, 6. julija 1973 ob 17. uri
izpred mrliške veže v Zalcu

Zalujejo:

hčerke Hedvika, Milica, Dragica z družinami
in drugo sorodstvo

Umrl je naš najdražji mož, oče, brat

ing. MILOŠ KRAIGHER

Pogreb bo v petek, 6. julija 1973 ob 18. uri iz Kristofove
mrliške veže na Zalahu

Zena Zora, hči Jelka z možem Dragom, sin Zoran, sestra dr. Anča,
brata Uroš in Marko s svojci in drugo sorodstvo

Ljubljana, 4. julija 1973

V neizmerni žalosti sporočamo, da je tragično preminil v 21. letu
starosti naš dragi sin, brat, vnuk, nečak in stric

FRANCI PONIKVAR ml.

SOFER

Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek, 5. julija 1973 ob 17. uri
izpred hiše žalosti na Rakeku

Zalujejo:

mami, ata, sestra Maruška, bratje Janko, Marjan, Dušan
in drugo sorodstvo

Rakek, Ljubljana, Trbovlje, Cleveland, 4. julija 1973

Za vedno nas je zapustila naša draga, skrbna mama
in ljubljena nona

FRANICA KOZJAK

rojena VARDJAN

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 5. julija 1973 ob 15. uri
iz Marijine mrliške veže na Zalahu

Zalujejo:

otroci: Ruža por. Pirnat, Mira por. Kulovec in Vitomir
z družinami ter drugo sorodstvo

Ljubljana, Sidney, Crnomelj, Semič, Pula, Varaždin,
Zagreb, Split, 4. julija 1973

Doživel je naša draga zlata mama, mamika

JOŽEFA BONETA

rojena HERVATIC

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 5. julija 1973 ob 15.30
iz Franciškove mrliške veže na Zalahu

Neutolažljivi:

hčerke Malči z možem Ivanom, Zofka z možem Francetom, vnuki
Saša, Jani, Mika, Olga, Zmago svak, Vido Boneta z družino
in drugo sorodstvo

Ljubljana, Trst, Krk, 4. julija 1973

Doživel je naša ljuba mama, sestra in teta

TEREZIJA FÜRST

rojena HIRŠL

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 5. julija 1973 ob 18. uri
na pokopališču v Murski Soboti

Vsi njeni:

hčerka Erika, brata Nikolaj in Mirko z družinama
in drugo sorodstvo

Po dolgotrajni bolezni nas je zapustila naša draga tašča, mama,
babica, prababica, sestra in teta

MARIJA DRNOVŠEK

rojena SKAFAR

Od naše drage mame se bomo poslovili v petek, 6. julija 1973
ob 17.15 iz Andrejeve mrliške veže na Zalahu

Zalujejo:

snaha Fani, vnuka Jurij in Marko z ženo, sinova Viktor in Vide,
hčerke Slavka, Tončka, Roza, Marta z družinami, sestre Ivana,
Jožeta, Maika ter drugo sorodstvo

Ljubljana, Beograd, 4. julija 1973

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi in boleči izgubi moje ljube žene

FRANCKE MOZETIČ

roj. SONC, vdove KUHAR

se najiskrenejše zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za iz-
raze sožalja, darovano cvetje in številno spremstvo na njeni zadnji poti.
Se posebej se zahvaljujem dr. Hodaliču za dolgotrajno zdravniško nego in so-
sedji Angel. Stresenovi za vso nesebično in požrtvovalno pomoč. Hvala tudi
g. župniku za zadnje spremstvo.

Zaluječi mož Karel

Ljubljana, 4. julija 1973

ZAHVALA

Ob smrti

Cirila Kluna

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijate-
ljem in znancem, ki so ga spremljali na zadnji poti,
mu poklonili vence in cvetje ter nam izrekli soža-
lje. Posebno zahvalo smo dolžni sodelavcem Slo-
venijaleša, govorniku in pevcom. Iskrena zahvala
osebju ljubljanske in novomeške bolnišnice ter
Onkološkega inštituta

Ljubljana, 4. julija 1973

Nenadoma nas je zapustila naša stara mama,
sestra in teta

Angela Ogrizek

roj. CADEZ

upokojenka

Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 6. julija
1973, ob 16.30 iz Jurijeve mrliške veže na Zalahu

Zalujejo:

vnuk Silvo z ženo Danijelo ter sorodniki iz Tržiča
in Medvoda

Ljubljana, Medvode, Tržič, 3. julija 1973

V 58. letu starosti nas je po mučni bolezni
zapustil naš dober mož, oče, stari oče in brat

Alojz Primc

upokojenec

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 6. jul. 1973
ob 15.15 iz hiše žalosti na pokopališču Preserje

Zalujejo:

žena Rozalija, otroci Lojzka, Cilka, Pavla,
Marjanca z družinami, sin Slavko
in drugo sorodstvo

V 67. letu starosti nas je nenadoma zapustila naša draga mama,
stara mama, sestra in teta

MARIJA URŠIČ

rojena GLASENČNIK

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, 5. julija 1973,
ob 17. uri na novomeškem pokopališču v Ločni

Zalujejo:

sin Stane, hčerka Fanika, por. Korenčan, hčerka Sonja,
por. Colarič, sestra Štefka, por. Suhadolnik ter drugo sorodstvo

Novo mesto, Ljubljana, Celje, Logatec, 3. julija 1973

ZAHVALA

Ob izgubi ljubega moža, očeta, brata

FRANCA ŠKOFA

se zahvaljujem vsem, ki ste ga spremljali na njegovi
zadnji poti, mu poklonili cvetje in nam izrazili so-
žalje. Hvala našim sosedom in prijateljem za veli-
ko pomoč, zdravniški dr. Juliji Zagar, in gospodu
župniku za poslovitve besede.

Za njim žalujejo:

žena Suzana, hčerka Helena z možem Rolfom, brat
Jože, sestre Micka, Francka, Tončka, Rezka in
Mančka ter drugo sorodstvo

Ljubljana, Basel, Novo mesto, 29. junija 1973

SPOROČAMO ŽALOSTNO VEST, DA JE UMRL

Jože Medved

UPOKOJENI KV CEVLJAR IZ STOR

POGREB BO NA TEHARSKEM POKOPALIŠČU
5. JULIJA 1973, OB 16. URI

ZALUJOCA ŽENA IN DRUGO SORODSTVO

ZAHVALA

vsem, ki ste nam priskočili na pomoč in poklonili
veliko cvetja naši ljubljani hčerki

Romanci Premk

Posebna zahvala upravi, šefu dr. Božiču, glavni
sistri in tovi, Jerebu iz Vojške bolnice; hvala vsem
sodelavcem, Pošti 1 Moste-Polje, sindikatu PTT in
kolektivu IZOLIT, vsem sošolkam, prijateljicam in
prijateljem za spremstvo na njeni prežgodnji poti
v zadnji dom. Vsem se toplo zahvaljujem

Premkovi

ZAHVALA

Vsem, ki ste počastili spomin našega dragega

Edvarda Krajnc

se iskreno zahvaljujem. Hvala vsem, ki ste nam
izrekli sožalje, vsem darovalcem cvetja in njegovim
sodelavcem. Posebno se zahvaljujem dr. Čermelje-
vi, zdravniku in osebju nevrološke klinike za
skrbno nego. Hvala tudi kolegu Ratajcu za poslo-
vitve besede ob grobu ter sosedom in prijateljem
za nesebično pomoč. Vsem iskrena hvala.

Zaluječa žena Hilda in sin Edo z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega ljubljenežega moža, očeta
nonota, brata, strica in tasta

Jožeta Hrabarja

se iskreno zahvaljujem sorodnikom, sosedom, pri-
jateljem in znancem ter vsem, ki ste nam v teh
težkih dneh stali ob strani, izrazili pismo ali
ustno sožalje, darovali vence in cvetje in ga spre-
mljali na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala tudi
č. duhovniku, zdravniku, pevcom in govorniku.
Hvala vsem, ki so bili v življenju z njim dobri.

Vsi njegovi

Jelšane, 18. junija 1973

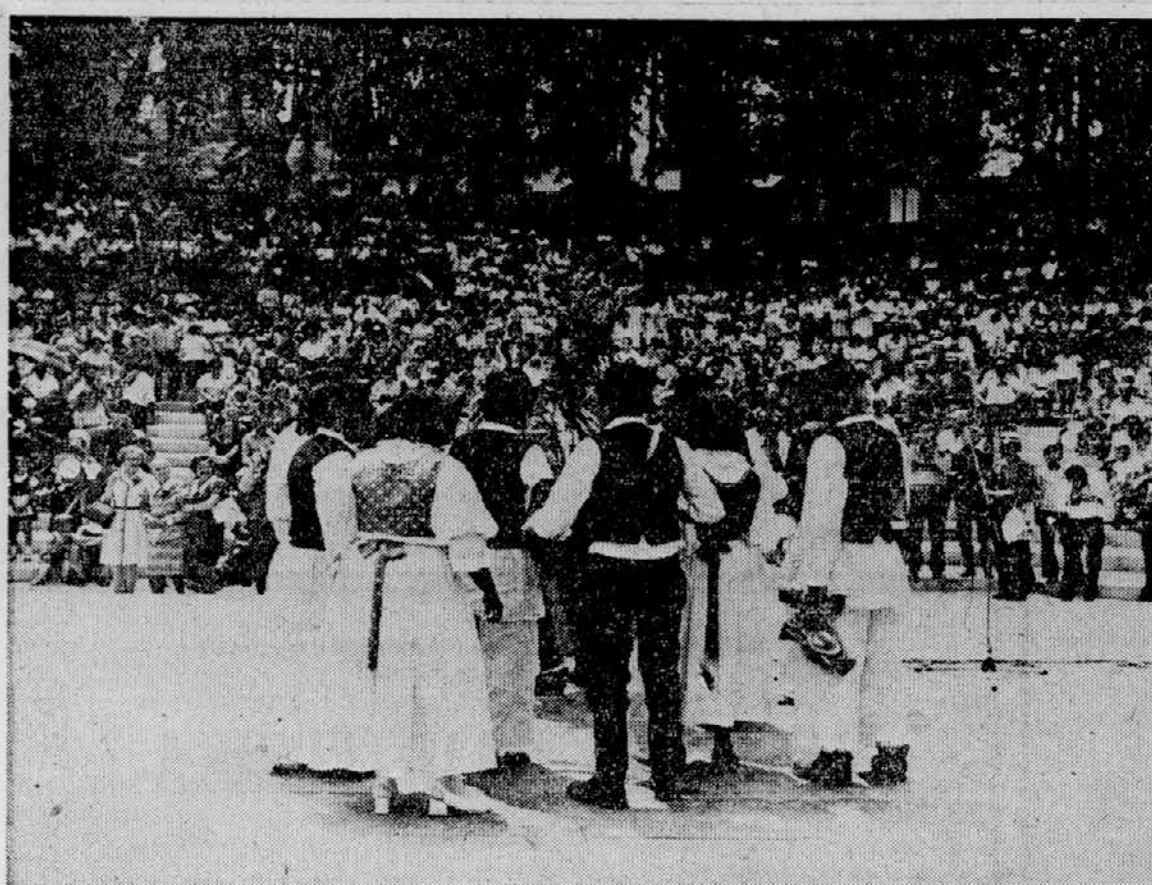
»LJUBLJANSKE
OPEKARNE«

LJUBLJANA
Cesta na Vrbove 2

tako
zaposlilo

1. ekonomskega tehnika
(žensko)
2. kovnostrojarja,
3. avtomehanika in
4. več učencev v gospo-
darstvu za poklic kovino-

strugarja, elektrika in
strojnega ključavničarja.
Pogoj za zasedbo delov-
nega mesta pod točko 1.
je, da ima srednjo eko-
nomske šole, lahko brez
prakse, pod točko 2 in
3 je KV delavec z nekaj-
letno prakso. Pismene
prošnje z dokazili o stro-
kovnosti naslovite na gor-
nji naslov v 15 dneh po
objavljenem razpisu.

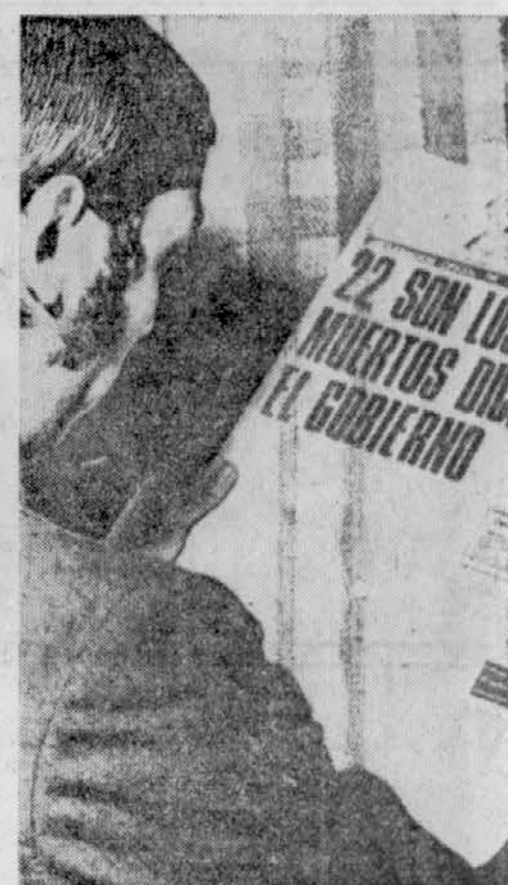
VESELO SREČANJE IZSELJENCEV V SKOFJI LOKI — Na včerajšnjem — osemnajstem po vrsti — izseljenskem srečanju na škofjeloškem gradu se je zbralo več tisoč ljudi. Tam smo se srečali z rojaki iz vseh krajev sveta, kjer živijo naši izseljenci. Poleg domačih ansamblov in folklornih skupin je nastopilo tudi 7 ansamblov iz ZDA, Kanade in Nizozemske. Razpoloženje je bilo res prijetno domače in veselo.

GENERALNI SEKRETAR OZN V HELSINKIH — Med govorniki na otvoritvi konferencie o evropski varnosti je Kurt Waldheim opozoril na velik pomen tega srečanja. Foto: UPI

S PROSLAVE V SENTVIDU PRI STICNI — Ob pesmi mladine se je iznad gozda zastav dvignil na novo odkrit spomenik »Puntarije«, ki ga je izdelal kipar Peter Jovanovič. Kip je visok več kot 4 metre in je izklesan iz 400 let starega hrasta. Foto: B. Pogačnik

CENZURA OKLESTILA TISK — Po poskusu udara so se v Čilu odločili za skrb nadzor nad opozicijskimi časopisi in kadar ima cenzura polne roke dela, so strani precej prazne. Foto: UPI

„Samo z odprtimi vrati“

V Helsinkih se je začela konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi — Poslanica predsednika Tita — M. Minić: konferenca bi morala upoštevati evropsko varnost tudi na Sredozemlju

OD NAŠEGA POROČEVALCA

HELSINKI, 4. jul. Natanko ob pol dvanajstih po krajevnem času se je včeraj začela konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi. V veliki dvorani palače Finlandia so se zbrali zunanji ministri vseh evropskih držav, razen Albanije, ter ZDA in Kanade. Finski zunanji minister Karjalainen je začel konferenco s kratkim govorom v angleščini, nato pa sta pozdravila vse navzoče še predsednik finske republike Kekkonen in generalni sekretar OZN Waldheim.

Približno 400 delegatov so razporejeni v dvorani po francoskih imenih njihovih držav, da ne bi bilo nepotrebnih zapletov zaradi tega, kje kdo sedi, kar se je pokazalo na začetku pripravljanih pogovorov. Tako sta nemški delegaciji druga poleg druge, poleg nje pa so v prvi vrsti Amerikanci, Avstrijci in Belgijci. Jugoslovanska delegacija je potemtakem v zadnjem levem kotu — poleg sovjetske.

Govore Karjalaina, Kekkonena in Waldheima je prevladala skupna želja po tem, da bi evropska konferenca potekala v duhu enakopravnosti in demokratičnosti, odprstosti Evrope do sveta ter v želji po čim večjem sodelovanju. Zunanji minister Karjalainen je med drugim poudaril, da je evropska konferenca najpomembnejši prispevek h glavnim sedanjim političnim tokovom v svetu, ki vodijo k sproščanju napetosti, stabilnosti in trajnemu miru.

Sodelovanje na konferenci naj bi zato ne bilo naperjeno proti nobeni državi ali celini ter naj bi bilo velik prispevek k miru in varnosti na svetu. Prav tako naj bi konferenca potekala v znamenju suverenosti in neodvisnosti posameznih držav, se pravi, da na njej ne bi bilo čutiti blokovske razpoloženosti.

Predsednik republike Finske dr. Urho Kekkonen je govoril v finski. Najprej je poudaril, da je evropska konferenca brez pretrgavanja zgodovinskih dogodkov, nato pa je navzočim spodbudil k delu s finskih izrek: »Varnosti ni mogoče doseči z izdrtimi meči, temveč samo z odprtimi vrati«.

Predsednik Kekkonen je precejšen del svojega govora namenil vlogi Finske ter nje politiki, ki stremi za tem, da ne bi pripadala blokom in da bi bila vseokoli nevtralna. »Prav zaradi tega, ker smo se vedno zavzemali za mirno rešitev sporov in za mirno mednarodno sodelovanje, je naša država do-

šla že pred leti svojo mesto v Evropi. Ne glede na spremembe v prihodnosti se politika Finske ne bo prepustila konjunkturi in spekulacij, ampak, da je dejal predsednik Kekkonen.

Generalni sekretar OZN Kurt Waldheim je dejal, da je bila Evropa samo v tem stoletju vir dveh vojn, ki sta potegnili za seboj ves svet, vendar pa je treba danes gledati naprej, ne pa nazaj. Zato naj bo evropska konferenca začetek novega in upa polnega poglavlja v evropski in svetovni zgodovini. Poudaril je, da mora biti Evropa odprta svetu in hoditi pred svetom, da se mora zavedati svoje odgovornosti, ki jo terjajo po-

trebe in prizadevanja revnejših narodov (kar se na primer popolnoma ujema z že dobro znano jugoslovansko zahtevo, naj bi evropska konferenca razpravljala tudi o pomoči svetu v razvoju).

Waldheim je poudaril, da mora konferenca vseskozi prevažati željo po sproščanju napetosti, ki pa zahteva tudi razumevanje in strpnost do političnih sistemov in stališč drugih. Na koncu svojega govora je dejal, da daje evropska konferenca »priložnost za udržitveni mir ne le v Evropi, temveč v vsem svetu«.

Nato so zunanji ministri potrdili vsa končna priporočila pripravljanih pogovorov, z njimi pa tudi načelo o financiranju konferencie, ker se je število navzočih povečalo zaradi prihoda delegacij iz Monaka.

Predsedujoči minister Karjalainen je seznanil delegate, da je prišel na konferenco prvi pozdrav, poslanica predsednika SFRJ Tita.

Na popoldanski seji je govoril vodja jugoslovanske delegacije zvezni sekretar za zunanje zadeve Miroslav Minić in med drugim poudaril, da je jugoslovanska vlada podpirala in še zdaj podpira stališče, da bi konferenca morala obravnavati evropsko varnost ne samo z vseh pravnih, političnih in vojaških vidikov, ampak tudi z vidika njenih geografskih razsežnosti, ter pri tem upoštevati Sredozemlje. Utemeljeval je takšno stališče je potrdilo zanimanje za konferenco, ki so ga izrekli nekatere neevropske sredozemske države, zlasti Alžirja in Tunizija.

Se pred začetkom splošne razprave, ki jo je odprl sovjetski zunanji minister Gromiko z zelo dolgim govorom, je bilo treba dogovoriti o več stvarih. Gre predvsem za nekoliko razburljivo predlog Malte, da na konferenci nekako sodelujeta Tunizija in Alžirja (zaradi sredozemskih zadev), ter za švicarsko vprašanje o začetku druge faze konferencie.

Predlog Malte, ki mu veleli najbolj nasprotujejo, je bilo mogoče sprejeti na več načinov, najbolj pa so vsi za to, da bi ga proučil koordinacijski odbor, ki bi predlagal rešitev hkrati z odgovorom na švicarsko vprašanje, kdaj naj se začne druga faza konferencie v Ženevi (Švicarji se morajo kot gostitelji pač pravočasno pripraviti), ter s predlogom, kakšno naj bi bilo končno sporočilo sedanjih faze konferencie.

Vzhodna stran se namreč zavzema za to, naj bi konferenca končala z nekim političnim dokumentom, medtem ko so drugi za faktografski povzetek dela konferencie, ki naj bi bil brez politične barve.

STANE IVANČ

Od torka popoldne do srede zvečer ena smrtna prometna nesreča

LJUBLJANA, 4. jul. — Po podatkih, ki smo jih dobili s posameznih postaj javnih varnosti do 19. ure danes, je tokratni sicer nepopolni vikend ob dnevu borca prinesel blagodejno zaščitje, ki smo ga bili po zadnjih katastrofalnih prometnih dneh na slovenskih cestah že hudo potrebni.

Ce pri Črnomlju ne bi šlofer dostavne avta do smrti zbil pešca, bi pretežno del tega praznika (štejejo ga od torka popoldne) minil celo brez vsake smrtni nesreče. Pa tudi sicer ni bilo na cestah, razven omenjene, hujših nesreč in odgovori dežurnih milicnikov so se največkrat glasili: »Na srečo, mirno!«

Nixon »bi kmalu odstopil«

SAN CLEMENTE, 4. jul. (AFP) — Hči ameriškega predsednika Julie Nixon, ki je danes praznovala 25. rojstni dan, je imela ob tej priložnosti daljši pogovor z novinarji. Med drugim jim je povedala, da je njen oče nekaj časa razmišljal tudi o tem, da bi zaradi afere Watergate odstopil. Preiskavo v tej zadevi so visoki funkcionarji Bele hiše hoteli potlačiti. Družina pa je očetu svetovala, naj nikar ne odstopi, saj bi to pomenilo priznanje, da je napak ravnal.

Tudi Senegal v Alžiru

DAKAR, 4. jul. (AFP) — Senegal je danes potrdil, da se bo udeležil konferencie neuvrčenih septembra v Alžiru. Senegalsko delegacijo bo vodil predsednik Senghor.

RIM: senca supersil

Italijanski časopisi ocenjujejo ministrijski sestanek v Helsinkih kot največji diplomatski dogodek v evropski zgodovini. »Corriere della Sera« poudarja, da se je konferenca začela na načelih suverene enakosti vseh udeleženk. Torinška »Stampa« pa med vrsticami nakazuje, da vidi nad konferenco senca obeh velelil, in zastavlja vprašanje, kako bo stari celini uspelo obdržati svojo enotnost med tema velikankama. O »hipotetični veliki« v tem dialogu med Vzhodom in Zahodom piše tudi rimski »Messaggero«, ki vprašuje, ali »predlogi za razpravo« ustrezajo realni oceni mednarodnega položaja. List opozarja na absurd, da mir temelji na pravnotežju sil, namesto na pravnotežju strahu — kot v času hladne vojne. »Jedrski mir je le mir velikih.« »Unità« piše, da gre za zgodovinsko priložnost, pred katero je bilo že precej pomembnih dogodkov, zato take priložnosti ne bi smeli zamuditi. Skoraj vsi italijanski časopisi pa v zvezi s konferenco omenjajo probleme Sredozemlja in Bližnjega Vzhoda.

SKOFJA LOKA, 4. julija — Na izseljenskem pikniku v Skofji Loki se je zbralo več tisoč ljudi in med njimi tudi pomembno število predstavnikov slovenskih društev in organizacij iz vsega sveta; Predsednik občinske skupščine Skofja Loka Tone Poljanar je izrekel dobrodošlico gostom, predsednik SIM Drago Seliger pa je govoril v imenu Matice. Dejal je med drugim:

»Slovenski in jugoslovanski narodi ne bomo pozabili pomoči, ki ste nam jo nudili izseljenci v najtežjih dneh naše zgodovine. Globoko cenimo vašo pomoč in naklonjenost, pa naj gre za drobne akcije, s katerimi ste pomagali svoji vasi ali svojemu mestu, pa do mogočnega podpore, ki ste jo v zadnjem času dali pravičnemu boju naših rojakov na avstrijskem Koroskem za njihove narodnostne in človečanske pravice«.

S. L.

Zadnje vesti

„Na srečo, mirno!“

Od torka popoldne do srede zvečer ena smrtna prometna nesreča

LJUBLJANA, 4. jul. — Po podatkih, ki smo jih dobili s posameznih postaj javnih varnosti do 19. ure danes, je tokratni sicer nepopolni vikend ob dnevu borca prinesel blagodejno zaščitje, ki smo ga bili po zadnjih katastrofalnih prometnih dneh na slovenskih cestah že hudo potrebni.

Ce pri Črnomlju ne bi šlofer dostavne avta do smrti zbil pešca, bi pretežno del tega praznika (štejejo ga od torka popoldne) minil celo brez vsake smrtni nesreče. Pa tudi sicer ni bilo na cestah, razven omenjene, hujših nesreč in odgovori dežurnih milicnikov so se največkrat glasili: »Na srečo, mirno!«

Nixon »bi kmalu odstopil«

SAN CLEMENTE, 4. jul. (AFP) — Hči ameriškega predsednika Julie Nixon, ki je danes praznovala 25. rojstni dan, je imela ob tej priložnosti daljši pogovor z novinarji. Med drugim jim je povedala, da je njen oče nekaj časa razmišljal tudi o tem, da bi zaradi afere Watergate odstopil. Preiskavo v tej zadevi so visoki funkcionarji Bele hiše hoteli potlačiti. Družina pa je očetu svetovala, naj nikar ne odstopi, saj bi to pomenilo priznanje, da je napak ravnal.

Tudi Senegal v Alžiru

DAKAR, 4. jul. (AFP) — Senegal je danes potrdil, da se bo udeležil konferencie neuvrčenih septembra v Alžiru. Senegalsko delegacijo bo vodil predsednik Senghor.

RIM: senca supersil

Italijanski časopisi ocenjujejo ministrijski sestanek v Helsinkih kot največji diplomatski dogodek v evropski zgodovini. »Corriere della Sera« poudarja, da se je konferenca začela na načelih suverene enakosti vseh udeleženk. Torinška »Stampa« pa med vrsticami nakazuje, da vidi nad konferenco senca obeh velelil, in zastavlja vprašanje, kako bo stari celini uspelo obdržati svojo enotnost med tema velikankama. O »hipotetični veliki« v tem dialogu med Vzhodom in Zahodom piše tudi rimski »Messaggero«, ki vprašuje, ali »predlogi za razpravo« ustrezajo realni oceni mednarodnega položaja. List opozarja na absurd, da mir temelji na pravnotežju sil, namesto na pravnotežju strahu — kot v času hladne vojne. »Jedrski mir je le mir velikih.« »Unità« piše, da gre za zgodovinsko priložnost, pred katero je bilo že precej pomembnih dogodkov, zato take priložnosti ne bi smeli zamuditi. Skoraj vsi italijanski časopisi pa v zvezi s konferenco omenjajo probleme Sredozemlja in Bližnjega Vzhoda.

SKOFJA LOKA, 4. julija — Na izseljenskem pikniku v Skofji Loki se je zbralo več tisoč ljudi in med njimi tudi pomembno število predstavnikov slovenskih društev in organizacij iz vsega sveta; Predsednik občinske skupščine Skofja Loka Tone Poljanar je izrekel dobrodošlico gostom, predsednik SIM Drago Seliger pa je govoril v imenu Matice. Dejal je med drugim:

»Slovenski in jugoslovanski narodi ne bomo pozabili pomoči, ki ste nam jo nudili izseljenci v najtežjih dneh naše zgodovine. Globoko cenimo vašo pomoč in naklonjenost, pa naj gre za drobne akcije, s katerimi ste pomagali svoji vasi ali svojemu mestu, pa do mogočnega podpore, ki ste jo v zadnjem času dali pravičnemu boju naših rojakov na avstrijskem Koroskem za njihove narodnostne in človečanske pravice«.

S. L.

Telegrami

VS o Bližnjem vzhodu

NEW YORK — Varnostni svet OZN bo 16. julija nadaljeval razpravo o Bližnjem vzhodu, ki je bila prekinjena 14. junija. Sporazum o nadaljevanju razprave je dosegel predsednik varnostnega sveta Britanec Kenneth Jamieson po posvetovanjih s predstavniki 14 držav članic varnostnega sveta.

Brzovjaka norveškega kralja

BEograd — Jugoslovansko-norveško društvo je dobilo brzovjako norveškega kralja Olafa V., v kateri se le-ta zahvaljuje za pozdravno brzovjako, ki so mu jo poslali z nedavne slovesnosti v Gornjem Milanovcu, kjer so odkrili spomenik borcem NOV — internirancem, padlim med drugo svetovno vojno v fašističnih taboriščih na Norveškem.

Uspeh jugoslovanske oddaje

MONTE CARLO — Na pravkar končanem mednarodnem tekmovanju na področju zabavno-glasbenih oddaj je oddaja beogradskega radia glasbeni rally Monte Carlo, ki je zastopala jugoslovanske radijske postaje, dobila 3. nagrado. Prvo in drugo nagrado sta dobili Švedska in Irska.

Gospodarstveniki so nezadovoljni

DUNAJ — Odlučitev avstrijske vlade, da revalvira šiling za 4,8 odstotka je naletela na oster protest gospodarstva pa tudi opozicije. Gospodarstvo namreč meni, da bo tolikšna revalvacija škodovala izvozu in turizmu. Tako med drugim navajajo, da bo imelo kmetijstvo 70 milijonov šilingov izgube, hkrati pa opozarjajo, da obšutno pada tudi število nočitve tujih turistov v Avstriji. V prvih petih mesecih se je tudi primanjkljaj avstrijske zunanje trgovine povečal v primerjavi z lani za 31 odstotkov.

Sodišče zavrnilo zahteve Picassovih otrok

GRASSE — Sodišče v francoskem mestu Grasse je zavrnilo zahtevo Mae Wilmayer, Picassove hčerke, da bi jo priznalo za zakonitega otroka in ji s tem dala pravico do njegove dediščine. Sodišče je zavrnilo tudi zahteve Clauda in Palome Ruiz, ki sta prav tako zahtevala, da ju priznajo za Picassova dediča.

Zaloge usihajo

LONDON — Mednarodni strokovnjaki računajo, da bodo potrebe po nakupu žit v nastopajoči sezoni znatno večje od ponudbe in da bodo svetovne zaloge žit najmanjše v zadnjih dvajsetih letih. Trenutno znajo svetovne zaloge žit približno 28 milijonov ton, lani ob tem času pa so znašale 45 milijonov ton.

Ugrabitev letala

BUENOS AIRES — Kmalu potem, ko se je letalo »Boeing 737« s 70 potniki vzdignilo z letališča v Buenos Airesu, so se ga polastili neznan napadalec, ki so zahtevali, da pilot usmeri letalo proti Santiagu. Nadaljnji razplet še ni znan.

Sprejem v Pekingu

PEKING — Pomočnik kitajskega zunanjega ministra Cio Kuan Hua je včeraj sprejel skupino članov ameriškega kongresa, ki so na večeravnem obisku na Kitajskem in jih vodi senator Warren Magnuson. Cio Kuan Hua je bil včeraj tudi na sprejemu, ki ga je ob dnevu neodvisnosti ZDA priredil še ameriškega urada za zvezo David Bruce.

Še eno priznanje ZRV

DAKAR — Senegalska vlada je sicer priznala začasno revolucionarno vlado Južnega Vietnam in z njo navezati diplomatske stike na stopnji veleposlanstev.

Konec izjemnega stanja v Čilu

SANTIAGO — V Čilu so včeraj ukinili izjemno stanje, ki so ga bili uvedli prejšnji teden po neuspelem državnem udaru.

Liz se je spet ločila

NEW YORK — Slovita filmska igralka Elizabeth Taylor je sporočila, da se je ločila od svojega moža, igralca Richarda Burtona, vendar upa, da je to samo »začasno« in da se bosta sverjetno kmalu spravila. Burton je bil peti mož Elizabeth Taylor. Z njim je bila poročena devet let.

Pa še to: POSTNI SMISEL ZA ČAS — Pošta v nekem argentinskem obmorskem letovišču je izdala okrožnico. V njej je zapisala: »V turistični sezoni je jutranje pobiranje pisma iz nabiralnikov že prejšnji večer«.

Začetek nove etape

Konferenca o evropski varnosti vzbuja po vsem svetu veliko zanimanje — Nekateri trdijo, da je to najvažnejše srečanje po dunajskem kongresu 1815

HELSINKI, 4. jul. (Tanjug). Za konferenco o evropski varnosti in sodelovanju, ki se je začela včeraj v Helsinkih, je med političnimi opazovalci po vsem svetu precej zanimanja. Čeprav se v različnih državah komentirajo in napovedi v zvezi s to konferenco razločujejo, pa vsi poudarjajo njen veliki, celo zgodovinski pomen.

PARIZ: mešani občutki

Naš pariški dopisnik poroča, da v Parizu komentirajo začetek konferencie o evropski varnosti s precej mešanimi občutki. V političnih krogih in tudi v tisku izražajo upanje, da bo konferenca vodila do popuščanja napetosti v Evropi ter do širšega gospodarskega in drugega sodelovanja. Po drugi strani pa nocojo tu ničesar preudrati, češ da je dejstvo, da so se zbrali predstavniki 35 držav sicer samo ob sebi spodbudno, vendar pa to še ni jamstvo, da bodo rezultati v skladu s pričakovanji.

V tujakšnih uradnih krogih izražajo zadovoljstvo, ker konferenca ni vpeta v blokovske okvire, proti čemur je bila Francija od vsega začetka. Hkrati poudarjajo, da so francoski predstavniki med pripravami na konferenco prvi predlagali, naj v Helsinkih ne bi razpravljali le o evropski varnosti, ampak tudi o tako imenovani izmenjavi idej, ljudi in informacij. In ne nazadnje je tudi predlog o treh fazah konferencie, ki so ga podprli iz Moskve, zrasel na francoskem zelniku. Nixon in Brežnev sta predlog sporazumno razširila s pobudo za sestanek šefov vseh držav, udeleženci, ki naj bi kronal helsinksko konferenco. Toda Francozi so do te zamisli dokaj zadržani, češ da bo mogoče o tem odloča-

ti le sporazumno z drugimi in glede na rezultate konferencie.

Komentarji v pariškem tisku se prepletajo v oceni, da gre za zgodovinski dogodek, ki mu v Evropi ni para po dunajskem kongresu leta 1815. Dosti dlje od tod pa se ocene ne spuščajo. V glavnem tako novinarji kot politiki mislijo, da je treba počakati na rezultate, ki po splošni oceni ne bodo vidni tako kmalu.

VARŠAVA: nova etapa

Poljaki ocenjujejo sestanek v Helsinkih kot začetek »nove etape« v zgodovini naše celine, dogodek, ki naj bi prinesel »program za Evropo«. Komentarji posebej opozarjajo na zasluge ZSSR, Poljske in drugih socialističnih držav kot pobudnikov konference pri uresničevanju politike miroljubnega sožitja; konferenca naj bi pomagala nadalje utrjevati to politiko, piše včerajšnja »Trybuna Ludu«.

Glasilo CK PZPF meni, da je glavni cilj konference »potrditi sedanjo politično teritorialno stvarnost in hkrati ustvariti nove perspektive za sožitje in konstruktivno sodelovanje med narodi naše celine«. Poljski komentatorji se poudarjajo, da je kljub razcepjenosti Evrope na dva družbena sistema še veliko možnosti za sodelovanje, pri čemer opozarjajo, da je treba na splošno urediti vprašanje energetike, infrastrukture, varstva človekovega okolja itd. V zvezi z naloga-mi konference v Helsinkih pa Poljaki ne omenjajo sredozemskih pogledov na mir in varnost v Evropi. Pred kakim tednom je avstrijski kancler Kreisky v intervjuju za varšavsko televizijo zelo podrobno pojasnil pomembnost tega vprašanja.

oglašujte v dnevniku DELO

Allende vztraja

V novi čilski vladi le politiki »narodne enotnosti« — Kongres noče, da bi vlada razglasila obsedno stanje

SANTIAGO, 4. jul. (Tanjug). »Čile je danes dobil novo vlado, usklajeno s političnim ozračjem in stvarnostjo države« — je sporočil predsednik Allende. V vladi ni nobenega vojaškega poveljnika, v njej so izključno predstavniki političnih strank, ki so zbrane v fronti »narodne enotnosti«.

Allende je sporočil, da je poglavitna naloga nove vlade uresničiti izreden načrt za reševanje ključnih problemov v državi. Objubil je, da bo prebivalstvo takoj seznanjeno z vsebino tega načrta. Podčrtal je, da je zdaj poglavitno »delati več, proizvajati več in se bolj žrtvovati za domovino in lastno prihodnost«. V Santiagu so pričakovali, da bo predsednik Allende zaradi zelo resnega položaja poklical v vlado vojaške poveljnike. Po mrzlih posvetovanjih z vojaški-

mi in političnimi voditelji, ki so trajali polna dva dni, pa je Allende sinoči dejal, da bo sestavil izključno civilno vlado.

Zapletenost političnega položaja se je pokazala tudi pri sestavljanju nove vlade. Allende je bil objubil, da bo sestavo nove vlade objavil že včeraj, vendar tega ni storil zaradi resnih problemov, s katerimi se srečuje. Večkrat se je posvetoval s poveljniki treh rodov vojske — generali Pratsom, Ruizom in Montekom. Za zdaj še ni znano,

kakšno je bilo stališče generalov o morebitnem vstopu v vlado v sedanjem zelo kočljivem političnem položaju.

Čilski kongres, kjer ima opozicija premoč, je v ponedeljek pozno zvečer zavril zahtevo vlade o razglasitvi obsednega stanja v vsej državi in o izrednih pooblastilih, ki bi jih imel predsednik Allende. Voditelji opozicije je izjavljajo, da so proti uvedbi obsednega stanja glasovali zato, ker »ne zaupajo sedanji vladi, ki že ima dovolj izrednih pooblastil«.

VREMENSKO POROČILO

Prognostična karta za 5. julij 1973 ob 7. uri

Vreme in temperatura 4. julija 1973

stan	ob 7 uri	stopinj	ob 13 uri	stopinj
Ljubljana	poloblačno	18	jasno	28
Pariz	poloblačno	18	—	—
Brnik	poloblačno	17	poloblačno	28
Kredarica	poloblačno	16	poloblačno	27
Maribor	poloblačno	16	poloblačno	27
Si Gradec	jasno	15	poloblačno	25
Celje	poloblačno	15	poloblačno	25
Novo mesto	poloblačno	18	jasno	28
Koper	poloblačno	22	poloblačno	28
Reka	poloblačno	22	jasno	30
Pulj	jasno	23	poloblačno	28
Hvar	jasno	23	jasno	28
Dubrovnik	jasno	26	jasno	28
Zagreb	jasno	26	jasno	28
Beograd	poloblačno	17	poloblačno	27
Sarajevo	poloblačno	14	poloblačno	23
Tiograd	jasno	20	jasno	31
Skopje	—	—	—	—
Gradec	—	—	—	—
Dunaj	jasno	20	jasno	27
Benetke	jasno	21	poloblačno	29
Milano	jasno	22	jasno	30
Genova	—	—	—	—
München	jasno	17	jasno	25
Zürich	jasno	17	jasno	27
Rim	jasno	24	jasno	27
Pariz	jasno	20	jasno	27
Berlin	jasno	22	—	—
Stockholm	jasno	22	poloblačno	28
Moskva	jasno	23	jasno	28

NAPOVED ZA CETURTEK: SLOVENIJA:

Deloma sončno bo, popoldne krajevne nevihte. Najnižje nočne temperature bodo okoli 15, v Primorju 20, najvišje d

OSNUTEK USTAVE

SOCIALISTIČNE REPUBLIKE

SLOVENIJE

Skupna komisija vseh zborov skupščine SR Slovenije za ustavna vprašanja je na svoji 10. seji dne 2. julija 1973 obravnavala predlog za določitev osnutka novega besedila ustave Socialistične republike Slovenije. Komisija je sklenila predložiti besedilo republiškemu zboru skupščine SR Slovenije, da v smislu ustavnih določb določi osnutek ustave Socialistične republike Slovenije in ga da v javno razpravo, ki naj bi trajala do 15. oktobra 1973. Republiški zbor bo o osnutku sklepal na svoji seji sredi julija 1973. Ustavna komisija je sklenila, da še pred sejo republiškega zbora objavi besedilo osnutka ustave SR Slovenije in s tem omogoči takojšnji pričetek priprav za javno razpravo in tudi samo javno razpravo.

VSEBINA

UVODNI DEL — TEMELJNA NACELA

PRVI DEL — SOCIALISTICNA REPUBLIKA SLOVENIJA

DRUGI DEL — DRUŽBENA UREDITEV

I. poglavje — DRUŽBENO EKONOMSKA UREDITEV

1. Družbeno ekonomski položaj človeka v združenem delu
2. Združevanje dela in sredstev družbene reprodukcije
3. Zagotavljanje enotnega jugoslovanskega tržišča
4. Družbeno planiranje
5. Služba družbenega knjigovodstva
6. Samostojno osebno delo s sredstvi, ki so lastni na občanov
7. Lastninsko-pravna razmerja
8. Krajevna skupnost
9. Samoupravne interesne skupnosti
10. Gospodarske dejavnosti posebnega družbenega interesa
11. Družbene dejavnosti
12. Varstvo človekovega okolja

II. poglavje — TEMELJI DRUŽBENOPOLITICNEGA SISTEMA

1. Položaj delovnih ljudi v družbenopolitičnem sistemu
2. Samoupravljanje v organizacijah združenega dela
3. Samoupravljanje v samoupravnih interesnih skupnostih
4. Samoupravljanje v krajevni skupnosti
5. Samoupravni sporazumi in družbeni dogovori
6. Družbeno varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine
7. Temelji skupščinskega sistema

III. poglavje — OBCINA

IV. poglavje — SVOBOŠČINE, PRAVICE, DOLŽNOSTI IN ODGOVORNOSTI ČLOVEKA IN OBČANA

1. Skupne določbe o svoboščinah, pravicah, dolžnostih in odgovornostih človeka in občana
2. Pravice italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov

V. poglavje — USTAVNOST IN ZAKONITOST

VI. poglavje — SODSTVO IN JAVNO TOZILSTVO

VII. poglavje — SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR

VIII. poglavje — DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

TRETJI DEL — PRAVICE IN DOLŽNOSTI SOCIALISTICNE REPUBLIKE SLOVENIJE TER ORGANIZACIJA IN PRISTOJNOST REPUBLISKIH ORGANOV

I. poglavje — PRAVICE IN DOLŽNOSTI SOCIALISTICNE REPUBLIKE SLOVENIJE

II. poglavje — SKUPSCINA SOCIALISTICNE REPUBLIKE SLOVENIJE

1. Položaj in pristojnost
2. Sestava in volitve
3. Področje in delo
4. Sprejemanje zakonov
5. Republiški svet
6. Predsednik in podpredsedniki Skupščine Socialistične republike Slovenije in predsedniki zborov
7. Stalna in občasna telesa skupščine
8. Izvolitev članov predsedstva SFRJ

III. poglavje — PREDSEDSTVO SOCIALISTICNE REPUBLIKE SLOVENIJE

IV. poglavje — SPLOŠNI ZBOR REPUBLIKE

V. poglavje — SVET REPUBLISKIH SEKRETARJEV

VI. poglavje — REPUBLISKA UPRAVA

VII. poglavje — USTAVNO SODISCE SR SLOVENIJE

VIII. poglavje — VRHOVNO SODISCE SR SLOVENIJE

IX. poglavje — JAVNO TOZILSTVO SR SLOVENIJE

ČETRTI DEL — SPREMEMBA USTAVE

PETI DEL — PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

Skupna komisija vseh zborov skupščine SR Slovenije za ustavna vprašanja je na svoji 10. seji dne 2. julija 1973 obravnavala predlog za določitev osnutka novega besedila ustave Socialistične republike Slovenije. Komisija je sklenila predložiti besedilo republiškem zboru skupščine SR Slovenije, da v smislu ustavnih določb določi osnutek ustave Socialistične republike Slovenije in ga da v javno razpravo, ki naj bi trajala do 15. oktobra 1973. Republiški zbor bo o osnutku sklepal na svoji seji sredi julija 1973. Ustavna komisija je sklenila, da še pred sejo republiškega zbora objavi besedilo osnutka ustave SR Slovenije in s tem omogoči takojšnji pričetek priprav za javno razpravo in tudi samo javno razpravo.

Izhajajoč iz tega

— da so delavci, kmetje in delovna inteligenca ter vsi napredni ljudje Slovenije, združeni v vseljudsko organizacijo Osvobodilno fronto s Komunistično partijo na čelu, s svojim bojem v narodnoosvobodilni vojni in socialistični revoluciji zrušili ureditev, ki je temeljila na gospodarskem izkoriščanju, političnem zatiranju in narodnostni neenakopravnosti in začeli ustvarjati družbo, v kateri bosta človek in njegovo delo osvobodjena izkoriščanja in samovolje in v kateri bodo ustvarjeni pogoji za svoboden in vsestranski razvoj slovenskega naroda;

— da je slovenski narod v svojem narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji, neločljivo povezan z drugimi narodi in narodnostmi Jugoslavije, z zmago nad silami fašistične agresije in notranje reakcije prvič v zgodovini po tisoč letih zatiranja ustvaril svojo lastno državo, ki temelji na njegovi suverenosti in na oblasti ter samoupravljanju delavskega razreda in vseh delovnih ljudi in ki je v sestavi zvezne države Socialistične federativne republike Jugoslavije kot državne skupnosti pristojevoljno združenih narodov in narodnosti

— da je boj, ki so ga narodi in narodnosti Jugoslavije z ramo ob ramo bili in ga še bijejo za svojo in vseh narodov svobodo in enakopravnost, za mir in miroljubno aktivno sožitje, družbeni napredek in socialistične samoupravne družbene odnose v vseh oblikah in na vseh ravneh organizacije družbe, pomenil in pomeni hkrati razvijanje in utrjevanje pogojev, neogibnih za svobodno ustvarjalno dejavnost delovnega človeka;

— da so z razvojem materialne osnove družbe in socialističnih samoupravnih odnosov v njej nastale bistvene spremembe v družbenih in političnih odnosih, ki terjajo ustrezne spremembe sedanjih ustavnih določb;

in zato, da se z novim besedilom ustave Socialistične republike Slovenije, ki poleg novih sprememb in dopolnitev obsega tudi z njimi usklajene določbe ustave Socialistične republike Slovenije iz leta 1963 in ustavnih amandmajev I—LIII, utrdi ustavna ureditev in še naprej razvijajo dosežene revolucionarne pridobitve ter da se zagotovi nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih demokratičnih odnosov na poti osvoboditve dela in graditve komunistične družbe,

Skupščina Socialistične republike Slovenije kot organ samoupravljanja in najvišji organ oblasti v Socialistični republiki Sloveniji

sprejema

**USTAVO
SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE**

UVODNI DEL

TEMELJNA NAČELA

I.

Izhajajoč iz pravice vsakega naroda do samoodločbe, ki vključuje tudi pravico do odcepitve, se

je slovenski narod na podlagi skupnega boja in prosto izražene volje v narodnoosvobodilni vojni in socialistični revoluciji v skladu s svojimi zgodovinskimi težnjami in v zavesti, da je nadaljnja krepitev bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti v njihovem skupnem interesu, združil z drugimi jugoslovanskimi narodi in narodnostmi v zvezno republiko svobodnih in enakopravnih narodov in narodnosti in ustvaril socialistično skupnost delovnih ljudi — Socialistično federativno republiko Jugoslavijo, v kateri vsak narod in vsaka narodnost v svojem interesu in v interesu vseh skupaj uresničuje in zagotavlja:

— socialistične družbene odnose, ki temeljijo na samoupravljanju delovnih ljudi, ter varstvo socialističnega samoupravnega sistema;

— nacionalno svobodo in neodvisnost;

— bratstvo in enotnost narodov in narodnosti;

— enotne interese delavskega razreda in solidarnost delavcev in vseh delovnih ljudi;

— svobodine in pogoje za vsestranski razvoj človekove osebnosti in za zблиževanje ljudi ter narodov in narodnosti, v skladu z njihovimi interesi in težnjami na poti k ustvarjanju čedalje bogatejše kulture in civilizacije socialistične družbe;

— združevanje in usklajevanje prizadevanj za razvoj materialne osnove socialistične družbe in blaginje ljudi;

— sistem družbenoekonomskih odnosov in enotne temelje političnega sistema zaradi uresničevanja skupnih interesov in enakopravnosti narodov in narodnosti ter delovnih ljudi;

— združevanje lastnih stremiljenj z naprednimi težnjami človeštva.

Delovni ljudje in občani uresničujejo svoje suverene pravice v Socialistični republiki Sloveniji in — kadar je to v skupnem interesu določeno z ustavo SFRJ — v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji.

Socialistična republika Slovenija sodeluje z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinami pri odločanju v federaciji po načelih sporazumevanja, vzajemnosti in solidarnosti, enakopravne udeležbe republik in avtonomnih pokrajin v organih federacije v skladu z ustavo SFRJ ter po načelih odgovornosti republik in avtonomnih pokrajin za svoj razvoj in za razvoj jugoslovanske socialistične skupnosti kot celote.

Delovni ljudje in občani italijanske in madžarske narodnosti uresničujejo svoj ustavni položaj in svoje ustavne pravice tako, da se povsod enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi in občani vključujejo v samoupravne socialistične odnose in samoupravno odločanje. S to ustavo pa se zagotavljajo še posebne pravice in varstvo obeh narodnosti.

II.

Socialistična družbena ureditev v Socialistični republiki Sloveniji temelji na odnosih med ljudmi kot svobodnimi in enakopravnimi proizvajalci in ustvarjalci, ki jim delo služi izključno za zadovoljevanje njihovih osebnih in skupnih potreb.

Temelj teh odnosov je družbenoekonomski položaj delovnega človeka, ki mu zagotavlja, da s svojim delom s sredstvi v družbeni lastnini ter s tem, da neposredno in enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu odloča o vseh zadevah družbene reprodukcije v pogojih in odnosih medsebojne odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti uresničuje svoj osebni materialni in moralni interes in pravico, da uživa rezultate svojega živga in minulega dela in pridobitve splošnega materialnega in družbenega napredka, da na tej podlagi čim popolneje zadovoljuje svoje osebne in družbene potrebe in da razvija svoje delovne in druge ustvarjalne sposobnosti.

Skladno s tem so nedotakljiva podlaga človekovega položaja in njegove vloge:

— družbena lastnina produkcijskih sredstev, ki

je pogoj, da se izključi vrnitev kakršnegakoli sistema izkoriščanja človeka in ki z odpravljanjem odtujenosti delavskega razreda in delovnih ljudi ob produkcijskih sredstvih in drugih pogojih dela zagotavlja pogoje za samoupravljanje delovnih ljudi v proizvodnji in v delitvi proizvodov dela ter pogoje za usmerjanje razvoja družbe na samoupravnih temeljih;

— osvoboditev dela kot preraščanje zgodovinsko pogojenih družbenoekonomskih neenakosti in odvisnosti ljudi pri delu, ki se zagotavlja z odpravljanjem kakršnihkoli oblik mezdnih odnosov, z vsestranskim razvojem proizvodnih sil, z dviganjem proizvodnosti dela in s skrajševanjem delovnega časa, z razvijanjem in uporabo znanosti in tehnike, z zagotavljanjem čedalje širše izobrazbe za vse in z razvijanjem kulture delovnih ljudi;

— pravica samoupravljanja, na podlagi katere vsak delovni človek, enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi, odloča o lastnih in skupnih interesih in o usmerjanju družbenega razvoja, izvršuje politično oblast in upravlja druge družbene zadeve;

— pravica delovnega človeka da uživa rezultate svojega dela in materialnega napredka družbene skupnosti po načelu: »Vsak po svojih sposobnostih — vsakemu po njegovem delu,« in njegova dolžnost, da zagotavlja razvoj materialne osnove lastnega in družbenega dela in da prispeva k zadovoljevanju drugih družbenih potreb;

— ekonomska, socialna in osebna varnost človeka;

— vzajemnost in solidarnost vsakogar do vseh in vseh do vsakogar, ki temeljita na zavesti delovnih ljudi, da lahko svoje trajne interese uresničujejo samo na teh načelih;

— svobodna pobuda pri razvijanju proizvodnje in drugih družbenih in osebnih dejavnosti v korist človeku in družbeni skupnosti;

— demokratični politični odnosi, ki omogočajo človeku, da uresničuje svoje interese, pravico samoupravljanja ter druge pravice, da razvija svojo osebnost z neposredno dejavnostjo v družbenem življenju, zlasti v organih samoupravljanja, v družbenopolitičnih organizacijah in v združenjih, ki jih sam ustvarja in po njih vpliva na razvoj družbene zavesti in na širjenje pogojev za svojo dejavnost in za uresničevanje svojih interesov in pravic;

— enakost pravic, dolžnosti in odgovornosti ljudi, v skladu z ustavnostjo in zakonitostjo.

Družbenoekonomski in politični sistem izhaja iz takega položaja človeka in služi njemu in njegovi vlogi v družbi.

Vsaka oblika upravljanja proizvodnje in drugih družbenih dejavnosti ter vsaka oblika delitve, ki bi — v obliki birokratske samovolje, tehnokratske uzurpacije in privilegijev oporih na monopolni položaj, v obliki prilasčanja družbenih sredstev na skupinsko lastninski podlagi ali v kakršnikoli drugi obliki privatizacije teh sredstev ali pa v obliki zasebne lastniške ali partikularistične sebičnosti — pačila družbene odnose, ki temeljijo na z ustavo določenem človekovem položaju, kot tudi vsaka druga oblika, ki bi delavski razred omejevala pri uveljavljanju njegove zgodovinske vloge v družbenoekonomskih in političnih odnosih ter organiziranju politične oblasti zase in za vse delovne ljudi, je nasprotna družbenoekonomskemu in političnemu sistemu, ki ga določa ustava.

III.

Družbena lastnina kot izraz socialističnih družbenoekonomskih odnosov med ljudmi, je osnova svobodnega združenega dela in vladajočega položaja delavskega razreda v proizvodnji in v celoti odnosov v družbeni reprodukciji kot tudi osnova z lastnim delom pridobljene osebne lastnine, ki služi zadovoljevanju človekovih osebnih potreb in interesov.

Produkcijska sredstva v družbeni lastnini kot skupna neodtujljiva osnova družbenega dela in družbene reprodukcije služijo izključno le delu za zado-

voljevanje osebnih in skupnih potreb in interesov delovnih ljudi in razvijanju materialne osnove socialistične družbe in socialističnih samoupravnih odnosov. S produkcijskimi sredstvi v družbeni lastnini, vključno s sredstvi za razširjeno reprodukcijo, neposredno upravljajo združeni delovni ljudje, ki z njimi delajo, v lastnem interesu in v interesu delavskega razreda ter socialistične družbe. Pri izvrševanju te družbene funkcije so združeni delovni ljudje odgovorni drug drugemu v združenem delu in socialistični skupnosti kot celoti.

Z družbeno lastnino produkcijskih in drugih delovnih sredstev je vsakomur zagotovljeno, da se ob enakih pogojih vključi v združeno delo z družbenimi sredstvi in da, uresničujoč pravico dela z družbenimi sredstvi, na podlagi svojega dela pridobiva dohodek za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb.

Izhajajoč iz tega, da nihče nima lastninske pravice na družbenih produkcijskih sredstvih, si ne more nihče — ne družbenopolitična skupnost, ne organizacija združenega dela, ne posamezen delovni človek — na nikakršni lastninskopravni podlagi prilaščati proizvoda družbenega dela, niti upravljati družbenih produkcijskih in delovnih sredstev ali razpolagati z njimi in tudi ne samovoljno določati pogojev za delitev.

Človekovo delo je edina podlaga za prilasčanje proizvodov družbenega dela in za upravljanje z družbenimi sredstvi.

O delitvi dohodka na del, ki je namenjen za razširitev materialne osnove družbenega dela in na del, ki je namenjen zadovoljevanju osebnih in skupnih potreb delovnih ljudi, odločajo delovni ljudje, ki ta dohodek ustvarjajo, v skladu z načelom delitve po delu, v skladu z medsebojno odgovornostjo in solidarnostjo ter v skladu z družbeno določenimi osnovami in merili za pridobivanje in delitev dohodka.

Sredstva, namenjena za obnavljanje in razširjanje materialne osnove družbenega dela, so skupna osnova družbene reprodukcije, ki jo na podlagi samoupravljanja uresničujejo delovni ljudje v vseh oblikah združevanja dela in sredstev in v medsebojnem sodelovanju organizacij združenega dela.

Osnova vseh oblik združevanja dela in sredstev družbene reprodukcije in samoupravne integracije združenega dela je temeljna organizacija združenega dela, kot temeljna oblika združenega dela, v kateri delavci uresničujejo svojo neodtujljivo pravico, da pri delu z družbenimi sredstvi upravljajo s svojim delom in s pogoji dela in da odločajo o rezultatih svojega dela.

Ko uresničujejo rezultate skupnega dela kot vrednost na tržišču v pogojih socialistične blagovne proizvodnje, delavci z neposrednim povezovanjem, s samoupravnim sporazumevanjem in z družbenim dogovarjanjem svojih organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti integrirajo družbeno delo, razvijajo celotni sistem socialističnih družbenoekonomskih odnosov in obvladujejo stihijsko delovanje tržnih zakonitosti.

Izhajajoč iz medsebojne odvisnosti proizvodnega, prometnega in finančnega področja združenega dela kot delov enotnega sistema družbene reprodukcije delavci v organizacijah združenega dela urejajo svoje medsebojne odnose v družbeni reprodukciji in sodelujejo na taki podlagi, da je delavcem v proizvodnji zagotovljeno, da odločajo o rezultatih lastnega živega in minelega dela v celoti teh odnosov.

Delovni ljudje zagotavljajo svoje osebne in skupne potrebe na področju izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva in drugih družbenih dejavnosti kot delov enotnega procesa družbenega dela tako, da svobodno menjavajo svoje delo z delom delavcev v organizacijah združenega dela na teh področjih. Svobodno menjavo dela uresničujejo delovni ljudje neposredno, po organizacijah združenega dela ter v okviru samoupravnih interesnih skupnosti ali po njih. S takimi odnosi se zagotavlja delavcem v teh de-

javnostih enak družbenoekonomski položaj kot ga imajo drugi delavci v združenem delu.

Za popolnejše, racionalnejše in organizirano zadovoljevanje svojih osebnih in skupnih potreb po storitvah družbenih dejavnosti ustanavljajo delavci in drugi delovni ljudje skupno z delavci v organizacijah združenega dela na področju teh dejavnosti samoupravne interesne skupnosti, v katerih uresničujejo svobodno menjavo dela in neposredno urejajo odnose skupnega pomena. Na teh načelih se ustanavljajo samoupravne interesne skupnosti tudi zaradi trajnega zadovoljevanja potreb določenih uporabnikov po storitvah in proizvodih dejavnosti v materialni proizvodnji, v katerih delovanje tržnih zakonitosti ne more biti edina podlaga za usklajevanje dela in potreb in tudi ne edina podlaga za vrednotenje delovnih rezultatov. Delavci in delovni ljudje ustanavljajo samoupravne interesne skupnosti tudi zaradi zadovoljevanja določenih svojih osebnih in skupnih potreb z združevanjem sredstev po načelih vzajemnosti in solidarnosti.

Delovni ljudje, ki opravljajo samostojno osebno delo s sredstvi v zasebni lastnini, imajo na podlagi svojega dela v načelu enak družbenoekonomski položaj in v osnovi enake pravice in obveznosti kot delovni ljudje v organizacijah združenega dela.

Kmetje, ki uživajo z ustavo določeno lastninsko pravico na obdelovalnem zemljišču, imajo pravico in obveznost izkoriščati to zemljišče zaradi napredka kmetijske proizvodnje v lastnem interesu in v interesu socialistične skupnosti. Socialistična skupnost podpira prizadevanja kmetov za višjo proizvodnost njihovega dela in njihovo prostovoljno združevanje v zadrage in druge oblike združevanja zaradi izboljševanja delovnih in življenjskih pogojev.

Zaradi razvoja socialističnih odnosov v kmetijstvu, zaradi organiziranega vključevanja kmetov v samoupravne socialistične družbenoekonomske odnose in zaradi napredka kmetijske proizvodnje se zagotavljajo pogoji za njen razvoj na podlagi družbenih sredstev in družbenega dela, kot tudi za združevanje kmetov in za njihovo sodelovanje z organizacijami združenega dela na načelih prostovoljnosti in enakopravnosti.

Zaradi izboljševanja pogojev svojega življenja in dela, ustvarjanja podlage za njihovo stabilnost in zaradi čimbolj popolnega izkoriščanja možnosti za razvoj proizvajalnih sil družbe in za povečanje proizvodnosti svojega in skupnega družbenega dela, zaradi razvijanja socialističnih samoupravnih odnosov na tej podlagi, kakor tudi zaradi obvladovanja stihiskega delovanja trga, delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela ter delovni ljudje v interesnih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, kot tudi v družbenopolitičnih skupnostih na podlagi znanstvenih spoznanj in na njih temelječih ocen razvojnih možnosti usklajujejo s planiranjem svojega dela in razvoja odnose v družbeni reprodukciji in usmerjajo razvoj družbene proizvodnje in drugih družbenih dejavnosti s svojimi, na samoupravnih temeljih določenimi skupnimi interesi in cilji.

Z družbenim planom Socialistične republike Slovenije se na podlagi teh načel, v skladu z razvojno politiko, dogovorjeno skupno z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinama in v skladu z družbenim planom Jugoslavije določajo temeljni cilji in naloge skladnega gospodarskega in družbenega razvoja Socialistične republike Slovenije.

Da bi dosegli materialno osnovo enakopravnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, da bi se izenačevali materialni pogoji za družbeno življenje in delo delovnih ljudi in da bi se kar najbolj skladno razvijalo gospodarstvo kot celota Socialistična republika Slovenija skupno z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinama zagotavlja potrebna sredstva in sprejema druge ukrepe za hitrejši razvoj proizvajalnih sil v gospodarsko nezadostno razvitih republikah in avtonomnih pokrajinah.

IV.

Delavski razred in vsi delovni ljudje so nosilci oblasti in upravljanja drugih družbenih zadev.

Za zgraditev družbe kot svobodne skupnosti proizvajalcev razvijajo delavski razred in vsi delovni ljudje socialistično samoupravno demokracijo kot posebno obliko diktature proletariata, v kateri se uresničuje podružbljanje politične oblasti, in to zagotavljajo:

- z uresničevanjem samoupravljanja v organizacijah združenega dela, krajevnih, interesnih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, kot tudi v družbenopolitičnih skupnostih in v družbi nasploh ter z medsebojnim povezovanjem in sodelovanjem teh organizacij in skupnosti;

- s svobodnim in enakopravnim samoupravnim urejanjem medsebojnih odnosov ter z usklajevanjem skupnih in splošnih interesov delovnih ljudi in njihovih samoupravnih organizacij in skupnosti s samoupravnim sporazumevanjem in z družbenim dogovarjanjem;

- z odločanjem delovnih ljudi pri izvrševanju funkcij oblasti in pri upravljanju drugih družbenih zadev v temeljnih organizacijah združenega dela in v drugih temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih po delegacijah in delegatih v organih upravljanja samoupravnih organizacij in skupnosti, kakor tudi po delegatih v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti in v drugih organih samoupravljanja;

- z obveščanjem delovnih ljudi o vseh vprašanjih, ki so pomembna za uresničevanje njihovega družbenoekonomskega položaja, in za kar najbolj popolno in kvalificirano odločanje pri izvrševanju funkcij oblasti in pri upravljanju drugih družbenih zadev;

- z javnostjo dela vseh organov oblasti in samoupravljanja ter nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij;

- z osebno odgovornostjo nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij; z odgovornostjo organov oblasti in samoupravljanja; z zamenljivostjo nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij in z omejevanjem njihove ponovne izvolitve in imenovanja na določene funkcije;

- z uresničevanjem nadzorstva delavcev in drugih delovnih ljudi in družbenega nadzorstva sploh nad delom nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij v samoupravnih organizacijah in skupnostih ter v družbenopolitičnih skupnostih;

- z uresničevanjem ustavnosti in zakonitosti in z ustavnosodno ter sodno kontrolo ustavnosti in zakonitosti;

- z družbenopolitično dejavnostjo socialističnih sil, organiziranih v družbenopolitičnih organizacijah;

- s svobodnimi in vsestranskimi dejavnostmi ljudi.

Samoupravljanje delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela, krajevnih, interesnih in drugih temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih je temelj enotnega sistema samoupravljanja in oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi.

Da bi si zagotovili pogoje za svoje življenje in delo, za družbeni razvoj in za ustvarjanje socialistične skupnosti, uresničujejo delovni ljudje svoje skupne interese, izvršujejo politično oblast in upravljaajo druge družbene zadeve v občini kot samoupravni in temeljni družbenopolitični skupnosti in v drugih družbenopolitičnih skupnostih s povezovanjem svojih organizacij združenega dela ter drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, z delovanjem družbenopolitičnih organizacij, s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem ter z delovanjem skupščin kot skupnih organov vseh delovnih ljudi ter njihovih organizacij in skupnosti.

V ustavi določene funkcije oblasti in upravljanja drugih družbenih zadev izvršujejo v občini in drugih družbenopolitičnih skupnostih skupščine druž-

benopolitičnih skupnosti kot izvoljene in zamenljive delegacije delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela, v krajevnih in drugih temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter drugi, skupščinam odgovorni organi.

Delavski razred in vsi delovni ljudje zagotavljajo po državni oblasti s splošno obveznimi normami socialistične družbene odnose in razvoj družbe ter upravljanje družbenih zadev na samoupravnih temeljih, varujejo svoboščine in pravice človeka in občana, socialistične samoupravne odnose in samoupravne pravice delovnih ljudi, rešujejo družbene konflikte in varujejo z ustavo določeno ureditev.

Samoupravni položaj in pravice delovnega človeka v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, v krajevnih, interesnih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, samoupravni položaj delovnih ljudi v občini, svobodno samoupravno združevanje, dejavnost in ustvarjalnost delovnih ljudi, enakopravnost narodov in narodnosti ter svoboščine, pravice, dolžnosti in odgovornosti človeka in občana, določene z ustavo, so temelj, meja in smer uresničevanja pravic in dolžnosti družbenopolitičnih skupnosti pri izvrševanju funkcij oblasti.

Družbena samozaščita se kot funkcija samoupravne družbe uresničuje z dejavnostjo delovnih ljudi, občanov, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, družbenopolitičnih in drugih organizacij ter družbenopolitičnih skupnosti zaradi varstva ustavne ureditve, samoupravnih pravic delovnih ljudi ter drugih pravic in svoboščin človeka in občana, zaradi varstva družbene premoženja, zagotavljanja osebne in premoženjske varnosti delovnih ljudi in občanov ter svobodnega družbenega razvoja.

Družbenopolitične organizacije so kot oblika svobodnega političnega organiziranja delovnih ljudi na socialističnih temeljih sestavni del in aktiven dejavnik socialističnega samoupravnega sistema.

Da bi uresničevali svoje skupne interese in razvijali vsestransko dejavnost, se delovni ljudje in občani svobodno združujejo tudi v družbene organizacije in društva.

Kakršnokoli združevanje, organiziranje in delovanje, ki je naperjeno proti samoupravni socialistični družbeni ureditvi, je v nasprotju z ustavo.

V.

Swoboščine, pravice, dolžnosti in odgovornosti človeka in občana, določene z ustavo, so neodtujljiv del in izraz socialističnih samoupravnih demokratičnih odnosov, v katerih se človek osvobaja vsakršnega izkoriščanja in samovolje ter s svojim delom ustvarja pogoje za vsestranski razvoj in svobodno izražanje ter varstvo svoje osebnosti in za uveljavljanje človekovega dostojanstva. Socialistična družba zagotavlja pogoje za kar najpopolnejše uresničevanje in varstvo svoboščin in pravic, določenih z ustavo. Kakršnokoli dejavnost, ki bi krnila te svoboščine in pravice človeka in občana, je nasprotna interesom socialistične družbe.

Delovni ljudje in občani uresničujejo te svoboščine, pravice, dolžnosti in odgovornosti kot družbenoekonomske in družbenopolitične odnose, v katerih ustvarjajo materialne in druge možnosti za njihovo dejansko uresničevanje in izpolnjevanje, širjenje in poglobljanje.

VI.

Izobraževanje, razvijanje in uporaba znanosti ter razvijanje kulture in umetnosti so bistveni dejavniki razvoja socialistične družbe, dviganja proizvodnosti dela, razvoja ustvarjalnih sil ljudi in vsestranskega razvoja osebnosti, humanizacije socialističnih samoupravnih odnosov in splošnega napredka družbe; socialistična skupnost ustvarja pogoje za čim širše izobraževanje ter znanstveno, kulturno in umetniško ustvarjalnost, jih vzpodbuja ter zagotavlja, da

pridobitve znanstvenega, kulturnega in umetniškega ustvarjanja kot splošne družbene vrednote služijo delovnim ljudem in razvoju socialistične družbe in da so vsem dostopne:

Izobraževanje, kultura, znanost in umetnost postajajo del vsakodnevnega življenja ljudi, s čimer se presega stanje, v katerem so ta področja privilegij maloštevilnih in ne splošna človekova potreba. Znanstvena resnica, ustvarjanje in uživanje pridobitev kulture in doživljanje umetniških vrednot je bistveni sestavni del pravice človeka do dostojnega življenja.

Razvoj raziskovalne dejavnosti in njeno trajno in intenzivno povezovanje z vsemi področji dela in družbenega življenja je temeljni pogoj osvoboditve dela in človeka v razvoju socialistične samoupravne družbe.

Z razvojem znanosti se omogoča preseganje vseh zastarelih pojmovanj in idej in nenehno širjenje in izmenjavo novih ustvarjalnih idej, spoznanj in delovnih metod.

Vzgoja in izobraževanje sta usmerjeni na pridobivanje znanja na idejnih temeljih znanstvenega socializma, v skladu s sodobnimi znanstvenimi spoznanji o razvoju narave in družbe, na spoznavanje vrednot samoupravne socialistične družbe, na poglobljanje socialistične zavesti in širjenje ter razvijanje vseh oblik kulture zaradi vsestranskega usposabljanja človeka za življenje in delo v družbi.

Vse vrste in stopnje izobraževanja so odprte in ob enakih pogojih dostopne vsakomur v vsem obdobju njegovega življenja in dela.

Družbena skupnost si prizadeva, da so vse stopnje in vrste vzgoje in izobraževanja dostopne otrokom in mladini, ne glede na materialne in druge možnosti družine in okolja, v katerem živijo.

V vzgojno-izobraževalnem procesu kot pripravi za delo aktivno sodelujejo tisti, ki se šolajo oziroma izobražujejo, v skladu s svojo funkcijo v tem procesu in s stalnim izpopolnjevanjem svojih sposobnosti za sodelovanje. Sodelovanje v vzgojno-izobraževalnem procesu je podlaga samoupravnih pravic in dolžnosti v tem procesu in oblik samoupravnega odločanja.

Družbena skupnost skrbi za varstvo objektov in območij, posebno pomembnih za narodnostni značaj Slovenije in za njeno zgodovino.

Resnično, vsestransko, pravočasno in popolno obveščanje delovnih ljudi o političnih in drugih vprašanih splošnega pomena, o delovanju organov in organizacij in o drugih skupnih vprašanih, je pogoj samoupravnega odločanja, uveljavljanja nadzorstva ter ustvarjanja aktivnega javnega mnenja in zato ena od temeljnih pravic delovnih ljudi.

Delovni ljudje in občani si v Socialistični zvezi delovnega ljudstva ustvarjajo in izboljšujejo pogoje ter opredeljujejo odgovornost za uresničevanje svobode obveščanja in pravice do obveščenosti, za razvijanje in izpopolnjevanje sistema stalnega obveščanja in povezave med delovnimi ljudmi ter samoupravnimi, državnimi in drugimi organi, za uresničevanje pravic delovnih ljudi, da v sredstvih obveščanja objavljajo svoja mnenja, odgovorno kritiko, pobude in predloge širšega pomena, ter za enakoopravno in demokratično uporabo sredstev javnega obveščanja.

Delovni ljudje kot posamezniki in v vseh oblikah medsebojnega povezovanja, neposredno ali po svojih delegatih zagotavljajo materialne in druge pogoje za razvoj javnega obveščanja.

Delovni ljudje zagotavljajo v samoupravnih organizacijah in skupnostih ter v družbenopolitičnih skupnostih materialne in druge pogoje za razvoj telesne kulture in za vključevanje občanov v telesno-kulturne dejavnosti.

Družbena skupnost ustvarja pogoje, da delovni ljudje v prostem času s svobodnimi dejavnostmi razvijajo svoje ustvarjalne sposobnosti, bogatijo svojo osebnost, povečujejo svoje umske in telesne sposobnosti in utrjujejo svoje zdravje.

VII.

Delovni ljudje, organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti si na temeljih solidarnosti in vzajemnosti ter socialističnega humanizma zagotavljajo ekonomsko in socialno varnost in ustvarjajo čedalje ugodnejše pogoje za življenje in delo in za razvoj vsestranske osebnosti delovnega človeka. Ti cilji se na temeljih vzajemnosti in solidarnosti uresničujejo z nenehnim izboljševanjem in izenačevanjem življenjskih in delovnih pogojev, s premagovanjem razlik, ki izvirajo iz materialne nerazvitosti, neenakih možnosti za izobraževanje in delo ter iz drugih neenakih življenjskih in delovnih pogojev, in pa z onemogočanjem in odpravljanjem socialnih razlik, ki ne temeljijo na delu.

V samoupravnih interesnih skupnostih si delovni ljudje na podlagi vzajemnosti in solidarnosti ter svojega živega in minulega dela zagotavljajo pravice iz socialnega zavarovanja ter ustvarjajo možnosti za širjenje teh pravic in uresničevanje splošnega socialnega zavarovanja v Socialistični republiki Sloveniji.

Delovni ljudje in občani uresničujejo družbeno varstvo na načelih solidarnosti in socialističnega humanizma zaradi pomoči v razvoju, življenju in delu posameznikov, družin in v normalnem razvoju ogroženih skupin delovnih ljudi in občanov in njihovega usposabljanja za sodelovanje pri opravljanju družbenih nalog.

Delovni ljudje ustvarjajo v samoupravnih organizacijah in skupnostih ter v družbenopolitičnih skupnostih z združevanjem sredstev in njihovo namensko porabo po načelu vzajemnosti in solidarnosti pogoje, da bi si vsak delovni človek zagotovil primerno stanovanje, v katerem je njemu in članom njegove družine omogočeno zdravo, varno in kulturno življenje.

Za varovanje človekovega okolja pred nevarnostmi, ki ogrožajo zdravje in življenje ljudi, zagotavljajo delovni ljudje, organizacije združenega dela, druge samoupravne organizacije in skupnosti in socialistična družba pogoje za ohranitev in razvoj naravnih in drugih vrednot človekovega okolja, ki so pomembne za zdravo, varno in aktivno človekovo življenje in delo.

VIII.

Delovni ljudje in občani, slovenski narod in italijanska in madžarska narodnost so skupno z drugimi narodi in narodnostmi Jugoslavije odločeni, da vse svoje sile usmerijo v ustvarjalno delo v miru in v graditev svoje samoupravne socialistične skupnosti ter si dosledno prizadevajo za politiko miru in so proti agresiji, vojni in agresivnim pritiskom katerekoli vrste. Da bi si zagotovili miren razvoj in socialistično graditev, so odločeni, da z vsemi silami in sredstvi, ki so jim na razpolago, z oboroženim bojem in z drugimi oblikami odpora varujejo in branijo svoje svobodo, neodvisnost, suverenost, teritorialno neokrnjenost in socialistično samoupravno ureditev Socialistične republike Slovenije in Socialistične federativne republike Jugoslavije. V ta namen pripravljajo in organizirajo splošni ljudski odpor kot neločljiv del socialistične samoupravne družbene ureditve, v zavesti, da sta možnost in nevarnost agresije toliko manjši, kolikor sta obrambna sposobnost samoupravne družbe in pripravljenost države za narodno obrambo večji. Krepitev obrambne sposobnosti države je sestavni del politike miru in enakopravnega mednarodnega sodelovanja.

Splošni ljudski odpor v Socialistični republiki Sloveniji je del enotnega sistema organiziranja, pripravljanja in udeležbe Socialistične federativne republike Jugoslavije, republik, avtonomnih pokrajin, občin, organizacij združenega dela, interesnih in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, družbenopolitičnih in drugih organizacij, delovnih ljudi in občanov v oboroženem boju in v vseh drugih oblikah odpora ter pri izvrševanju drugih nalog, ki so pomembne za obrambo države. V splošnem ljud-

skem odporu predstavlja oborožen boj odločilno obliko boja zoper agresijo. Oborožene sile Socialistične federativne republike Jugoslavije so nosilke oboroženega boja in tvorijo enotno celoto. Vrhovno vodstvo in poveljevanje oboroženim silam zagotavlja enotnost in nedeljivost oboroženega boja.

IX.

Zveza komunistov, pobudnik in organizator narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije in zavestni nosilec teženj in interesov delavskega razreda, je po nujnosti zgodovinskega razvoja postala organizirana vodilna idejna in politična sila delavskega razreda in vseh delovnih ljudi pri graditvi socializma in pri uresničevanju solidarnosti delovnih ljudi ter bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije.

Zveza komunistov je s svojim usmerjevalnim idejnim in političnim delom v pogojih socialistične demokracije in družbenega samoupravljanja glavni pobudnik in nosilec politične dejavnosti za varstvo in za nadaljnji razvoj pridobitev socialistične revolucije in socialističnih samoupravnih družbenih odnosov, posebno pa za krepitev socialistične družbene in demokratične zavesti, in je za to odgovorna.

Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije, nastala v narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji kot Osvobodilna fronta slovenskega naroda, je prostovoljna in demokratična zveza delovnih ljudi in občanov ter vseh organiziranih socialističnih sil in najširši temelj njihove družbenopolitične aktivnosti v socialističnem samoupravnem sistemu.

V Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije delovni ljudje in občani, družbenopolitične organizacije in vse organizirane socialistične sile na čelu z Zvezo komunistov uresničujejo politično in akcijsko enotnost socialističnih sil pri usmerjanju družbenega razvoja na temeljih oblasti in samoupravljanja delavskega razreda in vseh delovnih ljudi ter v ta namen:

- obravnavajo družbena vprašanja in dajejo politične pobude na vseh področjih družbenega življenja, usklajujejo mnenja, zavzemajo politična stališča glede reševanja teh vprašanj, usmerjanja družbenega razvoja, uresničevanja pravic in interesov delovnih ljudi in občanov, uresničevanja enakopravnosti narodov in narodnosti in razvoja socialističnih samoupravnih demokratičnih odnosov in predlagajo možne rešitve teh vprašanj;

- določajo program politične aktivnosti in družbena merila za volitve delegacij in delegatov v temeljnih organizacijah združenega dela, krajevnih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih; zagotavljajo demokratično predlaganje in določanje kandidatov za člane delegacij v samoupravnih organizacijah in skupnostih in delegatov v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti, kot tudi kandidatov za opravljanje samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij v družbenopolitičnih skupnostih; spremljajo in dajejo predloge za uspešno delovanje delegatskega sistema;

- obravnavajo splošna vprašanja kadrovske politike in vzgoje kadrov ter določajo merila za izbiranje kadrov;

- spremljajo delo organov oblasti in samoupravljanja, samoupravnih organizacij in skupnosti ter nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij, izražajo svoja mnenja in ocene, nadzorujejo njihovo delo in izražajo kritiko, posebno glede zagotavljanja javnosti dela in odgovornosti pri delu;

- ustvarjajo pogoje za vsestransko udeležbo mladine in njenih organizacij v družbenem in političnem življenju;

- zagotavljajo obveščanje delovnih ljudi in občanov in vpliv na uresničevanje vloge sredstev obveščanja;

- se borijo za humane odnose med ljudmi, za razvijanje socialistične demokratične in patriotske zavesti ter pravih socialističnega načina življenja, kot

tudi za odpravo pojavov, ki ovirajo razvoj socialističnih samoupravnih demokratičnih družbenih odnosov ali jim na drug način škodujejo.

Družbenopolitične skupnosti so, v okviru svojih pravic in dolžnosti, dolžne zagotavljati materialne in druge pogoje za uresničevanje z ustavo določenih funkcij Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Delavci, prostovoljno organizirani v sindikatu kot najširši enotni organizaciji delavskega razreda, se zavzemajo za tak družbenoekonomski položaj in za tako svojo vlogo v družbi in političnem sistemu, ki ustreza interesom in težnjam delavskega razreda, za uresničevanje socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in odločilne vloge delavcev pri upravljanju z družbeno reprodukcijo, za razvijanje sistema dohodka in za odločanje delavcev o pridobivanju in delitvi dohodka po uspehih dela, za uresničevanje samoupravnih in drugih pravic in interesov delavcev na vseh področjih dela, ustvarjanja in življenja, za samoupravno usklajevanje posamičnih in skupnih interesov s splošnimi interesi, za enakopravnost delavcev tako pri združevanju dela in sredstev, kot pri ustvarjanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov, za usposabljanje delavcev za opravljanje samoupravnih in drugih družbenih funkcij, za demokratično določanje kandidatov za člane delegacij v organizacijah združenega dela in v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih in kandidatov za delegate v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti, za najširšo udeležbo delavcev pri izvrševanju funkcij oblasti in pri upravljanju družbenih zadev, za uresničevanje vpliva delavcev na kadrovsko politiko, za varstvo pravic delavcev, za zagotavljanje socialne varnosti in za razvoj življenjskega standarda delavcev, kot tudi za razvijanje in krepitev njihove solidarnosti. Pri uresničevanju teh ciljev daje sindikat pobudo za sprejemanje samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov in sodeluje pri samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju.

X.

Izhajajoč iz prepričanja, da sta miroljubno sožitje in vsestransko aktivno sodelovanje držav in narodov, ne glede na razlike v njihovi družbeni ureditvi, neogiben pogoj miru in družbenega napredka in na podlagi načel spoštovanja nacionalne suverenosti in enakopravnosti, nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav, mirnega reševanja mednarodnih sporov in na teh načelih temelječega socialističnega internacionalizma, sodeluje Socialistična republika Slovenija skupaj z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinami pri oblikovanju, sprejemanju in izvajanju zunanje politike Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Socialistična republika Slovenija se kot del socialistične skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti zavzema za vsestransko politično, ekonomsko in kulturno sodelovanje z drugimi državami in narodi in s tem prispeva k ustvarjanju takih demokratičnih oblik v povezovanju držav, narodov in ljudi, ki ustrezajo interesom ljudstva in družbenemu napredku.

Socialistična republika Slovenija v okviru sprejete zunanje politike Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnih pogodb vzpostavlja, vzdržuje in razvija odnose z organi in organizacijami drugih držav ter z mednarodnimi organi in organizacijami ter usklajuje stike in sodelovanje občin, samoupravnih organizacij in skupnosti v Socialistični republiki Sloveniji z ustreznimi tujimi državami in mednarodnimi organi in organizacijami ter teritorialnimi enotami drugih držav.

XI.

Družbenoekonomski in politični sistem in drugi odnosi, ki so določeni z ustavo, so usmerjeni v razširitev pogojev za nadaljnji razvoj socialistične druž-

be, za premagovanje njenih nasprotij ter za tak družbeni napredek, ki bo na vsestranski razvitosti proizvodnih sil, visoki proizvodnosti dela, obilju proizvodov in na vsestranskem razvoju človeka kot svobodne osebnosti omogočil razvoj takih družbenih odnosov, v katerih se bo uresničevalo načelo komunizma: »Vsak po svojih sposobnostih — vsakemu po njegovih potrebah«.

V ta namen so organi samoupravljanja, državni organi, samoupravne organizacije in skupnosti, družbenopolitične in druge organizacije, delovni ljudje in občani neposredno poklicani, da z vso svojo dejavnostjo:

— širijo in krepijo materialno osnovo družbe in življenja posameznikov s tem, da razvijajo proizvodne sile, večajo proizvodnost dela in nenehno razvijajo socialistične samoupravne odnose;

— ustvarjajo pogoje, v katerih se bodo odpravljale razlike med umskim in telesnim delom in v katerih bo postajalo človeško delo čedalje popolnejši izraz ustvarjalnosti in človekove osebnosti;

— širijo in razvijajo vse oblike samoupravljanja in socialističnega samoupravnega demokratizma, zlasti na področjih, v katerih prevladujejo funkcije politične oblasti, omejujejo silo in ustvarjajo pogoje za njeno odpravo ter gradijo med ljudmi odnose, ki bodo temeljili na zavesti o skupnih interesih, na socialistični morali in na svobodni dejavnosti človeka;

— prispevajo k uresničevanju človekovih svobod sčin in pravic, k humanizaciji družbenega okolja in človekove osebnosti, h krepitevi solidarnosti in človečnosti med ljudmi ter k spoštovanju človekovega dostojanstva;

— razvijajo vsestransko sodelovanje in zbliževanje z vsemi narodi, v skladu z naprednimi težnjami človeštva, da se ustvari svobodna skupnost vseh narodov na svetu.

XII.

Ta temeljna načela socialistične samoupravne družbe in njenega napredka so sestavni del te ustave ter podlaga in smer za razlago ustave in zakonov, kakor tudi za delovanje vseh in vsakogar.

PRVI DEL

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA

1. člen.

Socialistična republika Slovenija je država, ki temelji na suverenosti slovenskega naroda in na oblasti in samoupravljanju delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, in socialistična samoupravna demokratična skupnost delovnih ljudi in občanov, slovenskega naroda ter italijanske in madžarske narodnosti.

Socialistična republika Slovenija je v sestavi Socialistične federativne republike Jugoslavije.

2. člen

V Socialistični republiki Sloveniji delovni ljudje in občani zagotavljajo in uresničujejo suverenost, enakopravnost in narodno svobodo; zagotavljajo ne-

odvisnost in ozemeljsko neokrnjenost ter obrambo socialistične ureditve; organizirajo splošni ljudski odpor; razvijajo samoupravne socialistične družbeno-ekonomske in politične odnose; zagotavljajo svobosčine in pravice človeka in občana in izpolnjevanje njegovih dolžnosti in odgovornosti; zagotavljajo in uresničujejo pogoje za vsestranski razvoj in napredek slovenskega naroda; izpolnjujejo dolžno skrb in se zavzemajo za ureditev položaja slovenske narodne skupnosti v zamejstvu in Slovencev v tujini; varujejo narodnostni značaj, zagotavljajo položaj, uresničujejo enakopravnost ter pospešujejo vsestranski napredek italijanske in madžarske narodnosti; upravljajo s sredstvi dela in razpolagajo z rezultati svojega dela; ustvarjajo pogoje za gospodarski, kulturni in socialni razvoj in ga usmerjajo; zagotavljajo enotnost jugoslovanskega tržišča; zagotavljajo ustavnost in zakonitost, varstvo z ustavo določenega reda, javno varnost in družbeno samozaščito, solidarnost in socialno varnost delovnih ljudi; razvijajo mednarodne odnose Socialistične republike Slovenije na političnem, ekonomskem, kulturnem in drugih področjih v okviru zunanje politike Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnih pogodb; urejajo družbene odnose in opravljajo vse druge družbene zadeve, ki so pomembne za politično, gospodarsko in kulturno življenje, obrambo in socialistični samoupravni demokratični družbeni razvoj Socialistične republike Slovenije.

V Socialistični federativni republiki Jugoslaviji delovni ljudje in občani Socialistične republike Slovenije uresničujejo tiste svoje suverene pravice, ki so v skupnem interesu delovnih ljudi in občanov ter narodov in narodnosti na podlagi sporazuma socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin določene z ustavo SFRJ.

3. člen

V Socialistični republiki Sloveniji uresničujejo delovni ljudje in občani skupne interese:

- v temeljnih organizacijah združenega dela, in v vseh oblikah njihovega združevanja, v samoupravnih interesnih skupnostih in v drugih temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, krajevnih skupnostih in občinah;
- z neposrednim sodelovanjem krajevnih skupnosti in občin ter v skupnih medobčinskih organih samoupravljanja;
- s samoupravnim sporazumevanjem ter z družbenim dogovarjanjem;
- po organih in organizacijah republike;
- z dejavnostjo družbenopolitičnih organizacij in drugih organizacij in društev;
- s svojimi svobodnimi in vsestranskimi aktivnostmi.

Skupni interesi, ki se v Socialistični republiki Sloveniji uresničujejo po njenih organih in organizacijah, so določeni s to ustavo.

4. člen

Meje Socialistične republike Slovenije se ne morejo spremeniti brez njene privolitve.

5. člen

Vsak državljani Socialistične republike Slovenije je hkrati državljani Socialistične federativne republike Jugoslavije.

6. člen

Državljeni drugih socialističnih republik Jugoslavije imajo na območju Socialistične republike Slovenije enake pravice in dolžnosti kot njeni državljani.

7. člen

Odločbe, listine in drugi akti državnih organov in organizacij, ki izvršujejo javna pooblastila, z območja drugih socialističnih republik Jugoslavije

imajo v Socialistični republiki Sloveniji enako veljavo kot v republiki, v kateri so bili izdani.

8. člen

Grb Socialistične republike Slovenije je polje, obdano z žitnim klasjem. Klasje je spodaj povezano s trakom in prepleteno z lipovimi listi. Med vrhovoma klasja je peterokraka zvezda. V spodnjem delu polja so na dnu tri valovite črte, ki predstavljajo morje. Nad njimi se dvigajo trije stožci, ki predstavljajo Triglav; srednji stožec je višji, stranska dva pa sta enaka.

9. člen

Zastava Socialistične republike Slovenije je belomodro-rdeča z rdečo peterokrako zvezdo na sredi. Razmerje med širino in dolžino zastave je ena proti dve. Barve zastave se vrste vodoravno od zgoraj navzdol po temle redu: bela, modra, rdeča. Vsaka barva zavzema po širini tretjino prostora zastave. Zvezda ima pravilno peterokrako obliko in zlatorumen rob. Središče zvezde je v presečišču diagonal zastave. Gornji krak zvezde sega do polovice belega polja, tako da imata spodnja kraka zvezde ustrezno mesto na rdečem polju zastave.

10. člen

Socialistična republika Slovenija ima himno. Himna Socialistične republike Slovenije se določi z zakonom.

11. člen

Glavno mesto Socialistične republike Slovenije je Ljubljana.

DRUGI DEL

DRUŽBENA UREDITEV

I. poglavje

DRUŽBENOEKONOMSKA UREDITEV

1. Družbenoekonomski položaj človeka v združenem delu

12. člen

Socialistična družbenoekonomska ureditev v Socialistični republiki Sloveniji temelji na svobodnem združenem delu delavcev s produkcijskimi sredstvi, ki so družbena lastnina, in samoupravljanju delavcev v proizvodnji in delitvi družbenega proizvoda v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in v celoti odnosov v družbeni reprodukciji.

13. člen

Delo in rezultati dela določajo na podlagi enakih pravic in odgovornosti materialni in družbeni položaj človeka.

Nihče si ne more niti neposredno niti posredno pridobivati materialnih in drugačnih koristi z izkoriščanjem tujega dela.

Nihče ne sme na nikakršen način onemogočati in ne omejevat delavca, da ne bi enakopravno z drugimi delavci odločal o svojem delu ter o pogojih in rezultatih svojega dela.

14. člen

Produksijska sredstva in druga sredstva združenega dela, naravna bogastva, proizvodi združenega dela in z združenim delom doseženi dohodek, sredstva skupne porabe in družbenega standarda, sredstva splošne družbene porabe in dobrine v splošni rabi so družbena lastnina.

Na družbenih sredstvih, ki so pogoj za delo v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela ali materialna podlaga za uresničevanje nalog samoupravnih interesnih in družbenopolitičnih skupnosti ter drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, ni mogoče pridobiti lastninske pravice.

Stvari, ki so družbena lastnina, so v pravnem prometu, če ni za posamezne stvari z zakonom drugače določeno.

Družbena sredstva se ne morejo uporabljati kot podlaga za prilaščanje tujega presežnega dela.

15. člen

S tem, da se vključi v združeno delo v organizaciji združenega dela, pridobi delavec pravico dela z družbenimi sredstvi.

Pravica dela z družbenimi sredstvi je neodtujljiva pravica delavca, da svoboden in enakopraven z drugimi delavci dela z družbenimi sredstvi v organizaciji združenega dela za zadovoljevanje svojih osebnih in družbenih potreb in odloča o svojem delu in o pogojih in rezultatih dela.

Ko delavci v združenem delu uresničujejo pravico dela z družbenimi sredstvi, so vzajemno odgovorni, da uporabljajo družbena sredstva s skrbnostjo dobrega gospodarja in jih kot materialno osnovo svojega in celotnega družbenega dela nenehno obnavljajo in povečujejo.

Delavci v združenem delu si ne smejo iz družbenih sredstev pridobivati materialnih koristi in drugih prednosti, ki ne temeljijo na njihovem delu.

Pravice glede sredstev v družbeni lastnini, ki niso produktijska sredstva ali druga sredstva združenega dela, ureja zakon v skladu z njihovo naravo in namenom.

16. člen

Vsakemu delavcu v združenem delu s sredstvi, ki so družbena lastnina, je kot njegova neodtujljiva pravica zajamčeno, da uresničuje pravico dela z družbenimi sredstvi v temeljni organizaciji združenega dela, v kateri dela, in v vseh drugih oblikah združevanja dela in sredstev odloča o delu in poslovanju organizacije združenega dela ter o zadevah in sredstvih v celoti odnosov družbene reprodukcije, da ureja medsebojna razmerja pri delu, odloča o dohodku, ki ga doseže v različnih oblikah združevanja dela in sredstev, in si pridobiva osebni dohodek.

Temeljna organizacija združenega dela je temeljna oblika združenega dela, v kateri delavci neposredno in enakopravno uresničujejo svoje družbeno-ekonomske in druge samoupravne pravice in odločajo o drugih vprašanjih svojega družbenoekonomskega položaja.

V nasprotju z ustavo je vsak akt in vsako dejanje, s katerim bi bile kršene te pravice delavcev.

17. člen

Dohodek kot rezultat skupnega dela delavcev v temeljni organizaciji združenega dela in celotnega družbenega dela, dosežen v različnih oblikah združevanja dela in sredstev na podlagi delovanja tržnih zakonitosti in na samoupravni podlagi družbeno določenih pogojev za pridobivanje dohodka, je del

sredstev, ki so družbena lastnina; o njem odločajo delavci v temeljni organizaciji združenega dela skladno s svojimi ustavnimi pravicami.

Celotni dohodek, dosežen v temeljni organizaciji združenega dela je materialna osnova za pravico delavcev, da odločajo o pogojih svojega dela in o delitvi dohodka in da si pridobivajo osebni dohodek.

18. člen

Delavci v organizacijah združenega dela, ki opravljajo dejavnosti na območju izobraževanja, raziskovalnega dela, kulture, zdravstva in drugih družbenih dejavnosti kot delih enotnega procesa družbenega dela, si pridobivajo dohodek s svobodno menjavo svojega dela z delom delovnih ljudi, katerih potrebe na omenjenih področjih zadovoljujejo.

Svobodno menjavo svojega dela uresničujejo delavci v omenjenih organizacijah združenega dela neposredno z delovnimi ljudmi, katerih potrebe zadovoljujejo, ali pa po njihovih organizacijah združenega dela in samoupravnih interesnih skupnostih, kot tudi v okviru samoupravnih interesnih skupnosti, katerih člani so.

S svobodno menjavo dela se zagotavlja delavcem v organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti enak družbenoekonomski položaj, kot ga imajo delavci v drugih organizacijah združenega dela.

19. člen

Dohodek, ki ga temeljne organizacije združenega dela skupaj dosežejo z združitvijo dela in sredstev, v celoti delijo med seboj glede na njihov prispevek pri ustvarjanju tega dohodka. Tako doseženi dohodek je sestavni del dohodka, ki ga temeljna organizacija doseže s svojim poslovanjem.

Merila za ugotovitev prispevka temeljnih organizacij združenega dela k skupaj doseženemu dohodku določa samoupravni sporazum v skladu z družbenim dogovorom in zakonom.

20. člen

Del dohodka, ki je rezultat dela v izredno ugodnih naravnih razmerah ali je rezultat izrednih ugodnosti na trgu ali drugih izjemnih ugodnosti za pridobivanje dohodka, se uporablja za razvoj organizacij združenega dela, v kateri je bil dosežen, ali za razvoj materialne podlage združenega dela v celoti, v skladu s samoupravnim sporazumom, družbenim dogovorom in z zakonom.

21. člen

Dohodek razporejajo delavci v temeljni organizaciji združenega dela za svojo osebno in skupno porabo, za razširjanje materialne osnove združenega dela, za dviganje delovne sposobnosti delavcev in za potrebne rezerve.

Delavci razporejajo za svojo osebno in skupno porabo del dohodka, ki je sorazmeren njihovem delu in prispevku, katerega so dali k uspehu in razvoju temeljne organizacije združenega dela s svojim delom in vlaganjem družbenih sredstev kot svojega minulega dela v razširjeno reprodukcijo in z njim pripomogli k povečanju dohodka v organizaciji in celotnega družbenega dohodka.

Del dohodka, razporejen za neposredno osebno in skupno porabo delavcev, se po izločitvi sredstev za zakonske in pogodbene obveznosti temeljne organizacije združenega dela, za skupno in splošno porabo ter za gradnjo objektov družbenega standarda v družbeni lastnini deli med posamezne delavce v temeljni organizaciji kot njihov osebni dohodek.

22. člen

Vsakemu delavcu gre iz dohodka temeljne organizacije združenega dela v skladu z načelom delitve

po delu in v skladu z rastjo produktivnosti njegovega in celotnega družbenega dela ter z načelom solidarnosti delavcev v združenem delu osebni dohodek, ustrezen uspehom njegovega dela in osebnemu prispevku, ki ga je dal k povečanju dohodka organizacije in celotnega družbenega dohodka s svojim sedanjim in minulim delom.

Uspeh dela in osebni prispevek delavcev k uspehu in razvoju temeljne organizacije združenega dela, kot tudi njihov prispevek k povečanju celotnega družbenega dohodka so poleg drugih osnov in meril, določenih na načelih vzajemnosti in solidarnosti, osnova in merilo tudi pri odločanju o uporabi sredstev, ki jih delavci iz svojih osebnih dohodkov ali iz sredstev temeljne organizacije izločijo za svojo skupno porabo v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. V interesnih in krajevnih skupnostih ter v drugih organizacijah in skupnostih, v katerih si zagotavljajo socialno varnost in stabilnost med svojim delom v združenem delu in po izteku svoje delovne dobe.

23. člen

Delavci v temeljni organizaciji združenega dela določajo osnove in merila za razporejanje dela dohodka. Namenjenega za osebno in skupno porabo ter za delitev sredstev, namenjenih za njihove osebne hodge, v skladu z osnovami in merili, ki so določene v samoupravnih sporazumih z delavci drugih organizacij združenega dela in z družbenim dogovorom.

Ce bi bila z razporejanjem dohodka za osebno in skupno porabo oziroma z delitvijo sredstev za osebne dohodke delavcev prizadeta razmerja, ki ustrezajo načelu delitve po delu, ali motena družbena reprodukcija lahko zakon določi ukrepe, s katerimi se zagotavlja enakopravnost delavcev v skladu z načelom delitve po delu oziroma normalna družbena reprodukcija.

24. člen

Vsakemu delavcu v združenem delu z družbenimi sredstvi je zagamčen najmanj tolikšen osebni dohodek in najmanj tolikšne druge pravice, da je zagotovljena njegova materialna in socialna varnost in stabilnost.

Višino zagamčenega osebnega dohodka in obseg drugih zagamčenih pravic ter način njihovega uresničevanja določa samoupravni sporazum oziroma družbeni dogovor ali zakon, odvisno od splošne stopnje produktivnosti celotnega družbenega dela in od splošnih razmer okolja, v katerem delavec dela in živi.

25. člen

Sredstva, razporejena v temeljni organizaciji združenega dela za razširitev materialne osnove dela so, kot minulo delo delavcev v tej organizaciji in v celoti združenega dela in kot del skupnih sredstev družbene reprodukcije, namenjena za razširitev materialne osnove dela v njej in združenega dela v celoti, v skladu z odločitvijo delavcev v temeljni organizaciji združenega dela, da jih uporabljajo v njej ali da jih združujejo z delom delavcev in s sredstvi drugih organizacij Združenega dela za skupno delo in poslovanje.

Z zakonom se lahko delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela začasno omeji razpolaganje z delom sredstev družbene reprodukcije, če je to neobhodno potrebno zaradi preprečevanja ali odprave večjih motenj na tržišču, zaradi bistvenega odstopanja od temeljnih ciljev sprejete gospodarske politike, ali če to terjajo interesi narodne obrambe.

Z zakonom se lahko določi obvezno združevanje dela sredstev družbene reprodukcije za financiranje tistih potreb družbene reprodukcije, za katere je to določeno z družbenim planom Socialistične republike Slovenije. Z zakonom se določijo tudi pravice in obveznosti organizacij združenega dela pri gospodarjenju s tako združenimi sredstvi ter način njihovega vračanja.

Z obveznim združevanjem dela sredstev družbene reprodukcije v temeljnih organizacijah združenega dela teh sredstev kot materialne osnove dela delavcev ni mogoče trajno odtujiti delavcem v temeljni organizaciji združenega dela.

Zakoni iz prejšnjih odstavkov se sprejemajo z večino glasov vseh delegatov v pristojnih zborih skupščine SR Slovenije.

26. člen

Temeljna in druga organizacija združenega dela ter druga družbena pravna oseba odgovarja za svoje obveznosti z družbenimi sredstvi, s katerimi razpolaga.

27. člen

Temeljnim in drugim organizacijam združenega dela ter drugim družbenim pravnim osebam se lahko po postopku, ki ga predpisuje zakon, za ustrezno odškodnino odvzamejo ali omejijo pravice, ki jih imajo glede nepremičnin ter posameznih stvari in druge pravice v družbeni lastnini, vendar samo, če to zahtevajo na podlagi zakona ugotovljene potrebe načrtnega urejanja prostora ali graditve objektov družbenega pomena ali drug z zakonom določen splošni interes.

Za odvzete pravice glede zemljišč ali drugih naravnih bogastev imajo te organizacije združenega dela in druge družbene pravne osebe pravico do odškodnine samo za vanje vloženo delo in sredstva.

28. člen

Delavcem v temeljni organizaciji združenega dela, ki uporablja pri svojem poslovanju združena sredstva drugih organizacij združenega dela, ki imajo iz tega naslova pravico do deleža pri skupaj doseženem dohodku, morajo biti v mejah tako doseženega dohodka zagotovljena sredstva za njihovo osebno in skupno porabo, kot tudi sredstva za razširitev materialne osnove dela, ki ustrezajo njihovemu prispevku k skupnim uspehom dela.

Merila za ugotavljanje sredstev za osebno in skupno porabo delavcev in prispevka k skupnim uspehom dela se določajo s pogodbo v skladu z enotnimi načeli o združevanju sredstev, določenimi v zveznem zakonu, kot tudi s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori o teh merilih. Organizacije združenega dela, ki združujejo sredstva, ne morejo na tej podlagi trajno pridobiti pravice do deleža pri dohodku organizacij združenega dela, ki v svojem poslovanju uporabljajo ta sredstva.

Pravica do deleža pri skupaj doseženem dohodku iz združitve sredstev ugasne, ko so v skladu s pogodbo in enotnimi, v zveznem zakonu določenimi načeli o združevanju sredstev, organizacij združenega dela poleg ustreznega deleža pri skupaj doseženem dohodku vrnjena tudi sredstva, ki je z njihovo združitvijo tako pravico pridobila oziroma ko v skladu s pogodbo, pretekom določenega časa ali pridobitvijo določenega zneska deleža pri dohodku preneha njena pravica do povračila združenih sredstev. Druge vzajemne pravice in obveznosti na podlagi združevanja sredstev se uresničujejo v skladu s pogodbo.

29. člen

Organizacija združenega dela lahko uporablja po pogojih in v mejah, ki jih določa zvezni zakon, sredstva tujih oseb po pogodbi o vložitvi sredstev tujih oseb v to organizacijo.

Delavci v organizacijah združenega dela, ki uporabljajo sredstva tujih oseb, imajo enake pravice, kot jih imajo delavci v organizacijah združenega dela, ki uporabljajo pri svojem poslovanju sredstva drugih domačih organizacij združenega dela.

Pravic tuje osebe na sredstvih, ki jih je vložila v organizacijo združenega dela, ni mogoče zmanjšati z zakonom ali kakšnim drugim aktom, potem ko začne pogodba veljati.

30. člen

Za razširitev materialne osnove dela lahko organizacije združenega dela zbirajo denarna sredstva občanov in jim poleg vračila teh sredstev zagotovijo tudi nadomestilo za vložena sredstva v obliki obresti ali še drugih na podlagi zakona določenih ugodnosti.

31. člen

Medsebojna kreditna razmerja organizacij združenega dela in njihova razmerja z drugimi osebami v okviru kreditnega sistema se urejajo skladno z enotnimi načeli, ki jih določa zvezni zakon.

S pogodbnimi o medsebojnih kreditnih razmerjih med organizacijami združenega dela in s pogodbnimi o njihovih razmerjih z drugimi osebami v okviru kreditnega sistema ni mogoče določati še drugih obveznosti, s katerimi bi bile omejene z ustavo določene pravice delavcev.

32. člen

Delavci v delovnih skupnostih, ustanovljenih za opravljanje zadev, ki so v skupnem interesu za več temeljnih in drugih organizacij združenega dela in za organizacije združenega dela, združene v poslovna združenja in druge oblike združevanja, imajo pravico do osebnega dohodka in do sredstev za skupno porabo v skladu z načelom delitve po delu ter v skladu z osnovami in merili, ki veljajo za delitev v organizacijah združenega dela, kot tudi določene druge samoupravne pravice v skladu z naravo teh zadev in s skupnimi interesi, zaradi katerih so bile te delovne skupnosti ustanovljene.

Delavci v delovnih skupnostih, ustanovljenih za opravljanje zadev za samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične organizacije, društva ter organe in organizacije družbenopolitičnih skupnosti, imajo pravico do osebnega dohodka in do sredstev za skupno porabo v skladu z načelom delitve po delu ter z osnovami in merili, ki veljajo za delitev v organizacijah združenega dela, določene druge samoupravne pravice pa v skladu z naravo teh zadev ter z družbeno in politično odgovornostjo omenjenih organizacij, skupnosti in organov za uresničevanje njihovih funkcij in nalog.

Medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev v teh delovnih skupnostih in uporabnikov njihovih storitev se urejajo s pogodbo v skladu z zakonom in samoupravnim sporazumom ali družbenim dogovorom.

Pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev v delovnih skupnostih organov in organizacij družbenopolitičnih skupnosti se urejajo z zakonom; kadar to dopušča narava dejavnosti organa oziroma organizacije, pa tudi s pogodbo sklenjeno med delovno skupnostjo in omenjenimi organi in organizacijami ter s splošnim aktom delovne skupnosti.

Kadar so dani pogoji za organiziranje temeljne organizacije združenega dela in kadar to ni v nasprotju s cilji in funkcijami samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične organizacije, društva ali organa ter organizacije družbenopolitične skupnosti, delavci v delovnih skupnostih, ki opravljajo zadeve za te skupnosti, organizacije in organe, kot tudi delavci, ki opravljajo zadeve skupnega interesa za organizacije združenega dela in njihova združenja, organizirajo organizacijo združenega dela ter v njej v skladu z zakonom oziroma s samoupravnim sporazumom ali družbenim dogovorom uresničujejo pravice, ki jih imajo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela.

Uresničevanje pravic delavcev v teh delovnih skupnostih in organizacijah ne sme biti v nasprotju s izvrševanjem funkcij ter z družbeno in politično odgovornostjo uporabnikov njihovih storitev. Na te delovne skupnosti in organizacije ni mogoče prenašati pravic, pooblastil in odgovornosti skupnosti, or-

ganizacij oziroma organov, za katere opravljajo zadeve.

Aktivne vojaške osebe in civilne osebe v službi v oboroženih silah Socialistične federativne republike Jugoslavije uresničujejo ustrezne pravice skladno z zveznim zakonom v skladu z naravo dejavnosti in značajem oboroženih sil.

33. člen

Delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno kot poklic opravljajo umetniško ali drugo kulturno, raziskovalno, telesnokulturno, odvetniško ali drugo podobno poklicno dejavnost, imajo v načelu enak družbenoekonomski položaj in v osnovi enake pravice ter obveznosti kot delavci v organizacijah združenega dela.

Delovni ljudje, ki opravljajo katero od teh dejavnosti, lahko združujejo svoje delo in ustanavljajočasne ali trajne delovne skupnosti, ki imajo v osnovi enak položaj kot organizacije združenega dela, in v katerih imajo delovni ljudje v osnovi enake pravice in dolžnosti kot delavci v temeljnih organizacijah združenega dela.

Zakon določa pogoje, ob katerih ti delovni ljudje in njihove delovne skupnosti uresničujejo svoje pravice in izpolnjujejo obveznosti in pogoje, ob katerih lahko pri opravljanju svoje dejavnosti uporabljajo družbena sredstva in jih upravljajo. Zakon določa tudi način sodelovanja teh delovnih ljudi z organizacijami združenega dela in način njihove udeležbe pri ustvarjanju pogojev za delo v teh organizacijah in pri razpolaganju z rezultati njihovega dela, ki so izraženi v skupno ustvarjenem dohodku.

34. člen

Delavci v združenem delu se morajo v svoji samoupravni aktivnosti ravnati po načelih solidarnosti in socialističnega humanizma.

Delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela skrbijo v skladu z načeli vzajemnosti in solidarnosti skupaj in enakopravno za nenehno izboljševanje življenjskih razmer delavcev v združenem delu, s tem da v ta namen izločajo sredstva, združujejo ta sredstva v samoupravnih interesnih skupnostih ali v ustreznih z zakonom določenih organizacijah in na drug način.

Organizacije združenega dela so v okviru samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, družbenopolitične skupnosti pa v okviru svojih z ustavo določenih pravic in dolžnosti, dolžne, da v skladu z načeli vzajemnosti in solidarnosti poskrbijo za ekonomsko in drugo pomoč organizacijam združenega dela, ki zaidejo v izjemne ekonomske težave, in da nastopijo z ukrepi za njihovo sanacijo, kadar je to v skupnem interesu organizacij združenega dela oziroma v družbenem interesu.

Organizacija združenega dela zagotavlja sama ali v skladu s samoupravnim sporazumom z drugimi organizacijami združenega dela po načelih vzajemnosti in solidarnosti sredstva za zaposlovanje, prekvalifikacijo in uresničevanje drugih pridobljenih pravic delavcev, kadar zaradi tehnoloških in ekonomskih razlogov njihovo delo v organizaciji združenega dela ni več potrebno.

Zakon lahko nalaga organizacijam združenega dela določene materialne obveznosti za ustvarjanje skupnih sredstev, da se izpolnijo te naloge in za ta poslovanje sploh, kakor tudi določi pogoje glede uporabe teh sredstev, kolikor se s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori ne dosežejo cilji iz prejšnjih odstavkov.

35. člen

Delavci v združenem delu sodelujejo pri zadovoljevanju z ustavo določenih splošnih potreb, ki jih uresničujejo v družbenopolitičnih skupnostih, s tem da plačujejo iz dohodka temeljne organizacije zdu-

ženega dela in iz svojih osebnih dohodkov na podlagi zakona določene davke za te potrebe.

Obveznosti delavcev in organizacij združenega dela do družbenopolitičnih skupnosti se določajo odvisno od sposobnosti gospodarstva, da v skladu z doseženo stopnjo produktivnosti skupnega družbenega dela in s potrebami materialnega in družbenega razvoja, ki ustrezajo možnostim gospodarstva in dolgoročnim interesom razvoja produkcijskih sil družbe, zagotovi zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb delovnih ljudi in potreb razširjene reprodukcije, ter odvisno od sposobnosti organizacije združenega dela, da v skladu s splošnimi obveznostmi gospodarstva ter z rezultati dela in doseženim uspehom zagotovi delavcem v ustavi določene pravice.

To načelo se uporablja tudi v vseh drugih primerih, kadar družbenopolitične skupnosti v okviru svojih, v ustavi določenih pravic in dolžnosti, s svojimi akti začasno omejijo razpolaganje s sredstvi, ki jih upravljajo delavci v organizaciji združenega dela, ali naložijo združitev teh sredstev.

2. Združevanje dela in sredstev družbene reprodukcije

36. člen

Svoje delo in sredstva družbene reprodukcije v temeljnih organizacijah združenega dela delavci svobodno združujejo v delovnih organizacijah in drugih oblikah združevanja dela in sredstev, da povečajo dohodek temeljnih organizacij združenega dela, pospešujejo in razvijajo lastno in skupno delo in poslovanje ter dvigajo produktivnost skupnega družbenega dela.

Medsebojna razmerja, pravice, obveznosti in odgovornosti temeljnih organizacij združenega dela ter delovnih organizacij in drugih oblik organizacije združenega dela urejajo delavci s samoupravnim sporazumom o združitvi v skladu z zakonom, pri čemer zagotavljajo delavcem v celoti teh odnosov s to ustavo zajamčene neodtujljive pravice.

37. člen

Delovna organizacija je samostojna samoupravna organizacija delavcev, ki so povezani z interesi v skupnem delu, ter organizirani v temeljnih organizacijah združenega dela v njeni sestavi, ali pa samostojna samoupravna organizacija delavcev, ki so povezani neposredno z enotnim delovnim procesom.

Delovno organizacijo lahko ustanovijo v skladu z zakonom organizacije združenega dela, družbenopolitične skupnosti, interesne skupnosti in druge pravne osebe.

Ob pogojih, ki jih določa zakon, in na način, predpisan z zakonom, lahko ustanovijo delovno organizacijo tudi delovni ljudje, da uresničijo svojo pravico do dela ali da zadovoljijo svoje potrebe po proizvodih in storitvah te organizacije.

Z zakonom je lahko predpisano, da delovni ljudje ne morejo ustanoviti delovne organizacije za opravljanje določenih dejavnosti.

Delavci v organizacijah združenega dela imajo enake družbenoekonomske in druge samoupravne pravice in odgovornosti, ne glede na to, kdo je organizacijo združenega dela ustanovil.

38. člen

Delavci v delu delovne organizacije, ki predstavlja delovno celoto, v kateri se da uspeh njihovega skupnega dela samostojno izraziti kot vrednost, bodisi v menjavi v sami delovni organizaciji bodisi na trgu, in v kateri lahko delavci na tej podlagi uresničujejo svoje družbenoekonomske in druge samoupravne pravice v medsebojnih razmerjih v delovni organizaciji, v drugih oblikah združenega dela in v družbi kot celoti, imajo pravico in dolžnost, da organizirajo tak del kot temeljno organizacijo združenega dela.

Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela lahko v sestavi delovne organizacije organizirajo skupnosti temeljnih organizacij združenega dela in druge oblike medsebojnega povezovanja v okviru delovne organizacije.

Delavci v delovni organizaciji, v kateri ni temeljnih organizacij združenega dela, uresničujejo v tej organizaciji vse pravice, ki so določene kot pravice delavcev v temeljni organizaciji združenega dela.

Družbenoekonomski in drugi samoupravni odnosi v temeljni organizaciji združenega dela, kot tudi drugi odnosi, ki so bistveni za delovanje temeljne organizacije združenega dela, se določijo z njenim statutom v skladu z ustavo in zakonom.

39. člen

Odločitev o organiziranju temeljne organizacije združenega dela lahko izpodbijajo delavci drugih delov delovne organizacije, če menijo, da ni pogojev za organiziranje temeljne organizacije združenega dela.

Dokler ni končan spor o obstoju pogojev za organiziranje temeljne organizacije združenega dela oziroma dokler ni sklenjen samoupravni sporazum o združitvi, imajo delavci, ki so sklenili organizirati temeljno organizacijo združenega dela, in delavci, ki tako odločitev izpodbijajo, lastnost stranke v sporu.

Delavci, ki so sklenili organizirati temeljno organizacijo združenega dela, ne smejo biti do konca spora postavljeni v neugodnejši osebni ali materialni položaj; tudi se ne smejo proti njihovi volji spremeniti njihova razmerja, pravice in odgovornosti, kakršni so bili do dneva odločitve, o kateri teče spor.

40. člen

Delavci temeljne organizacije združenega dela imajo pravico svojo temeljno organizacijo združenega dela izločiti iz sestava delovne organizacije.

Temeljna organizacija združenega dela, ki se izloča, je dolžna urediti način in pogoje za izpolnjevanje svojih obveznosti, ki jih je do izločitve prevzela do drugih temeljnih organizacij združenega dela in do delovne organizacije kot celote, ter jim povrniti škodo, ki nastaja z izločitvijo.

Temeljna organizacija združenega dela se ne more izločiti iz delovne organizacije, če bi to v nasprotju s splošnim interesom pripeljalo do bistvene otežitve delovnega procesa ali do tega, da bi bilo onemogočeno delo drugim temeljnim organizacijam združenega dela v sestavi omenjene organizacije.

41. člen

Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v skupnostih temeljnih organizacij združenega dela se lahko neposredno ali po svoji delovni organizaciji s samoupravnim sporazumom združujejo v razne oblike sestavljenih organizacij združenega dela, kot tudi v poslovne skupnosti in druge oblike poslovnega združevanja.

Z zakonom ali odlokom lahko skupščina družbenopolitične skupnosti pod pogoji, ki jih določa zakon, predpiše obvezno združevanje določenih vrst organizacij združenega dela v poslovne skupnosti, kadar to terja tehnološka enotnost sistema na posameznih področjih in kadar je to pomembno za vso republiko.

42. člen

Organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in druge družbene pravne osebe lahko s samoupravnim sporazumom ustanovljajo banke kot posebne organizacije združenega dela za opravljanje kreditnih in drugih bančnih poslov in v njih skupaj z drugimi osebami v obliki depozitov, hranilnih vlog ali na drug način združujejo sredstva za uresničevanje skupnih interesov pri zagotavljanju denarnih sredstev za opravljanje in širjenje svoje dejavnosti ter za dvigovanje proizvodnosti svojega in

skupnega družbenega dela, kot tudi za uresničevanje drugih skupnih interesov.

Organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in druge družbene pravne osebe, ki združujejo svoja sredstva v banki, upravljajo njene posle v skladu z zakonom, samoupravnim sporazumom o ustanovitvi banke in njenim statutom, ki se sprejme v skladu s tem sporazumom.

Družbene pravne osebe, ki združujejo sredstva v banki in upravljajo zadeve banke, imajo pod pogoji, določenimi s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi banke in njenim statutom, v skladu z zakonom, pravico upravljati določene zadeve banke v njeni enoti, ki posluje s sredstvi, ki so jih te osebe združile v banki.

Družbenopolitična skupnost ne more biti ustanoviteljica banke niti ne more upravljati njenih zadev.

43. člen

Sredstva, ki jih banka doseže s svojim poslovanjem, se po pokritju stroškov poslovanja banke in izločitvi sredstev za delovno skupnost banke skladu s pogodbo, sklenjeno med delovno skupnostjo in organom upravljanja banke, razporejajo na družbene pravne osebe, ki so združile sredstva v banki, v skladu s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi banke in s statutom banke.

Iz dela sredstev, ki so združena pri njej, in iz dela s poslovanjem banke doseženih sredstev, razporejenih med družbene pravne osebe, ki združujejo sredstva v banki, se oblikuje rezervni sklad banke.

Sredstva, ki se razporedijo iz dohodka banke, smejo biti obdavčena le kot dohodek oseb, med katere so bila razporejena, in le po predpisih v prid družbenopolitične skupnosti, kateri se plačuje davek od njihovega dohodka.

44. člen

Z zakonom se v skladu z enotnimi načeli kreditnega sistema ureja poslovanje banke in drugih organizacij, ki se nanaša na zbiranje hranilnih vlog občanov, ter pravice in obveznosti banke in drugih organizacij v zvezi s tem poslovanjem, kot tudi pravice občanov, da pridobijo na podlagi svojih hranilnih vlog poleg dogovorjenih obresti še druge pravice.

45. člen

Organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in druge družbene pravne osebe imajo v organizacijah združenega dela, ki se poleg drugih dejavnosti ukvarjajo tudi z bančnim ali podobnim poslovanjem zaradi pridobivanja dohodka, načeloma enake pravice kot družbene pravne osebe, ki združujejo sredstva v banki, in sicer glede tistega dela, ki se nanaša na to poslovanje.

46. člen

Organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične skupnosti in druge pravne osebe ter občani združujejo sredstva v skupnostih zavarovanja, da tako zavarujejo premoženje in osebe po načelih vzajemnosti in solidarnosti.

Skupnost zavarovanja lahko ustanovijo s samoupravnim sporazumom v skladu z zakonom organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične skupnosti in druge družbene pravne osebe.

Organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in druge družbene pravne osebe, ki kot zavarovalci združujejo sredstva v skupnost zavarovanja, upravljajo zadeve te skupnosti, v skladu z zakonom, samoupravnim sporazumom o ustanovitvi in statutom, ki ga sprejmejo v skladu s tem sporazumom.

Pravice občanov in civilnih pravnih oseb — za-

varovancev do udeležbe pri upravljanju, kakor tudi druge njihove pravice, določa v skladu z zakonom statut skupnosti zavarovanja.

Medsebojne pravice in obveznosti delavcev v delovni skupnosti zavarovanja in zavarovancev se urejajo s pogodbo med delovno skupnostjo in organom upravljanja skupnosti zavarovanja, v skladu z zakonom, samoupravnim sporazumom o ustanovitvi skupnosti in z njenim statutom.

47. člen

Iz sredstev zavarovanja, združenih v skupnosti zavarovanja, se krijejo obveznosti do zavarovancev in stroški poslovanja te skupnosti, oblikujejo obvezne rezerve in izpolnjujejo obveznosti do ustanoviteljev, skladno s samoupravnim sporazumom. Zavarovalci lahko odločijo, da se sredstva zavarovanja, po izpolnitvi teh obveznosti, lahko, v skladu z zakonom, samoupravnim sporazumom o ustanovitvi skupnosti in z njenim statutom, uporabijo predvsem za odpravo ali zmanjšanje neugodnega delovanja vzrokov, ki lahko povzročijo škodo, kakor tudi za povečanje zavarovalnih rezerv, za zmanjšanje zavarovalne premije in druge namene v interesu zavarovancev.

Zavarovalci, ki so združili sredstva za zavarovanje pred določeno vrsto škode, lahko odločijo, da se v skupnosti zavarovanja oblikujejo posebne rizične skupnosti in posebni skladi zavarovanja za to vrsto škod. Ti zavarovalci določijo s samoupravnim sporazumom z drugimi zavarovalci v skupnosti zavarovanja, pod katerimi pogoji se smejo uporabljati sredstva teh skladov za kritje drugih vrst škod, glede katerih ima skupnost zavarovanja obveznosti.

48. člen

Ustanavljanje in poslovanje organizacij združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev, temeljita na načelih samoupravnega združevanja dela in sredstev in sodelovanja teh organizacij s proizvodnimi in drugimi organizacijami združenega dela, medsebojnega vplivanja na poslovno in razvojno politiko v okviru tega sodelovanja, skupnega prevzemanja rizika in skupne odgovornosti za razširjanje materialne osnove ter povečanje produktivnosti dela v proizvodnji in blagovnem prometu, kakor tudi ustreznega deleža v dohodku, doseženem s tem sodelovanjem.

Razmerja med temi organizacijami se urejajo v skladu s temi načeli in z načelom enakopravnosti med njimi vselej, kadar proizvodne in druge organizacije združenega dela trajno sodelujejo z organizacijami združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev, ali kadar proizvodne ali druge organizacije združenega dela ustanavljajo organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom, za potrebe svoje dejavnosti.

Dohodek, dosežen s takšnim sodelovanjem, se razporeja kot skupni dohodek organizacij združenega dela v skladu s tem, koliko so proizvodne in druge organizacije združenega dela ter organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev, prispevale k doseganju omenjenega dohodka, in sicer po merilih, določenih s samoupravnim sporazumom, v skladu z družbenim dogovorom ali zakonom.

Organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev za neposredno porabo, so dolžne na način, ki ga določa zakon sodelovati in se dogovarjati s samoupravnimi interesnimi skupnostmi in organizacijami potrošnikov o zadevah skupnega interesa.

Organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo z izvozom in uvozom, se organizirajo in poslujejo po načelih trajnega sodelovanja s proizvodnimi in drugimi organizacijami združenega dela, za katere opravljajo izvoz ali uvoz, ter v okviru takega sodelovanja določajo skupno politiko proizvodnje oziroma druge dejavnosti in politiko izvoza in uvoza, raz-

porejajo s tem sodelovanjem doseženi dohodek kot skupni dohodek, skupaj prevzemajo tveganje tega poslovanja in odgovornost za pospeševanje proizvodnje in prometa v skladu s samoupravnim sporazumom ali pogodbo o takem sodelovanju.

Zvezni zakon ureja, v katerih primerih in ob katerih pogojih so se organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev, dolžne združevati s proizvodnimi in drugimi organizacijami združenega dela; prav tako ureja način in obliko njihovega združevanja in skupnega odločanja, kot tudi skupno prevzemanje tveganja in načela za delitev skupaj doseženega dohodka.

49. člen

Organizacija združenega dela sme opravljati dejavnost ali vlagati sredstva družbene reprodukcije v tujini ob pogojih in v mejah, ki jih določa zvezni zakon.

Sredstva, ki jih organizacija združenega dela v kakršnikoli obliki vloži v tujini, so sestavni del družbenih sredstev, ki jih upravljajo njeni delavci. Dohodek, ki je dosežen na podlagi takega vlaganja, je sestavni del dohodka organizacije združenega dela, o katerem odločajo delavci v njej.

V organizaciji združenega dela, ki opravlja dejavnost v tujini, imajo delavci, katerih delovna mesta so v tujini, enake pravice, obveznosti in odgovornosti, kot jih imajo delavci te organizacije v državi.

50. člen

Temeljna organizacija združenega dela, skupnosti temeljnih organizacij združenega dela in njihove delovne organizacije ter druge organizacije združenega dela so pravne osebe s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, ki jih imajo po ustavi, zakonu in samoupravnem sporazumu o združitvi.

Pravice, obveznosti in odgovornosti v pravnem prometu temeljnih organizacij združenega dela, skupnosti temeljnih organizacij združenega dela in delovne organizacije, v katere sestavi so, se urejajo s samoupravnim sporazumom o združitvi in vpisujejo v register v skladu z zakonom.

51. člen

Proti organizaciji združenega dela, v kateri je bistveno moteno uresničevanje samoupravnih pravic delavcev ali ne izpolnjuje svojih z zakonom določenih obveznosti ali s svojim poslovanjem huje oškoduje družbene interese, se lahko pod pogoji in v postopku, določenem z zakonom, nastopi z ustreznimi, v zakonu določenimi začasnimi ukrepi, s katerimi se, v skladu z razlogi, zaradi katerih se taki ukrepi sprejemajo, lahko omeji uresničevanje posameznih samoupravnih pravic delavcev oziroma pravic organizacije ali njenih organov. Začasna omejitev uresničevanja samoupravnih pravic lahko traja le toliko časa, kolikor je nujno potrebno, da se odpravijo vzroki, zaradi katerih je bil tak ukrep uporabljen.

Organizacija združenega dela, ki opravlja gospodarsko dejavnost, se lahko odpravi pod pogoji in po postopku, ki ga določa zvezni zakon, če ne izpolnjuje z zakonom predpisanih pogojev za odpravljanje svoje dejavnosti ali če ni sposobna trajneje obnavljati družbenih sredstev, s katerimi posluje, in z dohodkom, ki ga dosega, zagotoviti uresničevanje s to ustavo zajamčenih pravic delavcev glede njihove materialne in socialne varnosti in stabilnosti, ali če ni sposobna izpolnjevati drugih z zakonom določenih ali s pogodbo prevzetih obveznosti.

Organizacijo združenega dela, ki opravlja družbeno dejavnost, je mogoče odpraviti pod pogoji in po postopku predpisanim z zakonom, če več ne izpolnjuje z zakonom predpisanih pogojev ali nima pogojev za nadaljnje opravljanje svoje dejavnosti.

52. člen

Z zakonom ali na podlagi zakona se lahko predpišejo splošni pogoji in način opravljanja dejavnosti posebnega družbenega interesa.

Skupščina družbenopolitične skupnosti določa z zakonom ali z odlokom, katere družbene pa tudi gospodarske dejavnosti, katerih trajno in nepretrgano delovanje je neogiben pogoj za življenje občanov in delo na določenem območju, so dejavnosti posebnega družbenega interesa.

Poseben družbeni interes pri opravljanju teh dejavnosti se zagotavlja s samoupravnimi sporazumi in z družbenimi dogovori o pogojih in načinu opravljanja takih dejavnosti, s soddločanjem uporabnikov storitev in drugih zainteresiranih organizacij, predstavnikov ustanoviteljev, družbenopolitičnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij o uresničevanju skupnih ciljev, o glavnem namenu uporabe sredstev, o razvojnih programih in o temeljnih pogojih za pridobivanje dohodka in poslovanje, z njihovo udeležbo pri imenovanju in razreševanju poslovnih organov organizacij združenega dela, ki opravljajo te dejavnosti, in z drugimi oblikami družbenega vpliva na opravljanje takih dejavnosti, v skladu z zakonom.

Z zakonom se lahko pooblasti skupščina družbenopolitične skupnosti, da daje soglasje k določbam samoupravnega sporazuma o združevanju, statuta ali drugega splošnega akta organizacije združenega dela, ki opravlja dejavnost posebnega družbenega interesa, kadar so take določbe pomembne za uresničevanje posebnega družbenega interesa pri opravljanju teh dejavnosti.

Delavcem organizacij združenega dela, ki opravljajo dejavnosti posebnega družbenega interesa, ni mogoče omejiti drugih s to ustavo zajamčenih pravic, ki se nanašajo na delo in upravljanje z družbenimi sredstvi, urejanje medsebojnih razmerij pri delu, pridobivanje dohodka, odločanje o dohodku in pridobivanje osebnih dohodkov.

53. člen

Za skupno pospeševanje dela in poslovanja, usklajevanje posebnih s skupnimi interesi, dogovarjanje o načrtih in programih za delo in razvoj in o urejanju družbenoekonomskih odnosov, dajanje pobude za sklenitev samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, za sprejemanje zakonov in določanje ekonomske politike, kot tudi za obravnavanje in reševanje drugih vprašanj skupnega pomena, se organizacije združenega dela skladno z zakonom združujejo v združenja za posamezna področja dela, v zbornice in druga podobna splošna združenja.

54. člen

V gospodarski zbornici se združujejo organizacije združenega dela gospodarskega področja oziroma posameznih dejavnosti gospodarskega področja ali po območjih glede na skupen interes, da prek svojih delegacij ugotavljajo in usklajujejo svoje interese, te interese usklajujejo s skupnimi interesi in vlagajo napore za skladen in hitrejši razvoj, za povečanje produktivnosti dela, za napredek gospodarstva in samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, gospodarska zbornica ima zakonodajno pobudo pri urejanju družbenoekonomskega sistema, gospodarske zakonodaje in gospodarske politike.

V gospodarsko zbornico se lahko združujejo tudi delovni ljudje, ki samostojno opravljajo gospodarsko dejavnost z delovnimi sredstvi v njihovi lastnini, pod pogoji, ki jih v skladu z zakonom določa statut zbornice.

Z zakonom se lahko določi obvezno združevanje organizacij združenega dela v gospodarsko zbornico, kot tudi načela organizacije in delovanja gospodarske zbornice.

3. Zagotavljanje enotnega jugoslovanskega tržišča

55. člen

Delovni ljudje, narodi in narodnosti SR Slovenije uresničujejo svoje ekonomske interese na enotnem jugoslovanskem tržišču.

Pri uresničevanju enotnega jugoslovanskega tržišča se v SR Sloveniji, kot delu tega tržišča, zagotavlja:

- vsem organizacijam združenega dela in njihovim združenjem ter delovnim ljudem enakopravne pogoje za opravljanje njihovih dejavnosti, za ustvarjanje dohodka ter za njihovo ustanavljanje in združevanje;

- svobodno gibanje in združevanje dela in sredstev reprodukcije ter svobodno menjavo blaga in storitev, znanstvenih dosežkov in strokovnih izkušenj;

- svobodno tekmovalništvo na trgu, samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje o pospeševanju družbene proizvodnje in integriranju družbenega dela;

- svobodno zaposlovanje občanov ob enakih pogojih, ki veljajo v kraju zaposlitve in pravice na podlagi dela ne glede na to, kje v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji so bile pridobljene.

56. člen

Skupaj z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinama Socialistična republika Slovenija prek organov federacije določa naslednje temelje enotnega trga:

- enoten denar, enoten monetarni sistem, enotno monetarno politiko in skupne osnove kreditne politike;

- enoten sistem in skupno politiko ekonomskih odnosov s tujino;

- način in obliko kompenzacije;

- usmerjanje gospodarskega razvoja in usklajevanje razmerij na trgu s planiranjem.

Pravice, dolžnosti in obveznosti občanov, ki opravljajo dejavnosti v tujini ali so tam zaposleni, določa zakon.

Z medsebojnimi dogovori z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinama Socialistična republika Slovenija usklajuje temelje davčne politike in davčni sistem, kadar je to nujno za zagotovitev enotnosti in stabilnosti jugoslovanskega trga.

Zakon lahko predpiše pogoje, pod katerimi se v notranjem prometu menjavajo blago in storitve.

57. člen

Kadar organ družbenopolitične skupnosti z akti, s katerimi se določa skupna ekonomska politika, določi pogoje poslovanja, ki trajneje in v večjem obsegu zmanjšujejo dohodek organizacij združenega dela in onemogočajo normalno reprodukcijo, je hkrati dolžan določiti in zagotoviti ustrezno nadomestilo.

58. člen

Narodna banka Slovenije uresničuje kot ustanova enotnega monetarnega sistema z Narodno banko Jugoslavije, narodnimi bankami drugih republik in narodnimi bankami avtonomnih pokrajin skupno emisijsko politiko, sodeluje z njimi pri določanju kreditno-monetarne politike ter skupaj z njimi v okviru svojih pravic in dolžnosti odgovarja za stabilnost valute, splošno plačilno likvidnost in za uresničevanje skupno določene monetarne politike.

Narodna banka Slovenije določa v okviru skupne emisijske politike pogoje in način za uporabo denarnih sredstev v Socialistični republiki Sloveniji in sprejema druge ukrepe, s katerimi se uresničuje kreditna politika, ki jo s svojimi akti določa skupščina SR Slovenije.

Narodna banka Slovenije je za izvajanje nalog iz prejšnjega odstavka odgovorna skupščini SR Slovenije.

Narodna banka Slovenije ne more opravljati dejavnosti poslovnih bank niti imeti statusa teh bank. Narodna banka Slovenije v skladu z republiškim zakonom izvršuje določena finančno-tehnična opravila za družbenopolitične skupnosti.

Narodno banko Slovenije upravlja guverner narodne banke in svet narodne banke.

59. člen

Za zadovoljitev tistih splošnih družbenih potreb, ki se financirajo iz proračunov družbenopolitičnih skupnosti, plačujejo delavci iz dohodka temeljne organizacije združenega dela ali iz svojih osebnih dohodkov davke, občani pa iz svojih osebnih dohodkov, drugih dohodkov ter premoženja davke, takse in druge davščine.

Sistem, vire in vrste davkov, taks ter drugih davščin določa zakon.

Delovni ljudje, občani in temeljne organizacije združenega dela prispevajo za zadovoljevanje splošnih družbenih potreb po načelu, da sorazmerno več prispeva tisti, ki dosega večji dohodek.

Družbenopolitične skupnosti samostojno določajo višino davkov, taks in drugih davščin, ki so v skladu z zakonom njihov dohodek, ter z njim samostojno razpolagajo.

Zaradi izenačevanja pogojev gospodarjenja in skladnega razvoja Socialistične republike Slovenije usklajujejo republika, občine in samoupravne interesne skupnosti obveznosti temeljnih organizacij združenega dela, delovnih ljudi in občanov.

Davki in prispevki, razen davka na premoženje in na dohodek od premoženja, pripadajo družbenopolitični oziroma interesni skupnosti, ki zagotavlja zadovoljevanje potreb oziroma storitve delavcu in občanu ali njegovim družinskim članom.

Ce je to potrebno potrebno zaradi preprečevanja ali odprave večjih motenj na tržišču, zaradi bistvenega odstopanja od temeljnih ciljev sprejete gospodarske politike ali če to terjajo interesi narodne obrambe ali druge izredne potrebe, se lahko z zakonom določijo meje, v katerih smejo občine in samoupravne interesne skupnosti določati stopnje davkov, prispevkov in drugih obveznosti, začasno omeji trošenje določenih družbenih sredstev ali naloži obveznost, da ustvarjajo rezervna družbena sredstva.

60. člen

Za uresničevanje nalog federacije zagotavlja Socialistična republika Slovenija v dogovoru z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinama svoj prispevek na način, ki ga določa zvezni zakon.

4. Družbeno planiranje

61. člen

Usklajevanje odnosov v družbeni reprodukciji in usmerjanje razvoja se uresničuje s planiranjem na samoupravni podlagi v različnih oblikah medsebojnega povezovanja in usklajevanja aktivnosti samoupravnih organizacij in skupnosti, v katerih delavci in drugi delovni ljudje upravljaajo zadeve in sredstva družbene reprodukcije.

Planiranje in programiranje dela in razvoja v temeljnih organizacijah združenega dela, združeni v različnih oblikah organizacij združenega dela, se uresničuje v razmerjih povezanosti, medsebojne odvisnosti in sodelovanja, ki izvirajo iz združitve dela in sredstev v teh organizacijah, skladno s samoupravnimi sporazumi o njihovi združitvi.

Delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela usklajujejo svoje plane in programe za delo in razvoj tudi s skupnimi interesi in cilji, določenimi s samoupravnimi sporazumi z delavci drugih organizacij združenega dela ter z interesnimi skupnostmi.

Delavci v združenem delu ter njihove organiza-

cije združenega dela in poslovnega združevanja določajo skupaj z drugimi delovnimi ljudmi ter s samoupravnimi organizacijami in skupnostmi, kot tudi z organi družbenopolitičnih skupnosti in s sindikati ter drugimi družbenopolitičnimi organizacijami z družbenim dogovorom skupne interese in cilje gospodarskega in družbenega razvoja v občini in republiki. Na podlagi teh dogovorov ter planov in programov za delo in razvoj organizacij združenega dela, kot tudi na podlagi skupaj ocenjenih možnosti in pogojev za razvoj v družbenopolitični skupnosti in na tej podlagi usklajenih skupnih interesov sprejemajo skupščine občin in skupščina republike družbene plane teh skupnosti.

Usklajevanje planov in programov razvoja temeljnih in drugih organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih, krajevnih in družbenopolitičnih skupnosti temelji na skupnih interesih in ciljih družbenega in ekonomskega razvoja, ki so opredeljeni s samoupravnimi sporazumi, sklenjenimi med organizacijami združenega dela in interesnimi skupnostmi ter z družbenimi dogovori, sklenjenimi med republikami v skladu z družbenim planom Jugoslavije.

Z družbenimi plani družbenopolitičnih skupnosti se določa skupna razvojna politika in v skladu z njo in z delovanjem tržnih zakonitosti na temeljih samoupravnih socialističnih družbenoekonomskih odnosov usmerja družbena reprodukcija. S temi plani se določajo tudi smernice in okviru za ukrepe ekonomske politike, s katerimi organi družbenopolitičnih skupnosti v skladu s svojimi v ustavi določenimi pravicami in dolžnostmi zagotavljajo pogoje za uresničevanje usklajenih, v družbenem planu določenih skupnih interesov ustrezne družbenopolitične skupnosti.

62. člen

Delavci v organizacijah združenega dela ter delovni ljudje v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih so odgovorni za uresničevanje skupnih interesov in ciljev, ki so v skladu s sprejetimi plani družbenopolitičnih skupnosti določeni v planih in programih za delo in razvoj svojih organizacij in skupnosti, kot tudi skupnih interesov in ciljev, določenih v samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih, ki so jih sklenili z drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi, in so v okviru svojih pravic in obveznosti dolžni ukrepati in delovati tako, da bi se ti interesi in cilji dosegli.

Organi družbenopolitičnih skupnosti so v okviru svojih pravic in dolžnosti odgovorni, da s predpisi in ukrepi, ki jih izdajajo za uresničevanje družbenih planov, zagotovijo splošne pogoje za kar najbolj skladen in stabilen razvoj, da s temi pogoji kar najbolj uskladijo posebne interese in samostojno delovanje organizacij združenega dela ter drugih samoupravnih organizacij in skupnosti s skupnimi interesi in razvojnimi cilji, da preprečujejo nastajanje motenj v tokovih družbene reprodukcije in odstranjujejo motnje, nastajajoče zaradi okoliščin, katerih niso mogle vnaprej predvideti in preprečiti, kot tudi da preprečujejo in odstranjujejo vse druge ovire za uresničevanje skupnih interesov in ciljev, določenih v družbenih planih.

5. Služba družbenega knjigovodstva

63. člen

Služba družbenega knjigovodstva zagotavlja v skladu z zakonom evidenco o ustvarjanju, delitvi in uporabi družbenih sredstev; nadzoruje zakonitost ustvarjanja, delitve in uporabe družbenih sredstev ter zagotavlja izvrševanje obveznosti, ki jih zakon in na podlagi zakona izdani predpisi, samoupravni sporazumi ali družbeni dogovori nalagajo uporabnikom družbenih sredstev.

Služba družbenega knjigovodstva je dolžna spremljati gospodarjenje z družbenimi sredstvi in iz-

polnjevanje družbenih obveznosti ter obveščati organizacije združenega dela, organe republike, občin in druge uporabnike družbenih sredstev o svojih ugotovitvah in opozarjati na potrebo ukrepanja.

Plačilni promet v republiki opravlja služba družbenega knjigovodstva v skladu z zveznim zakonom.

Z zakonom se lahko naložijo službi družbenega knjigovodstva tudi druge naloge, ki jih glede na svojo organizacijo in usposobljenost lahko opravi.

Služba družbenega knjigovodstva posluje po zakonu in je pri svojem delu samostojna.

6. Samostojno osebno delo s sredstvi, ki so lastnina občanov

64. člen

Zajamčena je svoboda samostojnega osebnega dela občanov z delovnimi sredstvi v njihovi lastnini, ki opravljajo kmetijsko, obrtno, gostinsko ali turistično dejavnost in z zakonom določeno drugo gospodarsko ali negospodarsko dejavnost, kadar opravljanje dejavnosti ustreza načinu, materialni podlagi in možnostim osebnega dela.

Zakon ureja pogoje za opravljanje dejavnosti s samostojnim osebnim delom s sredstvi za delo, ki so lastnina občanov, in lastninske pravice na delovnih sredstvih, meje lastninske pravice na poslovnih prostorih, ki ustrezajo opravljanju dejavnosti s samostojnim osebnim delom, in način razpolaganja s temi prostori.

Z zakonom se lahko prepove ali omeji opravljanje določenih dejavnosti s samostojnim delom z delovnimi sredstvi v lastnini občanov, kadar to zahteva skrb za zdravje in življenje ljudi, varstvo s to ustavo določene družbene ureditve ali drug širši družbeni interes.

65. člen

Delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom, lahko skladno s pogodbo in zakonom na načelih enakopravnosti med seboj združujejo svoje delo in svoja delovna sredstva v zadrugah in podobnih organizacijah in v njih skupaj razpolagajo z dohodkom iz skupnega dela, v sorazmerju s svojim prispevkom pri doseganju tega dohodka.

Delavci, ki so zaposleni v teh zadrugah in podobnih organizacijah, imajo pravice zadrugnikov, če opravljajo glavno dejavnost; če pa opravljajo pomožno ali dopolnilno dejavnost, imajo pravico do osebnega dohodka in sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v skladu z načelom delitve po delu in druge pravice v skladu z zakonom. Uresničevanje teh pravic, medsebojne pravice in obveznosti teh delavcev in zadruga oziroma podobne organizacije ter odgovornost delavcev v zadrugah in podobnih organizacijah ureja pogodba v skladu z zakonom in družbenim dogovorom.

Če so za to dani pogoji, organizirajo delavci, ki opravljajo v zadrugi ali podobni organizaciji pomožno ali dopolnilno dejavnost, temeljno organizacijo združenega dela, jo upravljajo in odločajo v njej o dohodku in o drugih vprašanjih svojega družbeno-ekonomskega položaja. Medsebojna razmerja, pravice in obveznosti delavcev temeljne organizacije združenega dela in zadruga ali podobne organizacije ureja pogodba.

Delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom, lahko skladno s pogodbo in zakonom združujejo svoje delo in delovna sredstva z organizacijami združenega dela v različnih oblikah kooperacije in drugih oblikah poslovnega sodelovanja in v okviru tega sodelovanja sodelujejo v upravljanju skupnih zadev in pri delitvi dohodka, ki ga dosežejo s tem sodelovanjem.

66. člen

Delovni človek, ki samostojno opravlja dejavnost z osebnim delom in lastnimi delovnimi sredstvi, la-

hko kot poslovođa zduružuje na samoupravni podlagi s pogodbo svoje delo in delovna sredstva z delom drugih oseb samo v okviru pogodbene organizacije zduženega dela, ki se v ta namen ustanovi.

Poslovođa v pogodbeni organizaciji zduženega dela ima pravico, da skladno s pogodbo in zakonom vodi poslovanje organizacije in da skupaj z delavci, s katerimi zduružuje delo in delovna sredstva, odloča o njenem delu in razvoju. Na podlagi njegovega dela gre poslovođji kot tudi delavcem, s katerimi je združil svoje delo in delovna sredstva, osebni dohodek po delu, na podlagi lastnine sredstev, ki jih je združil, pa tudi del dohodka v skladu z načeli, ki veljajo za združevanje dela in družbenih sredstev v organizacijah zduženega dela.

Del dohodka, doseženega v pogodbeni organizaciji zduženega dela, ki preostane po izločitvi osebnih dohodkov in dela za poslovođjo na račun delovnih sredstev, ki jih je združil, je družbena lastnina. Delavci upravljajo skupaj s poslovođjo, ki je z njimi združil svoje delo in delovna sredstva, ta del dohodka na podlagi svojega dela kot družbena sredstva v skladu z ustavo in zakonom.

Poslovođji v pogodbeni organizaciji zduženega dela je zajamčena lastninska pravica na sredstvih, ki jih je vložil v pogodbeno organizacijo zduženega dela. V skladu z zakonom se s pogodbo določijo tudi način in pogoji za združitev in vrnitev oziroma izplačilo delovnih sredstev, ki jih je poslovođa vložil v to organizacijo. Z vrnitvijo oziroma izplačilom delovnih sredstev prenehajo pravice poslovođe, ki jih je imel na podlagi lastninske pravice na delovnih sredstvih.

67. člen

Zakon določa v skladu s pogoji, določenimi z ustavo, v katerih dejavnostih sme delovni človek, ki samostojno opravlja dejavnost z osebnim delom, v skladu z njihovo naravo in družbenimi potrebami v omenjenem obsegu izjemoma uporabljati dopolnilno delo drugih oseb, ki jih zaposli, ne da bi ustanovili pogodbeno organizacijo zduženega dela.

Pogodbo o zaposlitvi sklenejo delovni ljudje, ki zaposlujejo delavce, in ti delavci v skladu z zakonom in s kolektivno pogodbo, ki jo skleneta sindikalna organizacija in ustrezna gospodarska zbornica oziroma drugo splošno združenje, v katerem so zastopani delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno opravljajo dejavnost. S tako kolektivno pogodbo je tem delavcem zagotovljena pravica do osebnega dohodka, ustrezna pravicam delavcev v združenem delu, in druge pravice, ki jim zagotavljajo materialno in socialno varnost in stabilnost.

Z zakonom se lahko določi, da postane del dohodka, ki je rezultat presežnega dela delavcev, zaposlenih pri osebni, ki samostojno opravlja dejavnost z osebnim delom z lastnimi delovnimi sredstvi, družbena lastnina in se uporablja za razvojne potrebe.

68. člen

Kmetu, ki dela s sredstvi v svoji lastnini, je zajamčena pravica, da razpolaga z uspehi svojega dela, zadovoljuje svoje osebne in družbene potrebe ter uresničuje v socialističnih družbenoekonomskih odnosih svoj s to ustavo določen položaj, kot tudi da na podlagi svojega prispevka po načelih solidarnosti uresničuje svojo socialno varnost.

Na podlagi svojega osebnega dela imajo kmetje v načelu enak položaj in v osnovi enake pravice in dolžnosti, kot jih imajo delavci v organizacijah zduženega dela. Ustrezne pravice in obveznosti imajo kmetje tudi glede združevanja dela in sredstev ter v razmerjih menjave na tržišču in kreditnih razmerjih. Na podlagi družbene in medsebojne vzajemnosti in solidarnosti imajo pravico do socialnega zavarovanja v skladu z zakonom.

S tem, da svobodno in enakopravno združujejo svoje delo in delovna sredstva z delavci, ki delajo v združenem delu z družbenimi sredstvi, razširjajo

kmetje materialno osnovo svojega dela in koristijo rezultate splošnega in družbenega razvoja in na tej podlagi popolneje zadovoljujejo svoje osebne in družbene potrebe in razvijajo svoje delovne in druge sposobnosti.

Kmetje lahko združujejo svoje delo in delovna sredstva v zadrugah, skupnostih na podlagi pogodbe, in drugih oblikah svojega združevanja, ali pa jih združujejo v obratih za kooperacijo v sestavi organizacij zduženega dela in v drugih organizacijah zduženega dela, ki delajo s sredstvi v družbeni lastnini.

Na delovnih sredstvih, ki jih kmetje združujejo v zadrugah ali drugih organizacijah zduženega dela, obdržijo lastninsko pravico, če ni s pogodbo drugače določeno.

Za odtujitev družbenih sredstev, ustvarjenih s skupnim delom kmetov, za združitev v zadruge, v druge organizacije zduženega dela, je potrebno soglasje združenih kmetov.

Kmetijske zadruge oziroma druge oblike združevanja in njihova združenja upravljajo kmetje, ki so svoje delo in delovna sredstva združili v tako zadruge oziroma drugo obliko združevanja.

Kmetje, ki združujejo svoje delo in sredstva v skupnosti na podlagi pogodbe, skupaj razpolagajo z dohodkom iz skupnega dela. Če taka skupnost presega mejo z zakonom dovoljenega dopolnilnega dela drugih oseb, se organizira kot pogodbeno organizacija zduženega dela v skladu z zakonom po načelih, ki veljajo za kmetijske zadruge.

Delavci, ki v okviru kmetijske zadruge ali druge oblike združevanja kmetov opravljajo delo za zadruge oziroma drugo obliko združevanja kmetov, imajo pravico do osebnega dohodka in do sredstev za skupno porabo v skladu z načelom delitve po delu, kot tudi določene druge samoupravne pravice v skladu z naravo svojega dela in s svojo odgovornostjo do zadruge oziroma druge oblike združevanja kmetov.

Če so dani pogoji, da opravljajo to delo kot delo temeljne organizacije zduženega dela, organizirajo delavci tako organizacijo, jo upravljajo in odločajo v njej o dohodku in o drugih vprašanih svojega družbenoekonomskega položaja. Medsebojna razmerja delavcev take organizacije zduženega dela in kmetov, združenih v kmetijsko zadruge oziroma drugo obliko združevanje kmetov, ureja pogodba v skladu z zakonom.

Kmetje, ki svoje delo in delovna sredstva združujejo v kmetijsko zadruge ali drugo organizacijo zduženega dela, upravljajo enakopravno z delavci to organizacijo in skupno z njimi odločajo o delitvi skupno doseženega dohodka.

Kmetijske zadruge in obrati za kooperacijo v sestavi organizacij zduženega dela lahko v skladu z zakonom zbirajo denarna sredstva svojih članov za razvoj materialne osnove dela.

69. člen

Zaradi posebnega družbenega interesa za ohranitev in gojitev gozdov je gospodarjenje z gozdovi v družbeni lastnini in z gozdovi, na katerih je lastninska pravica, skupno.

Združenim kmetom — lastnikom gozdov — je pri skupnem gospodarjenju z gozdovi zajamčeno sodelovanje pri upravljanju ter v okviru tega gospodarjenja in skupnih gozdnogospodarskih načrtov v skladu z zakonom samostojno odločanje v zadevah gospodarjenja z njihovimi gozdovi in ustvarjenem dohodku na podlagi njihovega dela in njihovih vložnih sredstev.

7. Lastninsko-pravna razmerja

70. člen

Občanom je zajamčena lastninska pravica na premetih, ki so namenjeni za osebno porabo, rabo ali zadovoljevanje njihovih kulturnih in drugih osebnih potreb.

Občani imajo lahko lastninsko pravico na stanovanjskih hišah in stanovanjih za zadovoljevanje osebnih in družinskih potreb, kot tudi za opravljanje dejavnosti z osebnim delom v skladu s pravico, ki jim je zajamčena z ustavo, ter ob pogojih, ki jih določa zakon.

Meje lastninske pravice na stanovanjskih hišah in stanovanjih določa zakon.

71. člen

Občanom je zajamčena pravica, da ob pogojih, ki jih določa zakon, trajno uporabljajo stanovanje v družbeni lastnini za zadovoljevanje osebnih in družinskih stanovanjskih potreb (stanovanjska pravica).

Pravico občana uporabljati stanovanje, na katerem je lastninska pravica, določa zakon.

72. člen

Zakon določa meje in pogoje, ob katerih imajo lahko društva in druge civilne pravne osebe lastninsko pravico na nepremičninah in drugih stvarih, ki so namenjene za uresničevanje skupnih interesov njihovih članov ter ciljev, za katere so ustanovljene, kot tudi pogoje, pod katerimi lahko z njimi razpolagajo.

Družbenopolitične organizacije in druge z zakonom določene družbene organizacije lahko pridobivajo sredstva in ta sredstva, kot tudi zaupana jim družbena sredstva uporabljajo za uresničevanje svojih ciljev ter jih upravljajo skladno s statutom in zakonom. Te organizacije lahko v skladu s svojimi cilji organizirajo gospodarsko in drugačno dejavnost in so v skladu z zakonom udeležene pri dohodku iz nje.

73. člen

Kmetom je zajamčena lastninska pravica na kmetijskem obdelovalnem zemljišču v izmeri največ deset hektarov na gospodarstvo, v gorskih in hribovitih predelih pa tudi nad to površino, po merilih, ki jih določa zakon.

Zakon določa, v katerih mejah in ob katerih pogojih imajo lahko kmetje lastninsko pravico na drugem zemljišču, ter v katerih mejah in ob katerih pogojih imajo lahko drugi občani lastninsko pravico na kmetijskem in drugem zemljišču.

Z zakonom se urejajo razmerja, ki nastanejo pri izkoriščanju zemljišč na podlagi zakupa ali koooperacije.

Pogoje in meje, v katerih je mogoče pridobivati in imeti lastninsko pravico na gozdovih in gozdnem zemljišču, določa zakon.

74. člen

Na zemljiščih v mestih in naseljih mestnega značaja ter na drugih območjih, namenjenih za stanovanjsko in drugačno kompleksno graditev, ki jih v skladu s pogoji in po postopku, določenih z zakonom, določi občina, ne more obstajati lastninska pravica. Pogoje, način in čas prenehanja lastninske pravice na zemljišču, na katerem je pred izdajo odloka občinske skupščine obstajala lastninska pravica, ureja zakon.

Način in pogoje za uporabo takega zemljišča določa občina v skladu z zakonom.

75. člen

Nepremičnine, na katerih imajo občani in civilne pravne osebe lastninsko pravico, se smejo, če to terja na podlagi zakona določen splošni interes, proti pravični odškodnini razlastiti oziroma se sme ta pravica omejiti.

Zakon določa osnove in merila pravične odškodnine. Z določanjem teh osnov in meril in z njihovo uporabo se ne smejo poslabšati pogoji za življenje in delo, ki jih je lastnik, katerega nepremičnina se razlašča, imel na podlagi uporabe te nepremičnine.

Pravična odškodnina ne zajema povečane vrednosti nepremičnine, ki je neposredno ali posredno posledica vlaganja družbenih sredstev.

76. člen

Lastninsko pravico izvršujejo občani in drugi imetniki v skladu z naravo in namenom nepremičnin ter drugih stvari v njihovi lasti in v skladu z družbenim interesom, ki ga določa zakon.

77. člen

Lastninska pravica na predmetih, ki imajo poseben kulturni pomen, se sme na podlagi zakona omejiti, če to terja splošni interes.

78. člen

Zemljišča, gozdovi, gozdna zemljišča, rude in druga naravna bogastva so dobrine splošnega pomena in so pod posebnim z zakonom določenim varstvom.

Vsako zemljišče je treba izkoriščati v skladu s splošnimi, z zakonom določenimi pogoji, s katerimi se zagotavlja njegovo smotno izkoriščanje in drugi splošni interesi. V ta namen se, v skladu z zakonom, lahko ustanovijo kmetijsko-zemljiške skupnosti.

8. Krajevna skupnost

79. člen

Delovni ljudje imajo pravico in dolžnost, da se samoupravno organizirajo v krajevni skupnosti in v njej ter v sodelovanju z drugimi samoupravnimi skupnostmi in organizacijami neposredno zadovoljujejo svoje osebne in skupne potrebe, odločajo o uresničevanju svojih skupnih interesov, sodelujejo pri odločanju o vprašanih skupnega pomena v občinah in v drugih družbenopolitičnih skupnostih ter skupnostih občin.

V krajevni skupnosti se povezujejo delovni ljudje, ki živijo in delajo v posameznem naselju, delu naselja ali več povezanih naselij ter delovne skupnosti temeljnih organizacij združenega dela in drugih samoupravnih skupnosti in organizacij, ki delujejo v tej skupnosti ali zagotavljajo zadovoljevanje skupnih potreb delovnih ljudi v njej.

V krajevni skupnosti se povezujejo tudi delovni ljudje, združeni v družbenih organizacijah in društvih, v katerih ureničujejo svoje posamezne in skupne interese.

80. člen

Delovni ljudje v krajevni skupnosti določajo vsebino in način zadovoljevanja ter uresničevanja svojih skupnih potreb, interesov in nalog na področju medsebojnih odnosov v naselju, gospodarjenja s prostorom, urbanističnega programiranja in urejanja naselij, otroškega in socialnega varstva, zdravstvenega varstva, vzgoje in izobraževanja, prosvete in kulture, telesne kulture ter rekreacije, stanovanjske politike in upravljanja stanovanj, komunalnih in drugih dejavnosti za neposredno zadovoljevanje njihovih potreb ter potreb družin in gospodinjstev, varstva interesov potrošnikov, organizacije splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite, varstva naravnega okolja, upravljanja družbenega premoženja ter drugih področij skupnega življenja in sprejemajo programe in plane razvoja te skupnosti, s katerimi določijo tudi način združevanja in uporabe sredstev in dela za uresničevanje posameznih skupnih nalog.

Delovni ljudje posameznega naselja, dela naselja ali več povezanih naselij ustanovijo krajevno skupnost ali se združijo z drugo krajevno skupnostjo na podlagi razprave, sprejetih stališč in dogovora v organizacijah Socialistične zveze delovnega ljudstva. S statutom občine se določi način in postopek ustanavljanja krajevnih skupnosti.

Krajevna skupnost je pravna oseba.

81. člen

Svoje skupne potrebe, interese in naloge v krajevni skupnosti delovni ljudje zadovoljujejo in uresničujejo:

- s sredstvi, ki jih sami neposredno prispevajo s samoprispevkom ali pridobijo na drug način;
- z delom dohodka, ki ga za zadovoljevanje skupnih potreb v krajevni skupnosti namenijo delavci temeljnih organizacij združenega dela z območja krajevnih skupnosti in temeljne organizacije združenega dela, v katerih delavci živijo na območju te krajevnih skupnosti;
- s sredstvi, ki se na podlagi družbenega plana občine, programov in planov samoupravnih interesnih skupnosti in organizacij združenega dela določijo za uresničevanje programa krajevnih skupnosti in za zadovoljevanje komunalnih, socialnih in drugih skupnih potreb delovnih ljudi v krajevni skupnosti;
- s sredstvi, ki jih krajevna skupnost samostojno ustvari s določenimi dejavnostmi;
- z delom davkov, taks in drugih davščin, zbranih na območju krajevnih skupnosti, ki jih občina odstopi krajevni skupnosti za uresničevanje njenih nalog v skladu s plani in programi razvoja krajevnih skupnosti in občine;
- z dopolnilnimi sredstvi iz proračuna občine;
- s prostovoljnim združevanjem sredstev družbenopolitičnih in družbenih organizacij, združenj in društev v krajevni skupnosti;
- z darili, zapuščinami in drugimi sredstvi.

82. člen

Za zadovoljevanje in uresničevanje svojih določenih skupnih potreb in interesov delovni ljudje v krajevni skupnosti s samoupravnim sporazumom oziroma družbenim dogovorom in na podlagi programa razvoja krajevnih skupnosti povezujejo in združujejo svoja sredstva s sredstvi drugih organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti, drugih organizacij in občine.

9. Samoupravne interesne skupnosti

83. člen

Za organizirano zadovoljevanje svojih osebnih in skupnih potreb po storitvah družbenih dejavnosti na področju vzgoje in izobraževanja, raziskovanja, kulture, zdravstva, varstva otrok in drugih družbenih dejavnosti ustanavljajo delavci in drugi delovni ljudje neposredno in po svojih organizacijah združenega dela ter po drugih organizacijah in skupnostih z delavci v organizacijah združenega dela, ki opravljajo te dejavnosti, samoupravne interesne skupnosti, v katerih uresničujejo svobodno menjavo dela, enakopravno in sporazumno odločajo o opravljanju teh dejavnosti v skladu s skupnimi interesi, določajo politiko njihovega razvoja, združujejo sredstva za pospeševanje teh dejavnosti in opravljajo druge zadeve ali uresničujejo druge skupne interese, ki izvirajo iz narave odnosov na področjih, za katera se ustanavljajo samoupravne interesne skupnosti. Na teh načelih se lahko ustanavljajo tudi samoupravne interesne skupnosti za organizirano zadovoljevanje potreb na področju prometa in zvez, cestnega, vodnega, komunalnega in stanovanjskega gospodarstva, energije in po storitvah določenih drugih dejavnosti v materialni proizvodnji, ki služijo trajnemu zadovoljevanju potreb določenih uporabnikov, v katerih pa delovanje tržnih zakonitosti ne more biti edina podlaga za usklajevanje dela in potreb in za vrednotenje delovnih uspehov.

Delavci in drugi delovni ljudje lahko neposredno ali po svojih organizacijah združenega dela ter po drugih organizacijah in skupnostih ustanavljajo samoupravne interesne skupnosti tudi za zadovoljevanje potreb iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zaposlovanja telesne kulture in drugih dolo-

čenih svojih osebnih in skupnih potreb v teh skupnostih na načelih solidarnosti in vzajemnosti ali za skupno urejanje razmerij z organizacijami združenega dela ter z drugimi organizacijami in skupnostmi, ki lahko zanje opravljajo potrebne storitve.

Delavci in drugi delovni ljudje, ki skupaj z delavci v organizacijah združenega dela, katere jim nudijo storitve, ustanovijo samoupravno interesno skupnost, v kateri uresničujejo svobodno menjavo dela in druge skupne interese, urejajo z njimi na načelih enakopravnosti medsebojna razmerja, pravice, obveznosti in odgovornosti s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti, z njenim statutom in s pogodbo. Z ureditvijo teh razmerij, pravic, obveznosti in odgovornosti mora biti delavcem in drugim delovnim ljudem, ki dajejo sredstva za uresničevanje ciljev samoupravne interesne skupnosti, zagotovljena pravica, da odločajo o teh sredstvih, in delavcem v organizacijah združenega dela, ki nudijo storitve, pravica, da jim je v svobodni menjavi dela zagotovljen enak družbenoekonomski položaj, kot delavcem v drugih organizacijah združenega dela.

84. člen

Delavci in drugi delovni ljudje, ki v samoupravni interesni skupnosti združujejo sredstva za zadovoljevanje svojih potreb, urejajo na samoupravni podlagi svoje skupne in posamične obveznosti do samoupravne interesne skupnosti ter svoje skupne in posamične pravice, ki jih v njej uresničujejo, v skladu z načeli vzajemnosti in solidarnosti.

85. člen

V samoupravni interesni skupnosti se za popolnejše uresničevanje samoupravnih pravic članov ustanavljajo temeljne skupnosti ali enote take interesne skupnosti, v katerih člani interesne skupnosti uresničujejo določene svoje samoupravne pravice in obveznosti v skladu s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi interesne skupnosti oziroma v skladu z njenim statutom.

86. člen

Samoupravne interesne skupnosti ter njihove temeljne skupnosti in enote so pravne osebe s pravicami, obveznostmi in odgovornostjo, ki jih imajo po ustavi, zakonu in samoupravnem sporazumu o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti.

Kadar je dejavnost samoupravne interesne skupnosti posebnega družbenega interesa, je interesna skupnost v skladu s takim družbenim interesom odgovorna družbeni skupnosti za opravljanje take dejavnosti v skladu z zakonom.

87. člen

Z zakonom ali z odlokom občinske skupščine na podlagi zakona se lahko določi obveznost ustanavljanja samoupravnih interesnih skupnosti, načela za njihovo organizacijo in za medsebojna razmerja delavcev zainteresiranih delovnih področij, kakor tudi obveznosti plačevanja prispevkov samoupravnim interesnim skupnostim za financiranje njihove dejavnosti po načelih solidarnosti in sorazmernosti prispevkov z osebnimi dohodki delavcev oziroma z ekonomsko močjo drugih zavezancev.

10. Gospodarske dejavnosti posebnega družbenega interesa

88. člen

Dejavnosti prometa in zvez, cestnega in vodnega gospodarstva in energije ter komunalnega in stanovanjskega gospodarstva, ki so nujno potrebne za trajno zadovoljevanje življenjskih potreb delovnih ljudi, so dejavnosti posebnega družbenega interesa.

Posebne družbene interese na teh področjih zagotavljajo delovni ljudje s samoupravnimi sporazumi v skladu z družbenim dogovorom ali z zakonom oziroma z odlokom občinske skupščine na podlagi zakona.

89. člen

Svoje osebne in skupne potrebe po storitvah in proizvodnih organizacij združenega dela, ki opravljajo komunalne gospodarske dejavnosti na območju, kjer prebivajo, zadovoljujejo delovni ljudje praviloma v krajevnih skupnostih. V okviru teh skupnosti delovni ljudje odločajo o programu komunalnih dejavnosti, združujejo z uresničevanjem tega programa svoja sredstva, vplivajo na cene komunalnih storitev in proizvodov ter uresničujejo druge skupne interese na področju komunalnega gospodarstva.

Svoje osebne in skupne potrebe po storitvah in proizvodih komunalnih gospodarskih dejavnosti v skladu z zakonom oziroma z odlokom občinske skupščine zadovoljujejo delovni ljudje tudi v okviru samoupravne komunalne skupnosti določene komunalne dejavnosti, v katero se združujejo s samoupravnim sporazumom oziroma družbenim dogovorom in v kateri povezujejo svoja sredstva in določajo namen uporabe teh sredstev ter uresničujejo druge skupne interese na področju določene komunalne gospodarske dejavnosti.

90. člen

Za organizirano, trajno in redno zadovoljevanje svojih osebnih in skupnih potreb po storitvah in proizvodih organizacij združenega dela, ki opravljajo dejavnosti prometa iz zvez, cestnega in vodnega gospodarstva, energetike in druge dejavnosti v materialni proizvodnji, v katerih delovanje tržnih zakonitosti ne more biti edina podlaga za usklajevanje dela in potreb in tudi ne za vrednotenje delovnih uspehov, se delovni ljudje kot uporabniki skupaj z delavci, ki opravljajo tako dejavnost, združujejo v samoupravne interesne skupnosti. V okviru določanja razvojne politike in usklajevanja razvoja teh dejavnosti z drugimi dejavnostmi, sprejemanja delovnih programov in zagotavljanja uresničitve teh programov v skladu z načeli racionalnega gospodarjenja, združevanja potrebnih sredstev, vplivanja na politiko cen in v okviru medsebojnega urejevanja drugih razmerij, pravic, obveznosti in odgovornosti v samoupravni interesni skupnosti mora biti delavcem in drugim delovnim ljudem, ki dajejo sredstva za uresničevanje nalog skupnosti, zagotovljena pravica, da odločajo o teh sredstvih.

91. člen

Delovni ljudje v združenem delu in v krajevni skupnosti ter občani samostojno rešujejo svoje stanovanjske potrebe ter z družbenimi dogovori, samoupravnimi sporazumi in pogodbami po načelih vzajemnosti in solidarnosti zagotavljajo in združujejo sredstva in urejajo medsebojna razmerja, pravice in obveznosti.

Svoje interese pri graditvi, uporabi in gospodarjenju s stanovanji in pri združevanju sredstev za te namene uresničujejo delovni ljudje in občani samostojno, v hišnih svetih in v samoupravnih stanovanjskih skupnostih.

92. člen

Stanovanjsko gospodarstvo je dejavnost posebnega družbenega interesa.

Z zakonom oziroma odlokom občinske skupščine na podlagi zakona se lahko predpiše obveznost temeljnih organizacij združenega dela in drugih zavrancev, da iz dohodka izločajo in združujejo sredstva za graditev stanovanj in za pomoč delovnim ljudem in občanom z nižjimi dohodki pri graditvi in uporabi stanovanj.

Socialistična republika Slovenija določa temelje stanovanjske politike in usmerja razvoj stanovanjskega gospodarstva z družbenimi in prostorskimi plani in drugimi ukrepi.

Občina načrtuje in zagotavlja razvoj stanovanjske graditve, sprejema urbanistično dokumentacijo, zagotavlja smotno izkoriščanje stavbenega zemljišča in povezuje vse dejavnike, ki sodelujejo pri gradnji stanovanj.

Občina posveča posebno skrb stanovanjskim potrebam občanov in družin, ki so po ustavi in zakonu deležne posebne družbene pomoči.

93. člen

Na področju stanovanjskega gospodarstva sodelujejo v skladu z zakonom in družbenim dogovorom v okviru samoupravnih stanovanjskih skupnosti neposredno in po organih, ki jih sami volijo, stanovalci stanovanjskih hiš v družbeni lastnini, lastniki delov takih hiš, pričakovalci, organizacije združenega dela in druge družbene pravne osebe, ki vlagajo sredstva v družbeno stanovanjsko izgradnjo, in organizacije, ki vzdržujejo stanovanja. V samoupravno stanovanjsko skupnost se vključujejo tudi organizacije združenega dela, ki gradijo stanovanja, pa v interesu smotrne graditve pristopijo ob pogojih, določenih s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi stanovanjske skupnosti.

V okviru samoupravne stanovanjske skupnosti zagotavljajo in združujejo potrebna sredstva, odločajo o razvoju stanovanjske dejavnosti, zagotavljajo uresničevanje programa tega razvoja, upravljajo in gospodarijo s skladom stanovanjskih hiš s tem, da zagotavljajo smotno vzdrževanje, obnavljanje in izgradnjo stanovanj ter poslovnih prostorov, vplivajo na politiko cen in uresničujejo druge skupne interese na področju stanovanjskega gospodarstva.

Ustanavljanje, način financiranja in delo samoupravne stanovanjske skupnosti se ureja z družbenim dogovorom in samoupravnimi sporazumi ali zakonom oziroma odlokom občinske skupščine.

11. Družbene dejavnosti

94. člen

Da bi organizirano zadovoljevali svoje osebne in skupne potrebe na področju vzgoje in izobraževanja, se delovni ljudje, neposredno in prek svojih organizacij združenega dela ali drugih organizacij, povezujejo z delavci vzgojno-izobraževalnih organizacij v vzgojno-izobraževalno skupnost.

Vzgoja in izobraževanje se uresničujeta v enotnem sistemu vzgoje in izobraževanja, ki ga določa zakon.

Občina ustanavlja osnovne šole in zagotavlja pogoje za njihovo delo. Z zakonom se določijo pogoji za ustanavljanje in delo šol ter drugih organizacij za vzgojo in izobraževanje.

S sistemom štipendiranja in kreditiranja ter z drugimi načini se izenačujejo materialni pogoji za uresničevanje pravice do izobraževanja.

Da bi razvijali osebnost učencev in študentov ter odgovornost za njihov razvoj, kakor tudi da bi dosegli čimvečje uspehe v vzgoji in izobraževanju, se v šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodih in organizacijah organizirajo razne oblike samouprave učencev in študentov.

O skupnih vprašanih vzgoje in izobraževanja odločajo v osnovni šoli učitelji skupaj z učenci ter njihovimi starši, na način, določen z zakonom.

Način in pogoje za uresničevanje samoupravnih pravic in dolžnosti učiteljev, študentov in učencev srednjih šol določa statut šole oziroma druge vzgojno-izobraževalne organizacije v skladu s samoupravnim sporazumom in z zakonom glede na njihovo aktivno vlogo in uspehe v vzgojno-izobraževalnem procesu.

95. člen

Družbenopolitične skupnosti, organizacije združene dela ter delovni ljudje neposredno in v okviru samoupravnih raziskovalne skupnosti zagotavljajo pogoje za razvoj raziskovalnega dela kot dejavnosti posebnega družbenega interesa s tem, da združujejo za to potrebna sredstva, določajo raziskovalno politiko, določajo pogoje, ob katerih je raziskovalno opremo, ki je družbena lastnina, mogoče uporabljati v splošne raziskovalne namene in določajo druge pogoje za opravljanje raziskovalne dejavnosti v skladu s splošnimi interesi.

96. člen

Delovni ljudje samostojno v temeljnih organizacijah združenega dela in v vseh oblikah medsebojnega povezovanja v okviru samoupravnih kulturnih skupnosti, skupaj z delavci v kulturi in organizacijami, ki opravljajo kulturno dejavnost, zaradi posebnega družbenega interesa oblikujejo programe kulturne dejavnosti, s samoupravnim sporazumevanjem združujejo sredstva, določajo pogoje, ob katerih delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno opravljajo umetniško ali drugo kulturno dejavnost, pri svojem delu uporabljajo družbena sredstva, način sodelovanja teh delovnih ljudi z organizacijami združenega dela, ki opravljajo založniško, umetniško in drugo podobno kulturno dejavnost in način in obseg sodelovanja teh delovnih ljudi v upravljanju teh delovnih organizacij in pri razpolaganju z rezultati skupno doseženega dohodka.

Kulturni, umetniški in zgodovinski spomeniki, ki imajo poseben pomen za družbeno skupnost, so pod posebnim družbenim varstvom.

97. člen

Telesno-kulturne dejavnosti so posebnega družbenega interesa. Delovni ljudje samostojno in po temeljnih organizacijah združenega dela in po drugih oblikah medsebojnega združevanja v okviru samoupravnih telesno-kulturnih skupnosti zagotavljajo financiranje telesno-kulturne dejavnosti, vzdrževanje in upravljanje telesno-kulturnih objektov, položaj vrhunskih športnikov in strokovnih kadrov, zdravstveno in socialno varstvo športnikov ter organizacijo zdravstvenih služb za njih, s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori, v skladu z zakonom. Telesna kultura je sestavni del vzgoje in izobraževanja.

98. člen

Z zdravstvenim varstvom kot dejavnostjo posebnega družbenega interesa se v okviru skupnosti zdravstvenega varstva zagotavljajo ukrepi in sredstva, potrebni za ohranitev in krepitev zdravja, za preprečevanje obolenj in poškodb, za uspešno zdravljenje in rehabilitacijo obolenih in poškodovanih.

Z zakonom se določi najmanjši obseg pravic in način njihovega financiranja v skupnosti zdravstvenega varstva.

99. člen

Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja zagotavljajo in uresničujejo zavarovanci v okviru samoupravnih skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja po načelih vzajemnosti in solidarnosti in v skladu z zakonom glede na njihov delovni prihodek v živem in minulem delu k doseganju dohodka temeljne organizacije združenega dela, kot tudi pri zagotavljanju sredstev skladom pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Organizacije združenega dela, skupnosti zdravstvenega varstva, skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja in družbenopolitične skupnosti zagotavljajo s samoupravnimi sporazumi, družbenimi dogovori in zakoni delovnim ljudem varstvo pri delu ter uposabljanje in zaposlovanje invalidov.

100. člen

Delovni ljudje po načelu vzajemnosti in solidarnosti zagotavljajo ugodne pogoje za ustanovitev in življenje družine, za uresničevanje materinstva ter za razvoj in socialno varnost vseh otrok. V ta namen sklepajo samoupravne sporazume in družbene dogovore o združevanju sredstev za uresničitev programov družbenega varstva matere, otrok in družine ter se povezujejo v samoupravno interesno skupnost otroškega varstva.

12. Varstvo človekovega okolja

101. člen

Delovni ljudje in občani smotno gospodarijo s prostorom, varujejo okolje ter urejajo naselja in prostor z namenom, da se uskladijo potrebe za delo, stanovanje, počitek, kulturo in rekreacijo ter tako ustvarijo pogoje za smotern razvoj vseh območij in zagotovi skladnost skupnih in posebnih interesov.

Socialistična republika Slovenija in občine določajo splošno smer politike urbanizacije, prostorskega urejanja in varstva človekovega okolja s prostorskimi plani.

Socialistična republika Slovenija, občine, krajevne skupnosti in organizacije združenega dela še posebej skrbijo za varstvo naravnega okolja, za njegovo ovrnodnotenje in oživljanje ter zagotavljajo pogoje za preprečevanje zdravju škodljivih posledic, ki nastajajo v proizvodnji, porabi in prometu.

Posamezna krajinska območja in predmeti narave, značilnosti slovenske dežele, rastlinski in živalski svet, območja, ki so namenjena za rekreacijo, morje in morska obala, reke, potoki, jezera in njihova obrežja, studenci in talna voda ter zrak so pod posebnim družbenim varstvom.

II. poglavje

TEMELJI DRUŽBENOPOLITIČNEGA SISTEMA

1. Položaj delovnih ljudi v družbenopolitičnem sistemu

102. člen

Delavski razred in vsi drugi delovni ljudje uresničujejo oblast in upravljajo druge družbene zadeve, organizirani v samoupravnih organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih in v razrednih in drugih družbenih organizacijah.

103. člen

Delovni ljudje opravljajo funkcije oblasti in upravljajo druge družbene zadeve z odločanjem v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih in drugih temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, po delegatih v organih upravljanja organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem in po delegatih v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti in njim odgovornih organih.

104. člen

Delovni ljudje imajo pravico, da se organizirajo na samoupravni podlagi v organizacijah združenega

dela, krajevnih, interesnih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih in da s statuti in samoupravnimi sporazumi o združevanju določajo, katere pravice in skupne interese v njih uresničujejo.

Z ustavo in s statutom občine se določajo skupni interesi, ki jih delovni ljudje, narodi in narodnosti uresničujejo v družbenopolitičnih skupnostih.

105. člen

Organizacija in upravljanje, odločanje in kontrola v organizacijah združenega dela, krajevnih, interesnih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih morajo biti urejeni tako, da delovni ljudje na vsaki stopnji dela in v vseh delih teh organizacij in skupnosti odločajo o vprašanih svojega dela ter o drugih interesih, uresničujejo svoje samoupravne pravice in skupne interese in nadzorujejo izvrševanje odločitev in delo vseh organov in služb teh organizacij in skupnosti.

106. člen

Nihče ne more izvrševati samoupravne, javne in druge družbene funkcije in javnih pooblastil, če mu jih niso v skladu s to ustavo ali statutom občine poverili delovni ljudje ali skupščina družbenopolitične skupnosti.

107. člen

Funkcije oblasti in upravljanja drugih družbenih zadev v družbenopolitičnih skupnostih, ki jih določa ustava oziroma statut občine, opravljajo skupščine in njim odgovorni organi.

Sodno funkcijo izvajajo sodišča kot samostojni državni organi ter samoupravni sodni organi.

Ustavno-sodno funkcijo opravlja Ustavno sodišče SR Slovenije.

108. člen

Skupščina družbenopolitičnih skupnosti in njim odgovorni organi opravljajo svoje funkcije na podlagi in v okviru ustave oziroma statutom in zakonov.

Vsak organ, organizacija ali posameznik, ki ima javna pooblastila opravlja svoje funkcije samo v mejah pooblastil, ki jih določata ustava in zakon.

Državni organi imajo nasproti organizacijam združenega dela in drugim samoupravnim organizacijam in skupnostim samo pravice, ki so določene na podlagi ustave.

109. člen

Vsak nosilec samoupravne, javne in druge družbene funkcije opravlja svojo funkcijo na podlagi in v okviru ustave, zakonov oziroma statutom in danih pooblastil in je osebno odgovoren za izvrševanje te funkcije.

Vsi nosilci samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij so pri delu in opravljanju svojih funkcij pod družbeno kontrolo.

Izvoljeni ali imenovani nosilec samoupravne, javne ali druge družbene funkcije ima pravico odpovedati se svoji funkciji in odpoved utemeljiti.

Z zakonom se določajo vrste in pogoji odgovornosti vseh nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij.

110. člen

Delo državnih organov, organov upravljanja organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, ter družbenopolitičnih organizacij in društev je javno.

Način zagotavljanja javnosti se določa z zakonom in statutom. Z zakonom in statutom se določajo zadeve in podatki, ki pomenijo tajnost ali pa se ne smejo objaviti.

2. Samoupravljanje v organizacijah združenega dela

111. člen

Delavci uresničujejo samoupravljanje v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela z odločanjem na svojih zborih in z referendumom, po delegatih v delavskih svetih oziroma drugih organih upravljanja, ki jih neposredno volijo in odpoklicujejo in so jim odgovorni, in s kontrolo nad izvrševanjem odločitev in nad delom organov in služb teh organizacij.

V ta namen je zagotovljeno redno obveščanje delavcev o doseganju in delitvi dohodka, o uporabi sredstev, o materialnem in finančnem stanju in poslovanju ter o drugih vprašanih, ki so pomembna za delo in odločanje v teh organizacijah.

112. člen

Temeljne in druge organizacije združenega dela imajo delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja.

Delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja v temeljni in drugih organizacijah združenega dela poverja določene izvršilne funkcije svojim kolegialnim izvršilnim organom.

Skupnosti temeljnih organizacij združenega dela imajo organe v skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi.

113. člen

Delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja temeljne organizacije združenega dela upravlja delo in poslovanje temeljne organizacije v skladu s statutom in drugimi njenimi splošnimi akti.

Sestava delavskega sveta oziroma drugega ustreznega organa upravljanja mora ustrezati sestavi delavcev temeljne organizacije združenega dela in zagotoviti, da so v njem zastopani delavci vseh delov njenega delovnega procesa.

Delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja določa predlog statuta, ki ga sprejmejo delavci temeljne organizacije združenega dela z večino glasov vseh delavcev.

Način odločanja delavskega sveta določa statut temeljne organizacije združenega dela.

Temeljna organizacija združenega dela z manjšim številom delavcev nima delavskega sveta oziroma drugega ustreznega organa upravljanja. V taki organizaciji vsi delavci upravlajo njeno delo in poslovanje.

114. člen

S samoupravnim sporazumom o združevanju se lahko ustanovi v delovni organizaciji in sestavljeni organizaciji združenega dela, kot tudi v organizaciji poslovnega združevanja poleg delavskega sveta oziroma drugega ustreznega organa upravljanja tudi skupščina ali konferenca samoupraviteljev kot organ upravljanja in določijo njene pravice in dolžnosti.

Delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja skupnosti temeljnih organizacij združenega dela, delovne organizacije, sestavljene organizacije združenega dela in organizacije poslovnega združevanja ter skupščino oziroma konferenco samoupraviteljev, sestavljajo delegati temeljnih organizacij združenega dela, neposredno izvoljeni na način in po postopku, kot to določa samoupravni sporazum o združevanju s tem, da mora biti v teh organih zastopana vsaka temeljna organizacija združenega dela.

Delegati temeljnih organizacij združenega dela v delavskem svetu oziroma drugem ustreznem organu upravljanja delovne organizacije, sestavljene organizacije združenega dela oziroma organizacije poslovnega združevanja delajo po smernicah delavskega sveta oziroma drugega ustreznega organa upravljanja temeljne organizacije, ki jih je izvolila, in so za

svoje delo odgovorni njenim delavcem oziroma njenemu organu upravljanja. S statutom temeljne oziroma druge organizacije združenega dela in s samoupravnim sporazumom o združevanju temeljnih organizacij združenega dela se določijo pravice, obveznosti in odgovornosti teh delegatov delavcem in organom upravljanja teh organizacij v skladu s temelji delegatskega sistema, določenimi z ustavo.

Organizacije združenega dela imajo lahko skupne organe za opravljanje zadev skupnega interesa tudi, kadar združijo delo in sredstva, pa se ne organizirajo v posebno organizacijo združenega dela.

115. člen

Delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja delovne organizacije določa predlog statuta in sprejema druge splošne akte, določa skupno poslovno politiko združenih temeljnih organizacij združenega dela ter sprejema načrt in program za delo in razvoj, določa ukrepe za izvajanje skupne politike in sprejetih odločitev, imenuje in razrešuje individualni poslovni organ oziroma člane kolegijskega poslovnega organa, skrbi za obveščanje delavcev in opravlja v skladu z zakonom druge zadeve, ki jih določata samoupravni sporazum o združevanju in statut organizacije.

Delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja sprejema odločitve, ki se nanašajo na uresničevanje neodtujljivih pravic delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, v soglasju z vsako od teh organizacij na način, kot to določa samoupravni sporazum o združevanju. O drugih vprašanih odloča tako, kot je določeno v samoupravnem sporazumu o združevanju, če ni z zakonom predvideno, da je za posamezne odločitve potrebno soglasje vseh združenih temeljnih organizacij.

Statut delovne organizacije sprejemajo delavci združenih temeljnih organizacij z večino glasov vseh delavcev v vsaki od teh organizacij.

Te določbe veljajo tudi za sestavljene organizacije združenega dela in za organizacije poslovnega združevanja, če z ustavo ali zakonom ni določeno drugače.

116. člen

Sestavo, pogoje ter način izvolitve in odpoklica oziroma razrešitve delavskega sveta oziroma drugega ustreznega organa upravljanja in kolegijskega izvršilnega organa v organizacijah združenega dela določa samoupravni sporazum o združevanju ali statut organizacije v skladu s tem samoupravnim sporazumom in z zakonom.

Člani organa upravljanja in kolegijskega izvršilnega organa ne morejo biti izvoljeni več kot za dve leti.

Nihče ne more biti dvakrat zaporedoma izvoljen v isti organ upravljanja oziroma v njegov kolegijski izvršilni organ.

V organ upravljanja organizacije združenega dela ne more biti izvoljen delavec, ki je kot individualni poslovni organ ali kot član kolegijskega poslovnega organa njemu odgovoren, in tudi ne drug delavec, ki samostojno opravlja funkcijo na vodilnem delovnem mestu, določenem s statutom, v skladu s samoupravnim sporazumom, družbenim dogovorom in zakonom.

117. člen

Individualni in kolegijski poslovni organ organizacije združenega dela vodita in usklajujeta poslovanje organizacije, pripravljata in izvršujeta sklepe delavskega sveta oziroma drugega ustreznega organa upravljanja in njegovega kolegijskega izvršilnega organa ter opravljata druge zadeve v skladu s statutom, samoupravnim sporazumom o združevanju ter z drugimi splošnimi akti organizacije združenega dela in z zakonom.

Poslovni organ je pri delu samostojen in odgovoren delovni skupnosti in organom upravljanja

organizacije združenega dela za zakonitost dela in za izpolnjevanje z zakonom določenih obveznosti organizacije združenega dela pa je v skladu z zakonom odgovoren družbeni skupnosti.

118. člen

Individualni poslovni organ oziroma člane kolegijskega poslovnega organa v organizacijah združenega dela imenuje in razrešuje delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja.

Individualni poslovni organ in člani kolegijskega poslovnega organa se imenujejo po javnem razpisu na predlog razpisne komisije pod pogoji, ki jih določa statut v skladu z zakonom, razen če je v statutu določeno, da so posamezni delavci v temeljni organizaciji združenega dela po položaju člani kolegijskega poslovnega organa. V temeljnih organizacijah združenega dela, ki jih določa zakon, in v drugih organizacijah združenega dela sestavlja razpisno komisijo z zakonom določeno število predstavnikov organizacije združenega dela, predstavnikov sindikata, socialistične zveze delovnega ljudstva in predstavnikov družbene skupnosti, ki jih določa skupščina občine oziroma druge družbenopolitične skupnosti.

Mandat individualnega poslovnega organa in članov kolegijskega poslovnega organa traja največ štiri leta.

Zakon določa, pod katerimi pogoji sme organ upravljanja razrešiti poslovni organ še pred pretekom časa, za katerega je bil imenovan. Razrešitev poslovnega organa lahko predlagata tudi skupščina občine oziroma druge družbenopolitične skupnosti in sindikalna organizacija.

Zakon lahko določi drugačne pogoje in drugačen način imenovanja in razrešitve ter pravice in dolžnosti poslovnega organa v organizacijah združenega dela, ki opravljajo dejavnosti posebnega družbenega interesa.

119. člen

Samoupravni sporazum o združevanju temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo oziroma sporazum o združitvi delovnih organizacij v sestavljeno organizacijo združenega dela vsebuje določbe o skupnih zadevah, o koordiniranju delovnega procesa, o usklajevanju načrtov in programov za delo in razvoj, o združitvi sredstev in njihovem namenu, o sestavi, izvolitvi in delovnem področju skupnih organov upravljanja in njihovih kolegijskih izvršilnih organov, o individualnih in kolegijskih poslovnih organih organizacije, o odgovornosti teh organov, o pravicah, obveznostih in odgovornosti delovne skupnosti, ki opravlja zadeve skupnega interesa za združene organizacije, o medsebojnih razmerjih temeljnih in drugih organizacij združenega dela in o njihovih pravicah, obveznostih in odgovornostih v pravnem prometu in o pogojih za izločitev posameznih temeljnih organizacij iz delovne ali druge organizacije združenega dela, kot tudi druge določbe, ki so pomembne za skupno delo in poslovanje združenih organizacij in za uresničevanje samoupravnih pravic njihovih delavcev.

Samoupravni sporazum o združevanju delovnih organizacij v sestavljeno organizacijo združenega dela ne more biti sklenjen brez soglasja delavcev temeljnih organizacij združenega dela. Ta sporazum tudi ne sme biti v nasprotju s samoupravnim sporazumom o združevanju temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo.

Statut in drugi splošni akti organizacij združenega dela ne smejo biti v nasprotju s samoupravnim sporazumom o združevanju.

120. člen

Delavci v organizacijah združenega dela uresničujejo samoupravno kontrolo po organu upravljanja ali po posebnem organu samoupravne kontrole, ki ga

ustanovijo s samoupravnim sporazumom o združevanju in statutom v skladu z zakonom.

121. člen

Vsak delavec je osebno odgovoren za vestno opravljanje samoupravljaljskih funkcij.

Člani oziroma delegati v organih upravljanja temeljnih in drugih organizacij združenega dela so odgovorni delavcem temeljnih organizacij in organu upravljanja, v katerem opravljajo svojo funkcijo, za opravljanje te funkcije v skladu s pooblastili, ki jih imajo ti organi. Osebnostno in materialno so odgovorni za odločitve, ki so jih kljub opozorilu pristojnega organa sprejeli izven okvira svojih pooblastil.

Člani kolegijskega izvršilnega organa in individualni poslovodni organ oziroma člani kolegijskega poslovodnega organa so odgovorni za svoje delo organom upravljanja, ki so jih izvolili oziroma imenovali, in delavcem temeljnih organizacij združenega dela. Osebnostno so odgovorni za svoje odločitve in za izvršitev odločitev organov upravljanja in delavcev, kot tudi za resnično, pravočasno in popolno obveščanje organov upravljanja in delavcev. Za svoje predloge, na podlagi katerih so bile sprejete odločitve so tudi materialno odgovorni, če nastane škoda z izvrševanjem odločitev, sprejetih na podlagi prikrivanja dejstev ali zavestno neresničnega obveščanja organov upravljanja in delavcev.

Odgovornost vsakega člana kolegijskega izvršilnega organa kot tudi odgovornost individualnega poslovodnega organa ali člana kolegijskega poslovodnega organa je odvisna od njegovega vpliva na sprejem ali izvrševanje odločitev.

Materialno odgovornost ter druge vrste odgovornosti in pogoje za odgovornost ureja zakon.

3. Samoupravljanje v samoupravnih interesnih skupnostih

122. člen

S samoupravnim sporazumom o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti in njenim statutom se urejajo zadeve, ki so skupnega pomena za njene člane, in način odločanja o njih, delovno področje, pooblastila in odgovornosti skupščine in drugih organov upravljanja interesne skupnosti ter druga vprašanja skupnega pomena za delovne ljudi in samoupravne organizacije in skupnosti, organizirane v interesni skupnosti.

Statut samoupravne interesne skupnosti mora biti v skladu s samoupravnim sporazumom o njeni ustanovitvi.

123. člen

Skupščino in druge organe upravljanja samoupravne interesne skupnosti sestavljajo delegati, ki jih delovni ljudje in organizacije združenega dela ter druge samoupravne organizacije in skupnosti — člani interesne skupnosti — volijo in odpoklicujejo neposredno ali po temeljnih skupnostih oziroma enotah samoupravne interesne skupnosti.

Kadar so člani samoupravne interesne skupnosti samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo storitve, in njihovi uporabniki, so skupščina in drugi organi upravljanja interesne skupnosti organizirani na podlagi njihove enakopravne zastopanosti in enakopravnega odločanja v skupščini oziroma drugem organu upravljanja samoupravne interesne skupnosti.

S samoupravnim sporazumom o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti se določijo pravice, dolžnosti in odgovornosti delegatov v skladu s temelji delegatskega sistema, ki jih določa ustava.

124. člen

Samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti in drugi njeni splošni akti določajo neposredno odgovornost organov upravljanja interesne skupnosti in delegatov v teh organih članom skupnosti, način nadzora članov interesne skup-

nosti nad delom organov upravljanja in strokovnih služb in način obveščanja članov interesne skupnosti o delu teh organov in služb in o vprašanjih, ki se obravnavajo in urejajo v interesni skupnosti.

4. Samoupravljanje v krajevni skupnosti

125. člen

Svoje skupne potrebe in interese delovni ljudje v krajevni skupnosti zadovoljujejo in uresničujejo neposredno na svojih zborih, v krajevnih organizacijah Socialistične zveze delovnega ljudstva in drugih družbenopolitičnih in družbenih organizacijah, v društvih, v skupnostih potrošnikov in uporabnikov določenih dobrin in storitev, na zboriščih stanovalcev, v hišnih svetih in v stanovanjskih skupnostih, z referendumom, s samoupravnimi sporazumi po svojih delegatih v organizacijah združenega dela, ki opravljajo dejavnosti ali zadeve posebnega družbenega interesa, v samoupravnih interesnih skupnostih in v občini ter širših družbenopolitičnih skupnostih, določene skupne potrebe pa v skupščini in v svetu ter delovnih telesih krajevne skupnosti.

126. člen

Zaradi ustvarjanja in zagotavljanja materialnih in drugih pogojev za svoje življenje in delo se lahko delovni ljudje v krajevnih skupnostih neposredno povezujejo v skupnost krajevnih skupnosti in oblikujejo konferenco delegatov krajevnih skupnosti, v kateri na samoupravni podlagi ugotavljajo, usklajujejo in uresničujejo interese skupnega pomena.

127. člen

Krajevna skupnost ima svoj statut, ki ga sprejmejo delovni ljudje v krajevni skupnosti po razpravi v Socialistični zvezi delovnega ljudstva in na način, določen s statutom občine. V statutu določijo:

- območje, pravice in dolžnosti, organizacijo in organe krajevne skupnosti;
- naloge, ki jih poverjajo svetu krajevne skupnosti in drugim organom samoupravljanja;
- način urejanja odnosov z organizacijami združenega dela in drugim samoupravnimi organizacijami in skupnostmi;
- način oblikovanja in sprejemanja programov razvoja krajevne skupnosti;
- način zbiranja in odločanja o uporabi sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v krajevni skupnosti v skladu s programi razvoja krajevne skupnosti;
- vprašanja, o katerih odločajo na referendumu;
- druga temeljna vprašanja, ki so pomembna za delovanje krajevne skupnosti in življenje delovnih ljudi v njej.

5. Samoupravni sporazumi in družbeni dogovori

128. člen

Delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in delovni ljudje v samoupravnih interesnih skupnostih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih združujejo v okviru svojih samoupravnih pravic s samoupravnim sporazumom delo in sredstva in urejajo medsebojna razmerja v zvezi z združitvijo dela in sredstev, usklajujejo medsebojne interese v družbeni delitvi dela in družbeni reprodukciji, določajo osnove in merila, po katerih usklajujejo svoje posebne interese s skupnimi interesi, ter določajo medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti in ukrepe za njihovo uresničevanje.

Samoupravni sporazum zavezuje organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, ki ga sklenejo ali pristopijo k njemu, in so odgovorne za njegovo izvajanje.

Organizacije sindikata neposredno sodelujejo pri sklenitvi samoupravnih sporazumov, kadar se s taki-

mi sporazumi urejajo pravice delavcev, in so dolžne skrbeti za njihovo izvajanje.

Skupščina družbenopolitične skupnosti v okviru svojih pravic in dolžnosti spodbuja samoupravno sporazumevanje in lahko določi, da so zainteresirane organizacije in skupnosti dolžne začeti postopek za samoupravno urejanje vprašan skupnega pomena.

129. člen

Organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, ki menijo, da so s samoupravnim sporazumom drugih samoupravnih organizacij in skupnosti prizadeti njihovi interesi, lahko začnejo na način, ki ga določa zakon, postopek za preizkus samoupravnega sporazuma.

130. člen

Z družbenim dogovorom zagotavljajo in uresničujejo organizacije združenega dela, zbornice in druga združenja organizacij združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, organi družbenopolitične skupnosti v okviru svojih pravic in dolžnosti, sindikat in druge družbenopolitične organizacije ter druge samoupravne in družbene organizacije in skupnosti samoupravno urejanje in usklajevanje družbenoekonomskih in drugih odnosov širšega družbenega pomena.

Družbeni dogovor zavezuje organizacije in skupnosti, ki ga sklenejo ali k njemu pristopijo, in so odgovorne za njegovo izvajanje.

131. člen

S samoupravnim sporazumom in družbenim dogovorom se določijo ukrepi za njuno izvajanje ter materialna in družbena odgovornost udeležencev sporazumevanja oziroma dogovarjanja.

Sklepanje in izvajanje samoupravnega sporazuma in družbenega dogovora temeljita na načelih javnosti in enakopravnosti udeležencev sporazumevanja in dogovarjanja.

V samoupravnem sporazumu oziroma družbenem dogovoru je lahko predvidena arbitraža za reševanje sporov, ki nastanejo pri izvajanju sporazuma oziroma dogovora.

Zakon lahko predpiše obveznost, da se začne postopek za sklenitev družbenega dogovora ter načela postopka.

6. Družbeno varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine

132. člen

Ustanavlja se posebno varstvo samoupravnih pravic delovnih ljudi in družbene lastnine.

Družbeno varstvo samoupravnih pravic delovnih ljudi in družbene lastnine uresničujejo skupščine družbenopolitičnih skupnosti in njim odgovorni organi, sodišča in samoupravni sodni organi ter ustavno sodišče.

Obliko in način uresničevanja družbenega varstva samoupravnih pravic delovnih ljudi in družbene lastnine določata ustava in zakon.

133. člen

Skupščina družbenopolitične skupnosti ima v okviru pravic in dolžnosti družbenopolitične skupnosti pravico razpustiti delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja in razpisati volitve članov v tak organ, razpustiti druge organe upravljanja in odstaviti poslovodne organe in druge delavce na vodilnih delovnih mestih, zadržati izvršitev aktov, sklepov in dejanj, s katerimi so kršene samoupravne pravice delovnih ljudi in je prizadeta družbena lastnina, v skladu z zakonom začasno omejiti uresničevanje določenih samoupravnih pravic delovnih ljudi in organov upravljanja ter ukrepati v skladu z zakonom proti organizacijam združenega dela ter krajevnim, inte-

resnim in drugim samoupravnim organizacijam in skupnostim, če organizacija ali skupnost ne izpolnjuje svojih z zakonom določenih ali s pogodbo prevzetih obveznosti ali če je v njej bistveno moteno uresničevanje samoupravnih pravic delovnih ljudi ali so huje oškodovani družbeni interesi.

134. člen

Samoupravni pravobranilec kot samostojen organ družbene skupnosti ukrepa in vplaga pravna sredstva in izvršuje druge z zakonom določene pravice in dolžnosti pri uresničevanju družbenega varstva samoupravnih pravic delovnih ljudi in družbene lastnine.

Samoupravni pravobranilec začne pred skupščino družbenopolitične skupnosti, pred ustavnim sodiščem ali pred sodišči in samoupravnimi sodnimi organi postopek za varstvo samoupravnih pravic delovnih ljudi in družbene lastnine, kakor tudi postopek, da se akti, sklepi in dejanja, s katerimi sta prizadeta samoupravljanje in družbena lastnina, razglašijo za nične.

Samoupravni pravobranilec začne postopek za varstvo samoupravnih pravic delovnih ljudi in družbene lastnine na lastno pobudo ali na pobudo delavcev, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, sindikata in drugih družbenopolitičnih organizacij, državnih organov in občanov.

Državni organi in organi samoupravljanja so dolžni dati samoupravnemu pravobranilcu na njegovo zahtevo podatke in informacije, ki imajo pomen za izvrševanje njegove funkcije.

7. Temelji skupščinskega sistema

135. člen

Skupščina je organ samoupravljanja in najvišji organ oblasti v okviru pravic in dolžnosti družbenopolitične skupnosti.

Oblikovanje, organizacija in pristojnosti skupščin družbenopolitičnih skupnosti in njim odgovornih organov se ureja z ustavo oziroma s statutom občine in zakonom na podlagi enotnih načel, določenih s to ustavo in ustavo SFRJ.

136. člen

Zaradi neposrednega uresničevanja svojih pravic, dolžnosti in odgovornosti in organizirane udeležbe pri opravljanju funkcij skupščin družbenopolitičnih skupnosti oblikujejo delovni ljudje svojo delegacijo v temeljni samoupravni organizaciji in skupnosti.

137. člen

Delegacije oblikujejo:

1. Delovni ljudje v temeljnih organizacijah združenega dela;

2. Delovni ljudje, ki delajo s svojimi delovnimi sredstvi v kmetijski, obrtni in v drugih dejavnostih skupaj z delavci, s katerimi združujejo svoje delo in delovna sredstva, organizirani v skupnosti in druge oblike združevanja, zaradi udeležbe pri izvrševanju funkcij skupščine;

3. Delovni ljudje v delovnih skupnostih državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev ter v drugih delovnih skupnostih, ki niso organizirane kot organizacije združenega dela, ter aktivne vojaške osebe in civilne osebe v službi v oboroženih silah SFRJ, na način, določen z ustavo in zakonom;

4. Delovni ljudje v krajevnih skupnostih.

V organizacijah združenega dela visokih in drugih šol sooblikujejo delegacije študentje in dijaki, ki imajo volilno pravico, na način, določen z zakonom;

Delovni ljudje v delu temeljne organizacije združenega dela, ki trajno delajo na območju občine, na katerem ni sedeža te organizacije, oblikujejo delega-

cijo zaradi neposrednega uresničevanja svojih pravic, dolžnosti in odgovornosti v skupščini te občine.

138. člen

V temeljnih organizacijah združenega dela in v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, v katerih ne volijo delavskega sveta oziroma drugega organa upravljanja, izvršujejo pravice in dolžnosti delegacije vsi delovni ljudje te organizacije in skupnosti.

Dve ali več temeljnih organizacij združenega dela oziroma drugih samoupravnih organizacij oziroma skupnosti, v katerih je premajhno število delovnih ljudi, da bi bili lahko delegacija, lahko na način, določen z zakonom oziroma s statutom občine, oblikujejo skupno delegacijo.

139. člen

Delovni ljudje, organizirani neposredno in prek svojih samoupravnih organizacij in skupnosti v določene samoupravne interesne skupnosti, sodelujejo prek teh skupnosti v obravnavanju in odločanju o posameznih vprašanjih iz pristojnosti skupščin, na katerih imajo te skupnosti poseben interes, s pravicami in na način določen z ustavo in statutom občine.

Posamezna vprašanja iz pristojnosti skupščin družbenopolitičnih skupnosti obravnavajo in o njih sodelujejo samoupravne interesne skupnosti s področij vzgoje in izobraževanja, raziskovalne dejavnosti, kulture, zdravstva, varstva otrok in družine, stanovanjskega gospodarstva in z zakonom določene samoupravne interesne skupnosti na drugih področjih, v katerih se uresničuje svobodna menjava dela, če to zahteva splošni družbeni interes.

Samoupravne interesne skupnosti, ki delujejo na območju več občin in ki imajo na podlagi te ustave in statuta občine pravico, da sodelujejo v obravnavanju in odločanju o vprašanjih iz pristojnosti občinske skupščine, oblikujejo v občini svoje skupščine, prek katerih neposredno sodelujejo v delu občinske skupščine.

140. člen

Člane delegacije volijo delovni ljudje v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih iz teh organizacij in skupnosti neposredno s tajnim glasovanjem.

Temeljne samoupravne organizacije in skupnosti samostojno določajo, v skladu z zakonom, število članov in sestavo svoje delegacije, kakor tudi način izvolitve in odpoklica delegacije.

Sestav delegacije temeljne organizacije združenega dela in druge delovne skupnosti mora ustrezati strukturi delavcev temeljne organizacije združenega dela oziroma druge delovne skupnosti in zagotoviti zastopanost delavcev vseh delov delovnega procesa.

Sestav delegacije krajevne skupnosti mora ustrezati strukturi prebivalstva in zagotoviti zastopanost delovnih ljudi v združenem delu na njenem območju.

Na območjih, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, morata biti v delegacijah ustrezno zastopani ti narodnosti.

Mandat članov delegacije traja štiri leta.

141. člen

V delegacijo temeljne organizacije združenega dela ne morejo biti izvoljeni delovni ljudje na vodilnih delovnih mestih v tej organizaciji, ki po tej ustavi ne morejo biti člani delavskega sveta ali drugega ustreznega organa upravljanja.

V drugi delovni skupnosti ne morejo biti člani delegacije od kolektivnih organov izvoljeni in imenovani funkcionarji teh skupnosti.

V krajevni skupnosti ne morejo biti člani delegacije delovni ljudje, ki so odgovorni svetu krajevne

skupnosti oziroma drugemu ustreznemu organu upravljanja krajevne skupnosti.

Nihče ne more biti hkrati član dveh delegacij.

Nihče ne more biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljen za člana delegacije iste samoupravne organizacije oziroma skupnosti.

142. člen

Delovni ljudje predlagajo in določajo kandidate za člane delegacij v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih v okviru socialistične zveze delovnega ljudstva, in sicer neposredno v njenih organizacijah oziroma v organizacijah sindikatov.

Kandidacijski postopek izvajajo organizacije socialistične zveze delovnega ljudstva oziroma organizacije sindikatov.

Pravica in dolžnost organizacije socialistične zveze oziroma sindikata je, da v sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami zagotovi takšen demokratičen kandidacijski postopek, ki bo omogočal delovnim ljudem, da svobodno izrazijo svojo voljo pri predlaganju in določanju kandidatov.

143. člen

Vsaka delegacija ali več delegacij temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti, povezanih z delom in z drugimi skupnimi interesi oziroma z interesi v družbenopolitični skupnosti, delegira iz svojega sestava glede na vprašanja, ki se obravnavajo v skupščini družbenopolitične skupnosti, delegate v skupščine družbenopolitičnih skupnosti na način, določen z zakonom oziroma statutom občine.

Število delegatov, ki jih vsaka delegacija oziroma več delegacij temeljnih organizacij združenega dela ali drugih delovnih skupnosti delegira, se določa v skladu s številom delovnih ljudi, ki delajo v teh organizacijah oziroma skupnostih; število delegatov iz delegacij delovnih ljudi, ki delajo s svojimi delovnimi sredstvi, in delavcev, s katerimi združujejo svoje delo in delovna sredstva, se določa v skladu z zakonom oziroma statutom občine glede na število delovnih ljudi in v sorazmerju z njihovo udeležbo pri ustvarjanju družbenega proizvoda. Število delegatov, ki jih delegira vsaka delegacija oziroma več delegacij krajevnih skupnosti, se določa v skladu s številom prebivalcev na območju krajevne skupnosti in številom delavcev na tem območju, v skladu z zakonom in statutom občine.

Ce uporaba kriterijev iz prejšnjega odstavka ne zagotavlja v skupščini ustrezne zastopanosti delovnih ljudi s posameznih področij združenega dela oziroma zastopanosti delovnih ljudi, ki delajo s svojimi delovnimi sredstvi v gospodarskih in negospodarskih dejavnostih, se lahko v skladu z zakonom oziroma s statutom občine določi drugo ustrezno število delegatov, ki jih posamezne delegacije oziroma konferenca delegacij pošiljajo na zasedanje zborov. Pri tem se ne sme bistveno odstopati od kriterijev iz prejšnjega odstavka.

Delegacije temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti, povezanih z delom in drugimi skupnimi interesi oziroma z interesi v družbenopolitični skupnosti, lahko oblikujejo stalne konference delegacij zaradi delegiranja svojega delegata, obravnave vprašanj iz pristojnosti skupščin, določanja skupnih smernic za delegate in zaradi uresničevanja drugih svojih pravic in dolžnosti pri opravljanju funkcij skupščine družbenopolitične skupnosti. Stalno konferenco delegacij sestavljajo delegacije temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti ali njihovi delegati.

Nihče, ki je opravljal funkcije delegata štiri leta, ne more več kot dvakrat zaporedoma opravljati te funkcije v isti skupščini.

Nezdružljiva je funkcija delegata v skupščini z drugimi funkcijami, določenimi z zakonom, v organih iste družbenopolitične skupnosti.

144. člen

Izhajajoč iz interesov in smernic temeljne samoupravne organizacije in skupnosti in upoštevajoč interese drugih samoupravnih organizacij in skupnosti določajo delegacije temeljna stališča za delo delegatov v skupščini in za njihovo sodelovanje pri odločanju.

Pri opravljanju svoje funkcije ima delegacija zlasti naslednje pravice in dolžnosti:

1. Samostojno ali skupaj z delegacijami drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, v skladu z zakonom, delegira iz svojega sestava delegate v zbor skupščin družbenopolitičnih skupnosti;

2. Z delegatom obravnava vprašanja, na katerih ima temeljna samoupravna organizacija oziroma skupnost interes, ki se obravnava in o katerih se odloča v skupščini zaradi sporazumevanja z drugimi delegati in zaradi zavzemanja stališč v skupščini;

3. Sodeluje prek delegatov v celotnem delu in odločanju v skupščini;

4. Spremlja delo skupščine in delegatov v skupščini in obvešča temeljno samoupravno organizacijo oziroma skupnost o vprašanjih, ki se obravnava in o katerih se odloča v skupščini, kakor tudi o pobudah in predlogih delegacij in delegatov drugih samoupravnih organizacij in skupnosti;

5. V skladu s statutom temeljne samoupravne organizacije oziroma skupnosti predlaga v obravnavo tej organizaciji oziroma skupnosti vprašanja, na katerih ima samoupravna skupnost in delovni ljudje v njej poseben interes, pred odločanjem o teh vprašanjih v skupščini;

6. Daje prek delegatov pobude za obravnavanje posameznih vprašanj in predloge za sprejem aktov in odločitev v skupščini, v skladu z zakonom oziroma statutom občine, in uresničuje druge pravice, določene s poslovníkom skupščine;

Delegacija lahko opravlja tudi druge zadeve v odnosih z drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi, za katere jo temeljna samoupravna organizacija oziroma skupnost pooblasti s svojim aktom.

145. člen

Delegacija je dolžna obveščati temeljno samoupravno organizacijo oziroma skupnost o svojem delu in o delu delegatov v skupščini in je za svoje delo odgovorna tej organizaciji oziroma skupnosti.

Organizacija Socialistične zveze delovnega ljudstva oziroma organizacija sindikatov je dolžna prispevati k ustvarjanju pogojev za odgovorno delo delegacije.

Delegacija lahko vsako vprašanje predloži v obravnavo temeljni samoupravni organizaciji oziroma skupnosti.

Delegacija je dolžna obravnavati vprašanja, določena s statutom ali drugim splošnim aktom, ki jih njej predloži delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja temeljne organizacije združenega dela oziroma druge delovne skupnosti. Delavski svet oziroma drug ustrezen organ upravljanja temeljne organizacije združenega dela oziroma druge delovne skupnosti je dolžan obravnavati vprašanja, določena s statutom ali splošnim aktom, ki mu jih predloži delegacija.

Delegacija krajevne skupnosti je dolžna obravnavati vprašanja, določena s statutom, ki jih njej predloži svet krajevne skupnosti oziroma drug ustrezen organ upravljanja krajevne skupnosti; svet krajevne skupnosti oziroma drug ustrezen organ upravljanja krajevne skupnosti je dolžan obravnavati vprašanja, določena s statutom, ki mu jih predloži delegacija.

146. člen

Delegacija sodeluje z delegacijami drugih samoupravnih organizacij in skupnosti zaradi sporazumnega oblikovanja skupnih rešitev o vprašanjih iz

pristojnosti skupščine in sporazumnega reševanja drugih vprašanj, ki so v skupnem interesu.

Zaradi vsestranskega spoznavanja interesov svoje samoupravne organizacije oziroma skupnosti, skupnih interesov teh organizacij in skupnosti in širših družbenih interesov sodeluje delegacija pri svojem delu z družbenopolitičnimi organizacijami in uporablja rezultate strokovnega in znanstvenega dela.

147. člen

Pri zavzemanju stališč o vprašanjih, o katerih se odloča v skupščini, ravna delegat v skladu s smernicami svoje samoupravne organizacije oziroma skupnosti in temeljnih stališč delegacije, katere član je, oziroma konference delegacij, glede smeri reševanja posameznih vprašanj, ob upoštevanju interesov drugih samoupravnih organizacij in skupnosti širših družbenih interesov in potreb, pri čemer upošteva nujnost sporazumevanja, samostojen pa je pri opredeljevanju in glasovanju o vprašanjih, o katerih se odloča v skupščini.

Delegat je dolžan o delu skupščine in o svojem delu obveščati delegacijo oziroma konferenco delegacij in temeljno samoupravno organizacijo oziroma skupnost.

Delegat je za svoje delo odgovoren svoji samoupravni organizaciji oziroma skupnosti in delegaciji oziroma konferenci delegacij.

148. člen

Vsak delegat ima pravico dajati zboru, katerega član je, predloge zakonov in drugih aktov in sprožiti vsako vprašanje z delovnega področja zbora, ob upoštevanju ustavnih pravic in dolžnosti delegacij.

149. člen

Delegat ima na zasedanju zbora pravico predlagati zboru, katerega član je, naj obravnava vprašanje, ki se nanaša na delo politično-izvršilnega sveta, sveta predstojnikov oziroma sekretarjev upravnih organov, na izvrševanje zakonov ali na delo upravnih organov.

Določeno število delegatov ima pravico, da v skladu s poslovníkom predlaga izvolitev, imenovanje ali razrešitev funkcionarjev skupščine.

Delegat ima na zasedanju zbora pravico obrniti se na svet predstojnikov oziroma sekretarjev upravnih organov ali na predstojnike ustreznih upravnih organov z vprašanji, ki se tičejo njihovega dela ali zadev iz njihove pristojnosti.

150. člen

Delegat ima pravico na zasedanju zbora zahtevati pojasnilo od predstojnika upravnega organa. Ta mora dati delegatu zahtevano pojasnilo.

151. člen

Da bi lahko izvrševal svoje dolžnosti, ima delegat pravico zahtevati od državnih organov ter od organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti z območja občine, v kateri je bil izvoljen, podatke, ki so mu potrebni za njegovo delo v skupščini.

152. člen

Delegati, ki jih pošiljajo delegacije v skupščino, imajo pri opravljanju svojih dolžnosti v skupščini družbenopolitične skupnosti imunitetno pravico. Za mnenje, ki so ga v skupščini povedali in za njihovo glasovanje v skupščini, jih ni dovoljeno klicati na odgovornost, jim odvzeti prostosti in ne kaznovati.

Državni organ, ki pripre delegata ali začne postopek zaradi storitve kaznivega dejanja ali prekrška, za katerega imunitetna pravica ne velja, o tem obvesti skupnost, ki je člana delegacije izvolila, in skupščino družbenopolitične skupnosti.

153. člen

Volitev članov delegacij razpisuje predsedstvo republike.

Volitve članov delegacij, ki jim poteče mandat, morajo biti opravljene najpozneje petnajst dni pred potekom mandata.

154. člen

Skupščina SR Slovenije lahko v izrednih razmerah podaljša mandat članom delegacij za čas, dokler traja tako stanje. Volitve se razpišejo takoj, ko prenehajo okoliščine, zaradi katerih je bil članom delegacij podaljšan mandat.

155. člen

Samoupravna organizacija oziroma skupnost lahko izreče svoji delegaciji ali posameznemu njenemu članu zaradi njenega dela nezaupnico in ju lahko odpokliče.

Delegacija in vsak njen član, kakor tudi delegat v skupščini, imajo pravico dati ostavko.

Delegacija samoupravne organizacije ali skupnosti oziroma konferenca delegacij lahko izreče delegatu v skupščini nezaupnico in ga odpokliče.

Odpoklic članov delegacije in delegatov v skupščini družbenopolitične skupnosti se načeloma opravlja na način in po postopku za izvolitev delegacij in pošiljanje delegatov v skupščine.

Samoupravne organizacije in skupnosti s svojimi statuti in samoupravnimi sporazumi podrobneje določajo pravice, dolžnosti in odgovornosti za delo delegacij in delegatov ter pogoje za njihovo delo, v skladu z zakonom oziroma statutom občine.

156. člen

Skupščina v okviru pravic in dolžnosti družbenopolitične skupnosti določa politiko in odloča o temeljnih vprašanjih, ki imajo pomen za politično, gospodarsko, socialno in kulturno življenje in družbeni razvoj, sprejema družbeni plan, proračun, predpise in druge splošne akte, obravnava vprašanja, ki imajo skupen pomen za organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti in usklajuje njihove odnose in interese, daje pobude in sodeluje pri sklepanju družbenih dogovorov, obravnava vprašanja splošnega ljudskega odpora, varnosti in družbene samozaščite, obravnava stanje in splošne probleme ustavnosti, zakonitosti in pravosodja ter poročila ustavnega sodišča SR Slovenije, sodišč in javnih tožilstev ter organizira in opravlja družbeno nadzorstvo.

Skupščina določa temelje organizacije in pristojnost organov družbenopolitične skupnosti, ustanavlja upravne organe, voli, imenuje in razrešuje določene funkcionarje teh organov ter sodnike, skrbi za izvajanje določene politike in sprejetih aktov, opravlja politično kontrolo nad delom izvršilno-upravnih in upravnih organov in nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij, odgovornih skupščini, in s svojimi smernicami usmerja delo teh organov.

Skupščina je dolžna obravnavati pobude in predloge, ki jih da organizacija Socialistične zveze delovnega ljudstva ali organizacija sindikatov in ju obvesti o stališčih, ki jih je sprejela, in o razlogih zanje.

157. člen

V skupščini se oblikujejo zbori samoupravnih skupnosti, ki jih sestavljajo delegati delovnih ljudi v organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih ter v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih.

Odločitve o razmerjih v delitvi dohodka in razpoložljivih sredstvih, izločitvi dela dohodka za skupne in splošne družbene potrebe ter o namenu sred-

stev za te potrebe se ne more sprejeti, če je ne sprejme gospodarski zbor oziroma delegati delovnih ljudi iz organizacij združenega dela na področju gospodarstva.

Vsak zbor samoupravnih skupnosti obravnava v okviru svojega delovnega področja vprašanja, ki se tičejo izvrševanja politike, in določa osnove za politiko izvrševanja predpisov in drugih splošnih aktov, ki jih sprejema.

158. člen

V skupščini družbenopolitične skupnosti se za opravljanje politično-izvršilne funkcije oblikuje politično-izvršilni svet.

Svet spremlja in obravnava družbenopolitično in ekonomsko stanje in razvoj družbenopolitične skupnosti in je odgovoren, da se zagotovi celovitost, kontinuiteta in dogovorjena perspektiva pri uresničevanju politike družbenega razvoja, ob upoštevanju strokovnosti in znanosti.

Svet:

- skrbi za izvajanje politike in izvrševanje splošnih aktov skupščine družbenopolitične skupnosti in je odgovoren za to;

- daje zborom skupščine družbenopolitične skupnosti mnenja, stališča in predloge o aktualnih družbenopolitičnih in ekonomskih vprašanjih ter predloge za določanje politike in sprejemanje splošnih aktov in ukrepov;

- določa načelna stališča in daje smernice za izdelavo družbenega plana in predlaga družbeni plan;

- določa načelna stališča in daje smernice za izdelavo aktov s področja splošnega ljudskega odpora, javne varnosti ter družbene samozaščite in predlaga pristojnim zborom skupščine družbenopolitične skupnosti te akte;

- ima pravico predlagati zakone in druge splošne akte in dajati mnenja k predlogom zakonov in drugih splošnih aktov, ki jih ni predlagal sam;

- daje soglasje k predlogu proračuna in zaključnega računa o izvršitvi proračuna;

- sprejema predpise za izvrševanje zakonov in drugih splošnih aktov zborov skupščine družbenopolitične skupnosti, za katere je pooblaščen z zakonom oziroma z odlokom občinske skupščine;

- daje načelna stališča in smernice za delo upravnih organov in odpravlja predpise teh organov, ki so v nasprotju s splošnimi akti skupščine in predpisi, ki jih je sam izdal;

- predlaga zborom skupščine družbenopolitične skupnosti izvolitev in imenovanje z zakonom oziroma statutom občine določenih funkcionarjev;

- opravlja druge zadeve, določene z ustavo oziroma statutom občine.

159. člen

Člani politično-izvršilnega sveta se volijo na podlagi liste v skladu s to ustavo in zakonom.

Lista kandidatov določi Socialistična zveza delovnega ljudstva na podlagi obravnave in stališč v delegacijah temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti po postopku, določenem z zakonom.

Člani sveta se volijo za štiri leta.

Nihče ne more biti več kot dvakrat zaporedoma član sveta.

Z zakonom se določijo načela kandidacijskega postopka ter postopek izvolitve in odpoklica članov sveta.

160. člen

Delovni ljudje lahko v Socialistični zvezi delovnega ljudstva sprožijo razpravo o delu posameznih članov politično-izvršilnega sveta oziroma o delu sveta v celoti in zahtevajo odpoklic posameznih članov sveta oziroma sveta v celoti.

161. člen

Zbori skupščine družbenopolitične skupnosti lahko zahtevajo od politično-izvršilnega sveta, da jim

sporoči stališča o posameznih vprašanjih iz njegove pristojnosti, ki imajo pomen za delo zborov skupščine družbenopolitične skupnosti, in jim poroča o svojem delu.

162. člen

Politično-izvršilni svet lahko da ostavko, če meni, da ne more zagotoviti izvajanja politike in izvrševanja splošnih aktov skupščine družbenopolitične skupnosti ali da ne more opravljati svoje funkcije, če se ne sprejme določen akt.

Svet da kolektivno ostavko, če mu zbori skupščine družbenopolitične skupnosti niso izglasovali zaupnice, o kateri so glasovali na zahtevo sveta v zvezi z uresničevanjem njegovih nalog.

Ce je svet dal ostavko, ostane v svoji funkciji do izvolitve novega sveta. V skladu z zakonom se v šestdesetih dneh opravi volitve novega sveta.

163. člen

Politično-izvršilni svet lahko predloži zborom skupščine družbenopolitične skupnosti, da se odloči o obravnavanju predloga akta, če misli, da je v nasprotju s sprejeto politiko skupščine, ali če bi zaradi tega, ker bi bil sprejet, nastala znatna škoda, ali če niso zagotovljena materialna sredstva za njegovo izvedbo.

Ce pri obravnavanju oziroma odločanju o splošnem aktu ne pride do soglasja med zbori skupščine družbenopolitične skupnosti in svetom, se ustanovi skupna komisija iz delegatov zborov skupščine in članov sveta. Če se skupna komisija ne sporazume ali če zbori ne sprejmejo njenega sporazumnega predloga, se obravnava predloga akta odloži za dobo šestih mesecev. Ce po preteku te dobe sprejmejo zbori skupščine predlog akta v nasprotju s stališčem sveta, lahko da svet kolektivno ostavko, če meni, da ne bo mogel zagotoviti izvrševanja takega akta ali izvajanja določene politike na podlagi takega akta oziroma da ne more prevzeti odgovornosti za opravljanje svoje funkcije, ker je bil tak akt sprejet.

164. člen

Člani politično-izvršilnega sveta uživajo enako imuniteto kot delegati.

O vprašanjih imunitete člana sveta odloča svet.

165. člen

Skupščina družbenopolitične skupnosti na podlagi ustave, zakona oziroma statuta ustanavlja upravne organe ter voli in razrešuje njihove predstojnike.

Upravni organi izvajajo določeno politiko in izvršujejo zakone, druge predpise in splošne akte skupščine, izvajajo smernice skupščine, spremljajo stanje na določenem področju, odločajo o upravnih stvareh, opravljajo upravno nadzorstvo in druge upravne dejavnosti ter pripravljajo akte in opravljajo druge strokovne zadeve za zborni skupščini in svet v skupščini, ki opravlja politično-izvršilno funkcijo.

Upravni organi so samostojni v okviru svojih zakonskih pooblastil in za svoje delo odgovarjajo skupščini.

Upravni organi s svojim delom zagotavljajo učinkovito uresničevanje pravic in interesov delovnih ljudi, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti.

Upravni organi sodelujejo med seboj in z upravnimi organi drugih družbenopolitičnih skupnosti ter z organizacijami združenega dela in drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi o vprašanjih, na katerih imajo te organizacije in skupnosti interes in zagotavljajo medsebojno obveščanje o delu.

166. člen

Zaradi koordiniranja in usklajevanja dela upravnih organov pri izvajanju politike in izvrševanju zakonov in drugih predpisov in aktov skupščine družbenopolitične skupnosti ter opravljanja drugih izvršilno-upravnih zadev se oblikuje svet, sestavljen

iz funkcionarjev, ki vodijo upravne organe in iz drugih članov, ki jih imenuje skupščina.

Svet je za svoje delo odgovoren skupščini.

Svet:

- ukrepa, da se izvršujejo zakoni, družbeni plan, proračun in drugi akti skupščine družbenopolitične skupnosti;

- pripravlja akte, ki jih sprejema skupščina družbenopolitične skupnosti, katerih predlagatelj je politično-izvršilni svet;

- predlaga splošne akte iz pristojnosti skupščine družbenopolitične skupnosti, razen v primerih, ko je predlagatelj politično-izvršilni svet;

- daje skupščini mnenja o predlogih zakonov in drugih splošnih aktov, ki jih skupščini pošljejo pooblaščen predlagatelji;

- določa predlog proračuna in zaključnega računa o izvršitvi proračuna ob soglasju politično-izvršilnega sveta;

- izvršuje proračun družbenopolitične skupnosti;

- izdaja predpise za izvrševanje predpisov in drugih splošnih aktov skupščine družbenopolitične skupnosti;

- nadzoruje delo upravnih organov;

- opravlja druge zadeve, določene z ustavo, zakonom oziroma s statutom občine.

Pri izvrševanju svojih nalog ima svet pravico zahtevati od organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti, drugih samoupravnih organizacij in skupnosti ter državnih organov, da mu dajo podatke in pojasnila o vprašanjih iz njihovega delovnega področja. Organizacije in organi so mu te podatke in pojasnila dolžni dati.

167. člen

Odnosi med organi raznih družbenopolitičnih skupnosti temeljijo na pravicah in dolžnostih, ki so določene na podlagi ustave.

168. člen

Skupščina družbenopolitične skupnosti lahko razpiše referendum, da se delovni ljudje vnaprej izjavijo o posameznih vprašanjih iz njene pristojnosti ali da potrdijo zakon, predpis ali drug splošni akt.

Z zakonom oziroma s statutom občine se določi, v katerih primerih je referendum obvezen pri sprejemanju odločitev skupščine.

O referendumu se izda zakon.

Odločitev, sprejeta na referendumu, je obvezna.

169. člen

V okviru pravic in dolžnosti družbenopolitične skupnosti obravnava skupščina pri opravljanju družbenega nadzorstva splošna vprašanja glede izvajanja politike in zakonov ter drugih predpisov in aktov glede razpolaganja z družbenimi sredstvi in delitvijo dohodka, kakor tudi glede načina uresničevanja pravic in dolžnosti državnih organov, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti.

Skupščina opravlja družbeno nadzorstvo v sodelovanju z organi upravljanja in organi samoupravne kontrole v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih in vpliva na razvijanje odgovornosti in socialističnih norm pri samoupravljanju, poslovanju in pri razpolaganju z družbenimi sredstvi.

Z družbenim nadzorstvom se ne smejo jemati z ustavo, zakonom in statuti določene pravice organov, organizacij, skupnosti in delovnih ljudi in tudi ne kršiti njihove pravice in na zakonu temelječi interesi.

170. člen

Za obravnavanje splošnega stanja v družbenopolitični skupnosti, za določanje splošne smeri politike in za obravnavanje drugih vprašanj, ki so v splošnem interesu, se oblikuje splošni zbor.

Splošni zbor sestavljajo skupščina družbenopolitične skupnosti in delegacije družbenopolitičnih

organizacij, določene z dogovorom v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Splošni zbor lahko sprejema deklaracije in resolucije o vprašanjih, ki jih obravnava.

Splošni zbor sklicuje predsedstvo splošnega zbora na svojo pobudo ali na zahtevo skupščine družbenopolitične skupnosti, vodstva Zveze komunistov ali Socialistične zveze delovnega ljudstva.

III. poglavje

OBČINA

171. člen

Občina je samoupravna in temeljna družbenopolitična skupnost, zasnovana na samoupravljanju in oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi.

V občini delovni ljudje uresničujejo in zagotavljajo pogoje za svoje življenje in delo, usmerjajo družbeni razvoj, uresničujejo in usklajujejo svoje interese in zadovoljujejo skupne potrebe, izvršujejo funkcije oblasti in upravljajo druge družbene zadeve.

O uresničevanju svojih skupnih interesov v občini odločajo delovni ljudje, organizirani v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, v krajevnih, interesnih in drugih temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih in v drugih oblikah samoupravnega združevanja, v družbenopolitičnih organizacijah, s samoupravnim sporazumevanjem, in družbenim dogovarjanjem ter po delegatih v občinski skupščini ter v drugih organih samoupravljanja.

172. člen

Občina se ustanovi na območju, na katerem so delovni ljudje povezani s skupnimi interesi in na katerem so ustvarjeni temeljni pogoji za usklajevanje gospodarskega in družbenega razvoja ter za neposredno in učinkovito zadovoljevanje skupnih potreb na samoupravni podlagi in za uresničevanje funkcij oblasti.

Občina se ustanovi, združi z drugo občino ali spremeni njeno območje na predlog in po razpravi delovnih ljudi določenega območja v Socialistični zvezi delovnega ljudstva ter ob pogojih in po postopku v skladu z zakonom.

173. člen

Občina ima svoj statut, ki ga kot skupni dogovor delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, samoupravnih interesnih skupnostih in drugih oblikah samoupravnega povezovanja in združevanja v občini po razpravi v Socialistični zvezi delovnega ljudstva sprejme občinska skupščina.

Statut občine določa:

- katere od skupnih zadev v občini uresničujejo delovni ljudje po svojih delegatih v občinski skupščini in njej odgovornih organih in organizacijah;

- način oblikovanja, organizacijo, pristojnosti in delo občinske skupščine in njenih organov;

- število delegatov, ki jih delegacija oziroma konferenca delegacij pošilja v posamezne zbore;

- o katerih vprašanjih razpravljajo in odločajo delegati na zasedanju posameznega zbora samostojno in o katerih vprašanjih odločajo na zasedanjih dveh ali več zborov enakopravno oziroma skupaj;

- način oblikovanja in dela politično-izvršilnega sveta v občini ter njegovo razmerje do drugih skupščinskih teles in organov skupščine;

- o katerih zadevah samoupravne interesne skupnosti razpravljajo in o njih soodločajo z občinsko skupščino;

- občinske upravne organe, njihovo organizacijo in delovno področje ter način imenovanja in razre-

ševanja predstojnikov občinskih upravnih organov;

- sestavo, organizacijo in pristojnosti sveta predstojnikov občinskih upravnih organov;

- katera vprašanja mora dati občinska skupščina v javno razpravo;

- druga vprašanja skupnega pomena.

174. člen

Delovni ljudje v občini izvršujejo funkcije oblasti in uresničujejo vse druge skupne interese, razen tistih, ki jih v skladu z ustavo uresničujejo v širših družbenopolitičnih skupnostih.

Skupna vprašanja, ki jih urejajo delovni ljudje v občini, se določijo s statutom občine v skladu s to ustavo.

Delovni ljudje v občini zlasti:

- ustvarjajo in razvijajo materialne in druge pogoje za življenje in delo; spremljajo, usmerjajo in usklajujejo gospodarski in družbeni razvoj; določajo, usklajujejo in uresničujejo svoje skupne interese in solidarno zadovoljujejo svoje materialne, socialne, kulturne in druge skupne potrebe; urejajo medsebojne odnose; zagotavljajo in organizirajo opravljanje zadev skupnega pomena za delovne ljudi ter splošnega družbenega pomena in v ta namen ustanavljajo skupne organe družbenega samoupravljanja ter organe oblasti; zagotavljajo neposredno izvrševanje zakonov, če to po zakonu ni v pristojnosti širših družbenopolitičnih skupnosti; zagotavljajo uresničevanje in varstvo ustavnih svoboščin, pravic in dolžnosti delovnih ljudi in občanov; zagotavljajo uresničevanje enakopravnosti narodov in narodnosti; varujejo zakonitost ter organizirajo in opravljajo družbeno nadzorstvo; zagotavljajo javni red in mir, varstvo ljudi in premoženja, medsebojno poravnavanje sporov ter organizirajo in uresničujejo družbeno samozaščito; urejajo, organizirajo in usklajujejo priprave za splošni ljudski odpor ter urejajo druga vprašanja s področja narodne obrambe;

- skrbijo za urejanje in smotno izkoriščanje zemljišč in stvari v splošni rabi; skrbijo za urbanistično ureditev naselij ter prostorsko urejanje; skrbijo za varstvo človekovega naravnega okolja;

- z ustanavljanjem in organiziranjem komunalnih organizacij in služb in z gradnjo komunalnih naprav zagotavljajo zadovoljevanje življenjskih potreb delovnih ljudi na teh področjih;

- zagotavljajo in skrbijo za varstvo matere, otrok in družine, za varstvo občanov, ki niso zmogni sami skrbeti zase, skrbijo za varstvo borcev in žrtev fašističnega nasilja; pospešujejo razvoj zdravstvene službe in skrbijo za zdravstveno varstvo ter socialno varnost delovnih ljudi;

- po načelih vzajemnosti in solidarnosti zagotavljajo in združujejo sredstva za graditev stanovanj ter na samoupravni podlagi urejajo medsebojna razmerja, pravice in obveznosti pri graditvi, uporabi in gospodarjenju s stanovanji;

- razvijajo varstvo, vzgojo in izobraževanje mladine in izobraževanje odraslih, skrbijo za ustanavljanje, delovanje in razvoj kulturnoprosvetnih organizacij in društev, skrbijo za varstvo in vzdrževanje kulturnih in zgodovinskih spomenikov in spominskih obeležij;

- oblikujejo kadrovske politike in zagotavljajo njeno uresničevanje; usklajujejo politiko zaposlovanja in poklicnega usmerjanja mladine;

- organizirajo in izvajajo družbeno nadzorstvo; uresničujejo sodelovanje z drugimi občinami in družbenopolitičnimi skupnostmi;

- sodelujejo z ustreznimi tujimi in mednarodnimi organi in organizacijami ter lokalnimi skupnostmi tujih držav v okviru sprejete zunanje politike Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnih pogodb.

175. člen

Z družbenim planom občine se določa skupna politika gospodarskega in družbenega razvoja v občini.

usklajena s politiko razvoja drugih skupnosti, in usmerja ter usklajuje razvoj posameznih dejavnosti.

Dve ali več občin lahko sprejme skupni razvojni program, v katerem določi politiko razvoja določenege območja (regije) oziroma posameznih dejavnosti.

176. člen

Delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in drugi delovni ljudje v krajevnih in interesnih skupnosti ter občini neposredno odločajo o obsegu, vsebini in načinu zadovoljevanja svojih skupnih potreb ter združujejo svoje delo in sredstva za te namene in z neposrednim odločanjem, samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem določajo način porabe teh sredstev.

V okviru z zakonom določenega sistema virov in vrst davkov, taks in drugih davčin delovni ljudje v občini samostojno odločajo o obsegu in načinu financiranja splošnih družbenih potreb v občini.

Splošne družbene potrebe v občini se financirajo iz davkov, taks in drugih dajatev, ki so dohodek proračuna občine.

Obseg, višina in namen dohodkov za splošne družbene potrebe v občini se določa s proračunom občine.

Statut občine določi način odločanja delovnih ljudi v občini o obsegu splošnih družbenih potreb ter o načelih porabe sredstev za te namene.

177. člen

Občinsko skupščino sestavljajo:

gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor, socialno-zdravstveni zbor, enotni zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti; gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor in socialno-zdravstveni zbor sestavljajo delegati z ustreznih področij dela, enotni zbor združenega dela pa delegati z vseh področij dela. Zbor krajevnih skupnosti sestavljajo delegati delovnih ljudi v krajevnih skupnostih.

V občini, kjer zaradi družbenoekonomske strukture ni potrebe po oblikovanju več zborov združenega dela, sestavljata skupščino enotni zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti.

178. člen

V občinski skupščini opravlja politično-izvršilno funkcijo občinski svet.

Občinski svet izvršuje naloge, ki jih ustava določa za svet v skupščini, ki opravlja politično-izvršilno funkcijo, ter:

— določa načelna stališča in daje smernice za izdelavo prostorskega in urbanističnega plana in, ju predlaga;

— spremlja delo delegatov v zboru občin skupščine Socialistične republike Slovenije in sodeluje z njimi;

— spremlja sodelovanje med občinami in daje pobude in predloge.

179. člen

Občinski svet ima predsednika in najmanj dvajset članov.

Predsednika občinskega sveta volijo člani sveta izmed sebe po postopku, določenem s statutom občine.

180. člen

Člani občinskega sveta se volijo na podlagi liste.

Delovni ljudje in občani volijo in odpokličejo člane občinskega sveta neposredno s tajnim glasovanjem.

Na območjih, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, morata biti v občinskem svetu zastopani ti narodnosti.

181. člen

Zbori občinske skupščine lahko obravnavajo vprašanja odgovornosti občinskega sveta in mu izglasujejo nezaupnico. Če so nezaupnico v skladu z zakonom potrdile delegacije temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti, mora dati občinski svet kolektivno ostavko.

182. člen

Na območjih, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, se v okviru občinskih skupščin ustanovi stalno delovno telo za obravnavo vprašanj, ki zadevajo narodnostni značaj, položaj, pravice in razvojne možnosti italijanske in madžarske narodnosti.

183. člen

Občinska skupščina izvoli izmed sebe predsednika.

Predsednik občinske skupščine predstavlja občinsko skupščino, sklicuje in vodi skupne seje vseh zborov občinske skupščine in opravlja druge naloge, določene s statutom občine.

184. člen

Splošni zbor občine ima predsedstvo.

Predsedstvo splošnega zbora sklicuje splošni zbor in mu predseduje.

185. člen

Predsedstvo splošnega zbora obravnava temeljna politična vprašanja v zvezi z delom občinske skupščine, zavzema stališča o teh vprašanjih in jih sporoča pristojnim organom ter organizacijam.

186. člen

Predsedstvo splošnega zbora občine sestavljajo: s statutom občine določeno število članov, ki jih izvoli splošni zbor, in po položaju predsednik občinske skupščine, predsednik občinske organizacije zveze komunistov in predsednik občinske organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Predsednik občinske skupščine je predsednik predsedstva splošnega zbora.

Predsedstvo splošnega zbora skliče predsednik na svojo pobudo ali na zahtevo posameznega člana predsedstva.

187. člen

V občini koordinira in usklajuje delo občinskih upravnih organov ter opravlja druge izvršilno-upravne zadeve, določene s statutom občine, svet pristojnikov občinskih upravnih organov.

188. člen

Občine medsebojno sodelujejo po načelih prostovoljnosti in solidarnosti in v ta namen združujejo sredstva in ustanavljajo skupne organe, organizacije in službe za opravljanje zadev skupnega pomena in za zadovoljevanje skupnih potreb.

Za urejanje določenih zadev skupnega pomena lahko dve ali več občin ustanovi skupni medobčinski organ samoupravljanja ali pa se združi v regionalne in druge skupnosti občin.

V medobčinskem organu samoupravljanja in v medobčinski skupnosti delegati združenih občin usklajujejo svoja stališča ter se dogovarjajo o urejanju skupnih vprašanj.

Zadeve, ki so skupnega pomena, se določijo z dogovorom občin in opredelijo v statutu skupnosti občin oziroma medobčinskega organa samoupravljanja, ki ga sprejmejo skupščine združenih občin po razpravi delovnih ljudi v temeljnih samoupravnih skupnostih.

V skupni medobčinski organ samoupravljanja in

v skupščino skupnosti občin pošiljajo svoje delegate delovni ljudje temeljnih samoupravnih skupnosti v občinah.

189. člen

Občine na območju mesta oziroma na zaokroženem urbanem območju, ki ga določi zakon, se lahko združijo v skupnost občin kot posebno družbenopolitično skupnost. V tej skupnosti delovni ljudje odločajo o uresničevanju določenih skupnih interesov, pravic ter dolžnosti skupnega pomena.

Skupnost občin kot posebna družbenopolitična skupnost ima svoj statut, ki ga kot skupni dogovor delegacij delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela, samoupravnih interesnih skupnostih, krajevnih skupnostih in drugih oblikah samoupravnega in interesnega povezovanja in združevanja po razpravi v skupščinah občin in v socialistični zvezi delovnega ljudstva sprejme skupščina te skupnosti.

S statutom se v skladu z ustavo in sporazumom med občinami določijo:

- pravice in dolžnosti skupnosti;
- zadeve, o katerih delovni ljudje odločajo s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem in po svojih delegatih v skupščini skupnosti;

- organizacija, način izvolitve in dela skupščine in njenih organov.

Z zakonom se lahko poverijo skupnosti občin kot posebni družbenopolitični skupnosti tudi posamezne zadeve iz pristojnosti republike.

Delovni ljudje s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem združujejo sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb in za financiranje splošnih družbenih potreb skupnosti občin kot posebne družbenopolitične skupnosti ter samostojno odločajo o obsegu in načinu porabe teh sredstev.

IV. poglavje

SVOBOŠČINE, PRAVICE, DOLŽNOSTI IN ODGOVORNOSTI ČLOVEKA IN OBČANA

1. Skupne določbe o svoboščinah, pravicah, dolžnostih in odgovornostih človeka in občana

190. člen

Svoboščine in pravice človeka in občana, določene z ustavo, se uresničujejo v medsebojni solidarnosti ljudi ter v izpolnjevanju dolžnosti in odgovornosti vsakogar do vseh in vseh do vsakogar.

Človekove svoboščine so omejene samo z enakimi svoboščinami drugih in z interesi socialistične skupnosti, ki so določeni v ustavi.

Vsakdo je dolžan spoštovati svoboščine in pravice drugih in je za to odgovoren.

191. člen

Nedotakljiva in neodtujljiva je pravica delovnega človeka in občana na samoupravljanje, s katero se vsakomur zagotavlja, da odloča o svojih osebnih in skupnih interesih v organizacijah združenega dela, krajevnih, interesnih in drugih samoupravnih skupnostih in organizacijah in v družbenopolitičnih skupnostih kot tudi v vseh drugih oblikah svojega samoupravnega združevanja in medsebojnega povezovanja.

Vsakdo je odgovoren za samoupravno odločanje in za izvajanje odločitev.

192. člen

Občani so enaki v pravicah in dolžnostih ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, veroizpoved, izobrazbo ali družbeni položaj.

Vsi so pred zakonom enaki.

193. člen

Občan, ki je dopolnil 18 let starosti, ima pravico voliti in biti voljen za člana delegacije v temeljni samoupravni organizaciji in skupnosti in za delegata oziroma člana skupščine družbenopolitične skupnosti.

Delavec v organizaciji združenega dela ima, ne glede na svojo starost pravico voliti in biti voljen za člana oziroma za delegata v organe upravljanja te organizacije in voliti delegacijo oziroma delegate za skupščine družbenopolitičnih skupnosti.

194. člen

Občan ima pravico, da daje opozorila in predloge organom družbenopolitičnih skupnosti in drugim pristojnim organom in organizacijam, da dobi nanje odgovor in daje politične in druge pobude splošnega pomena.

195. člen

Vsakdo je dolžan vestno in v skladu z interesi socialistične samoupravne družbe opravljati samoupravno, javno in drugo družbeno funkcijo, ki mu je zaupana.

196. člen

Zajamčena je pravica do dela.

Družbena skupnost in vsi, ki upravljajo družbena sredstva, ali z njimi razpolagajo, so dolžni ustvarjati čedalje ugodnejše pogoje za uresničevanje pravic do dela.

Zajamčena je pravica človeka do oskrbnine med začasno brezposelnostjo, ob pogojih, ki jih določa zakon.

Na podlagi dela pridoboljene pravice so neodtujljive.

Kdor noče delati, čeprav je zmožen za delo, ne uživa pravic in varstva, ki jih ima človek na podlagi dela.

197. člen

Zajamčena je svoboda dela.

Vsakdo si prosto izbira poklic in zaposlitev.

Vsakemu občanu je ob enakih pogojih dostopno vsako delovno mesto in vsaka funkcija v družbi.

Prepovedano je prisilno delo.

198. člen

Delovni človek ima pravico do delovnih pogojev, ki mu zagotavljajo fizično in moralno integriteto ter varnost.

199. člen

Delavec ima pravico do omejenega delovnega časa.

Delovni čas delavca ne sme biti daljši kot 42 ur v tednu.

Z zakonom se lahko določijo pogoji za skrajšanje delovnega časa, izjemoma pa zakon lahko predpiše, da sme trajati delovni čas v določenih dejavnostih in v določenih primerih za omejeno dobo več kot 42 ur v tednu, če to terja posebna narava dela.

Delavec ima pravico do dnevnega in tedenskega počitka, kot tudi do plačanega letnega dopusta, ki traja najmanj 18 delovnih dni.

Delavec ima pravico do zdravstvenega in drugega varstva in do osebne varnosti pri delu.

Mladina, ženske in invalidne osebe uživajo pri delu posebno varstvo.

200. člen

Pravica delovnega človeka na socialno zavarovanje se zagotavlja na podlagi zakona z obveznim zavarovanjem v okviru samoupravnih interesnih skupnosti. V teh skupnostih zagotavljajo delovni ljudje po načelih vzajemnosti in solidarnosti ter minulega dela sebi in svojim družinskim članom zdravstveno varstvo in druge pravice v primeru bolezni, materinstva, zmanjšanja ali izgube delovne zmožnosti, starosti in smrti.

Zakon določa primere in pogoje, v katerih uživa tudi drugi, ki niso zavarovani, pravice iz socialnega zavarovanja.

201. člen

Občani imajo ob enakih, z zakonom določenih pogojih pravico pridobivati znanje in strokovno izobrazbo na vseh stopnjah izobraževanja in v vseh vrstah šol ter drugih izobraževalnih organizacij.

Osnovno šolanje otrok, ki traja osem let, je obvezno. Zakon lahko predpiše tudi daljše obvezno šolanje.

Strokovno šolanje in usposabljanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju je brezplačno.

Delovni ljudje, organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti ter družbenopolitične skupnosti zagotavljajo materialne in druge pogoje za ustanavljanje in delo šol ter drugih izobraževalnih organizacij in za razvoj njihovih dejavnosti.

202. člen

Zajamčena je svoboda misli in opredelitve človeka.

203. člen

Zajamčena je svoboda tiska in drugih oblik javnega obveščanja, svoboda govora in svoboda javnega nastopanja.

Občani imajo pravico izražati in objavljati svoje mnenje v sredstvih javnega obveščanja, izdajati ob pogojih, ki jih določa zakon, časnike in drug tisk ter z drugimi sredstvi obveščanja širiti obvestila.

Zajamčena je pravica občana, da je obveščen o dogodkih v domovini in v svetu, ki so pomembni za njegovo življenje in delo, kakor tudi o vprašanjih, pomembnih za skupnost.

Tisk, radio, televizija in druga sredstva javnega obveščanja opravljajo družbeno funkcijo posebnega interesa in so dolžni odgovorno, resnično in objektivno obveščati javnost; kadar je to za javnost pomembno pa tudi objavljati mnenja in obvestila organov, organizacij in občanov.

Zajamčena je pravica do popravka objavljenega besedila, s katerim sta prizadeta pravica ali interes človeka ali organizacije.

Organi družbenopolitičnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti, organizacij združenega dela, družbenopolitičnih organizacij in drugih organizacij morajo zagotoviti javnost svojega dela v skladu z zakonom.

204. člen

Zajamčena je svoboda združevanja in svoboda zborovanja ter drugega javnega zbiranja.

205. člen

Znanstveno-raziskovalno in umetniško ustvarjanje je svobodno.

Ustvarjalci znanstveno-raziskovalnih in umetniških del, znanstvenih odkritij ter tehničnih izumov imajo moralne in materialne pravice na svojih stvaritvah. Obseg, trajanje, omejitve, prenehanje in varstvo teh pravic določa zakon.

Pravic na svojih stvaritvah ustvarjalci ne smejo uporabljati v nasprotju z interesi družbe do uporabe novih znanstvenih dosežkov.

206. člen

Vsakdo ima pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodnosti, goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo.

Vsi državni in drugi organi, samoupravne organizacije in skupnosti ter posamezniki, ki opravljajo družbeno službo na območju Socialistične republike Slovenije, poslujejo v slovenskem jeziku.

Vsakdo ima pravico, da v postopku pred organi in organizacijami iz drugega odstavka tega člena uporablja svoj jezik in pisavo in da ga tisti, ki vodi postopek, v njegovem jeziku in na način, ki ga določa zakon, seznani z gradivom in s svojim delom.

Neznanje slovenščine ne more nikogar ovirati pri obrambi in uresničevanju pravic in upravičenih interesov.

207. člen

Pripadniki drugih narodov in narodnosti Jugoslavije imajo ob pogojih, ki jih določa zakon, pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku.

208. člen

Nihče se ni dolžan izjavljati, kateremu narodu oziroma kateri narodnosti pripada in se tudi ne opredeljevati za pripadnost k določenemu narodu ali narodnosti.

Protiustavno in kaznivo je kakršnokoli propagiranje ali izvajanje nacionalne neenakopravnosti kot tudi kakršnokoli razpihovanje nacionalnega, rasnega ali verskega sovraštva ali nestrpnosti.

209. člen

Človekovo življenje je nedotakljivo.

Le za najtežja kazniva dejanja se sme z zakonom predpisati smrtna kazen. Izreči se sme samo izjemoma za najhujše oblike takih dejanj.

210. člen

Zajamčena je nedotakljivost integritete človekove osebnosti, osebnega in družinskega življenja ter drugih pravic osebnosti.

Prepovedano in kaznivo je kakršnokoli izsiljevanje priznanja in izjav.

211. člen

Človekova svoboda je nedotakljiva.

Nikomur ne sme biti odvzeta prostost, razen v primeru, ki jih določa zakon in po postopku, ki ga določa zakon.

Vsak odvzem prostosti mora temeljiti na zakonu. Nezakonit odvzem prostosti je kazniv.

Tisti, za katerega je podan utemeljen sum, da je storil kaznivo dejanje, se sme priprejeti na podlagi odločbe sodišča, samo izjemoma pa na podlagi odločbe drugega, z zakonom pooblaščenega organa, vendar največ v trajanju treh dni.

V kazenskem postopku sme biti obdolženec pripravljen in obdržan v priporu samo, če je to neogibno za varnost ljudi ali za vodenje kazenskega postopka. Trajanje pripora mora biti omejeno na najkrajši mogoči čas.

Ob odreditvi pripora, najkasneje pa v 24 urah od odvzema prostosti, mora biti tistemu, zoper katerega je odrejen pripor, vročena pismena odločba z obrazložitvijo, zakaj mora v pripor. Zoper tako odločbo ima obdolženec pravico pritožbe, o kateri mora pristojno sodišče odločiti v 48 urah.

V kazenskem postopku sme trajati pripor po odločbi sodišča prve stopnje najdalj tri mesece. Ta rok lahko vrhovno sodišče podaljša še za tri mesece. Če do izteka teh rokov ni vložena obtožnica, se obdolženec izpusti.

212. člen

Zajamčeno je spoštovanje človekove osebnosti in človekovega dostojanstva v kazenskem in vsakem drugem postopku, kot tudi med izvrševanjem kazni.

213. člen

Vsakdo ima pravico do enakega varstva svojih pravic in na zakonu temelječih interesov v postopku pred sodišči, državnimi in drugimi organi in organizacijami, ki odločajo o njegovih pravicah, na zakonu temelječih interesih in obveznostih.

Vsakomur je zajamčena pravica do pritožbe ali drugega pravnega sredstva zoper odločbe sodišč in drugih državnih organov kot tudi drugih organov in organizacij, s katerimi ti odločajo o njegovi pravici ali na zakonu temelječem interesu.

Pravna pomoč se zagotavlja z odvetništvom kot samostojno družbeno službo in z drugimi oblikami pravne pomoči.

214. člen

Nihče ne sme biti kaznovan za dejanje, za katero zakon ali na zakonu temelječ predpis ni določil, da je kaznivo, in za katero ni predpisal kazni še preden je bilo storjeno.

Kazniva dejanja in kazenske sankcije zanje se smejo določati samo z zakonom.

Kazenske sankcije izreka pristojno sodišče v postopku, predpisanem z zakonom.

215. člen

Kdor je obdolžen kaznivega dejanja, velja za nedolžnega, dokler ni njegova privda ugotovljena s pravomočno sodbo.

Zajamčena je pravica do obrambe.

Nihče, kdor je dosegljiv sodišču ali drugemu, za postopek pristojnemu organu, ne sme biti kaznovan, če ni bil po zakonu zaslišan ali mu ni bila dana možnost obrambe.

Obdolženec ima pravico vzeti si med kazenskim postopkom zagovornika, kateremu se v skladu z zakonom omogočata obramba in varstvo obdolženca. Zakon določa, kdaj obdolženec mora imeti zagovornika.

Kdor je bil neupravičeno obsojen za kaznivo dejanje ali mu je bila neutemeljeno odvzeta prostost, ima pravico dobiti iz družbenih sredstev odškodnino za škodo, ki mu je bila s tem storjena.

216. člen

Protustavna in kazniva je vsaka samovolja, s katero se krši ali omejuje človekova pravica, ne glede na to, kdo to stori.

Nihče ne sme uporabljati proti drugemu sile ali omejevali njegovih pravic, razen v primerih in v postopku, ki jih v skladu z ustavo določa zakon.

217. člen

Občani uživajo svobodo gibanja in nastanitve.

Omejitev svobode gibanja in nastanitve je mogoče predpisati z zakonom, vendar samo, če je to potrebno za vodenje kazenskega postopka, za preprečitev širjenja nalezljivih bolezni, za varstvo javnega reda ali če to zahtevajo interesi obrambe države.

218. člen

Stanovanje je nedotakljivo.

Nihče ne sme brez odločbe, izdane na podlagi zakona, proti posestnikovi volji vstopiti v tuje stanovanje ali v druge prostore, niti jih preiskovati.

Pri preiskavi ima pravico biti navzoč tisti, čigar stanovanje ali prostori se preiskujejo, ali pa njegovi družinski člani oziroma zastopnik.

Preiskava se sme opraviti samo v navzočnosti dveh prič.

Ob pogojih, ki jih določa zakon, sme uradna ose-

ba brez odločbe pristojnega organa vstopiti v tuje stanovanje ali v tuje prostor in brez navzočnosti prič opraviti preiskavo, če je to neogibno, da se neposredno prime storilec kaznivega dejanja ali zavarujejo ljudje in premoženje, ali če je očitno, da se sicer ne bi mogli zavarovati dokazi v kazenskem postopku.

Vsak protipraven vstop v tuje stanovanje in druge prostore ter njihovo preiskovanje sta prepovedana in kazniva.

219. člen

Zajamčena je tajnost pisem in drugih občil.

Samo zakon lahko predpiše, da se sme na podlagi odločbe pristojnega organa odstopiti od načela tajnosti pisem in drugih občil, če je to neogibno za kazenski postopek ali za varnost države.

220. člen

Obramba države je nedotakljiva in neodtujljiva pravica in najvišja dolžnost in čast vsakega občana.

221. člen

Občan ima pravico in dolžnost, da sodeluje v družbeni samozaščiti.

222. člen

Izpovedovanje vere je svobodno in je človekova zasebna stvar.

Verske skupnosti so ločene od države in so svobodne pri opravljanju verskih zadev in verskih obredov.

Verske skupnosti smejo ustanavljati samo verske šole za vzgojo duhovnikov.

Protustavna je zloraba vere in verskih dejavnosti v politične namene.

Verske skupnosti smejo imeti v mejah, ki jih določa zakon, lastninsko pravico na nepremičninah.

Družbena skupnost lahko materialno podpira verske skupnosti.

223. člen

Vsakdo ima pravico do kulturnega ustvarjanja in do uživanja pridobitev kulture.

224. člen

Vsakdo je dolžan skrbeti za svoje zdravje, nihče ne sme ogroziti zdravja drugih.

Vsakdo ima pravico do zdravstvenega varstva. Zakon določa, v katerih primerih imajo občani, ki niso zavarovani, pravico do zdravstvenega varstva iz družbenih sredstev.

Vsakdo ima pravico do proste izbire zdravnika in zdravstvene organizacije.

225. člen

Mati, otrok in družina uživajo posebno družbeno varstvo.

Zenske imajo med nosečnostjo in ob rojstvu otroka pravico do socialne varnosti v obsegu in trajanju, določenem v skladu z zakonom.

Mladolletniki, ki nimajo staršev, ali za katere starši ne skrbijo, uživajo posebno družbeno varstvo.

Občani, ki niso zmožni sami skrbeti zase ter za varstvo svojih pravic in interesov, uživajo posebno družbeno varstvo.

226. člen

Starši imajo pravico, da svobodno in odgovorno odločajo o številu rojstev in o času rojstev svojih otrok. V ta namen imajo pravico do potrebne izobrazbe in ustrezne zdravstvene pomoči. Zaradi varovanja interesov otrok in zdravja žensk se z zakonom določajo načini uresničevanja te pravice.

Starši imajo pravico in dolžnost, da z neposredno skrbjo, s svojim delom in z družbeno dejavnostjo

jo zagotavljajo uspešen telesen in duševni razvoj svojih otrok.

227. člen

Zakonsko zvezo in pravna razmerja v zakonski zvezi in družini ureja zakon.

Zakonska zveza se veljavno sklepa s prosto privolitvijo oseb različnega spola, pred organom, ki ga določa zakon.

Otroci, rojeni izven zakonske zveze, imajo do staršev enake pravice in dolžnosti, kot otroci rojeni v zakonski zvezi.

228. člen

Občanom, ki niso sposobni za delo in nimajo za preživljanje potrebnih sredstev, zagotavlja družbena skupnost pomoč.

Družbena skupnost ustvarja pogoje za usposobitev ter ustrezno zaposlitev občanov, ki niso popolnoma zmožni za delo.

229. člen

Vojaškim in delovnim invalidom so zagotovljene invalidske pravice in druge oblike invalidskega varstva ter usposobitev za delo, ustrezno njihovim delovnim zmožnostim, vsem invalidom otrokom in drugim težje prizadetim osebam pa usposobitev za delo.

230. člen

Vojaški, delovni in drugi invalidi, borci narodnoosvobodilne vojne, španski borci, predvojni revolucionarji, borci za severno mejo, žrtve fašističnega nasilja ter civilne žrtve vojne in vojnega materiala uživajo posebno družbeno varstvo.

231. člen

Delovni ljudje imajo pravico in dolžnost, da s telesno kulturnimi dejavnostmi razvijajo in ohranjajo svoje telesne in umske sposobnosti.

232. člen

Človek ima pravico do zdravega življenjskega okolja.

Družbena skupnost zagotavlja to pravico z organiziranim prizadevanjem za varstvo in izboljšanje človekovega okolja.

233. člen

Vsakdo, ki uporablja zemljišče, vode in druge naravne vire, je dolžan to opravljati tako, da so zagotovljeni pogoji za človekovo življenje in delo v zdravem okolju.

Vsakdo je odgovoren za varovanje narave in njenih dobrin, naravnih znamenitosti in redkosti ter za varovanje kulturnih spomenikov.

Kazniva je zloraba naravnih virov kot tudi onesnaženje voda, tal, zraka, hrane in uporabnih predmetov s strupenimi in z drugimi škodljivimi snovmi.

234. člen

Dolžnost vsakogar je, da priskoči na pomoč drugemu in ga podpre v nevarnosti in da solidarno z drugimi pomaga odvrniti splošno nevarnost.

235. člen

Zajamčena je pravica dedovanja.

Nihče ne sme obdržati na podlagi dedovanja v lasti več nepremičnin in delovnih sredstev, kot je to določeno v ustavi ali zakonu.

Zakon lahko omeji dedovanje premoženja po osebah, ki so uživale družbeno pomoč.

236. člen

Vsakdo je dolžan ob enakih pogojih s svojimi sredstvi prispevati za materialne potrebe družbene

skupnosti sorazmerno s svojimi materialnimi možnostmi.

237. člen

Vsakdo je dolžan držati se ustave in zakonov.

Z zakonom se določa, ob katerih pogojih je kazniv, kdor ne izpolnjuje z ustavo določenih dolžnosti.

238. člen

V Socialistični republiki Sloveniji uživajo tuji temeljne svoboščine in pravice človeka, določene z ustavo ter imajo tudi druge pravice in dolžnosti, ki jih določajo zakoni in mednarodne pogodbe.

239. člen

Zajamčena je pravica pribežališča tujim državljanom in osebam brez državljanstva, ki so preganjani zaradi svojega zavzemanja za demokratične nazore in gibanja, za socialno in narodno osvoboditev, za svobodo in pravice človekove osebnosti ali za svobodo znanstvenega ali umetniškega ustvarjanja.

240. člen

Vsakdo ima pravico do odškodnine za škodo, ki mu jo v zvezi z opravljanjem službe ali kakšne druge dejavnosti državnega organa oziroma organizacije, ki opravlja zadeve javnega pomena, s svojim nezakonitim ali nepravilnim delom stori oseba ali organ, ki tako službo oziroma dejavnost opravlja.

Škodo mora povrniti družbenopolitična skupnost oziroma organizacija, v kateri se služba ali dejavnost opravlja. Oškodovani pa ima pravico zahtevati, v skladu z zakonom, odškodnino tudi neposredno od tistega, ki mu je škodo storil.

241. člen

Swoboščin in pravic, določenih z ustavo, ni mogoče odvzeti niti omejiti.

Swoboščin in pravic, določenih z ustavo, ne sme nihče uporabljati za rušenje temeljev samoupravnega socialističnega, demokratičnega, z ustavo določene ureditve, za ogrožanje neodvisnosti države, za kršenje z ustavo določenih swoboščin in pravic človeka in občana, za ogrožanje miru ali enakopravnega mednarodnega sodelovanja, za razpihovanje nacionalnega, rasnega ali verskega sovraštva ali nestrpnosti, za ščuvanje h kaznivim dejanjem in tudi ne na tak način, da bi se žalila javna morala. Z zakonom se določa, v katerih primerih in ob katerih pogojih ima ustavi nasprotna uporaba swoboščin za posledico omejitev ali prepoved njihove uporabe.

Te swoboščine in pravice se uresničujejo, dolžnosti in odgovornosti pa izpolnjujejo, na podlagi same ustave. Način uresničevanja posameznih swoboščin in pravic se sme predpisovati samo z zakonom in to samo, če je v tej ustavi tako določeno, ali če je to za njihovo uresničevanje neogibno potrebno.

Zagotovljeno je sodno varstvo swoboščin in pravic, ki so določene z ustavo.

2. Pravice italijanske in madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov

242. člen

Italijanski in madžarski narodnosti je zajamčena pravica, da svobodno uporabljata svoj jezik, izražata in razvijata svojo kulturo ter v ta namen ustanovljata organizacije, uporabljata svoje narodnostne simbole ter uresničujeta druge, z ustavo določene pravice.

Na območjih, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, sta italijanski oziroma madžarski jezik enakopravna s slovenskim jezikom. Z zakonom ter s statutom občine in s samoupravnimi splošnimi akti samoupravnih organizacij in skupno-

sti se določi način uresničevanja pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti.

Na območjih, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, je pripadnikom obeh narodnosti zagotovljen pouk v njihovem jeziku. Z zakonom se lahko uvede dvojezična vzgoja in izobraževanje v vzgojnovarstvenih organizacijah in šolah ter učenje slovenskega jezika v šolah in vzgojnovarstvenih organizacijah narodnosti in obratno.

Socialistična republika Slovenija skrbi za razvoj šolstva, tiska, drugih sredstev javnega obveščanja in kulturno-prosvetnega dela italijanske in madžarske narodnosti in za usposabljanje kadrov, ki so pomembni za uresničevanje položaja in pravic narodnosti ter v ta namen zagotavlja potrebno pomoč.

Socialistična republika Slovenija podpira razvoj odnosov med italijansko oziroma madžarsko narodnostjo in njunima matičnima narodoma z namenom, da narodnostima zagotovi kulturni in jezikovni razvoj.

243. člen

Pravice in dolžnosti, ki so posebnega pomena za italijansko in madžarsko narodnost, uresničujejo pripadniki obeh narodnosti v skladu z zakonom s tem:

- da skupaj z drugimi delovnimi ljudmi in občani na območjih, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, urejajo vprašanja, ki so temeljnega pomena za uveljavljanje njihovih ustavnih pravic;
- da lahko ustanovijo samoupravni narodnostni skupnosti, v okviru katerih:
 - a) spremljajo, skrbijo in dajejo pobude za razvijanje njihove narodne kulture;
 - b) spremljajo, skrbijo in dajejo pobude na področju vzgoje in izobraževanja;
 - c) skrbijo in dajejo pobude za razvoj narodnostnega tiska in drugih sredstev javnega obveščanja ter založništva;
 - č) spremljajo gospodarski položaj na območjih, kjer živijo poleg pripadnikov slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti;
 - d) sodelujejo z narodnostnimi skupnostmi v drugih republikah in avtonomnih pokrajinah;
 - e) razvijajo stike z matičnima narodoma zaradi svojega kulturnega in jezikovnega razvoja.
- da svobodno uporabljajo svoj jezik, razvijajo in izražajo svojo kulturo ter v ta namen ustanavljajo organizacije in društva;
- da uporabljajo narodnostne simbole.

244. člen

Komisija Skupščine Socialistične republike Slovenije za narodnosti obravnava vprašanja, ki zadevajo narodnostni značaj, položaj, pravice in razvojne možnosti italijanske in madžarske narodnosti.

Komisijo sestavlja enako število pripadnikov slovenskega naroda, italijanske in madžarske narodnosti.

V. poglavje

USTAVNOST IN ZAKONITOST

245. člen

Za uresničevanje z ustavo in zakonom določenih družbenoekonomskih in političnih razmerij, svoboščin in pravic človeka in občana, pravic samoupravljanja in drugih pravic organizacij in družbenopolitičnih skupnosti, je zagotovljeno varstvo ustavnosti in zakonitosti.

246. člen

Skrb za ustavnost in zakonitost je dolžnost sodišč, samoupravnih sodnih organov, organov družbenopolitičnih skupnosti, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, kot tudi nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij.

Ustavno sodišče SR Slovenije zagotavlja varstvo ustavnosti in zakonitosti v skladu z ustavo.

Pravica in dolžnost delovnih ljudi in občanov je, da dajejo pobude za varstvo ustavnosti in zakonitosti.

247. člen

Republiški zakoni morajo biti v skladu z ustavo. Vsi drugi predpisi in splošni akti republiških organov ter občinski predpisi morajo biti v skladu z ustavo in zakonom.

Predpisi republiških upravnih organov morajo biti v skladu tudi s predpisi republiškega sveta in sveta republiških sekretarjev.

248. člen

Statut občine ne sme biti v nasprotju z ustavo in zakonom.

249. člen

Družbeni dogovor mora biti v skladu z ustavo in zakonom.

Samoupravni sporazum mora biti v skladu z ustavo in zakonom ter z družbenim dogovorom, h kateremu je organizacija združenega dela ali druga samoupravna organizacija pristopila.

250. člen

Samoupravni sporazumi, statuti in drugi samoupravni splošni akti organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti morajo biti v skladu z ustavo in zakonom.

Ti akti ne smejo biti v nasprotju s samoupravnim sporazumom o združevanju, niti s samoupravnim sporazumom ali z družbenim dogovorom, h kateremu je organizacija pristopila. Če tako nasprotje obstoji, veljajo določbe samoupravnega sporazuma oziroma družbenega dogovora.

251. člen

Zakoni, drugi predpisi in splošni akti, morajo biti objavljeni, preden začno veljati.

Republiški predpisi in splošni akti republiških organov se objavljajo v republiškem uradnem glasilu.

Občinski predpisi in splošni akti občinskih organov se objavljajo v uradnem glasilu, ki ga določi občinski statut.

252. člen

Samoupravni splošni akti se ne smejo uporabljati, dokler niso na ustrezen način seznanjeni s njimi tisti, za katere veljajo.

253. člen

Predpis oziroma splošni akt organa družbenopolitične skupnosti začne veljati najprej osmi dan po objavi, če ni v samem predpisu oziroma splošnem aktu drugače določeno.

Samo iz posebno utemeljenih razlogov se lahko določi, da začne predpis ali splošni akt veljati v roku, krajšem kot osem dni po objavi ali istega dne, ko je bil objavljen.

254. člen

Mednarodne pogodbe se uporabljajo z dnem, ko začne veljati akt o ratifikaciji, če ni v tem aktu ali

v pogodbi po pooblastilu pristojnega organa drugače določeno.

Sodišča neposredno uporabljajo tiste mednarodne pogodbe, ki so objavljene.

255. člen

Predpisi in drugi splošni akti ne morejo imeti učinka za nazaj.

Posamezne določbe zakona imajo lahko učinek za nazaj samo, če tako zahteva splošni interes.

Dejanja, ki so kazniva, se ugotavljajo in kazni zanje se izrekajo po zakonu, ki je veljal v času storitve dejanja, razen, če je novi zakon milejši za storilca.

256. člen

Predpis in splošni akt organa družbenopolitične skupnosti velja za območje te družbenopolitične skupnosti, če ni v predpisu ali splošnem aktu določeno, da velja samo za del tega območja.

257. člen

Če sodišče ali samoupravni sodni organ pri odločanju o posameznem vprašanju ugotovi, da je predpis, splošni akt, samoupravni sporazum ali družbeni dogovor ali posamezna določba teh aktov v nasprotju z zakonom, uporabi zakon.

Če sodišče ali samoupravni sodni organ meni, da zakon ali samoupravni splošni akt, ki je izdan na podlagi ustave, ni v skladu z ustavo, prekine postopek ter sproži pred ustavnim sodiščem postopek za oceno ustavnosti zakona oziroma splošnega akta.

258. člen

Zbor skupščine družbenopolitične skupnosti lahko zadrži do odločitve ustavnega sodišča izvršitev predpisa ali splošnega akta svojega političnoizvršilnega organa, če meni, da je tak predpis ali splošni akt v nasprotju z ustavo ali zakonom.

Republiški svet lahko zadrži do odločitve ustavnega sodišča izvršitev predpisa ali splošnega akta republiškega upravnega organa, če meni, da je tak predpis ali splošni akt v nasprotju z ustavo ali zakonom.

259. člen

Občinska skupščina lahko zadrži do odločitve ustavnega sodišča izvršitev samoupravnega splošnega akta organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti ali druge samoupravne organizacije ali skupnosti, če meni, da je tak akt v nasprotju z ustavo ali zakonom.

260. člen

Organ, ki je zadržal izvršitev predpisa ali splošnega akta, je dolžan brez odlašanja sprožiti pred ustavnim sodiščem SR Slovenije postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti zadržanega predpisa ali splošnega akta.

261. člen

Vsi posamični akti in ukrepi upravnih organov in drugih državnih organov, ki opravljajo izvršilne in upravne zadeve, kot tudi posamični akti organov organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, ki jih izdajajo v izvrševanju javnih pooblastil, morajo temeljiti na zakonu ali na drugem zakonito izdanem predpisu.

262. člen

Državni organi, organi organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, ki izvršujejo javna pooblastila, smejo v okviru svoje pristojnosti odločati v posamičnih stvareh o pravi-

cah in obveznostih, uporabljati prisilne ukrepe ali omejitve samo v postopku, ki je določen z zakonom in v katerem je vsakomur dana možnost, da brani svoje pravice in interese ter da zoper izdani akt vloži pritožbo ali drugo z zakonom določeno pravno sredstvo.

Upravni organi smejo nalagati obveznosti posameznim organizacijam glede njihovega dela samo, če so za to posebej pooblašteni z zakonom in v postopku, ki je določen z zakonom.

263. člen

Zoper odločbe in druge posamične akte, ki jih izdajajo na prvi stopnji sodni, upravni in drugi državni organi, ter zoper takšne akte, ki jih izdajajo organizacije v izvrševanju javnih pooblastil, se lahko vloži pritožba na pristojni organ.

Samo z zakonom se izjemoma lahko določi, da zoper odločbo ni pritožbe, če je na drug način zagotovljeno varstvo pravic in zakonitosti.

264. člen

O zakonitosti končnih posamičnih aktov, s katerimi državni organi ali organizacije, ki opravljajo javna pooblastila, odločajo o pravicah in obveznostih, odloča v upravnem sporu sodišče, če za določeno zadevo ni z zakonom predvideno drugo sodno varstvo.

Samo z zakonom se lahko za določene vrste upravnih zadev izjemoma izključi upravni spor.

VI. poglavje

SODSTVO IN JAVNO TOŽILSTVO

265. člen

Sodno funkcijo v enotnem sistemu oblasti in samoupravljanja delavskega razreda in vseh delovnih ljudi izvajajo sodišča kot samostojni državni organi, in samoupravni sodni organi.

Sodišča in samoupravni sodni organi varujejo s svojimi odločitvami svoboščine in pravice občanov in samoupravni položaj delovnih ljudi in samoupravnih organizacij ter skupnosti in zagotavljajo ustavnost in zakonitost.

266. člen

Pri izvajanju sodne funkcije so sodišča in samoupravni sodni organi neodvisni.

Sodišča in samoupravni sodni organi odločajo po ustavi, zakonu in samoupravnih splošnih aktih, sprejetih neposredno na podlagi ustave.

267. člen

Obravnavanje pred sodiščem in samoupravnim sodnim organom je javno.

Zakon določa, v katerih primerih se sme pri obravnavanju izključiti javnost zaradi varovanja tajnosti, varstva morale, v interesu mladoletnika ali zaradi varovanja drugih posebnih interesov družbene skupnosti.

268. člen

Sodišče oziroma samoupravni sodni organ sodi zbornio.

Zakon določa število članov senata v sodiščih, v samoupravnem sodnem organu pa akt o njegovi ustanovitvi oziroma sporazum strank.

Zakon lahko določi, da v posameznih stvareh sodi sodnik posameznik.

269. člen

Nikogar ni mogoče klicati na odgovornost za mnenje, dano pri odločanju v sodišču ali v samoupravnem sodnem organu; brez dovoljenja z zakonom določenega organa pa ga ni mogoče pripreti zaradi kaznivega dejanja, ki ga je storil pri opravljanju sodniške dolžnosti.

270. člen

Sodišča se ustanavljajo z zakonom.

Zakon ureja organizacijo sodišč in njihovo pristojnost.

271. člen

Sodišča odločajo v sporih o temeljnih osebnih, premoženjskih, samoupravnih, delovnih in drugih razmerjih, pravicah in obveznostih občanov, pravicah in obveznostih delavcev v združenem delu, o pravicah in obveznostih organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, če reševanje takih sporov ni poverjeno samoupravnim sodnim organom, kot tudi o pravicah in obveznostih družbenopolitičnih skupnosti; izrekajo kazni in druge ukrepe zoper storilce kaznivih dejanj in gospodarskih prestopkov; odločajo o zakonitosti posamičnih aktov državnih organov in organizacij, ki opravljajo javna pooblastila, ter odločajo o drugih razmerjih, če je to predvideno v zakonu.

272. člen

Sodišča spremljajo in proučujejo družbena razmerja in pojave, ki so pomembni za izvrševanje njihovih funkcij, in dajejo skupščinam ustreznih družbenopolitičnih skupnosti, organom in organizacijam predloge za preprečevanje družbeno nevarnih in škodljivih pojavov in za utrjevanje zakonitosti ter družbene odgovornosti in socialistične morale.

Sodišča imajo pravico in dolžnost, da v okviru svojega delovnega področja obveščajo skupščino ustrezne družbenopolitične skupnosti o uporabi predpisov ter o problemih svojega dela.

273. člen

Sodišča v Socialistični republiki Sloveniji so sodišča splošne pristojnosti in specializirana sodišča.

274. člen

Pri sojenju sodelujejo sodniki in občani kot sodniki porotniki na način, ki ga določa zakon.

Z zakonom se lahko predpiše, da sodijo pri določenih sodiščih in v določenih stvareh samo sodniki.

275. člen

Sodnike in občane, ki sodelujejo v sojenju kot sodniki porotniki, voli in razrešuje skupščina ustrezne družbenopolitične skupnosti na način, pod pogoji in v postopku, ki je določen z zakonom.

276. člen

Sodniki in občani, ki sodelujejo v sojenju kot sodniki porotniki, se volijo za dobo, določeno z zakonom, in so lahko ponovno izvoljeni.

277. člen

Sodnik ne more biti član skupščine družbenopolitične skupnosti, ki ga voli.

278. člen

Sodnik ne sme opravljati službe ali dela, ki bi bilo nezdružljivo s sodno funkcijo.

279. člen

O pritožbi ali drugem pravnem sredstvu zoper sodno odločbo odloča samo pristojno sodišče.

280. člen

Samoupravni sodni organi rešujejo spore, ki jim jih poverijo delovni ljudje v uresničevanju svojih samoupravnih pravic v organizacijah združenega dela, interesnih in drugih samoupravnih skupnostih, iz njihovih medsebojnih razmerij, ki jih samostojno urejajo ali ki izhajajo iz pravic, s katerimi prosto razpolagajo, kot tudi z ustavo in zakonom določene vrste sporov iz samoupravnih razmerij.

Občani lahko reševanje posameznih sporov o pravicah, s katerimi prosto razpolagajo, sporazumno poverijo poravnalnemu svetom ali razsodiščem ali drugim samoupravnim sodnim organom.

281. člen

Samoupravni sodni organi se ustanavljajo z družbenim dogovorom, s samoupravnim sporazumom, s statutom in z drugim splošnim aktom ali s sporazumom strank, v skladu z ustavo in zakonom. Samoupravni sodni organi za določene vrste sporov se lahko ustanovijo tudi z zakonom.

Z zakonom se lahko določi obvezno reševanje tudi drugih sporov s področja samoupravnih in družbenoekonomskih razmerij prek ustreznih samoupravnih sodnih organov, kot tudi, da njihova odločitev nadomešča pogodbo, ki so jo stranke po zakonu dolžne skleniti, pa do nje ni prišlo.

Akt o ustanovitvi samoupravnega sodnega organa določi, v skladu z zakonom, pristojnost, sestavo, organizacijo in postopek tega organa.

282. člen

Samoupravni sodni organi se ustanavljajo kot sveti za reševanje sporov iz samoupravnih razmerij, samoupravna sodišča, poravnalni sveti, arbitraže, razsodišča in v drugih oblikah izvajanja samoupravne sodne funkcije.

283. člen

Spore o organiziranju in izločitvi temeljne organizacije združenega dela, o spojitvi, pripojitvi in delitvi organizacije združenega dela, o sklepanju in izvajanju samoupravnih sporazumov, o združevanju, kot tudi druge spore iz samoupravnih razmerij, določene z zakonom, rešujejo sveti za reševanje sporov iz samoupravnih razmerij, v skladu z zakonom.

Zakon določa način ustanavljanja, pristojnosti in sestavo sveta za reševanje sporov iz samoupravnih razmerij.

284. člen

V aktu o ustanovitvi samoupravnega sodnega organa se določi, kdaj in ob kakšnih pogojih je zoper njegovo odločbo dovoljeno pravno sredstvo.

Zakon določa, v katerih primerih in ob katerih pogojih je mogoče izpodbijati odločbe samoupravnih sodnih organov pri sodiščih, in ureja sodno izvršitev njihovih odločb.

285. člen

Samoupravni sodni organi, v skladu z zakonom, usklajujejo med seboj stališča o uporabi predpisov in splošnih aktov, ki jih uporabljajo pri svojem delu.

286. člen

Pravnomočne odločbe sodišč in samoupravnih sodnih organov, izdane na območju Socialistične federativne republike Jugoslavije, imajo pravno veljavo in so izvršljive na območju Socialistične republike Slovenije.

287. člen

Javno tožilstvo je samostojen državni organ, ki opravlja kazenski pregon in podvzema z zakonom določene ukrepe za varstvo interesov družbene skupnosti in pravna sredstva za varstvo ustavnosti in zakonitosti.

288. člen

Javno tožilstvo opravlja svoje naloge na podlagi ustave in zakonov v skladu s politiko družbenopolitičnih skupnosti, ki je izražena v splošnih aktih njihovih skupščin.

289. člen

Javna tožilstva spremljajo in proučujejo družbena razmerja in pojave, ki so pomembni za uresničevanje njihovih nalog, in dajejo skupščinam ustreznih družbenopolitičnih skupnosti, organom in organizacijam predloge za preprečevanje družbeno nevarnih in škodljivih pojavov ter za utrjevanje zakonitosti in družbene odgovornosti ter socialistične morale.

Javna tožilstva imajo pravico in dolžnost, da v okviru svojega delovnega področja obveščajo skupščino ustrezne družbenopolitične skupnosti o uporabi predpisov in splošnih aktov ter o svojem delu.

290. člen

Višji javni tožilec ima v skladu z zakonom pravico in dolžnost dajati nižjemu javnemu tožilcu obvezna navodila za njegovo delo.

Višji javni tožilec sme prevzeti posamezne zadeve ali opravila, za katera je pristojen nižji javni tožilec, če ni v zakonu drugače določeno.

291. člen

Organizacijo javnih tožilstev določa zakon.

292. člen

Javnega tožilca imenuje in razrešuje z zakonom določena skupščina družbenopolitične skupnosti.

Z zakonom se določijo način, pogoji in postopek za imenovanje in razrešitev javnega tožilca.

293. člen

V zadevah iz sodne pristojnosti in v zadevah iz pristojnosti javnih tožilstev si ti organi dajejo medsebojno pravno pomoč.

Vsi organi so dolžni dajati pomoč sodnim organom in javnim tožilstvom pri izvrševanju njihovih nalog.

294. člen

Državni organi in organizacije, pred katerimi se vodi postopek, morajo strankam pomagati pri uresničevanju njihovih pravic.

Družbena skupnost ustvarja pogoje, da je za občane, organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije organizirano odvetništvo kot samostojna družbena služba in druge oblike pravne pomoči.

VII. poglavje

SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR

295. člen

Nedotakljiva in neodtujljiva pravica in dolžnost slovenskega naroda, italijanske in madžarske narodnosti, delovnih ljudi in občanov Socialistične repub-

like Slovenije je varovati in braniti neodvisnost, suverenost, teritorialno neokrnjenost in z ustavo določeno družbeno in politično ureditev Socialistične federativne republike Jugoslavije in Socialistične republike Slovenije.

296. člen

Nihče nima pravice priznati ali podpisati kapitulacije niti sprejeti ali priznati okupacije Socialistične republike Slovenije ali njenega dela. Nihče nima pravice preprečiti delovnim ljudem in občanom Socialistične republike Slovenije, da se borijo proti sovražniku, ki je napadel državo. Takšni akti so protiustavni in kaznivili po zakonu kot izdaja države.

Izdaja države je zločin zoper ljudstvo in se kaznuje kot hudo kaznivo dejanje.

297. člen

Delovni ljudje in občani imajo pravico, da aktivno sodelujejo v oblikovanju politike obrambe, v pripravi na splošni ljudski odpor, da se usposablja za obrambo in zaščito in da se jim v okviru sistema in načrtov splošnega ljudskega odpora zagotovijo potrebni pogoji za usposabljanje za obrambo in zaščito ter za sodelovanje v obrambi države.

298. člen

Socialistična republika Slovenija, v skladu s sistemom narodne obrambe, ureja in organizira na svojem ozemlju splošni ljudski odpor in priprave splošnega ljudskega odpora in civilno zaščito, določa temelje načrtov in pripravljanih ukrepov v republiki, pripravlja organizacijo in delo republiških organov, gospodarstva, družbenih dejavnosti in vsega prebivalstva v vojnih razmerah za udeležbo v oboroženem boju in v drugih oblikah odpora prebivalstva, vodi partizanske enote kot enote teritorialne obrambe in civilno zaščito ter ob napadu vodi splošni ljudski odpor.

299. člen

Občina ureja in organizira splošni ljudski odpor in civilno zaščito na svojem območju, organizira in izvaja priprave prebivalstva, gospodarstva, družbenih dejavnosti in državnih organov, usmerja priprave organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in drugih samoupravnih skupnosti ter zagotavlja izvrševanje drugih nalog splošnega ljudskega odpora, določenih z zakonom, ob napadu pa vodi splošni ljudski odpor na svojem območju.

Svoje pravice in dolžnosti glede splošnega ljudskega odpora uresničuje občina v skladu z ustavo, zakonom in sistemom narodne obrambe in načrti obrambe Socialistične federativne republike Jugoslavije in Socialistične republike Slovenije.

300. člen

V krajevni skupnosti se delovni ljudje neposredno organizirajo in pripravljajo za sodelovanje pri odporu napadalcu, pri zaščiti in reševanju pred vojnim delovanjem ter za izvrševanje drugih obrambnih nalog — v skladu z ustavo, zakonom in statutom občine.

301. člen

Organizacije združenega dela, interesne in druge samoupravne organizacije in skupnosti izvršujejo pravice in dolžnosti obrambe države v skladu z zakonom, z načrti in sklepi družbenopolitičnih skup-

nosti, zagotavljajo sredstva za splošni ljudski odpor in opravljajo druge naloge, ki imajo pomen za splošni ljudski odpor.

Te organizacije in skupnosti so odgovorne za izvršitev teh nalog.

302. člen

Partizanske enote, ki jih ustanavljajo Socialistična republika Slovenija, občine, organizacije združenega dela in druge organizacije, so osnova in najširša oblika oboroženega ljudskega odpora in sestavni del enotnih oboroženih sil Socialistične federativne republike Jugoslavije.

303. člen

Civilna zaščita je del sistema splošnega ljudskega odpora in se organizira na najširših družbenih temeljih zaradi varstva in reševanja prebivalstva in materialnih dobrin pred vojnim delovanjem in naravnimi nesrečami.

VIII. poglavje

DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

304. člen

Varstvo neodvisnosti in nedotakljivosti države, varstvo ustavne ureditve, varstvo bratstva, enotnosti in enakopravnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti, varstvo samoupravnih pravic človeka in občana v združenem delu in na drugih področjih ter drugih pravic in svoboščin človeka in občana, varstvo družbene lastnine in premoženja, zagotavljanje osebnih in premoženjske varnosti občanov ter nadaljnega družbenega razvoja je kot družbena samozaščita pravica in dolžnost občanov, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, družbenopolitičnih in drugih organizacij, društev ter družbenopolitičnih skupnosti.

305. člen

Delovni ljudje in občani in drugi nosilci družbene samozaščite oblikujejo zavest o varovanju temeljnih vrednot družbenega sistema, zasnovanega na samoupravnem položaju delovnega človeka in na drugih dosežkih revolucije ter na patriotizmu, razvijajo varnostno kulturo, preprečujejo in odkrivajo družbeno negativna in škodljiva dejanja, se seznanjajo z vsebino, metodami in oblikami sovražnega delovanja, skrbijo za vzgojo, krepijo odgovornost in v samoupravnih aktih določajo na temelju ustave in zakonov pravila ravnanja ter organizirane oblike samozaščite.

306. člen

Družbenopolitične skupnosti v okviru svojih pravic in dolžnosti zagotavljajo pogoje za vsestranski razvoj in uveljavljanje organizirane ter učinkovite družbene samozaščite, ki je del samoupravnega dejavnosti občanov v vseh oblikah njihovega povezovanja in združevanja.

307. člen

Socialistična republika Slovenija je v okviru svojih z ustavo in zakoni določenih pravic in dolžnosti odgovorna za varstvo ustavne ureditve (državna varnost).

TRETJI DEL

PRAVICE IN DOLŽNOSTI SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE TER ORGANIZACIJA IN PRISTOJNOST REPUBLIŠKIH ORGANOV

I. poglavje

PRAVICE IN DOLŽNOSTI SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

308. člen

Socialistično republiko Slovenijo predstavljajo s to ustavo določeni organi republike.

V okviru z ustavo in zakoni določenih pravic in dolžnosti Socialistična republika Slovenija po republiških organih in organizacijah:

1. zagotavlja pogoje za uresničevanje in razvoj samoupravnih socialističnih odnosov;

2. zagotavlja uresničevanje in varstvo samoupravnih pravic in dolžnosti človeka in občana v združenem delu in na drugih področjih ter drugih svoboščin, pravic, dolžnosti in odgovornosti človeka in občana;

3. določa splošno politiko skladnega gospodarskega, kulturnega in socialnega razvoja republike in skrbi za izvajanje te politike;

4. uveljavlja izenacevanje splošnih pogojev za delo in življenje delovnih ljudi in občanov na podlagi vzajemnosti in solidarnosti; določa temelje politike socialne varnosti, zaposlovanja in poklicnega usmerjanja;

5. ureja zadeve, ki so skupnega pomena za de-

lovne ljudi in občane v republiki;

6. sodeluje in izpolnjuje svojo odgovornost pri določanju in izvajanju politike federacije;

7. skrbi za skladnost pravnega sistema;

8. zagotavlja varstvo ustavnosti in zakonitosti;

9. varuje narodnostni značaj, zagotavlja položaj, uresničuje enakopravnost italijanske in madžarske narodnosti in skrbi ter pospešuje njun vsestranski razvoj;

10. skrbi za varstvo z ustavo določenih pravic pripadnikov drugih narodov in narodnosti Jugoslavije, ki živijo na območju republike;

11. sodeluje z organi in organizacijami drugih socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin;

12. sodeluje z organi in organizacijami drugih držav in z mednarodnimi organi in organizacijami v okviru zunanje politike Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnih pogodb ter usklajuje sodelovanje občin, organizacij združenega dela in drugih organizacij z ustreznimi tujimi in mednarodnimi organi in organizacijami ter teritorialnimi enotami tujih držav;

13. skrbi za uresničevanje interesov republike v odnosih s tujino ter za varstvo pravic in interesov delovnih ljudi in občanov Socialistične republike Slovenije v tujini;

14. skrbi za izvrševanje republiških in zveznih zakonov in drugih predpisov na območju republike ter jih, kolikor je z zakonom za to pooblaščen, neposredno izvršuje;

15. varuje ustavno ureditev, ureja in organizira službo državne varnosti in usmerja njeno delo;

16. skrbi za delovanje javne varnosti v republiki in usklajuje delo organov javne varnosti v občinah;

17. izvršuje naloge ustavnega sodstva, sodstva in naloge javnega tožilstva ter jih ureja in organizira;

18. skrbi za delovanje družbene samozaščite;

19. organizira in pripravlja splošni ljudski odpor;

20. zagotavlja in skrbi za varstvo borcev narodnoosvobodilne vojne, vojaških, delovnih in drugih invalidov, španskih borcev, predvojnih revolucionarjev, borcev za severno mejo, žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne in vojnega materiala;

21. pospešuje in podpira zdravstveno varstvo; izvaja varstvene ukrepe, ki so splošnega pomena za republiko;

22. skrbi za varstvo in smotrno gospodarjenje s prostorom in naravnimi bogastvi, za urbanistično urejanje v republiki in za varstvo človekovega okolja;

23. določa temelje stanovanjske politike;

24. pospešuje in podpira razvoj znanosti in raziskovalnega dela ter določa splošne pogoje za njun razvoj;

25. skrbi za sistem in napredek vzgoje in izobraževanja, za izenačevanje pogojev, vzgoje in izobraževanja v republiki; pospešuje in podpira razvoj šolstva, pospešuje in podpira vzgojnovarstveno dejavnost in otroško varstvo;

26. pospešuje in podpira razvoj kulture ter kulturna prizadevanja slovenskega naroda;

27. pospešuje in podpira razvoj dejavnosti javnega obveščanja;

28. pospešuje in podpira razvoj telesne kulture, aktivne rekreacije in dejavnosti za smotrno in aktivno uporabo prostega časa;

29. ustanavlja republiške organe in organizacije, ki so pomembne za opravljanje in uresničevanje njihovih nalog;

30. opravlja druge, z ustavo in zakoni določene zadeve.

309. člen

Socialistična republika Slovenija uresničuje v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji svoje dolžnosti in pravice, ki so določene s to ustavo in ustavo Socialistične federativne republike Jugoslavije.

310. člen

Socialistična republika Slovenija sodeluje pri uresničevanju svojih nalog z drugimi socialističnimi republikami in avtonomnimi pokrajinama zaradi obravnave in urejanja vprašanj skupnega pomena ter izmenjave izkušenj.

Sodelovanje med socialističnimi republikami in avtonomnimi pokrajinama razvijajo, spodbujajo in uresničujejo Skupščina Socialistične republike Slovenije, predsedstvo republike in drugi republiški organi, občinske skupščine in drugi občinski organi, organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične organizacije ter strokovna in druga združenja v okviru svojih pristojnosti oziroma dejavnosti.

Zaradi zagotovitve sodelovanja med socialističnimi republikami in avtonomnimi pokrajinama lahko republiški organi v dogovoru s pristojnimi organi posameznih ali vseh socialističnih republik in avtonomnih pokrajin ustanavljajo skupne organe, organizacije in druga telesa, podvzemajo skupne akcije, združujejo sredstva in spodbujajo izmenjavo izkušenj in druge oblike sodelovanja.

Sklepi medrepubliških teles zavezujejo organe in organizacije v republiki samo, če jih sprejme pristojni republiški organ in o tem izda ustrezen akt.

311. člen

Socialistična republika Slovenija sodeluje v skladu z ustavo SFRJ z organi federacije in drugimi socialističnimi republikami in avtonomnimi pokrajinama pri oblikovanju, sprejemanju in izvajanju politike odnosov SFRJ Jugoslavije s tujino.

Socialistična republika Slovenije vzpostavlja, vzdržuje in razvija politične, ekonomske, kulturne in druge odnose z organi in organizacijami drugih držav ter z mednarodnimi organi in organizacijami v skladu s sprejeto zunanjo politiko Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnimi pogodbami.

Socialistična republika Slovenija razvija politične, ekonomske, kulturne in druge odnose z drugimi državami in mednarodnimi organi in organizacijami, ki imajo pomen za položaj in razvoj slovenskega naroda ter slovenske narodne skupnosti v zamejstvu in skrbi za pravice in interese njenih delovnih ljudi na začasnem delu v tujini in za izseljence s svojega območja.

Občine, organizacije združenega dela in druge organizacije sodelujejo z ustreznimi tujimi in mednarodnimi organi in organizacijami ter teritorialnimi enotami tujih držav v okviru sprejete zunanje politike Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnih pogodb.

312. člen

Družbeni plan Socialistične republike Slovenije temelji na družbenem dogovoru delovnih ljudi, organizacij združenega dela, interesnih in drugih samoupravnih skupnosti ter občin o politiki ekonomskega in družbenega razvoja Socialistične republike Slovenije.

Z družbenim planom Socialistične republike Slovenije se na podlagi skupno ocenjenih možnosti in pogojev razvoja ter planov in programov razvoja organizacij združenega dela, interesnih in drugih samoupravnih skupnosti ter občin določajo temeljni cilji in naloge skladnega ekonomskega in družbenega razvoja Socialistične republike Slovenije.

Družbeni plan Socialistične republike Slovenije določa tudi smernice in okvire za ustrezne ekonomske in druge ukrepe pristojnih republiških organov, ki so potrebni za uresničevanje v planu načrtane razvojne politike.

Akti oziroma zakoni za izvajanje dogovorjene gospodarske politike se sprejemajo praviloma hkrati z

družbenim planom Socialistične republike Slovenije.

Ce so zaradi bistveno spremenjenih okoliščin nujne spremembe v že začrtani dogovorjeni gospodarski politiki ali zakonih, so lahko ustrezni akti oziroma zakoni sprejeti tudi pred iztekom časa, za katerega je bil sprejet družbeni plan Socialistične republike Slovenije.

313. člen

Socialistična republika Slovenija zagotavlja sredstva za zadovoljevanje splošnih družbenih potreb s proračunom.

Sredstva republiškega proračuna se uporabljajo za financiranje republiških organov in organizacij, za pomoč nerazvitim območjem v Socialistični republiki Sloveniji ob pogojih in merilih, določenih z zakonom, za zaščito borcev in za intervencije v gospodarstvu, določene z zakonom ter za druge obveznosti republike, ki se posebej določijo z zakonom.

314. člen

Poleg razmerij, glede katerih je v tej ustavi posebej določeno, da se uredijo z zakonom, ureja Skupščina Socialistične republike Slovenije v okviru pravic in dolžnosti republike z zakonom tudi druga razmerja, ki so skupnega pomena za delovne ljudi in občane na naslednjih področjih:

1. zagotavljanje z ustavo določenega družbeno-ekonomskega položaja in pravic delovnih ljudi v združenem delu ter izenačevanje splošnih pogojev za delo in življenje delovnih ljudi na podlagi vzajemnosti in solidarnosti; medsebojna delovna razmerja in zaposlovanje; zagotavljanje družbenega varstva samoupravnih pravic delovnih ljudi in družbene lastnine;

2. sistem družbenega planiranja v republiki in ukrepi za uresničevanje z družbenim planom začrtane razvojne politike republike; republiške blagovne rezerve in nadomestila organizacijam združenega dela, ki jim republiški ukrepi za izvajanje določene ekonomske politike trajneje in v večjem obsegu onemogočajo normalno reprodukcijo;

3. sistem in organizacija splošnega ljudskega odpora v republiki, državna in javna varnost in sistem družbene samozaščite;

4. gospodarjenje s prostorom, sistem prostorskega in urbanističnega planiranja; raba, izkoriščanje in varstvo kmetijskih površin, gozdov, voda, morja, rudnin in drugih naravnih bogastev; varstvo narave, krajinskih znamenitosti in človekovega okolja; sistem izmere zemljišč in zemljiškega katastra, hidrometeorološka služba; projektiranje, investiranje in gradnja objektov; javne ceste, promet in zveze, izkoriščanje javnih letališč, luk in pristanišč, morska in rečna plovba, elektrogospodarstvo, rudarstvo, blagovni promet, gostinstvo, turizem, obrtno in druge gospodarske dejavnosti, bančništvo in zavarovalstvo; družbena kontrola cen proizvodov in storitev; lov, ribolov; varstvo kakovosti kmetijskih proizvodov in kmetijskega reprodukcijskega materiala;

5. sistem financiranja in finančnega poslovanja družbenopolitičnih skupnosti; davčni sistem (viri in vrste davkov, taks in drugih davščin); javna posojila; narodna banka republike, kreditno-monetarna in bančna dejavnost; služba družbenega knjigovodstva v republiki; igranje na srečo;

6. republiško državljanstvo; organizacija republiških organov in njihovih služb; republiški referendum; republiški prazniki; republiška priznanja in odlikovanja;

7. ustanavljanje oziroma odpravljanje občin in spreminjanje njihovih območij;

8. lastninska, zemljiška in druga stvarnopravna razmerja ter stanovanjska razmerja; dedovanje, razlastitev, promet z nepremičninami; evidenca družbenega premoženja; pogodbeni in druga obligacijska razmerja, obvezno zavarovanje oseb in premo-

ženja, premoženjska in druga materialno-pravna razmerja na področju prometa;

9. določanje kaznivih dejanj, gospodarskih prestopkov in prekrškov ter kazni zanje, varnostnih in vzgojnih ukrepov ter varstvenih ukrepov; posebni sodni postopki in postopki o prekrških, izvrševanje kazenskih sankcij in vzgojnih ukrepov; amnestija in pomilostitev;

10. odvetništvo in druga pravna pomoč;

11. sistem vzgojno-izobraževalne, znanstvene, raziskovalne, kulturne in telesnokulturne dejavnosti ter javnega obveščanja in založništva;

12. sistem zdravstvenega varstva ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja; varstvo invalidov, borcev, predvojnih revolucionarjev ter žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne in vojnega materiala;

13. zakonska zveza in druga družinska razmerja;

14. združevanje občanov, javni shodi in javne prireditve; sistem evidence gibanja in nastanitve občanov;

15. pravni položaj verskih skupnosti;

16. varnost prometa; prevoz vnetljivih tekočin, plinov, razstreliv in drugih nevarnih snovi; proizvodnja in hramba plinov, zdravil, strupov in drugih nevarnih snovi;

17. varstvo pred požari in naravnimi nesrečami;

18. varstvo živine in rastlin pred kužnimi boleznimi;

19. matične knjige, osebna imena in osebne izkaznice;

20. žigi, pečati in overitev podpisov;

21. zbiranje, urejanje in objavljane statističnih podatkov, ki imajo pomen za republiko;

22. orožje in strelivo.

Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko uredi z zakonom tudi druge zadeve, ki so skupnega pomena za delovne ljudi in občane v Socialistični republiki Sloveniji. Tak zakon se sprejme po postopku kot ustavni zakon za izvedbo te ustave.

315. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko sprejema zakone tudi o vprašanjih, ki se na podlagi ustave SFRJ urejajo z zveznim zakonom, če zveznega zakona ni oziroma niso v njem urejena.

316. člen

Zakon lahko določi, da občine s svojim predpisom uredijo posamezna vprašanja, ali pa jih uredijo drugače, kot so urejena z zakonom.

317. člen

Zakon lahko določi temeljna načela na naslednjih področjih, ki jih delovni ljudje samostojno urejajo v občini, krajevni skupnosti, v samoupravnih interesnih skupnostih in v organizacijah združenega dela:

1. organizacija samoupravljanja v občini in krajevni skupnosti;

2. financiranje skupnih potreb v krajevni skupnosti in občini;

3. organizacija samoupravnih interesnih skupnosti in medsebojna razmerja delavcev na teh področjih;

4. urbanistično urejanje naselij;

5. urejanje in uporaba stavbnih zemljišč;

6. urejanje in izkoriščanje zemljišč in stvari v splošni rabi;

7. stanovanjska graditev ter njeno financiranje; gospodarjenje s stanovanji;

8. delovanje in upravljanje komunalnih delovnih organizacij;

9. upravljanje in vzdrževanje občinskih cest ter mestnih ulic in urejanje prometa na njih;

10. otroško in socialno varstvo;

11. organizacija občinskih upravnih služb;

12. referendum v občini, krajevni skupnosti, samoupravnih interesnih skupnostih in organizacijah združenega dela;

13. organizacija in delovanje poravnalnih svetov. Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko z zakonom določi temeljna načela tudi v drugih zadevah, ki jih delovni ljudje samostojno urejajo v občini, krajevni skupnosti, v samoupravnih interesnih skupnostih in v organizaciji združenega dela. Tak zakon se sprejme po postopku kot ustavni zakon za izvedbo te ustave.

318. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije daje soglasje k spremembi ustave SFRJ. Soglasje o spremembi ustave SFRJ je sprejeto, če zanj glasujeta dve tretjini delegatov pristojnih zborov.

319. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije daje soglasje k zakonom oziroma drugim splošnim aktom, za katere je po ustavi SFRJ določeno, da jih sprejema zbor republik in pokrajin Skupščine SFRJ na podlagi soglasja skupščin republik in avtonomnih pokrajin in ki se nanašajo na:

1. družbeni plan Jugoslavije;
2. monetarni sistem in emisijo denarja; devizni sistem, zunanjetrgovinski promet, kreditne in druge ekonomske odnose s tujino; oblikovanje denarnih in deviznih rezerv in razpolaganja z njimi, kadar je to v interesu za celo državo; carinsko in necarinsko zaščito; družbeno kontrolo cen in storitev, kreditiranje hitrejšega razvoja gospodarsko nezadostno razvitih republik in avtonomnih pokrajin; ugotavljanje dohodkov družbenopolitičnih skupnosti, ki se dosegaajo z obdavčevanjem proizvodov in storitev v prometu; sistem in vire sredstev za financiranje federacije; določanje ukrepov omejitve tržišča in prostega prometa blaga in storitev ter ukrepov, ki so podlaga za kompenzacijo ter način in oblike kompenzacije; združevanje organizacij združenega dela, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, v gospodarsko zbornico za celotno območje Socialistične federativne republike Jugoslavije in obvezno združevanje organizacij združenega dela v poslovne skupnosti; avtentično razlago zveznih zakonov, ki jih sprejema zbor republik in pokrajin;
3. določanje skupnega obsega sredstev zveznega proračuna za vsako leto;
4. odločanje o ustanovitvi skladov in prevzemanju obveznosti federacije, razen kadar so po ustavi SFRJ organi federacije pooblašteni samostojno ustanavljati sklade in prevzemati obveznosti federacije;
5. sklepanje mednarodnih pogodb, ki terjajo izdajo novih ali spremembo veljavnih republiških in pokrajinskih zakonov, ali če iz njih izvirajo posebne obveznosti za eno ali več republik ali avtonomnih pokrajin.

V zadevah iz 1. in 5. točke prejšnjega odstavka daje Skupščina Socialistične republike Slovenije soglasje z večino glasov vseh delegatov v pristojnih zbora skupščine Socialistične republike Slovenije.

320. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije in nje delegacija v zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ imata pravico, v skladu z ustavo SFRJ, predlagati zakone in druge splošne akte iz delovnega področja tega zbora, ki se sprejemajo na podlagi soglasja skupščin republik in avtonomnih pokrajin.

321. člen

Predpise za izvrševanje republiških zakonov izdajajo republiški svet, svet republiških sekretarjev in upravni organi v skladu s to ustavo.

Občinski organ lahko izda predpis za izvršitev republiškega zakona samo, če je za to izrecno pooblaščen z zakonom.

322. člen

Republiške zakone neposredno izvršujejo občinski organi.

Republiški organi neposredno izvršujejo republiški zakon samo, če so za to izrecno pooblašteni z zakonom.

323. člen

Pri izvrševanju svojih pravic in dolžnosti sodelujejo republiški upravni organi s pristojnimi občinskimi upravnimi organi.

Republiški upravni organi lahko zahtevajo od ustreznih občinskih upravnih organov poročila, obvestila in mnenja in jim lahko dajejo svoje mnenje in pripombe v zvezi z reševanjem upravnih zadev.

Republiški upravni organi morajo opozarjati svet republiških sekretarjev na nezakonite akte občinskih skupščin, ter na njihove akte, ki so v nasprotju s politiko skupščine Socialistične republike Slovenije, in na nezakonite akte občinskih upravnih organov.

324. člen

Republiški upravni organi imajo pravico, da v zadevah, ki so splošnega pomena za republiko, v skladu z zakonom opravljajo nadzorstvo nad delom občinskih upravnih organov, izdajajo tem organom obvezna navodila in lahko zadržijo izvršitev njihovih nezakonitih aktov, ki so izdani izven upravnega postopka.

Z zakonom se lahko predpiše, da so občine dolžne ustanoviti upravne organe za opravljanje določenih zadev, ki so splošnega pomena za republiko.

Občinski upravni organi morajo zagotoviti izvrševanje zakonov, aktov in ukrepov republiških organov v zadevah, ki so splošnega pomena za republiko. V ta namen so dolžni sodelovati z republiškim organi, če ti zahtevajo tako sodelovanje v skladu z zakonom.

Zadeve splošnega pomena za republiko so z zakonom določene zadeve, ki so bistvenega pomena za uresničevanje pravic in dolžnosti republike in jih neposredno izvršujejo organi v občinah.

Svet republiških sekretarjev ima pravico in dolžnost, da opozarja občinske skupščine na nezakonito ali nepravilno delo občinskih upravnih organov pri izvrševanju zakonov, aktov in ukrepov republiških organov v zadevah, ki so splošnega pomena za republiko.

325. člen

Republika lahko zagotavlja izvrševanje zakonov v občinah neposredno po svojih organih, če in dokler občinski organi ne zagotovijo njihovega izvrševanja.

326. člen

Z zakonom se lahko določi, da republiški upravni organi na celotnem območju Socialistične republike Slovenije neposredno izvršujejo inšpekcijo nad izvrševanjem zakonov in drugih predpisov, za katerih izvrševanje so dolžni skrbeti.

II. poglavje

SKUPŠČINA SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

1. Položaj in pristojnost

327. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije je organ samoupravljanja in najvišji organ oblasti v okviru pravic in dolžnosti republike.

Skupščina Socialistične republike Slovenije izvršuje svoje pravice in dolžnosti na podlagi in v mejah te ustave in zakonov.

328. čle

Skupščina Socialistične republike Slovenije:

- odloča o spremembi ustave Socialistične republike Slovenije in daje soglasje k spremembi ustave Socialistične federativne republike Jugoslavije;
- sklepa o vprašanjih meja Socialistične republike Slovenije;
- določa splošna načela, cilje in smer politike Socialistične republike Slovenije;
- sprejema družbeni plan Socialistične republike Slovenije;
- sprejema zakone;
- sprejema republiški proračun in potrjuje zaključni račun o izvršitvi republiškega proračuna;
- daje soglasje k zakonom oziroma k drugim splošnim aktom, za katere je po ustavi SFRJ določeno, da jih sprejema zbor republik in pokrajin Skupščine SFRJ na podlagi soglasja skupščin republik in avtonomnih pokrajin;
- daje obvezno razlago republiških zakonov;
- spodbuja samoupravno sporazumevanje in sodeluje pri družbenem dogovarjanju;
- obravnava vprašanja, ki imajo skupni pomen za organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti in usklajuje njihove odnose in interese;
- razpisuje republiški referendum;
- odloča o razpisu javnih posojil;
- odloča o podaljšanju mandata članom delegacij za skupščine družbenopolitičnih skupnosti v republikah;
- obravnava in določa politiko izvrševanja republiških zakonov;
- obravnava poročila republiških organov ter samoupravnih organizacij, za katere tako določa zakon;
- obravnava mnenja in predloge ustavnega sodišča SR Slovenije o uresničevanju varstva ustavnosti in zakonitosti;
- obravnava mnenja in predloge sodišč za preprečevanje družbeno nevarnih in škodljivih pojavov in za utrjevanje zakonitosti in obvestila sodišč o uporabi predpisov in samoupravnih splošnih aktov ter problematiko dela sodišč;
- voli in razrešuje predsednika in podpredsednika Skupščine Socialistične republike Slovenije;
- voli delegate za zbor republik in pokrajin Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije;
- voli in razrešuje člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije;
- voli in razrešuje predsednika, enega ali več podpredsednikov in člane sveta republiških sekretarjev, republiške sekretarje ter druge republiške funkcionarje, ki vodijo republiške upravne organe, določene z zakonom;
- imenuje in razrešuje generalnega sekretarja Skupščine Socialistične republike Slovenije in sekretarja sveta republiških sekretarjev;
- imenuje in razrešuje člane organov upravljanja, za katere je tako določeno z ustavo, zakonom, ali drugim aktom skupščine;
- voli in razrešuje predsednika in sodnike ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije, vrhovnega sodišča Socialistične republike Slovenije in drugih sodišč v republici, ki jih določa zakon;
- imenuje in razrešuje javnega tožilca Socialistične republike Slovenije in druge javne tožilce v republici, ki jih določa zakon;
- opravlja politično nadzorstvo nad delom sveta republiških sekretarjev in republiških upravnih organov ter nosilcev javnih in družbenih funkcij, odgo-

vornih Skupščini Socialistične republike Slovenije, ter s svojimi smernicami usmerja delo teh organov;

- opravlja nadzorstvo nad izvrševanjem družbenega plana Socialistične republike Slovenije in republiškega proračuna;

- opravlja družbeno nadzorstvo;
- podeljuje amnestijo za kazniva dejanja, ki so določena z republiškimi zakoni;
- ustanavlja organizacije združenega dela ter druge organizacije, razen v primerih, ko je po zakonu za to pristojen svet republiških sekretarjev;
- opravlja druge zadeve, ki so ji dane s to ustavo.

329. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije obravnava vprašanja, ki so skupnega pomena za republiko kot celoto in lahko v okviru pravic in dolžnosti republike sprejema deklaracije in resolucije.

Skupščina Socialistične republike Slovenije daje priporočila organom družbenopolitičnih skupnosti v republici ter organizacijam združenega dela, krajevnim skupnostim, samoupravnim interesnim skupnostim in drugim samoupravnim organizacijam in skupnostim o vprašanjih splošnega pomena.

330. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko sklene, da se predlog zakona ali drugo vprašanje iz njene pristojnosti predloži delovnim ljudem, da se o njem izjavijo (referendum), in sicer preden ga sprejme ali o njem odloči ali potem, ko ga je že sprejela oziroma o njem odločila.

Odločitev delovnih ljudi je za Skupščino Socialistične republike Slovenije obvezna. Dve leti po referendumu Skupščina Socialistične republike Slovenije ne more izdati zakona ali drugega akta, ki bi bil v nasprotju z izidom referenduma.

331. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko sklene, da posamezna vprašanja iz svoje pristojnosti da v javno razpravo, ter po končani javni razpravi obvesti javnost o stališčih, ki jih je sprejela in o razlogih zanje.

Skupščina Socialistične republike Slovenije je dolžna obravnavati pobude in predloge Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije ali sindikatov Slovenije in jih obvestiti o stališčih, ki jih je sprejela in o razlogih zanje.

2. Sestava in volitve

332. člen

Skupščino Socialistične republike Slovenije sestavljajo:

gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor, socialno-zdravstveni zbor, enotni zbor združenega dela in zbor občin;

gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor in socialno-zdravstveni zbor sestavljajo delegati iz ustreznih področij dela.

Enotni zbor združenega dela sestavljajo gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor, socialno-zdravstveni zbor in delegati delovnih ljudi v državnih organih, družbenopolitičnih organizacijah in društvi ter oboroženih silah SFRJ.

Zbor občin sestavljajo delegati delovnih ljudi v občinah in skupnostih občin kot družbenopolitičnih skupnostih.

Gospodarski zbor šteje 100 delegatov, prosvetno-kulturni zbor 50 delegatov in socialno-zdravstveni zbor 50 delegatov.

V enotnem zboru združenega dela je dvajset delegatov delovnih ljudi v državnih organih, družbeno-

političnih organizacijah in društvih ter v oboroženih silah Socialistične federativne republike Jugoslavije. V Skupščini Socialistične republike Slovenije je republiški svet.

333. člen

Skupščine samoupravnih interesnih skupnosti na področjih vzgoje in izobraževanja, raziskovalne dejavnosti, kulture, zdravstva, varstva otrok in družine ter stanovanjskega gospodarstva enakopravno z enotnim zborom združenega dela določajo politiko, sprejemajo zakone in druge splošne akte o vprašanjih, ki so določena s to ustavo.

334. člen

Delegati na konferencah delegacij pošiljajo v skladu z zakonom delegate:

a) na zasedanje zborov združenega dela glede na: — število delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela, v delovnih skupnostih državnih organov, družbenopolitičnih organizacij in društev in v drugih delovnih skupnostih, ki niso organizirane kot temeljne organizacije združenega dela, ter glede na število aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb v službi v oboroženih silah SFRJ;

— število delovnih ljudi, ki delajo s svojimi delovnimi sredstvi v kmetijskih, obrtnih in drugih dejavnostih in delavcev, s katerimi združujejo svoje delo in delovna sredstva ter glede na njihovo udeležbo pri ustvarjanju družbenega proizvoda.

b) na zasedanje zbora občin pošilja vsaka občinska skupščina in skupščina skupnosti občin kot družbenopolitične skupnosti po enega delegata.

335. člen

Delegati razpravljajo in odločajo na zasedanju posameznega zbora samostojno ter na zasedanju dveh zborov enakopravno oziroma skupaj.

Odločitev o razmerjih v delitvi dohodka in razpoložljivih sredstvih, o izločitvi dela dohodka za skupne in splošne družbene potrebe ter o namenu sredstev za te potrebe se ne more sprejeti, če je ne sprejme gospodarski zbor oziroma delegati delovnih ljudi iz organizacij združenega dela na področju gospodarstva.

3. Področje in delo

336. člen

Določene zadeve iz pristojnosti Skupščine Socialistične republike Slovenije izvršujejo:

— posamezni zbori Skupščine Socialistične republike Slovenije samostojno;

— enotni zbor združenega dela enakopravno s posameznimi skupščinami samoupravnih interesnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, raziskovalne dejavnosti, kulture, zdravstva, varstva otrok in družine ter stanovanjskega gospodarstva;

— enotni zbor združenega dela enakopravno z zborom občin;

— enotni zbor združenega dela in zbor občin na skupni seji;

— enotni zbor združenega dela, zbor občin in republiški svet na skupni seji.

337. člen

Enotni zbor združenega dela samostojno obravnava in odloča o temeljnih vprašanjih uresničevanja in varstva samoupravnih pravic in samoupravnih socialističnih družbenih odnosov delovnih ljudi v združenem delu, o temeljnih politike razvoja ter usklajuje posamične in skupne interese delovnih ljudi na vseh področjih združenega dela, določa politiko, sprejema

zakone, daje avtentične razlage zakonov in sprejema druge splošne akte in ukrepe za urejanje zadev, ki se nanašajo na sistem družbenega planiranja, sistem delitve družbenega proizvoda, delitev dohodka v organizacijah združenega dela, oblikovanje in dejavnost samoupravnih interesnih skupnosti, medsebojna razmerja v združenem delu, sistem invalidskega in pokojninskega zavarovanja in druga vprašanja s področja družbenoekonomskih odnosov; temeljna vprašanja s področja družbenopolitičnih odnosov ter vprašanja s področja mednarodnih odnosov.

Enotni zbor združenega dela daje soglasje k družbenemu planu Jugoslavije in k zveznim zakonom in drugim splošnim aktom, ki jih sprejema zbor republik in pokrajin Skupščine SFRJ na podlagi soglasja republiških in pokrajinskih skupščin.

Enotni zbor združenega dela imenuje in razrešuje člane organov upravljanja samoupravnih organizacij in skupnosti, za katere je tako določeno z zakonom ali drugim aktom Skupščine Socialistične republike Slovenije.

338. člen

Zbor občin samostojno obravnava osnove politike razvoja ter temeljna vprašanja s področij komunalnega sistema, financiranja družbenopolitičnih skupnosti, družbenega planiranja, komunalnega in stanovanjskega gospodarstva, stanovanjske politike, prostorskega planiranja in urbanizma, javne varnosti, medobčinskega sodelovanja, regionalnega povezovanja ter druga vprašanja skupnega pomena za delovne ljudi v organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, temeljnih samoupravnih interesnih skupnosti in občinah, zavzema stališča, sprejema sklepe za izvajanje sprejete politike o teh vprašanjih in daje ustreznim organizacijam združenega dela ter samoupravnim interesnim in drugim skupnostim priporočila.

Zbor občin samostojno sprejema zakone, daje avtentične razlage zakonov in sprejema druge akte, ki se nanašajo na ustanavljanje oziroma odpravljanje občin, na določitev in spremembo območja občin, ter sprejema zakone, s katerimi se določijo temeljna načela za delovanje in upravljanje komunalnih delovnih organizacij, za upravljanje in vzdrževanje občinskih cest ter mestnih ulic in urejanje prometa na njih, za organizacijo občinskih upravnih služb ter organizacijo in delovanje poravnalnih svetov v krajevnih skupnostih.

Zbor občin lahko obravnava temeljna vprašanja s področja izobraževanja, znanosti in raziskovalnega dela, zdravstvenega in socialnega varstva ter daje pristojnim zborom mnenja in stališča.

339. člen

Gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor ter socialno-zdravstveni zbor samostojno obravnava vprašanja z ustreznih področij združenega dela, spremlja stanje in razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na teh področjih, spodbujajo samopravno sporazumevanje in sodelujejo pri družbenem dogovarjanju, razvijajo sodelovanje in usklajujejo odnose temeljnih organizacij združenega dela oziroma skupnosti na teh področjih, zavzemajo stališča, sprejemajo sklepe za izvajanje sprejete politike ter dajejo organizacijam združenega dela ter samoupravnim interesnim in drugim skupnostim priporočila.

Gospodarski zbor enakopravno z delegati z drugih področij združenega dela v enotnem zboru združenega dela odloča o razmerjih v delitvi dohodka in razpoložljivih sredstvih, o izločitvi dela dohodka za skupne in splošne družbene potrebe ter o namenu sredstev za te potrebe.

Gospodarski zbor samostojno določa politiko, sprejema zakone, daje avtentične razlage zakonov in sprejema splošne akte, ki se nanašajo na projektiranje in gradnjo objektov, elektrogospodarstvo, rudarstvo, promet in zveze, gospodarjenje z gozdovi, go-

stinstvo, turizem, blagovni promet, obrtne in druge gospodarske dejavnosti, obvezno združevanje organizacij združenega dela v poslovne skupnosti in gospodarsko zbornico in združevanje kmetov.

Prosvetno-kulturni zbor samostojno določa politiko, sprejema zakone, daje avtentične razlage zakonov in sprejema splošne akte za urejanje zadev, ki se nanašajo na varstvo kulturnih spomenikov in arhivskega gradiva in na sistemsko ureditev telesnokulturne dejavnosti.

Socialno-zdravstveni zbor samostojno določa politiko, sprejema zakone, daje avtentične razlage zakonov in sprejema splošne akte za urejanje zadev, ki se nanašajo na varstvo življenja in zdravja ljudi pred nalezljivimi boleznimi.

340. člen

Skupščine samoupravnih interesnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, raziskovalne dejavnosti, kulture, zdravstva, varstva otrok in družine ter stanovanjskega gospodarstva enakopravno z enotnim zborom združenega dela spremljajo stanje na ustreznih področjih, določajo osnove politike razvoja teh področij, sprejemajo ukrepe za razvoj ustreznih dejavnosti na manj razvitih območjih republike, spodbujajo samoupravno sporazumevanje in sodelujejo pri družbenem dogovarjanju na ustreznih področjih, obravnavajo vprašanja kadrovske politike in druga vprašanja, ki imajo pomen za delovne ljudi na teh področjih.

Skupščine samoupravnih interesnih skupnosti za posamezna področja iz prejšnjega odstavka enakopravno z enotnim zborom združenega dela sprejemajo zakone in druge splošne akte, ki se nanašajo na:

- sistemsko ureditev vzgoje in izobraževanja ter urejanja učnih razmerij;
- znanost in raziskovalno delo;
- kulturo ter založniško dejavnost in film;
- zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, vključno z organizacijo zdravstvenih dejavnosti;
- temeljna načela otroškega varstva;
- temelje stanovanjske politike in usmerjanje razvoja stanovanjskega gospodarstva ter lastninsko in razpolagalno pravico občanov na stanovanjskih in poslovnih zgradbah ter na posameznih stanovanjih in poslovnih prostorih.

341. člen

Enotni zbor združenega dela in zbor občin enakopravno sprejemata družbeni plan Socialistične republike Slovenije ter zakone in druge splošne akte, ki se nanašajo na usmerjanje in načrtovanje družbenoekonomskega razvoja Socialistične republike Slovenije; temeljna vprašanja financiranja družbenopolitičnih skupnosti v republiki; sistem, viro in vrste davčin; republiški proračun in zaključni račun o izvršitvi republiškega proračuna; gospodarjenje s prostorom ter varstvo narave in človekovega okolja; sistem in organizacijo splošnega ljudskega odpora v republiki, državno in javno varnost in sistem družbene samozaščite in druge zadeve skupnega pomena za delovne ljudi v združenem delu, v krajevnih skupnostih in v občinah.

Enotni zbor združenega dela in zbor občin enakopravno spremljata izvrševanje zakonov in drugih aktov skupščine na teh področjih. Sprejemata sklepe za izvajanje sprejete politike in dajeta občinskim skupščinam, krajevnim skupnostim, samoupravnim interesnim in drugim skupnostim ter organizacijam združenega dela priporočila.

342. člen

Enotni zbor združenega dela in zbor občin na skupni seji:

- odločata o spremembi ustave Socialistične republike Slovenije;
- dajeta soglasje k spremembam ustave Socialistične federativne republike Jugoslavije;

— odločata o spremembi meja Socialistične republike Slovenije;

— volita in razrešujeta člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije;

— volita delegate za zbor republik in pokrajin Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije;

— volita in razrešujeta predsednika in enega ali več podpredsednikov ter članov sveta republiških sekretarjev, republiške sekretarje ter z zakonom določene druge republiške funkcionarje, ki vodijo republiške upravne organe; imenujeta in razrešujeta sekretarja sveta republiških sekretarjev;

— volita in razrešujeta predsednika in sodnike ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije;

— volita in razrešujeta predsednika in sodnike vrhovnega sodišča Socialistične republike Slovenije ter drugih sodišč v republiki, ki jih določa zakon;

— imenujeta in razrešujeta javnega tožilca Socialistične republike Slovenije ter druge javne tožilce v republiki, ki jih določa zakon;

— odločata o podaljšanju mandata članom delegacij za skupščine družbenopolitičnih skupnosti v republiki.

343. člen

Enotni zbor združenega dela in zbor občin z republiškim svetom na skupni seji:

— volijo in razrešujejo predsednika Skupščine Socialistične republike Slovenije, podpredsednike Skupščine Socialistične republike Slovenije in imenujejo in razrešujejo generalnega sekretarja Skupščine Socialistične republike Slovenije;

— volijo in razrešujejo predsednike in člane stalnih komisij Skupščine Socialistične republike Slovenije;

— sprejemajo poslovnik Skupščine Socialistične republike Slovenije.

344. člen

Vsak zbor lahko v okviru svojega delovnega področja samostojno obravnava vprašanja v zvezi z izvrševanjem zakonov in drugih skupščinskih aktov ter druga vprašanja, ki so skupnega pomena za organizacije združenega dela in druge organizacije in skupnosti z ustreznega področja. Ti zbori imajo pravico dajati ustreznim organizacijam združenega dela in drugim samoupravnim organizacijam in delovnim skupnostim državnih organov priporočila o teh vprašanjih.

Vsak zbor lahko v okviru svojega delovnega področja zahteva od sveta republiških sekretarjev poročila in mu postavlja vprašanja.

Vsak zbor lahko v okviru svojega delovnega področja zahteva poročila in pojasnila od republiških sekretarjev in drugih funkcionarjev na čelu republiških upravnih organov.

345. člen

Vsak zbor oziroma zasedanje delegatov delovnih ljudi v državnih organih, družbenopolitičnih organizacijah in društvih ter v oboroženih silah SFRJ, ki ne sodeluje pri odločanju o posameznem vprašanju, ima pravico, da razpravlja o tem vprašanju, zavzema stališča in daje svoje predloge pristojnim zborom, če gre za vprašanja, ki imajo poseben pomen za delovne ljudi na tem področju.

Pristojni zbori morajo pred odločitvijo razpravljati o stališčih in predlogih tega zbora oziroma zasedanja delegatov.

Če pristojni zbor oziroma pristojna zbora s takim stališčem oziroma predlogom ne soglašata, je lahko zakon ali drug akt, na katerega se tako stališče oziroma predlog nanaša, sprejet šele, ko se opravi postopek določen s poslovníkom Skupščine SR Slovenije, po katerem razpravljata o spornem vprašanju

pristojni zbor oziroma pristojna zbora in zbor oziroma zasedanje delegatov, ki je dalo stališče oziroma predlog.

346. člen

S poslovníkom skupščine Socialistične republike Slovenije se natančneje določijo delovna področja zborov, soodločanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti z enotnim zborom združenega dela in način usklajevanja njihovega dela.

347. člen

Zakon ali drug akt lahko predlaga vsak delegat v svojem zboru oziroma skupina teh delegatov, republiški svet, svet republiških sekretarjev, skupščina republiške samoupravne interesne skupnosti, odbor zbora, komisija skupščine, skupna komisija dveh ali več zborov in občinska skupščina.

Republiški sekretarji in drugi funkcionarji na čelu samostojnih republiških upravnih organov lahko predlagajo Skupščini Socialistične republike Slovenije zakon in drug akt iz svojega delovnega področja.

348. člen

Vsak zbor lahko predlaga izdajo zakona ali drugega akta tudi o zadevah, ki spadajo v področje drugega zbora.

Zahtevo za izdajo zakona lahko dajo tudi gospodarska zbornica, samoupravne organizacije in skupnosti, družbenopolitične organizacije, društva in občani.

349. člen

Vsak zbor Skupščine Socialistične republike Slovenije veljavno sklepa z večino glasov navzočih delegatov na seji, na kateri je navzoča večina vseh delegatov v zboru, če se s to ustavo ne zahteva posebna večina.

350. člen

Vsak zbor zaseda in odloča ločeno na svoji seji.

Zbora, ki enakopravno sodelujeta pri sprejemanju zakona ali drugega akta, lahko skleneta, da bosta zakon oziroma akt obravnavala ali pa tudi sprejela na skupni seji.

Če zbora skleneta da bosta odločala na skupni seji, glasujejo delegati v vsakem zboru posebej.

Kadar enotni zbor združenega dela in zbor občin zasedata na skupni seji, je za odločanje na tej seji potrebna večina članov vsakega zbora; odločitev je sprejeta, če zanjo glasuje večina na seji navzočih članov.

Glasovanje je javno. Če zbor v skladu s poslovníkom tako sklene, se glasuje tajno.

351. člen

Dva zbora lahko skleneta, da bosta na skupni seji obravnavala vprašanja, ki so skupnega pomena za ta zbora.

Skupno sejo dveh zborov vodi predsednik enega teh zborov, ki ga določita zbora na skupni seji.

Predsednik Skupščine Socialistične republike Slovenije lahko v sporazumu s predsedniki ustreznih zborov skliče skupno sejo dveh zborov zaradi obravnavanja vprašanj, ki so skupnega pomena za ta zbora.

352.

Pristojni zbor lahko zahteva od drugih zborov mnenje o predlogih zakonov in drugih vprašanjih. Pristojni zbor mora obravnavati tako mnenje in zavzeti do njega stališče.

353. člen

Pristojni zbor lahko sklene, da se zakonski predlog da v javno obravnavo ali pa, da se k obravnavi

vanju predloga zakona ali drugega akta pokličejo predstavniki samoupravnih organizacij in skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in društev.

354. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije ima svoj poslovnik.

Vsak zbor Skupščine Socialistične republike Slovenije in republiški svet imajo svoj poslovnik.

4. Sprejemanje zakonov

355. člen

Zakon oziroma drug akt, pri katerega sprejemanju enakopravno sodelujeta dva zbora je sprejet, če sta ga oba zbora sprejela v enakem besedilu.

Določbe prvega odstavka tega člena veljajo tudi, kadar skupščina samoupravne interesne skupnosti v republiki enakopravno soodloča z enotnim zborom združenega dela.

356. člen

Če se zbora po dveh zaporednih obravnavah spornega vprašanja ne zedinita glede besedila predloga zakona ali drugega akta, postavita skupno komisijo, v katero izvoli vsak zbor enako število članov. Skupna komisija pripravi predlog za uskladitev spornih vprašanj.

Če se skupna komisija ne sporazume ali če zbora ne sprejmeta njenega sporazumnega predloga, se obravnava predlog na skupni seji obeh zborov. Če se tudi na skupni seji zbora ne zedinita, se predlog odloži z dnevnega reda. Predlog se lahko ponovno da na dnevni red po preteku šestih mesecev na predlog enega zbora ali republiškega sveta, po sklepu obeh zborov pa lahko že prej.

Določbe prvega in drugega odstavka tega člena se smiselno uporabljajo tudi, kadar skupščina samoupravne interesne skupnosti v republiki enakopravno soodloča z enotnim zborom združenega dela.

Če do dneva, ko bi moral začeti veljati, ne more biti sprejet proračun, se začasno izvaja proračun iz prejšnjega leta.

5. Republiški svet

357. člen

V Skupščini Socialistične republike Slovenije opravlja politično-izvršilno funkcijo republiški svet.

Republiški svet spremlja in obravnava družbenopolitično in ekonomsko stanje in razvoj Socialistične republike Slovenije in je odgovoren, da se zagotovi celovitost, kontinuiteta in dogovorjena perspektiva pri uresničevanju politike družbenega razvoja, ob upoštevanju strokovnosti in znanosti.

358. člen

Republiški svet:

- skrbi za izvajanje politike in izvrševanje splošnih aktov Skupščine Socialistične republike Slovenije in je odgovoren za to;

- predlaga programsko osnovo za delo Skupščine Socialistične republike Slovenije;

- daje zborom Skupščine Socialistične republike Slovenije mnenja, stališča in predloge o aktualnih družbenopolitičnih in ekonomskih vprašanjih ter predloge za določanje politike in sprejemanje splošnih aktov in ukrepov;

- ima pravico zahtevati od sveta republiških sekretarjev, da mu poroča o vprašanjih iz njegove pristojnosti, sporoča svetu republiških sekretarjev mnenja in stališča o izvajanju politike, zakonov in dru-

gih splošnih aktov Skupščine Socialistične republike Slovenije;

— določa načelna stališča in daje smernice za izdelavo, družbenega plana Socialistične republike Slovenije in ga predlaga;

— določa načelna stališča in daje smernice za izdelavo prostorskega plana Socialistične republike Slovenije;

— daje soglasje k predlogu republiškega proračuna in zaključnega računa o izvršitvi proračuna;

— določa načelna stališča in daje smernice za izdelavo zakonov in drugih splošnih aktov Skupščine Socialistične republike Slovenije s področja splošnega ljudskega odpora, javne varnosti ter družbene samozaščite in predlaga pristojnim zborom Skupščine Socialistične republike Slovenije te akte;

— ima pravico predlagati zakone in druge splošne akte ter dajati mnenja k predlogom zakonov in drugih splošnih aktov, ki jih ni predlagal sam;

— sprejema predpise za izvrševanje zakonov in drugih splošnih aktov zborov Skupščine Socialistične republike Slovenije, za katere je pooblaščen z zakonom;

— sodeluje pri ustanavljanju medrepubliških komitejev ter na predlog sveta republiških sekretarjev imenuje njihove člane;

— daje načelna stališča in smernice za delo republiških upravnih organov in odpravlja predpise teh organov, ki so v nasprotju s splošnimi akti Skupščine socialistične republike Slovenije in predpisi, ki jih je sam izdal.

Republiški svet lahko postavi v Skupščini Socialistične republike Slovenije vprašanje zaupnice svetu republiških sekretarjev.

359. člen

Republiški svet daje zborom Skupščine Socialistične republike Slovenije predloge za soglasje k zakonom oziroma drugim splošnim aktom, za katere je po ustavi SFRJ določeno, da jih sprejema zbor republik in pokrajin Skupščine SFRJ na podlagi soglasja skupščin republik in avtonomnih pokrajin.

Republiški svet skrbi za izvajanje politike in aktov, sprejetih v zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ.

Republiški svet obravnava vprašanja, o katerih odločajo delegati v zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ in zavzema o njih stališča.

360. člen

Republiški svet ima predsednika in trideset članov.

Predsednika in enega ali več podpredsednikov volijo člani sveta izmed sebe.

Predsednik republiškega sveta predstavlja svet, sklicuje seje sveta in jim predseduje, podpisuje akte, ki jih sprejema svet, in skrbi za njihovo izvajanje, skrbi za izvajanje poslovnika o delu sveta in za uresničevanje sodelovanja z drugimi organi in organizacijami.

361. člen

Člane republiškega sveta volijo na podlagi liste zbori občinskih skupščin in skupščin skupnosti občin kot družbenopolitičnih skupnosti, po postopku in na način, določen z zakonom.

Pri sestavi republiškega sveta je treba upoštevati italijansko in madžarsko narodnost.

362. člen

Občinske skupščine in skupščine skupnosti občin kot družbenopolitičnih skupnosti lahko sprožijo razpravo o delu posameznih članov republiškega sveta oziroma o delu republiškega sveta v celoti. Po prejšnjem postopku v Socialistični zvezi delovnega ljudstva odločajo o odpoklicu zbori teh skupščin v skladu z zakonom.

Zbori Skupščine Socialistične republike Slovenije lahko obravnavajo vprašanje odgovornosti republiškega sveta in mu izglasujejo nezaupnico. Če so nezaupnico, v skladu z zakonom potrdili zbori občin.

skih skupščin in skupščin skupnosti občin kot družbenopolitičnih skupnosti, mora dati republiški svet kolektivno ostavko.

6. Predsednik in podpredsedniki Skupščine socialistične republike Slovenije in predsedniki zborov

363. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije ima predsednika in enega ali več podpredsednikov, ki jih izvoli izmed delegatov oziroma članov republiškega sveta.

Predsednik in podpredsedniki skupščine ne morejo biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljeni za to

364. člen

Predsednik Skupščine Socialistične republike Slovenije predstavlja skupščino; sklicuje in vodi skupno sejo enotnega zbora družbenega dela in zbora občin; skrbi, da se dela po skupščinskem poslovniku; opravlja druge zadeve, ki so mu dane s skupščinskim poslovníkom.

Predsednik skupščine skupno s podpredsedniki skupščine in s predsedniki zborov skrbi za izvajanje poslovnika skupščine, razlaga določbe poslovnikov skupščine in zborov glede pristojnosti zborov in teles skupščine in sprejema stališča o drugih, s poslovníkom skupščine določenih vprašanjih, ki so skupnega pomena za delo zborov.

Če je predsednik zadržan, ga nadomestuje podpredsednik.

365. člen

Vsak zbor si izvoli izmed sebe predsednika in podpredsednika zbora.

Predsednik zbora sklicuje in vodi seje zbora, podpisuje resolucije, deklaracije in priporočila zbora, skrbi, da se dela po poslovníku in opravlja druge zadeve, ki so določene s poslovníkom zbora.

Predsednik zbora je dolžan sklicati sejo zbora, če to zahteva predsednik skupščine, republiški svet, ali najmanj ena petina delegatov v zboru. Če predsednik zbora ne skliče seje, ko bi jo po ustavi moral sklicati, jo lahko skliče skupina dvajsetih delegatov ali predsednik skupščine Socialistične republike Slovenije.

Če je predsednik zbora zadržan, ga nadomestuje podpredsednik.

366. člen

Položaj in delo članov republiškega sveta in delegatov, ki opravljajo v Skupščini Socialistične republike Slovenije določene funkcije, se ureja s poslovníkom Skupščine Socialistične republike Slovenije.

367. člen

Vsak zbor samostojno odloča o verifikaciji pooblastil delegatov na zasedanju zbora in o imunitetnih vprašanjih delegatov.

Vsak zbor ima svojo stalno komisijo za verifikacijo pooblastil in imunitetna vprašanja.

368. člen

Skupščina ima generalnega sekretarja.

Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko ustanovi strokovne, posvetovalne in podobne službe, ki so potrebne za opravljanje zadev v zvezi z delom skupščine.

7. Stalna in občasna telesa skupščine

369. člen

Skupščina Socialistične republike Slovenije in njeni zbori lahko ustanovijo komisije, odbore in

druga stalna ali občasna delovna telesa, da proučijo predloge zakonov in drugih aktov, da proučijo druga vprašanja s svojega delovnega področja in da spremljajo izvrševanje zakonov in drugih aktov skupščine.

Sestavo, naloge in način dela teles določajo poslovnik ali odloki skupščine oziroma zborov.

370. člen

S poslovníkom Skupščine Socialistične republike Slovenije so lahko posameznim delovnim telesom skupščine in zborom dana pooblastila, da opravljajo ankete in poizvedbe ter v ta namen zahtevajo od državnih organov in organizacij potrebne podatke, spise in druge listine, kakor tudi druga pooblastila za izpolnitev njihovih nalog.

Delovna telesa skupščine ne morejo imeti preiskovalnih ali drugih sodnih funkcij.

8. Izvolitev člana predsedstva SFRJ

371. člen

Člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije voli Skupščina Socialistične republike Slovenije.

Kandidata za člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije predlaga Skupščina Socialistične republike Slovenije Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije po prej opravljenem postopku kandidiranja.

V primeru odsotnosti oziroma daljše zadržanosti nadomešča člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije član predsedstva republike, ki ga določi Skupščina Socialistične republike Slovenije.

372. člen

Član predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije je za svoje delo odgovoren Skupščini Socialistične republike Slovenije.

Skupščina Socialistične republike Slovenije odpoka člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije, če ugotovi, da je pri izvrševanju svoje funkcije deloval v nasprotju z ustavo ali v nasprotju s temelji politike Skupščine Socialistične republike Slovenije.

373. člen

Načela kandidacijskega postopka ter postopek izvolitve in odpoklica člana predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije ureja zakon.

III. poglavje

PREDSEDSTVO SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

374. člen

Predsedstvo Socialistične republike Slovenije — predsedstvo republike predstavlja Socialistično republiko Slovenijo in opravlja druge s to ustavo določene pravice in dolžnosti.

375. člen

Predsedstvo republike obravnava vprašanja s področja splošnega ljudskega odpora, mednarodnih odnosov, varstva z ustavo določenega reda (državna varnost), družbene samozastite, varstva ustavnosti in zakonitosti in druga temeljna politična vprašanja iz pristojnosti Skupščine Socialistične republike Slovenije, zavzema stališča o teh vprašanjih, daje pobude za njihovo obravnavo in lahko daje predloge za njihovo reševanje pristojnim organom družbenopolitičnih skupnosti, samoupravnih organizacij in skupnosti ter predlaga razpravo o teh vprašanjih v družbenopolitičnih organizacijah.

Predsedstvo republike v okviru svojih pravic in dolžnosti lahko obravnava vprašanja izvrševanja politike, ki jo je v svojih aktih določila Skupščina Socialistične republike Slovenije, zavzema o njih stališča in lahko daje predloge za njihovo reševanje ter jih sporoča pristojnim organom.

376. člen

Predsedstvo republike obravnava vprašanja, ki se nanašajo na enakopravnost narodov in narodnosti in usklajevanje temeljnih skupnih interesov republik in avtonomnih pokrajin v organih federacije, zavzema stališča o teh vprašanjih in daje pobude in predloge za njihovo reševanje.

Predsedstvo republike skrbi za sodelovanje Socialistične republike Slovenije z organi federacije ter z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinama.

377. člen

Predsedstvo republike v okviru svojih pravic in dolžnosti pripravlja in vodi splošni ljudski odpor.

Predsedstvo republike v uresničevanju zadev in nalog splošnega ljudskega odpora v okviru načrtov, sklepov in smernic predsedstva SFRJ določa načrte obrambe republike, daje smernice za podvzemanje ukrepov za pripravo gospodarstva in družbenih dejavnosti in mobilizacije vseh človeških in materialnih virov in sil za obrambo države, za usklajevanje načrtov in ukrepov družbenopolitičnih skupnosti, organizacij združenega dela, drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in drugih družbenih organizacij za funkcioniranje in delo v primeru neposredne vojne nevarnosti in v vojni, in razvoj vseh drugih oblik splošnega ljudskega odpora.

Predsedstvo republike ima svet za splošni ljudski odpor.

378. člen

Predsedstvo republike, v okviru svojih pravic in dolžnosti:

1. predlaga Skupščini Socialistične republike Slovenije kandidata za predsednika sveta republiških sekretarjev;
2. razglašča odlok o izvolitvi sveta republiških sekretarjev;
3. razglašča zakone z ukazom;
4. predlaga Skupščini Socialistične republike Slovenije izvolitev in razrešitev predsednika in sodnikov ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije;
5. daje predloge za izvolitev oziroma imenovanje funkcionarjev iz Socialistične republike Slovenije, ki jih predlaga oziroma imenuje predsedstvo SFRJ oziroma predsednik republike;
6. podeljuje odlikovanja Socialistične republike Slovenije;
7. daje v skladu z zakonom pomilostitve za kazniva dejanja;
8. opravlja druge s to ustavo določene zadeve.

379. člen

Če predsedstvo republike da predlog za reševanje vprašanja Skupščini Socialistične republike Slovenije, pa predlaga Skupščina Socialistične republike Slove-

nije ne sprejme, Skupščina Socialistične republike Slovenije in predsedstvo republike sporazumno določita postopek za obravnavanje spornih vprašanj in določita rok za uskladitev stališč o temu vprašanju. Ta rok ne sme biti daljši od šest mesecev.

Če se niti po določenem roku ne doseže soglasje glede predloga, obravnava Skupščina Socialistične republike Slovenije še enkrat to vprašanje; obravnava se mora končati v treh mesecih.

Če se niti po ponovni obravnavi ne doseže soglasje, preneha predsedstvu republike mandat.

Volitve predsedstva republike morajo biti opravljene najkasneje v dveh mesecih.

Do izvolitve novega predsedstva republike ostane predsedstvo republike, ki mu je prenehal mandat, v svoji funkciji.

380. člen

Predsedstvo republike v razširjeni sestavi, s predsednikom Skupščine Socialistične republike Slovenije, s predsednikom republiškega sveta in predsednikom sveta republiških sekretarjev:

1. med vojno ali ob neposredni vojni nevarnosti izdaja na svojo pobudo ali na predlog sveta republiških sekretarjev uredbe z zakonsko močjo o vprašanjih iz pristojnosti Skupščine Socialistične republike Slovenije, če se Skupščina Socialistične republike Slovenije ne more sestati. Te uredbe predloži predsedstvo republike v potrditev Skupščini Socialistične republike Slovenije brž, ko se lahko Skupščina Socialistične republike Slovenije sestane.

Z uredbo z zakonsko močjo, sprejeto za časa vojne, se lahko izjemoma, dokler traja to stanje in če to zahtevajo interesi obrambe države, suspendirajo posamezne določbe ustave Socialistične republike Slovenije, ki se nanašajo na posamezne svoboščine in pravice delovnih ljudi in občanov in pravice samoupravnih organizacij ali na sestavo in pooblastila izvršno-upravnih in drugih organov v Socialistični republiki Sloveniji.

S tako uredbo se lahko ustanovijo pokrajinski odbori, ki opravljajo določene funkcije oblasti.

2. Opravlja med vojno ali ob neposredni vojni nevarnosti, če se pristojni zbori Skupščine Socialistične republike Slovenije ne morejo sestati vse zadeve v zvezi z volitvami in razrešitvami predsednika in članov republiškega sveta in sveta republiških sekretarjev z imenovanji in razrešitvami republiških sekretarjev in drugih republiških funkcionarjev, ki jih voli oziroma razrešuje Skupščina Socialistične republike Slovenije ter zadeve v zvezi z mandatom in imuniteto delegatov.

381. člen

Predsedstvo republike izvršuje svoje pravice in dolžnosti na podlagi in v okviru te ustave in zakonov in je za to odgovorno.

Predsedstvo republike obvešča Skupščino Socialistične republike Slovenije o svojem delu.

Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko zahteva od predsedstva republike, da da stališča o posameznih vprašanjih iz svoje pristojnosti, ki imajo pomen za delo Skupščine Socialistične republike Slovenije.

382. člen

Predsedstvo republike sestavljajo predsednik, 9 članov in po položaju predsednik Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije in predsednik republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije.

Listo kandidatov za člane predsedstva republike določi kandidacijska konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije na podlagi obravnave in stališč v delegacijah temeljnih organizacij združenega dela in drugih temeljnih samoupravnih orga-

nizacij in skupnosti, po postopku, določenem z zakonom.

Predsednika in člane predsedstva republike volijo občinske skupščine in skupščine skupnosti občin kot družbenopolitičnih skupnosti, po postopku in na način, določen z zakonom.

Predsednik in člani predsedstva republike so izvoljeni, če je za listo glasovala večina vseh delegatov v zborih v dveh tretjinah občinskih skupščin ter skupščin skupnosti občin kot družbenopolitičnih skupnosti.

383. člen

Splošni zbor republike razglasi izvolitev in objavi sestavo predsedstva republike.

Člani predsedstva republike dajo na seji splošnega zbora republike slovesno izjavo.

Predsedstvo republike prevzame dolžnost po slovesni izjavi.

384. člen

Člani predsedstva republike uživajo enako imuniteto kot delegati.

O vprašanjih imunitete člana predsedstva republike odloča predsedstvo.

385. člen

Člani predsedstva republike se volijo za pet let.

Nihče ne more biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljen za člana predsedstva republike.

386. člen

V primeru neposredne vojne nevarnosti ali vojne se mandat članom predsedstva republike podaljša, dokler traja takšno stanje in dokler niso dani pogoji za izvolitev novih članov predsedstva republike.

387. člen

Član predsedstva republike ne more biti hkrati delegat v skupščini družbenopolitične skupnosti, izvoljeni član organa družbenopolitične skupnosti, ki opravlja politično-izvršilno funkcijo ali izvršno-upravno funkcijo, sodnik ustavnega sodišča in sodnik drugih sodišč, niti funkcionar ali delavec upravnega oziroma drugega državnega organa.

388. člen

Predsednik predsedstva republike predstavlja v imenu predsedstva Socialistično republiko Slovenijo, predstavlja predsedstvo republike, sklicuje seje predsedstva republike in jim predseduje, podpisuje akte, ki jih sprejema predsedstvo republike, in skrbi za izvajanje aktov in sklepov predsedstva republike.

Predsednik v imenu predsedstva republike opravlja za časa vojne, neposredne vojne nevarnosti in v drugih podobnih izrednih razmerah, ko se predsedstvo republike ne more sestati, določene pravice in dolžnosti, za opravljanje katerih ga pooblasti predsedstvo republike.

Predsednika predsedstva republike nadomešča v njegovi odsotnosti član, ki ga določi predsedstvo republike.

389. člen

Predsedstvo republike sprejme poslovnik o svojem delu.

Predsedstvo republike lahko ustanovi svete in druga delovna telesa, ki so potrebna za njegovo delo.

Na predlog predsedstva republike se z zakonom določi sestava in delovno področje delovnih teles predsedstva republike, ki se jim zaupa samostojno

opravljanje določenih zadev v okviru pravic in dolžnosti predsedstva republike.

390. člen

Predsedstvo republike lahko sklicuje svet predsedstva republike zaradi obravnavanja vprašanj samoupravnega socialističnega razvoja, odnosov z drugimi republikami in tujino ter o drugih vprašanjih splošne politike.

Člane sveta predsedstva republike voli na predlog predsedstva republike Skupščina Socialistične republike Slovenije izmed družbenopolitičnih in drugih javnih delavcev.

391. člen

Predsedstvo republike sklicuje splošni zbor republike in mu predseduje.

Predsedstvo republike sklicuje splošni zbor republike na svojo pobudo ali na predlog Skupščine Socialistične republike Slovenije, Socialistične zveze delovnega ljudstva in Zveze komunistov Slovenije.

392. člen

Predsedniku, članu ali predsedstvu republike v celoti preneha mandat, če se ugotovi, da pri izvrševanju svoje funkcije niso delovali v skladu z ustavo ali v skladu s temelji politike Skupščine Socialistične republike Slovenije.

Začetek postopka, v katerem se ugotavlja, da predsednik, član ali predsedstvo republike v celoti pri izvrševanju svoje funkcije niso delovali v skladu z ustavo ali v skladu s temelji politike Skupščine Socialistične republike Slovenije, predlaga republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva, enotni zbor združenega dela ali zbor občin ali polovica občinskih skupščin.

O predlogu za prenehanje mandata predsednika, člana ali predsedstva republike v celoti odloča Skupščina Socialistične republike Slovenije na skupni seji enotnega zbora združenega dela in zbora občin. Odločitev o prenehanju mandata je sprejeta, če zanjo glasujeta dve tretjini vseh delegatov v teh zborih in če jo potrdita dve tretjini občinskih skupščin.

Predsedniku ali članu predsedstva republike preneha mandat tudi, če je obsojen za kaznivo dejanje na kazen odvzema prostosti, ali če trajno izgubi delovno sposobnost za opravljanje svoje funkcije. Ugotovitev o prenehanju mandata je sprejeta, če zanjo glasuje večina vseh delegatov v zborih.

IV. poglavje

SPLOŠNI ZBOR REPUBLIKE

393. člen

Splošni zbor republike obravnava splošno stanje v Socialistični republik Sloveniji, določa splošno smer politike in obravnava vprašanja splošnega političnega pomena za Socialistično republiko Slovenijo, zlasti temeljna vprašanja gospodarskega in družbenega razvoja, splošnega ljudskega odpora, mednarodnih odnosov, varstva z ustavo določenega reda, kadrovske politike in druga temeljna vprašanja.

394. člen

Splošni zbor republike sestavljajo: Skupščina Socialistične republike Slovenije in delegacije druž-

benopolitičnih organizacij, določene z dogovorom v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva.

Splošni zbor lahko v okviru svojih pristojnosti sprejema deklaracije, resolucije in priporočila.

V. poglavje

SVET REPUBLIŠKIH SEKRETARJEV

395. člen

Svet republiških sekretarjev opravlja zadeve iz svoje pristojnosti na podlagi in v mejah ustave, zakonov in drugih aktov Skupščine Socialistične republike Slovenije.

Svet republiških sekretarjev je odgovoren Skupščini Socialistične republike Slovenije za izvajanje politike in zakonov ter drugih splošnih aktov Skupščine Socialistične republike Slovenije in v ta namen usmerja in usklajuje delo republiških upravnih organov ter sprejema druge ukrepe v okviru svojih pravic in dolžnosti.

396. člen

Svet republiških sekretarjev sestavljajo predsednik, eden ali več podpredsednikov, republiški sekretarji in drugi z zakonom določeni republiški funkcionarji, ki vodijo republiške upravne organe, ter določeno število drugih članov.

Predsednika sveta republiških sekretarjev voli Skupščina Socialistične republike Slovenije na predlog predsedstva republike po poprej opravljenem postopku v Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije, člane sveta pa na predlog kandidata, ki ga je predsedstvo republike predlagalo za predsednika sveta, in na podlagi mnenja komisije za volitve in imenovanja.

Ob izvolitvi članov sveta republiških sekretarjev imenuje Skupščina Socialistične republike Slovenije na predlog predsednika sveta izmed članov sveta republiške sekretarje, ki bodo vodili posamezne republiške sekretariate in druge z zakonom določene republiške funkcionarje, ki bodo vodili republiške upravne organe.

Predsednika, enega ali več podpredsednikov in člane sveta republiških sekretarjev voli skupščina Socialistične republike Slovenije za štiri leta.

Predsednik, podpredsednik in član sveta republiških sekretarjev, ki je eno od teh funkcij opravljal štiri leta, ne more biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljen za to funkcijo.

397. člen

Predsednik sveta republiških sekretarjev ima pravico predlagati Skupščini Socialistične republike Slovenije razrešitev posameznih članov sveta.

Razrešitev ali ostavka predsednika sveta republiških sekretarjev ali ostavka večine članov tega sveta ima za posledico ostavko celotnega sveta.

Če svet republiških sekretarjev kolektivno odstopi ali če mu je izglasovana nezaupnica, ostane v svoji funkciji do izvolitve novega sveta.

398. člen

Svet republiških sekretarjev:

— ukrepa, da se izvršujejo zakoni, družbeni plan Socialistične republike Slovenije, republiški proračun in drugi akti Skupščine Socialistične republike Slovenije;

— izdaja uredbe in druge predpise za izvrševanje republiških zakonov, splošnih aktov Skupščine Socialistične republike Slovenije ter zveznih zakonov v okviru republiške pristojnosti, razen za izvrševanje zakonov iz 317. člena te ustave;

— pripravlja zakone in druge splošne akte, ki jih sprejema Skupščina Socialistične republike Slovenije, katerih predlagatelj je republiški svet;

— predlaga zakone in druge splošne akte iz pristojnosti Skupščine Socialistične republike Slovenije, razen v primerih, ko je predlagatelj republiški svet;

— daje Skupščini Socialistične republike Slovenije mnenja o predlogih zakonov in drugih splošnih aktov, ki jih skupščini pošljejo pooblaščen predlagatelji;

— določa predlog republiškega proračuna in ključnega računa o izvršitvi proračuna ob soglasju republiškega sveta;

— izvršuje republiški proračun;

— predlaga ob soglasju republiškega sveta ustanovitev ali odpravo republiških sekretariats in drugih republiških upravnih organov, ki jih po ustavi ali zakonu ustanovi Skupščina Socialistične republike Slovenije;

— ustanavlja in odpravlja upravne organe, ki se ne ustanovijo z zakonom;

— določa splošna načela za notranjo organizacijo republiških upravnih organov;

— nadzoruje delo upravnih organov;

— ustanavlja zavode za proučevanje in pripravo zadev iz svoje pristojnosti;

— daje Skupščini Socialistične republike Slovenije predloge za ustanovitev organizacij združenega dela in drugih organizacij oziroma jih ustanavlja sam, kolikor je za to z zakonom pooblaščen;

— zadrži predpise in splošne akte republiških upravnih organov, ki niso v skladu z uredbo ali z drugim predpisom sveta republiških sekretarjev, do odločitve Skupščine Socialistične republike Slovenije;

— imenuje in razrešuje predstojnike republiških upravnih organov ter zavodov in organizacij, za katere tako določa zakon.

399. člen

Svet republiških sekretarjev dela in odloča na seji.

400. člen

Predsednik sveta republiških sekretarjev predstavlja svet, sklicuje seje sveta in jim predseduje ter skrbi za izvajanje sklepov sveta.

Predsednika sveta v primeru odsotnosti ali daljše zadržanosti nadomestuje podpredsednik.

401. člen

Svet republiških sekretarjev ima sekretarja, ki ga na predlog predsednika sveta imenuje Skupščina Socialistične republike Slovenije.

402. člen

Svet republiških sekretarjev obvešča zbere Skupščine Socialistične republike Slovenije in republiški svet o splošnem stanju glede izvajanja politike in izvrševanja zakonov in drugih splošnih aktov Skupščine Socialistične republike Slovenije in o svojem delu.

Svet republiških sekretarjev je dolžan, da zborom Skupščine Socialistične republike Slovenije in republiškemu svetu na njihovo zahtevo da poročilo o izvajanju politike in o izvrševanju zakonov in drugih aktov Skupščine Socialistične republike Slovenije in predpisov republiškega sveta.

403. člen

Če svet republiških sekretarjev meni, da ne bo mogel zagotoviti izvajanja določene politike ali izvrševanja zakona ali drugega splošnega akta Skupščine Socialistične republike Slovenije, katerega izdaja se predlaga, ali da ne more prevzeti odgovornosti za opravljanje svoje funkcije, če ne bo sprejet predlagani zakon ali drug splošni akt, katerega izdajo predlaga, lahko postavi vprašanje zaupnice.

Vsak zbor Skupščine Socialistične republike Slovenije lahko na predlog najmanj desetih delegatov v zboru postavi vprašanje zaupnice svetu republiških sekretarjev.

Vprašanje zaupnice svetu republiških sekretarjev mora Skupščina Socialistične republike Slovenije obravnavati.

Če Skupščina Socialistične republike Slovenije izglasuje nezaupnico svetu republiških sekretarjev, je ta dolžan odstopiti.

404. člen

Najmanj deset delegatov kateregakoli zbora Skupščine Socialistične republike Slovenije lahko v svojem zboru sproži interpelacijo, naj se obravnava posamezna politična vprašanja v zvezi z delom sveta republiških sekretarjev.

405. člen

Člani sveta republiških sekretarjev uživajo enako imuniteto kot delegati.

O imuniteti člana sveta republiških sekretarjev odloči svet.

406. člen

Organizacijo in delo sveta republiških sekretarjev ureja zakon.

VI. poglavje

REPUBLIŠKA UPRAVA

407. člen

Zadeve državne uprave iz republiške pristojnosti opravljajo republiški sekretariati in drugi republiški upravni organi in organizacije, ki se ustanovijo z zakonom. Z zakonom se določi njihovo delovno področje.

Za uresničevanje funkcije republiških organov se lahko z zakonom ustanovijo tudi znanstveni in drugi zavodi.

Za potrebe republiških organov se lahko ustanovijo strokovne in druge službe.

408. člen

Republiški upravni organi neposredno izvršujejo zakone in druge predpise samo, če je z zakonom to izrecno dano v njihovo pristojnost.

Republiški upravni organi samostojno opravljajo zadeve iz svoje pristojnosti na podlagi in v okviru ustave in zakonov. Pri opravljanju zadev iz svoje pristojnosti se morajo republiški upravni organi ravnati po zakonih in drugih predpisih, ter po splošnih smernicah Skupščine Socialistične republike Slovenije.

Republiški upravni organi so dolžni zagotavljati izvajanje zakonov in drugih predpisov, za katerih izvrševanje so odgovorni.

409. člen

Republiški funkcionarji, ki vodijo delo republiških upravnih organov, lahko izdajajo pravilnike, odredbe in navodila za izvrševanje zakonov in drugih splošnih aktov.

Republiški funkcionar, ki vodi delo republiškega upravnega organa, je osebno odgovoren za delo tega organa in za izvrševanje nalog in zadev iz njegove pristojnosti.

410. člen

Republiški funkcionarji, ki vodijo delo republiških upravnih organov, so dolžni poročati zborom Skupščine Socialistične republike Slovenije in republiškem svetu o stanju na ustreznem upravnem področju in o delu upravnega organa, ki ga vodijo.

Ti funkcionarji morajo na zahtevo zborov Skupščine Socialistične republike Slovenije in njihovih delovnih teles, kakor tudi na zahtevo republiškega sveta dajati obvestila in pojasnila o vprašanih s področja organa, ki ga vodijo. Na vprašanje delegatov v zborih Skupščine Socialistične republike Slovenije so dolžni dati odgovor.

VII. poglavje

USTAVNO SODIŠČE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

411. člen

Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije:

— odloča o skladnosti republiških zakonov z ustavo Socialistične republike Slovenije;

— odloča o skladnosti vseh drugih predpisov in splošnih aktov družbenopolitičnih skupnosti v Socialistični republiki Sloveniji in samoupravnih splošnih aktov organizacij združenega dela ter drugih samoupravnih organizacij z ustavo Socialistične republike Slovenije, zakonom in drugimi predpisi;

— odloča o skladnosti vseh predpisov in splošnih aktov družbenopolitičnih skupnosti v Socialistični republiki Sloveniji in samoupravnih splošnih aktov organizacij združenega dela ter drugih samoupravnih organizacij in skupnosti z zveznim zakonom, za katerega izvrševanje niso neposredno odgovorni zvezni organi;

— odloča o sporih glede pravic in dolžnosti med republiko in drugimi družbenopolitičnimi skupnostmi v republiki ter o sporih glede pravic in dolžnosti med temi družbenopolitičnimi skupnostmi, če za rešitev spora ni pristojno drugo sodišče;

— odloča o sporih glede pristojnosti med sodišči ter organi družbenopolitičnih skupnosti v območju Socialistične republike Slovenije.

412. člen

Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije spremlja pojave, ki so pomembni za uresničevanje ustavnosti in zakonitosti, obvešča Skupščino Socialistične republike Slovenije o stanju in problemih zagotavljanja ustavnosti in zakonitosti in daje skup-

ščini Socialistične republike Slovenije mnenja in predloge za izdajo, spremembo ali dopolnitev zakonov in za druge ukrepe za zagotovitev ustavnosti in zakonitosti ter za varstvo pravic samoupravljanja ter drugih svoboščin in pravic občanov in organizacij.

413. člen

Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije lahko oceni ustavnost zakona ali ustavnost in zakonitost predpisov in splošnih aktov, ki so prenehali veljati, najpozneje eno leto pred uvedbo postopka.

414. člen

Vsakdo lahko da pobudo za začetek postopka za presojo ustavnosti in zakonitosti pred ustavnim sodiščem Socialistične republike Slovenije.

Postopek za presojo ustavnosti in zakonitosti pred ustavnim sodiščem Socialistične republike Slovenije se začne na podlagi predloga, ki ga da z zakonom pooblaščen organ ali organizacija.

Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije lahko na lastno pobudo začne postopek za oceno ustavnosti in zakonitosti.

415. člen

Če Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije ugotovi, da republiški zakon ali drug predpis ali splošni akt Skupščine Socialistične republike Slovenije ni v skladu z ustavo Socialistične republike Slovenije, ga mora Skupščina Socialistične republike Slovenije v šestih mesecih od dneva, ko je bila odločba ustavnega sodišča objavljena, uskladiti z ustavo. Če skupščina tega ne stori, prenehajo veljati zakon, drug predpis ali splošni akt oziroma tiste njegove določbe, ki niso v skladu z ustavo; to ugotovi Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije s posebno odločbo.

Na predlog Skupščine Socialistične republike Slovenije lahko Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije podaljša rok za usklajitev zakona najdlje za šest mesecev.

416. člen

Če Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije ugotovi, da kakšen drug predpis ali splošni akt ni v skladu z ustavo ali zakonom, razveljavi ali odpravi predpis oziroma tiste njegove določbe, ki niso v skladu z ustavo ali zakonom.

417. člen

Vsakdo, čigar pravica je bila kršena z dokončnim in pravnomočnim posamičnim aktom, izdanim na podlagi zakona, drugega predpisa ali samoupravnega splošnega akta, ki po sklepu Ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije ni v skladu z ustavo oziroma zakonom, ima pravico zahtevati od pristojnega organa spremembo tega posamičnega akta.

418. člen

Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije lahko v postopku do sprejetja končne odločitve zadrži izvajanje posameznih aktov ali dejanj, uvedenih na podlagi zakonov, predpisov ali splošnih aktov, katerih ustavnost oziroma zakonitost ocenjuje, če bi zaradi njihovega izvajanja lahko nastale nepopravljive posledice.

419. člen

Če Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije ugotovi, da pristojni organ ni izdal predpisa za izvrševanje določb ustave, zakona ali drugega predpisa, čeprav je bil to dolžan, obvesti o tem Skupščino Socialistične republike Slovenije.

Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije sestavljajo predsednik in osem sodnikov; izvoli jih na predlog predsedstva republike Skupščina Socialistične republike Slovenije.

Predsednik in sodniki Ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije se volijo za osem let in po preteku tega roka ne morejo biti ponovno izvoljeni.

Predsednik in sodniki Ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije ne morejo biti hkrati člani skupščin družbenopolitičnih skupnosti ali njihovih izvršilno-upravnih organov, niti imenovani funkcionarji v drugih državnih organih, niti ne morejo hkrati opravljati druge funkcije z javnimi pooblastili.

Predsednik in sodniki Ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije smejo biti v skladu z zakonom pred potekom mandata razrešeni dolžnosti samo, če to sami zahtevajo, če so obsojeni za kaznivo dejanje na kazen odvzema prostosti, ali če trajno izgube delovne sposobnosti za izvrševanje svoje funkcije.

Predsednik in sodniki Ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije uživajo enako imuniteto kot delegati v Skupščini Socialistične republike Slovenije.

421. člen

Delo Ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije je javno.

Način zagotavljanja javnosti določa zakon.

422. člen

Z zakonom se določi postopek Ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije in podrobneje pravni učinki njegovih določb.

Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije samostojno ureja svojo organizacijo in delo.

VIII. poglavje

VRHOVNO SODIŠČE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

423. člen

Vrhovno sodišče Socialistične republike Slovenije:

- odloča o rednih pravnih sredstvih zoper odločbe sodišč, kadar je to določeno z zakonom;
- odloča na prvi stopnji o zadevah, ki jih določa zakon;
- odloča o izrednih pravnih sredstvih v primerih, ki jih določa zakon;
- sprejema načelna stališča in načelna pravna mnenja, ki so pomembna za enotnost uporabe zakonov pri sodiščih v Socialistični republiki Sloveniji;
- rešuje spore glede pristojnosti med sodišči raznih vrst na območju republike;
- opravlja druge zadeve, ki jih določata ustava in zakon.

424. člen

Vrhovno sodišče Socialistične republike Slovenije in samoupravni sodni organi, ki dokončno odločajo o posameznih zadevah, zavzemajo prek svojih delegatov na skupni seji načelna pravna mnenja o vprašanih, pomembnih za enotno uporabo zakonov in drugih predpisov.

Zakon določa sestavo, organizacijo in način dela te skupne seje.

JAVNO TOŽILSTVO SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

425. člen

Funkcijo javnega tožilstva v okviru pravic in dolžnosti republike opravlja javni tožilec Socialistične republike Slovenije.

426. člen

Javni tožilec Socialistične republike Slovenije:

- sodeluje pri obravnavanju zadev pri Vrhovnem sodišču Socialistične republike Slovenije na način, ki ga določa zakon;
- vloga v skladu z zakonom izredna pravna sredstva pri Vrhovnem sodišču Socialistične republike Slovenije;
- rešuje spore glede pristojnosti med javnimi tožilstvi v Socialistični republiki Sloveniji;
- opravlja druge zadeve, ki jih določata ustava in zakon.

ČETRTI DEL

SPREMEMBA USTAVE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

427. člen

Predlog, da se začne postopek za spremembo ustave, lahko da vsak zbor Skupščine Socialistične republike Slovenije, predsedstvo republike ali republiški svet.

428. člen

O predlogu, da se začne postopek za spremembo ustave, odločata enotni zbor združenega dela in zbor občin Skupščine Socialistične republike Slovenije na skupni seji.

429. člen

Na podlagi sprejetega predloga, da se začne postopek za spremembo ustave, izvolita enotni zbor združenega dela in zbor občin na skupni seji komisijo za pripravo sprememb ustave. Komisija pred-

laga enotnemu zboru združenega dela in zboru občin
osnutek sprememb ustave; enotni zbor združenega
dela in zbor občin določita osnutek sprememb ustave
in ga dasta v javno razpravo.

Po končani javni razpravi predlaga komisija enot-
nemu zboru združenega dela in zboru občin predlog
sprememb ustave.

O predlogu sprememb ustave da svoje stališče
republiški svet.

Sprememba ustave je sprejeta, če zanjo glasuje-
ta dve tretjini delegatov enotnega zbora združenega
dela in zbora občin na skupni seji.

430. člen

Ce med enotnim zborom združenega dela in
zborom občin ter republiškim svetom ni soglasja o
predlogu sprememb ustave, imenujejo skupno komi-
sijo, sestavljeno iz enakega števila članov enotnega
zbora združenega dela in zbora občin ter republiške-
ga sveta in ji poverijo sestavo predloga za rešitev
spornih vprašanj.

Ce se skupna komisija ne sporazume, je predlog
sprememb ustave sprejet, če ga sprejmejo tri čet-
rtine vseh delegatov v enotnem zboru združenega
dela in zboru občin na skupni seji.

431. člen

Spremembo ustave razglasita enotni zbor zdu-
ženega dela in zbor občin na skupni seji.

PETI DEL

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

432. člen

Za izvedbo te ustave in za zagotovitev prehoda
k uporabi določb te ustave se sprejme ustavni
zakon.

Predlog ustavnega zakona določi republiški zbor
Skupščine Socialistične republike Slovenije.

Ustavni zakon se sprejme z dvetretjinsko večino
glasov vseh poslancev v vseh zborih Skupščine So-
cialistične republike Slovenije.

433. člen

To ustavo razglasi Skupščina Socialistične re-
publike Slovenije na skupni seji vseh zborov Skup-
ščine Socialistične republike Slovenije.

434. člen

Ta ustava začne veljati z dnem razglasitve.

Primorski Slovenci so prvi občutili, kaj je fašizem

Osrednja proslava dneva borca v Sloveniji je bila v Ilirski Bistrici, kjer sta govorila Veljko Vlahović in dr. France Hočevar — Odlikovanja prekomorski m brigadam — Slavje po vsej Sloveniji

ILIRSKA BISTRICA, 4. jul. Osrednja republiška proslava ob 4. juliju, dnevu borca v Ilirski Bistrici, je minila v znamenju velikega ljudskega zborovanja, na katerem se je zbralo okrog 6000 ljudi, med njimi nekateri najvidnejši predstavniki družbenega in političnega življenja v republiki: Mitja Ribičič, Vlado Janžič, generalpodpolkovnik Franc Tavčar, Vida Tomšič, Miha Marinko, Ljubo Jasnič, ter republiški in zvezni poslanci Primorske.

Ze v jutranjih urah so se v Ilirski Bistrici zbrali nekdanji borci tretje prekomorske brigade, ki ima domovila v Ilirski Bistrici. Skupaj z udeleženci mladinskih brigad in drugimi udeleženci današnje slavnosti so se zbrali v spominskem parku tretje prekomorske brigade pred osrednjo slovo »Dragotina Ketteja«, kjer je zbranim udeležencem govoril nekdanji komisar tretje prekomorske brigade dr. France Hočevar. Ona je položaj, v katerem so se znašli primorski ljudje v času 25-letne okupacije in fašističnega nasilja, kar je rodilo njihov upor in končno priključitev narodno osvobodilnemu boju, ki ga je primorsko ljudstvo bilo skupaj z vsem slovenskim in jugoslovanskim narodi. Temu boju, je poudaril France Hočevar, so se priključili tudi tisti fantje, ki so se zaradi spleta okoliščin znašli daleč od domačega kraja, bodisi v zavezniškem ujetništvu ali v italijanski vojski. Kot pristajali narodno osvobodilnega boja jugoslovanskih narodov so bili vztrajno in aktivno delovali, da bi prišli v boj v domovino. Tako se je organiziralo na tisoče primorskih Slovencev v Severni Afriki in Južni Italiji, pri tem pa se jih je več kot 15.000 vključilo v prekomorske brigade in se udeležilo osvobodilnega boja v domovini, kjer so se z ramom ali rami borili z drugimi jugoslovanskimi narodi in narodnostmi po vseh krajih Jugoslavije.

Veljko Vlahović je nato izročil predstavnikom prve, druge in tretje prekomorske brigade red bratstva in enotnosti z zlatim vencem, ki ga je tem brigadam podelil predsednik Tito.

Udeleženci današnje slovnosti so nato poslali predstavniku republike in predsedniku ZKJ Josipu Brozu Titu pozdravno broševko z željami, da bi še naprej ostal na čelu ZKJ in SFRJ.

Izenačiti »prekomorce« z borci

Dr. Hočevar je pri tem poudaril, da pomeni za primorske Slovence na tujem, organiziranost pred prihodom v domovino in njihova vključitev v prekomorske enote, obliko udeležbe v NOB in ljudski revoluciji, zato jim pripadajo tudi enake pravice kot drugim borcem. Zatem je France Hočevar poudaril, da nekatera vprašanja borcev prekomorcev še niso urejena in bi bilo prav, da bi jih uredili še letos ob 30-letnici ustanovitve prve prekomorske brigade. Zato obstaja tudi realno upanje, saj je politično vodstvo republike še sklenilo, da se pripravi republiški zakon o prekomorcih.

V parku III. prekomorske brigade je nato član izvršnega biroja predsedstva ZKJ Veljko Vlahović odkril spomenik padlim borcem III. prekomorske brigade in drugim borcem, ki so padli na ilirsko-bistriškem območju.

Prvi so se uprli fašizmu

Slovenost se je nato nadaljevala na Hribu svobode, kjer je zbranim udeležencem govoril Veljko Vlahović. Ona je zgodovinski pomen bitke na Sutjesci in zasedanja AVNOJ v Jajcu ter poudaril, da so bili v tistih dneh postavljene temelji naši današnji samoupravni družbi. Pri tem je Veljko Vlahović še zlasti poudaril vlogo slovenskega naroda v NOB in povojni graditvi domovine. Omenil je tudi delež primorskih Slovencev, ki so bili prvi, ki so se uprli fašizmu, tako glede narodnostnega zatiranja kot na vseh drugih področjih življenja.

»Vi ste bili prvi,« je poudaril Vlahović, »ki ste visoko dvignili zastavo protifašističnega boja.«

Veljko Vlahović se je nato dotaknil nekaterih vprašanj naše zunanje in notranje politike. Poudaril je, da se z zadnjimi dogodki v svetu odpirajo nove perspektive za nadaljnje popuščanje napetosti, ter za nove kvalitete na področju ekonomskega in političnega sodelovanja med narodi. Pri tem je še zlasti poudaril pomen evropske konference o varnosti, ki se je začela te dni ter prihodnje konference nevarnosti, ki bo v Alžiru.

Veljko Vlahović je nadalje poudaril, da moramo biti še bolj vztrajni pri izpolnjevanju zastavljenih ciljev na področju našega notranjega razvoja. Z ustavnimi spremembami ter izločitvijo X. kongresa ZKJ je dobil boj za uveljavitev samoupravljanja bolj določeno smer, jasnejšo razredno opredelitev ter s tem čvrstje temelje. Je poudaril Vlahović, v čem, ki je pred nami, se moramo uspešno zoperstaviti padanju realnih osebnih dohodkov, preprečevanju inflacije ter doseganju skladnosti strukture gospodarstva v Jugoslaviji. Pri tem je treba poskrbeti za hitrejši naraščanje naše materialne osnove, prav tako pa je treba hitreje prenesti odlaganje o razširjeni reprodukciji na delavce.

Borci iz 17 mest v Zrenjaninu

ZRENJANIN, 4. julija — V Zrenjaninu se je sinoči začelo tradicionalno srečanje borcev 4. julija. V njem sodeluje okoli 500 predstavnikov občinskih organizacij ZZZ NOV iz 17 mest, med katerimi sta tudi Velenje in Ljubljana — občina Šiška.

B. BUGARSKI

Folklorni festival odprt

Na letošnji prireditvi v Portorožu manj nastopajočih kot druga leta

PORTOROŽ, 4. julija — S sinočnjim nastopom ansambla »Ladoc« se je začel folklorni festival.

Za razliko od prejšnjih prireditve, ki so vsako poletje za teden ali dva dajale pečat kulturnemu življenju na obali, so letošnji festival raztegnili na skoraj ves mesec. Zato pa se bo skrčilo število nastopajočih skupin, saj letošnji program napoveduje poleg »Ladoc« samo še ljubljanski »Franc Marolt«, »Tanec« in »Kolo«.

BORIS JEŽ

Punt iz hrasta

V Šentvidu pri Stični so slovesno odkrili spomenik iz hrastovine ob 500-letnici slovenskih kmečkih puntov

ŠENTVID PRI STIČNI, 4. jul. Z govorom predsednika Društva slovenskih pisateljev Miška Kranjca ter zastopom godbe Ljudske milice iz Ljubljane ter združenih mladinskih pevskih zborov občine Grosuplje, so danes v okviru 4. kulturnega tedna v Šentvidu pri Stični ob množični udeležbi občanov in gostov, slovesno odkrili spomenik ob 500-letnici slovenskih kmečkih puntov, delo kiparja Petra Jovanoviča.

Is več kot 400 let starega hrasta izklesani, nad štiri metre visoki kip »Puntarj«, v katerem je umetnik spretno izklesal vse strukture lesa za prepletanje množice kmečkih likov v boju, se je dvigal nad gozdom zbranih zastav bivših borcev in nad čeladami častne čete JLA, ki je izstrelila pozdravne strele.

»Revolucije se rodijo tako, kadar v ljudstvu dozorijo zavest, da je treba svet spremeniti,« je s svojim zlatim naglasom naglašal sredi grčevite Dolenjske poudaril Miško Kranjec. »120 puntov na slovenskih tleh v 500 letih — zares ni malo. Naš puntarski človek, ki je v usodnih dneh vselej znal zgrabiti za orožje, nam je ohranil to zemljo in jo naposled privedel v prostost. Naš delovni človek ima da-

nes v svojih rokah silno orožje: samoupravljanje. Mogoče zares še ne zna z njim najbolje ravnati, toda v tem je njegova prihodnost, v tem njegova popolna zmaga, ki jo je potreben in tudi vreden.«

Sinoči je Slovenski omet odkril spomenik materi in otroku v parku otroške bolnišnice »Dr. Marko Gerbec«, zatem pa je sledil v dvorani šole uspešen nastop folklornega ansambla MKUD »Dragutin Armando« iz Karlova. Danes popoldan so gostovali v Šentvidu še harmonikarji slovenskega kulturnega društva »Triglava« iz Karlova.

BOGDAN POGAČNIK

Slavja od Soče do Ohrida

BEograd, 4. jul. — Po vseh večjih jugoslovanskih krajih, še posebej pa v središčih odpora med NOB, so danes proslavili dan borca. Na zborovanjih, polaganjih vencev in drugih manifestacijah so se zbirali zlasti nekdanji borci, pruznik pa so murske obeležili tudi s kulturnimi in športnimi prireditvami. V Debru so izvedli improviziran napad na mesto in obrambo, v Prištini je bil miting revolucionarne poezije ter otvoritev nove tovarne, v Banjaluki so praznik obeležili z otvoritvijo doma JLA, v Zaječaru pa so se spomnili z darili staršev padlih borcev. V Vojvodini je bilo odkritih več spominskih plošč, vendar je imelo proslavljanje predvsem delovni značaj. Žetev na vojvodinskih poljih je namreč v polnem teku in je praznik ni zavrl. Nikjer druge pa praznika niso tako občutili kot v Sarajevu, ki je oživel žetev okrog polnoči. Vse ulice so bile polne ljudi, ki so v prepolnih tramvajih in avtobusih hoteli proti postaji ozkotirne železnice, odkoder so posebni vlaki vozili na Tjentište, kjer je osrednja proslava dneva borca.

Preko Jelovice je večer odšlo sto mladincev. Na Lipniški planini so imeli slovenost, kjer jim je govoril Slavko Staroverški-Metod.

V Bohinjski Bistrici so odkrili spominsko obeležje, v Kamni gorici pa novo območje ceste. Zjutraj so usposobili za promet tudi gorsko cesto od Sarneta na Mangart.

DOPISNIKI DELA

Proslave po Sloveniji

Več kot 2000 prebivalcev revirjev se je danes udeležilo osrednje zasedbe proslave ob dnevu borca in srečanja revirskih borcev ter revirskih mladinskih pohodnih enot na planinski postojanki Kal nad Hrastnikom. Slovesnosti pred planinskim domom so se udeležili tudi Sergej Kraigher, Lidija Sentjurc, Marjan Orožen, zasavske prvoborce in drug.

Na današnjem tradicionalnem srečanju borcev in aktivistov v Vinici v Beli Krajini so praznovali tudi 30-letnico zbor aktivistov OF, ki je bila na Doblički gori septembra 1943. Slavnostni govor je imel sekretar sekretariata CK ZKS

ni proizvodnji 4 milijonov ton lignita. Razširjajo tudi zmogljivosti rudnika na skupno 4,5 milijona ton letno.

Slavja ob dnevu rudarjev v Velenju se je med drugim udeležil tudi član sveta federacije Franc Leskošek-Luka. Velenjski rudarji so svoj praznik izkoristili tudi za prijeten piknik na Starem gradu, ki se ga je udeležilo več tisoč rudarjev in njihovih svojcev.

FRANC KRIVEC

Narodni dohodek raste

HRASTNIK, 4. julij — Občani hrastniške občine so večer slavili občinski praznik v spomin na veliko glavodno stavko rudarjev leta 1934. Večer se je sestala na slavnostno sejo občinske skupščine. Občurniki so v svoji sredi pozdravili Lidijo Sentjurc, Marjana Orožna, prvo-

Državni kapital „ugaša“

Prenos denarja SR Srbije na gospodarstvo se bo začel 1. 1. 1974

BEograd, 4. julija (Tanjug). — Izvršni svet Srbije je danes obravnaval program »ugašanja« republiškega državnega kapitala, ki naj bi ga prihodnje dni sprejela srbska skupščina. Gre za 15 milijard in 141 milijonov dinarjev, katerih prenos na gospodarstvo republike se bo začel 1. januarja 1974 in bo trajal praktično do konca stoletja.

S federacije na SR Srbijo so prenesli 12.830 milijonov dinarjev, od tega dobi njeno samoupravno združenje gospodarstvo 11.340 milijonov dinarjev, medtem ko se bo 1.490 milijonov dinarjev še naprej stekalo na račune republike.

Znesek 15.141 milijonov dinarjev bodo postopoma prenesli na delovne organizacije iz 15 gospodarskih panog. Nobeni izmed njih ne bodo odpisani morebitni dolgotrajni, izjemni jamske premovalnosti. Denar bo prenešen s pomočjo obveznic, sklenjen pa bo medrepubliški dogovor, da bi ti vrednostni papirji lahko krožili po vseh republikah.

Skupne obveznosti iz državnega kapitala znašajo 6.150 milijonov dinarjev, od tega pride na gospodarstvo 3.250, na republiko pa 2.900 milijonov dinarjev. Obveznosti republike se med drugim nanašajo na iznosne kredite in sredstva za progo Beograd-Bar.

Seje zborov 12. julija

Na dnevnem redu družbeno samosaščita in socialne razlike

BEograd, 4. julija (Tanjug). — Predsedniki zborov narodov, gospodarskega zbora, socialno zdravstvenega zbora ter družbenopolitičnega zbora so sklicali seje zborov zvezne skupščine za 12. julij. Zbori bodo obravnavali predlog resolucije o temeljnih usmeritvah družbene samosaščite v sistem samoupravljanja, zatem izvajanje sklepov o preprečevanju in odpravljanju družbeno neopracenih socialnih razlik ter več zakonskih predlogov s področja gospodarstva in financ.

Zgodilo se je

Danes je četrtek, 5. julija, 186. dan v letu. Do konca leta je ostalo še 179 dni. Na današnji dan se spominjamo naslednjih pomembnejših dogodkov:

1942 — Na Kočevskem Rogu je bilo v dneh od 5. do 7. julija prvo širše partijsko posvetovanje delegatov z osvobodjenega slovenskega ozemlja.

1942 — V arktičnih vodah sta nemška mornarica in letalstvo uničila anglo-ameriški pomorski konvoj, namenjen v Sovjetsko zvezo. Zato je bilo pošiljanje materiala po morju ustavljeno vse do septembra 1942.

1941 — V Zagrebu je ustaška vlada NDH objavila odlok, po katerem pridejo pred naglo sodišče vse osebe, ki so od 10. aprila 1941 kakorkoli delovale proti ustaški oblasti. Na podlagi tega odloka so poslali veliko rodboljubov v taborišča.

1936 — Umrl je slovenski kipar Svitoslav Peruzzi.

1900 — Rodil se je slovenski pesnik in pisatelj Miran Jarc.

1891 — Rodil se je Avgušt (Tin) Ujevič, hrvaški pesnik, esejist in prevajalec. Umrl je leta 1955.

1858 — Umrl je hrvaški slikar Vjekoslav Karas. Bil je predvsem portretist.

5. julija

Obeta se bogata žetev

V Vojvodini naj bi letos pridelali 140.000 vagonov pšenice

NOVI SAD, 4. julija (Tanjug). — Na nekaterih poljih v Sremu in Banatu so padli večerji prvi snopi pšenice.

Na prvih požetih površinah družbenih posestev je hektarski donos 40 do 50 metrskih stotov, kar navaja bogata žetev. S površine 380.000 ha naj bi letos v Vojvodini, po oceni strokovnjakov, dobili več kot 140.000 vagonov krušnih žit.

Energoinvest — Sarajevo

Tovarna elektromotorjev in elektroopreme

»VARNOST« ZAGORJE OB SAVI

razpisuje za šolsko leto 1973/74

ŠTIPENDIJE:

1. fakulteta za elektrotehniko (jaki tok) — 5 štipendij

2. fakulteta za strojništvo (ind. smer) — 5 štipendij

3. tehniška srednja šola elektrooddelek (jaki tok) — 2 štipendiji strojni oddelek — 2 štipendiji

VAJENCI: ključavničar, orodjar, strugar, rezkalec, skoblar, brusilec, elekromonter in elektromehaničar

Vajenci prejemaajo v času šolanja mesečne nagrade. Zadnji rok prijavi je 31. julija 1973.

Prošnje naslovite na naslov: Energoinvest-Varnost, 61410 Zagorje ob Savi.

6108

Franc Šetinc. Občinski skupščini Crnomelj in Meplika pa sta izročili predstavnikom nekdanjih aktivistov listini o podelitvi domicila belokranjskega okrožja OF.

Na Nanosu so se spomnili tudi prve večje partizanske bitke na Primorskem leta 1942. Govoril je Martin Greif-Rudi, zapeli so pevci zbora »Srečko Kosovec« iz Ajdovščine in Briskega okraja.

V litjski občini so odkrili spomenik 21 padlim borcem v vasi Velika Stanga.

V Rakicenu pri Murski Soboti je bila osrednja proslava v tej občini. Tja so prišle tudi tri mladinske brigade, ki so se večer odšle po poteh spominov in revolucije. Zbranim je spregovoril zvezni poslanec Miro Zupančič.

V ljutomerški občini so se v Illovcih srečali borci in aktivisti ter odkrili obnovljen spomenik žrtvam fašističnega nasilja.

BEograd, 4. jul. — Po vseh večjih jugoslovanskih krajih, še posebej pa v središčih odpora med NOB, so danes proslavili dan borca. Na zborovanjih, polaganjih vencev in drugih manifestacijah so se zbirali zlasti nekdanji borci, pruznik pa so murske obeležili tudi s kulturnimi in športnimi prireditvami. V Debru so izvedli improviziran napad na mesto in obrambo, v Prištini je bil miting revolucionarne poezije ter otvoritev nove tovarne, v Banjaluki so praznik obeležili z otvoritvijo doma JLA, v Zaječaru pa so se spomnili z darili staršev padlih borcev. V Vojvodini je bilo odkritih več spominskih plošč, vendar je imelo proslavljanje predvsem delovni značaj. Žetev na vojvodinskih poljih je namreč v polnem teku in je praznik ni zavrl. Nikjer druge pa praznika niso tako občutili kot v Sarajevu, ki je oživel žetev okrog polnoči. Vse ulice so bile polne ljudi, ki so v prepolnih tramvajih in avtobusih hoteli proti postaji ozkotirne železnice, odkoder so posebni vlaki vozili na Tjentište, kjer je osrednja proslava dneva borca.

Preko Jelovice je večer odšlo sto mladincev. Na Lipniški planini so imeli slovenost, kjer jim je govoril Slavko Staroverški-Metod.

V Bohinjski Bistrici so odkrili spominsko obeležje, v Kamni gorici pa novo območje ceste. Zjutraj so usposobili za promet tudi gorsko cesto od Sarneta na Mangart.

DOPISNIKI DELA

Seje zborov 12. julija

Na dnevnem redu družbeno samosaščita in socialne razlike

BEograd, 4. julija (Tanjug). — Izvršni svet Srbije je danes obravnaval program »ugašanja« republiškega državnega kapitala, ki naj bi ga prihodnje dni sprejela srbska skupščina. Gre za 15 milijard in 141 milijonov dinarjev, katerih prenos na gospodarstvo republike se bo začel 1. januarja 1974 in bo trajal praktično do konca stoletja.

S federacije na SR Srbijo so prenesli 12.830 milijonov dinarjev, od tega dobi njeno samoupravno združenje gospodarstvo 11.340 milijonov dinarjev, medtem ko se bo 1.490 milijonov dinarjev še naprej stekalo na račune republike.

Znesek 15.141 milijonov dinarjev bodo postopoma prenesli na delovne organizacije iz 15 gospodarskih panog. Nobeni izmed njih ne bodo odpisani morebitni dolgotrajni, izjemni jamske premovalnosti. Denar bo prenešen s pomočjo obveznic, sklenjen pa bo medrepubliški dogovor, da bi ti vrednostni papirji lahko krožili po vseh republikah.

Skupne obveznosti iz državnega kapitala znašajo 6.150 milijonov dinarjev, od tega pride na gospodarstvo 3.250, na republiko pa 2.900 milijonov dinarjev. Obveznosti republike se med drugim nanašajo na iznosne kredite in sredstva za progo Beograd-Bar.

5. julija

Obeta se bogata žetev

V Vojvodini naj bi letos pridelali 140.000 vagonov pšenice

NOVI SAD, 4. julija (Tanjug). — Na nekaterih poljih v Sremu in Banatu so padli večerji prvi snopi pšenice.

Na prvih požetih površinah družbenih posestev je hektarski donos 40 do 50 metrskih stotov, kar navaja bogata žetev. S površine 380.000 ha naj bi letos v Vojvodini, po oceni strokovnjakov, dobili več kot 140.000 vagonov krušnih žit.

Energoinvest — Sarajevo

Tovarna elektromotorjev in elektroopreme

»VARNOST« ZAGORJE OB SAVI

razpisuje za šolsko leto 1973/74

ŠTIPENDIJE:

1. fakulteta za elektrotehniko (jaki tok) — 5 štipendij

2. fakulteta za strojništvo (ind. smer) — 5 štipendij

3. tehniška srednja šola elektrooddelek (jaki tok) — 2 štipendiji strojni oddelek — 2 štipendiji

VAJENCI: ključavničar, orodjar, strugar, rezkalec, skoblar, brusilec, elekromonter in elektromehaničar

Vajenci prejemaajo v času šolanja mesečne nagrade. Zadnji rok prijavi je 31. julija 1973.

Prošnje naslovite na naslov: Energoinvest-Varnost, 61410 Zagorje ob Savi.

6108

Franc Šetinc. Občinski skupščini Crnomelj in Meplika pa sta izročili predstavnikom nekdanjih aktivistov listini o podelitvi domicila belokranjskega okrožja OF.

Na Nanosu so se spomnili tudi prve večje partizanske bitke na Primorskem leta 1942. Govoril je Martin Greif-Rudi, zapeli so pevci zbora »Srečko Kosovec« iz Ajdovščine in Briskega okraja.

V litjski občini so odkrili spomenik 21 padlim borcem v vasi Velika Stanga.

V Rakicenu pri Murski Soboti je bila osrednja proslava v tej občini. Tja so prišle tudi tri mladinske brigade, ki so se večer odšle po poteh spominov in revolucije. Zbranim je spregovoril zvezni poslanec Miro Zupančič.

V ljutomerški občini so se v Illovcih srečali borci in aktivisti ter odkrili obnovljen spomenik žrtvam fašističnega nasilja.

BEograd, 4. jul. — Po vseh večjih jugoslovanskih krajih, še posebej pa v središčih odpora med NOB, so danes proslavili dan borca. Na zborovanjih, polaganjih vencev in drugih manifestacijah so se zbirali zlasti nekdanji borci, pruznik pa so murske obeležili tudi s kulturnimi in športnimi prireditvami. V Debru so izvedli improviziran napad na mesto in obrambo, v Prištini je bil miting revolucionarne poezije ter otvoritev nove tovarne, v Banjaluki so praznik obeležili z otvoritvijo doma JLA, v Zaječaru pa so se spomnili z darili staršev padlih borcev. V Vojvodini je bilo odkritih več spominskih plošč, vendar je imelo proslavljanje predvsem delovni značaj. Žetev na vojvodinskih poljih je namreč v polnem teku in je praznik ni zavrl. Nikjer druge pa praznika niso tako občutili kot v Sarajevu, ki je oživel žetev okrog polnoči. Vse ulice so bile polne ljudi, ki so v prepolnih tramvajih in avtobusih hoteli proti postaji ozkotirne železnice, odkoder so posebni vlaki vozili na Tjentište, kjer je osrednja proslava dneva borca.

Preko Jelovice je večer odšlo sto mladincev. Na Lipniški planini so imeli slovenost, kjer jim je govoril Slavko Staroverški-Metod.

V Bohinjski Bistrici so odkrili spominsko obeležje, v Kamni gorici pa novo območje ceste. Zjutraj so usposobili za promet tudi gorsko cesto od Sarneta na Mangart.

DOPISNIKI DELA

Seje zborov 12. julija

Na dnevnem redu družbeno samosaščita in socialne razlike

BEograd, 4. julija (Tanjug). — Izvršni svet Srbije je danes obravnaval program »ugašanja« republiškega državnega kapitala, ki naj bi ga prihodnje dni sprejela srbska skupščina. Gre za 15 milijard in 141 milijonov dinarjev, katerih prenos na gospodarstvo republike se bo začel 1. januarja 1974 in bo trajal praktično do konca stoletja.

S federacije na SR Srbijo so prenesli 12.830 milijonov dinarjev, od tega dobi njeno samoupravno združenje gospodarstvo 11.340 milijonov dinarjev, medtem ko se bo 1.490 milijonov dinarjev še naprej stekalo na račune republike.

Znesek 15.141 milijonov dinarjev bodo postopoma prenesli na delovne organizacije iz 15 gospodarskih panog. Nobeni izmed njih ne bodo odpisani morebitni dolgotrajni, izjemni jamske premovalnosti. Denar bo prenešen s pomočjo obveznic, sklenjen pa bo medrepubliški dogovor, da bi ti vrednostni papirji lahko krožili po vseh republikah.

Skupne obveznosti iz državnega kapitala znašajo 6.150 milijonov dinarjev, od tega pride na gospodarstvo 3.250, na republiko pa 2.900 milijonov dinarjev. Obveznosti republike se med drugim nanašajo na iznosne kredite in sredstva za progo Beograd-Bar.

5. julija

Obeta se bogata žetev

V Vojvodini naj bi letos pridelali 140.000 vagonov pšenice

NOVI SAD, 4. julija (Tanjug). — Na nekaterih poljih v Sremu in Banatu so padli večerji prvi snopi pšenice.

Na prvih požetih površinah družbenih posestev je hektarski donos 40 do 50 metrskih stotov, kar navaja bogata žetev. S površine 380.000 ha naj bi letos v Vojvodini, po oceni strokovnjakov, dobili več kot 140.000 vagonov krušnih žit.

Energoinvest — Sarajevo

Tovarna elektromotorjev in elektroopreme

»VARNOST« ZAGORJE OB SAVI

razpisuje za šolsko leto 1973/74

ŠTIPENDIJE:

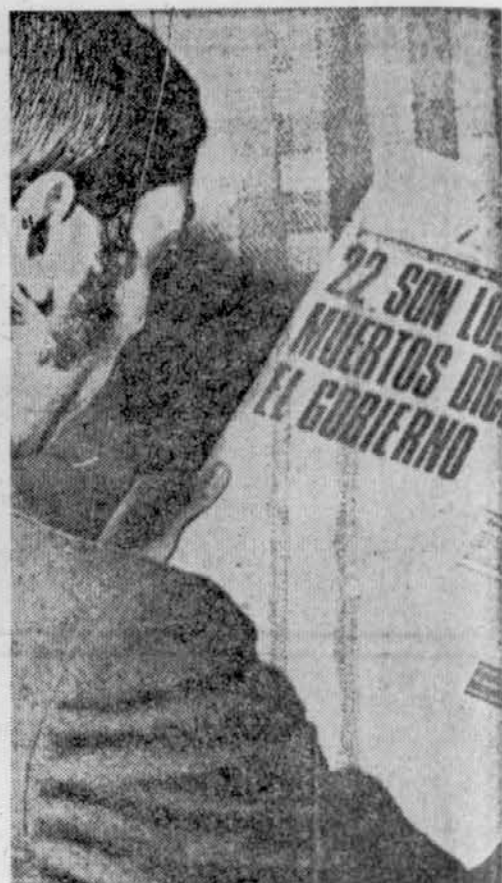
VESELO SREČANJE IZSELJENCEV V SKOFJI LOKI — Na večeršnjem — osemnajstem po vrsti — izseljenkem srečanju na škofojloškem gradu se je zbralo več tisoč ljudi. Tam smo se srečali z rojaki iz vseh krajev sveta, kjer živijo naši izseljenci. Poleg domačih ansamblov in folklornih skupin je nastopilo tudi 7 ansamblov iz ZDA, Kanade in Nizozemske. Razpoloženje je bilo res prijetno domače in veselo.

GENERALNI SEKRETAR OZN V HELSINKIH — Med govorniki na otvoritvi konferenca o evropski varnosti je Kurt Waldheim opozoril na velik pomen tega srečanja. Foto: UPI

S PROSLAVE V SENTVIDU PRI STICNI — Ob pesmi mladine se je iznad gozda zastav dvignil na novo odkrit spomenik »Puntarije«, ki ga je izdelal kipar Peter Jovanovič. Kip je visok več kot 4 metre in je izklesan iz 400 let starega hrasta. Foto: B. Pogačnik

CENZURA OKLESTILA TISK — Po poskusu udara so se v Čilu odločili za skrben nadzor nad opozicijskimi časopisi, in kadar ima cenzura polne roke dela, so strani precej prazne. Foto: UPI

„Samo z odprtimi vrati“

V Helsinkih se je začela konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi — Poslanica predsednika Tita — M. Minić: konferenca bi morala upoštevati evropsko varnost tudi na Sredozemlju

OD NASEGA POROČEVALCA

HELSINKI, 4. jul. Tananko ob pol dvanajstih po krajnem času se je včeraj začela konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi. V veliki dvorani palače Finlandia so se zbrali zunanji ministri vseh evropskih držav, razen Albanije, ter ZDA in Kanade. Finski zunanji minister Karjalainen je začel konferenco s kratkim govorom v angleščini, nato pa sta podprava vse navzoče še predsednik finske republike Kekkonen in generalni sekretar OZN Waldheim.

Približno 400 delegatov so razporedili v dvorani po francoskih imenih njihovih držav, da ne bi bilo nepotrebnih zapletov zaradi tega, kje kdo sedi, kar se je pokazalo na začetku pripravljanih pogovorov. Tako sta nemški delegaciji druga poleg druge, poleg njih pa so v prvi vrsti Amerikanci, Avstrijci in Belgijci. Jugoslovanska delegacija je potekala v zadnjem levem kotu — poleg sovjetske.

Govore Karjalaina, Kekkonena in Waldheima je prevladala skupna želja po tem, da bi evropska konferenca potekala v duhu enakopravnosti in demokratičnosti, odprti Evropi do sveta ter v želji po čim večjem sodelovanju. Zunanji minister Karjalainen je med drugim poudaril, da je evropska konferenca najpomembnejši pripevek h glavnim sedanjem političnim tokovom v svetu, ki vodijo k sproščanju napetosti, stabilnosti in trajnemu miru.

Sodelovanje na konferenci naj bi zato ne bilo naperjeno proti nobeni državi ali celini, temveč naj bi bilo velik prispevek k miru in varnosti na svetu. Prav tako naj bi konferenca potekala v znanju suverenosti in neodvisnosti posameznih držav, se pravi, da na njej ne bi bilo čutila bloksove razpoloženosti.

Predsednik republike Finske dr. Urho Kekkonen je govoril v finski. Najprej je poudaril, da je evropska konferenca brez pretiravanja zgodovinski dogodek, nato pa je navzoče spodbudil k delu s finskih izrekov: »Varnosti ni mogoče doseči z izdrtimi meči, temveč samo z odprtimi vrati«.

Predsednik Kekkonen je precejšen del svojega govora namenil vlogi Finske ter nje politiki, ki stremi za tem, da ne bi pripadala blokovi in da bi bila vseskozi nevtralna. »Prav zaradi tega, ker smo se vedno zavzemali za mirno mednarodno sodelovanje, je naša država do

bila že pred leti svojo mesto v Evropi. Ne glede na spremembe v prihodnosti se politika Finske ne bo prepustila konjunkturi in spekulacij, ampak bo dejal predsednik Kekkonen.

Generalni sekretar OZN Kurt Waldheim je dejal, da je bila Evropa samo v tem stoletju vir dveh vojn, ki sta potegnili za seboj ves svet, vendar pa je treba danes gledati naprej, ne pa nazaj. Zato naj bo evropska konferenca začetek novega in upa polnega poglavlja v evropski in svetovni zgodovini. Poudaril je, da mora biti Evropa odprta svetu in hoditi pred svetom, da se mora zavedati svoje odgovornosti, ki jo terjajo po

trebe in prizadevanja revnejših narodov (kar se na primer popolnoma ujema z željo po sprostjanju napetosti, ki pa zahteva tudi razumevanje in strpnost do političnih sistemov in stališč drugih. Na koncu svojega govora je dejal, da daje evropska konferenca »priložnost za utrditev miru ne le v Evropi, temveč v vsem svetu«.

Nato so zunanji ministri potrdili vsa končna priporočila pripravljanih pogovorov, z njimi pa tudi načelo o financiranju konferenca, ker

se je število navzočih povečalo zaradi prihoda delegacije iz Monaka.

Predsedujoči minister Karjalainen je seznanil delegate, da je prišel na konferenco prvi pozdrav, poslanica predsednika SFRJ Tita.

Na popoldanski seji je govoril vodja jugoslovanske delegacije zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić in med drugim poudaril, da je jugoslovanska vlada podpirala in še zdaj podpira stališče, da bi konferenca morala obravnavati evropsko varnost ne samo z vseh pravnih, političnih in vojaških vidikov, ampak tudi z vidika njihovih geografskih razsežnosti ter pri tem upoštevati Sredozemlje. Utemeljeval je tudi stališče, da je treba razpravljati o varnosti ne samo z vseh pravnih, političnih in vojaških vidikov, ampak tudi z vidika njihovih geografskih razsežnosti ter pri tem upoštevati Sredozemlje.

Se pred začetkom splošne razprave, ki jo je odprl sovjetski zunanji minister Gromiko z zelo dolgim govorom,

se je bilo treba dogovoriti o več stvareh. Gre predvsem za nekajenjak razburilivi predlog Malte, da na konferenci nekako sodelujeta Tunizija in Alžirija (zaradi sredozemskih zadev), ter za švicarsko vprašanje o začetku druge faze konference.

Predlog Malte, ki mu veleli najbolj nasprotujeta, bi bilo mogoče sprejeti na več načinov: najbolje pa so vsi za to, da bi ga protul, koordinacijski odbor, ki bi predlagal rešitve hkrati z odgovorom na švicarsko vprašanje, kdaj naj se začne druga faza konference v Ženevi (Švicarji se morajo kot gostitelji pač pravočasno pripraviti), ter s predlogom, kakšno naj bi bilo končno sporočilo sedanjice faze konference. Vzhodna stran se namreč zavzema za to, naj bi konferenca končala z nekaterim političnim dokumentom, medtem ko so drugi za faktografski povzetek dela konference, ki naj bi bil brez politične barve. STANE IVANČ

Ustaško strelišče v Avstriji

Ustaški teoristi so se urili na več poligonih v bližini Salzburga

DUNAJ, 4. julija (Tanjug) — Danes so objavili nove podrobnosti o predvčeršnjem odkritju strelišča ustaških teroristov na območju Gaisberga pri Salzburgu. Gre za več poligonov, kjer so se ustaški teroristi vadili v streljanju na žive cilje. Policijske je na teh krajih našla porabljeno strelivo in druge sledove. Na ta cilj jih je privedel aretirani študent — emigrant. Njegovo ime je za zdaj še skrivnost. Poročajo tudi, da so v stanovanju aretirane študenta teologije našli obremenilno gradivo, niso pa našli orožja.

Zdaj najnovejše odkritje organov državne varnosti v Salzburgu povezujejo z vdomom skupine ustaških teroristov v Jugoslavijo pred letom dni. Strelišča na Gaisbergu so dokaz, da so se ustaški teroristi urili za akcije, ki so jih namenjavili organizirati v Jugoslaviji.

»Moralo je miniti leto dni, da so avstrijski varnostni organi našli »potrditev« za to, da so se ustaški teroristi pripravljali na območju Salzburga, preden so vdrli v Jugoslavijo,« piše danes dunajski časopis »Volksstimme« in poudarja, da je že takrat opozoril, da sledi ustaška terorizma peljejo v Salzburg. O odkritju strelišča ustaških emigrantov pri Salzburgu poročata danes skoraj vse avstrijski tisk.

Telegrami

VS o bližnjem vzhodu

NEW YORK — Varnostni svet OZN bo 16. julija nadaljeval razpravo o Bližnjem vzhodu, ki je bila prekinjena 14. junija. Sporazum o nadaljevanju razprave je dosegel predsednik varnostnega sveta Britanec Kenneth Jamieson po posvetovanjih s predstavniki 14 držav članic varnostnega sveta.

Brzjavka norveškega kralja

BEOGRAD — Jugoslovansko-norveško društvo je dobilo brzjavko norveškega kralja Olafa V., v kateri se leta zahvaljuje za podpravo brzjavki, ki so mu jo poslali z nedavne slovesnosti v Gornjem Milanovcu, kjer so odkrili spomenik borcem NOV — internirancem padlim med drugo svetovno vojno v fašističnih taboriščih na Norveškem.

Uspes jugoslovanske oddaje

MONTE CARLO — Na pravkar končanem mednarodnem tekmovanju na področju zabavno-glasbenih oddaj je oddaja beograjskega radia glasbeni rally Monte Carlos, ki je zastopala jugoslovanske radijske postaje, dobila 3. nagrado. Prvo in drugo nagrado sta dobili Švedska in Irsko.

Gospodarstveniki so nezadovoljni

DUNAJ — Odkolitev avstrijske vlade, da revalvira šiling za 4,8 odstotka je naletela na oster protest gospodarstva pa tudi opozicije. Gospodarstvo namreč meni, da bo tolikšna revalvacija škodovala izvozu in tuzemcu. Tako med drugim navajajo, da bo imelo kmetijstvo 70 milijonov šilingov izgube, hkrati pa opozarjajo, da obštetno pada tudi število nočitev tujih turistov v Avstriji. V prvih petih mesecih se je tudi primanjkljaj avstrijske zunanje trgovine povečal v primerjavi z lani za 31 odstotkov.

Sodišče zavrnilo zahteve

Picassovih otrok

GRASSE — Sodišče v francoskem mestu Grasse je zavrnilo zahtevo Mae Wiedemayer, Picassove hčerke, da bi jo priznala za zakonitega otroka in ji s tem dali pravico do njegove dediščine. Sodišče je zavrnilo tudi zahtevo Clauda in Palome Ruiz, ki sta prav tako zahtevala, da ju priznajo za Picassova dediča.

Zaloge usihajo

LONDON — Mednarodni strokovnjaki računajo, da bodo potrebe po nakupu žit v nastopajoči sezoni znatno večje od ponudbe in da bodo svetovne zaloge žit najmanjše v zadnjih dvajsetih letih. Trenutno znašajo svetovne zaloge žit približno 28 milijonov ton, lani ob tem času pa so znašale 45 milijonov ton.

Posojila Peruju

LIMA — Zahodnoevropske države so izrekle pripravljenost dati Peruju posojila v skupnem znesku skoraj 2 milijardi dolarjev. Ze v prihodnjem letu bi lahko realizirali skoraj 300 milijonov posojila od skupaj ponudenih finančnih sredstev.

Potres v Anconi

ANCONA — V torko popoldne okrog 18. ure je močan potres rjaj italijansko mesto Ancono. To je bil že drugi potres v minulih dveh dneh. Njegova moč je bila šeste stopnje po Mercallijevi lestvici. Potres je povzročil paniko med prebivalstvom in številnimi turisti. Škode in žrtve ni terjal.

Huda prometna nesreča

NEW DELHI — Blizu New Delhija je avtobus s 75 potniki zapeljal v reko. Za zdaj je znano, da je izgubilo življenje 25 ljudi, sedem se jih je rešilo, druge pa pogrešajo.

Liz se je spet ločila

NEW YORK — Slovita filmska igralka Elizabeth Taylor je sporečila, da se je ločila od svojega moža, igralca Richarda Burtona, vendar upa, da je to samo »časna« odločitev in da se bosta sverjetno kmalu spravila. Burton je bil peti mož Elizabeth Taylor. Z njim je bila poročena devet let.

Betty Grable umrla

SANTA MONICA — Znana ameriška igralka Betty Grable je umrla v 56. letu starosti v kalifornijskem mestu Santa Monica. Imela je raka.

Pa še to:

POSTNI SMISEL ZA CAS — Pošta v nekem argentinskem obmorskem letovišču je izdala okrožnico. V njej je zapisala: »V turistični sezoni je jutranje pobiranje pisma iz nabiralnikov že prejšnji večeri«.

Začetek nove etape

Konferenca o evropski varnosti vzbuja po vsem svetu veliko zanimanje — Nekateri trdijo, da je to najvažnejše srečanje po dunajskem kongresu 1815

HELSINKI, 4. jul. (Tanjug). Za konferenco o evropski varnosti in sodelovanju, ki se je začela včeraj v Helsinkih, je med političnimi opazovalci po vsem svetu precej zanimanja. Čeprav se v različnih državah komentirajo in napovedi v zvezi s to konferenco razlikujejo, pa vsi poudarjajo njen veliki, celo zgodovinski pomen.

PARIZ: mešani občutki

Naš pariški dopisnik poroča, da v Parizu komentirajo začetek konference o evropski varnosti s precej mešanimi občutki. V političnih krogih in tudi v tisku izražajo upanje, da bo konferenca vodila do popuščanja napetosti v Evropi ter do širšega gospodarskega in drugega sodelovanja. Po drugi strani pa nocoj tu ničesar prejudecirati, češ da je dejstvo, da so se zbrali predstavniki 35 držav sicer samo ob sebi spodbudno, vendar pa to še ni jamstvo, da bodo rezultati v skladu s pričakovanji.

V tujaknjih uradnih krogih izražajo zadovoljstvo, ker konferenca ni vpeta v blokove

ske okvire, proti čemur je bila Francija od vsega začetka. Hkrati poudarjajo, da so francoski predstavniki med pripravami na konferenco pravi predlagali, naj v Helsinkih ne bi razpravljali le o evropski varnosti, ampak tudi o tako imenovani »izmenjavi idej, ljudi in informacij«. In ne nazadnje je tudi predlog o treh fazah konference, ki so ga podprli iz Moskve, zrasel na francoskem zemljiku. Nixon in Brežnev sta predlog sporazumno razširila s pobudo za sestanek šefov vseh držav, udeleženk, ki naj bi kronal helsinki konferenco. Toda Francozi so do te zanišli dokaj zadržani, češ da bo mogoče o tem odloča-

ti le sporazumno z drugimi in glede na rezultate konference.

Komentarji v pariškem tisku se prepletajo v oceni, da gre za zgodovinski dogodek, ki mu v Evropi ni para po dunajskem kongresu leta 1815. Domsti dije od tod pa se ocene ne spuščajo. V glavnem tako novinarji kot politiki mislijo, da je treba počakati na rezultate, ki po splošni oceni ne bodo vidni tako kmalu.

VARŠAVA: nova etapa

Poljaki ocenjujejo sestanek v Helsinkih kot začetek »nove etape v zgodovini naše celine«, dogodek, ki naj bi prinesel »program za Evropo«. Komentirajo posebej opozarjajo na zasluge ZSSR. Poljske in drugih socialističnih držav kot pobudnic konference pri uresničevanju politike miroljubnega sožitja; konferenca naj bi pomagala nadalje utrjevati to politiko, piše včerajšnja »Trybuna Ludzka«.

Glasilo CK PZPD meni, da je glavni cilj konference »potrditi sedanjo politično teritorialno stvarnost in hkrati ustvariti nove perspektive za sožitje in konstruktivno sodelovanje med narodi naše celine«. Poljski komentatorji še poudarjajo, da je kljub razcepjenosti Evrope na dva družbena sistema še veliko možnosti za sodelovanje, pri čemer opozarjajo, da je treba na splošno urediti vprašanje energetske, infrastrukture, varstva človekovega okolja itd. V zvezi z naloga mi konferenca v Helsinkih pa Poljaki ne omenjajo sredozemskih pogledov na mir in varnost v Evropi. Pred kakim tednom je avstrijski kancler Kreisky v intervjuju za varšavsko televizijo zelo podrobno pojasnil pomembnost tega vprašanja.

KAIRO: bližnji vzhod

Egiptovski tisk pa udeležencem konference v Helsinkih kot največji diplomatski dogodek v evropski zgodovini. »Corriere della Sera« poudarja, da se je konference začela na načelih suverenosti enakosti vseh udeleženk. »Torinška« »Stampa« pa med vrsticami nakazuje, da visi nad konferenco senca obeh veleisl, in zastavlja vprašanje, kako bo stari celini uspelo obdržati svojo enotnost med tema velikankama. O »hipotetični veliki« tem dialogu med Vzhodom in Zahodom piše tudi rimski »Messaggero«, ki vprašuje, ali »predlogi za razpravo« ustrezajo realni oceni mednarodnega položaja. List opozarja na absurd, da mir temelji na »pravnotežju sil«, namesto na »ravnotežju strahu« — kot v času hladne vojne. »Wiedrijski« »Unita« piše, da gre za »zgodovinsko priložnost, pred katero je bilo že precej pomembnih dogodkov, zato take priložnosti ne bi smeli zamuditi. Skoraj vsi italijanski časopisi pa v zvezi s konferenco omenjajo probleme Sredozemlja in Bližnjega Vzhoda.

RIM: senca supersil

Italijanski časopisi ocenjujejo ministri sestanek v Helsinkih kot največji diplomatski dogodek v evropski zgodovini. »Corriere della Sera« poudarja, da se je konference začela na načelih suverenosti enakosti vseh udeleženk. »Torinška« »Stampa« pa med vrsticami nakazuje, da visi nad konferenco senca obeh veleisl, in zastavlja vprašanje, kako bo stari celini uspelo obdržati svojo enotnost med tema velikankama. O »hipotetični veliki« tem dialogu med Vzhodom in Zahodom piše tudi rimski »Messaggero«, ki vprašuje, ali »predlogi za razpravo« ustrezajo realni oceni mednarodnega položaja. List opozarja na absurd, da mir temelji na »pravnotežju sil«, namesto na »ravnotežju strahu« — kot v času hladne vojne. »Wiedrijski« »Unita« piše, da gre za »zgodovinsko priložnost, pred katero je bilo že precej pomembnih dogodkov, zato take priložnosti ne bi smeli zamuditi. Skoraj vsi italijanski časopisi pa v zvezi s konferenco omenjajo probleme Sredozemlja in Bližnjega Vzhoda.

»Slovenski in jugoslovanski narodi ne bodo pozabili pomoči, ki ste nam jo nudili izseljenci v najtežjih dneh naše zgodovine. Globoko cenimo vašo pomoč in naklonjenost, pa naj gre za drobne akcije, s katerimi ste pomagali svoji vasi ali svojem mestu, pa do močnejše podpore, ki ste jo v zadnjem času dali pravičnemu boju naših rojakov na avstrijskem Koroskem za njihovo narodnostne in človečanske pravice«.

Po osrednjem programu je nastopilo šest zabavnih ansamblov iz ZDA, Kanade in Nizozemske, zatem je bila prosta zabava s plesom in glasbo, ki je trajala pozno v noč.

S. L.

V Loki židane volje

Škofjeločani so pogostili izseljence iz ZDA, Kanade in Nizozemske

SKOFJA LOKA, 4. julija — Na izseljenkem pikniku v Skofji Loki se je zbralo več tisoč ljudi in med njimi tudi pomembno število predstavnikov slovenskih društev in organizacij iz vsega sveta; Tekavc Franc in John Pestotnik iz ZDA, Sajetova iz Kanade, Marija Ritolp iz Sydneya, Frank Groser iz Chicaga, Jožica Zieger iz ZRN itd. Predsednik občinske skupščine Skofja Loka Tone Poljanar je izrekel dobrodošlico gostom, predsednik SIM Dragoslav Seliger pa je govoril v imenu Matice. Dejal je med drugim:

»Slovenski in jugoslovanski narodi ne bodo pozabili pomoči, ki ste nam jo nudili izseljenci v najtežjih dneh naše zgodovine. Globoko cenimo vašo pomoč in naklonjenost, pa naj gre za drobne akcije, s katerimi ste pomagali svoji vasi ali svojem mestu, pa do močnejše podpore, ki ste jo v zadnjem času dali pravičnemu boju naših rojakov na avstrijskem Koroskem za njihovo narodnostne in človečanske pravice«.

Po osrednjem programu je nastopilo šest zabavnih ansamblov iz ZDA, Kanade in Nizozemske, zatem je bila prosta zabava s plesom in glasbo, ki je trajala pozno v noč.

S. L.

VREMENSKO POROČILO

Prognostična karta za 5. julij 1973 ob 7. uri

Vreme in temperatura 4. julija 1973

GRAD	OB 7 UR	OB 13 UR
Ljubljana	poloblačno 18	jasno 26
Planica	poloblačno 10	poloblačno 27
Brnik	poloblačno 16	poloblačno 27
Kranj	poloblačno 17	poloblačno 26
Koper	poloblačno 18	poloblačno 26
Nova mesto	poloblačno 18	poloblačno 26
Reka	poloblačno 18	poloblačno 26
Škofja Loka	poloblačno 18	poloblačno 26
Trzin	poloblačno 18	poloblačno 26
Žiri	poloblačno 18	poloblačno 26
Gradec	poloblačno 18	poloblačno 26
Dunaj	poloblačno 20	poloblačno 27
Berlin	poloblačno 21	poloblačno 29
Milano	poloblačno 23	poloblačno 32
Genova	poloblačno 23	poloblačno 32
München	poloblačno 17	poloblačno 26
Zürich	poloblačno 17	poloblačno 26
Rim	poloblačno 24	poloblačno 27
Pariz	poloblačno 20	poloblačno 28
Berlin	poloblačno 22	poloblačno 28
Stockholm	poloblačno 22	poloblačno 27
Moskva	poloblačno 23	poloblačno 28

NAPOVED ZA ČETTER: SLOVENIJA:

Deloma sončno bo, popoldne krajnje nevihte. Najnižje nočne temperature bodo okoli 15, v Primorju 20, najvišje dneвне med 25 in 30 stopinjami C.

V petek bodo še popoldanske nevihte.

JUGOSLAVIJA: Ob Jadranu bo sončno, v notranjosti deloma sončno, v spremenljivo oblačnostjo, v severnih in vzhodnih krajih države še nevihte.

VREMENSKA SLIKA:

Območje visokega zračnega pritiska nad sredjo Evropo slabši. Naši kraji so na meji vlažnega in nekoliko hladnejšega zraka, ki se zadržuje nad Fancosko nižino in Karpati. Zato so se ponovno pričele pojavljati nevihte.

Temperature morja

Koper 25, Senj 21, Split 22, Dugi otok 23, Blejsko jezero 24.

Alende vztraja

V novi čilski vladi le politiki »narodne enotnosti« — Kongres noče, da bi vlada razglasila obsedeno stanje

SANTIAGO, 4. jul. (Tanjug). »Čile je danes dobil novo vlado, usklajeno s političnim ozračjem in stvarnostjo države.« — je sporočil predsednik Alende. V vladi ni nobenega vojaškega poveljnika, v njej so izključno predstavniki političnih strank, ki so zbrane v fronti »narodne enotnosti«.

Alende je sporočil, da je poglavita naloga nove vlade urediti izredni načrt za reševanje ključnih problemov v državi. Obljubil je, da bo prebivalstvo takoj seznanjeno z vsebino tega načrta. Podčrtal je, da je zdaj poglavito »delati več, proizvajati več in se bolj žrtvovati za domovino in lastno prihodnost«. V Santiagu so pričakovali, da bo predsednik Alende zaradi zelo resnega položaja poklical v vlado vojaške poveljnike. Po mrzličnih posvetovanjih z vojaški-

mi in političnimi voditelji, ki so trajali polna dva dni, pa je Alende sinoči dejal, da bo sestavil izključno civilno vlado.

Zapletenost političnega položaja se je pokazala tudi pri sestavljanju nove vlade. Alende je bil obljubil, da bo sestavo nove vlade objavil že včeraj, vendar tega ni storil zaradi resnih problemov, s katerimi se srečuje. Večkrat se je posvetoval s poveljniki treh rodov vojske — generali Pratsum, Ruizom in Montem. Za zdaj še ni znano,

kakšno je bilo stališče generalov o morebitnem vstopu v vlado v sedanjem zelo kočljivem političnem položaju.

Čilski kongres, kjer ima opozicijska premoč, je v ponedeljek pozno zvečer zavrnil zahtevo vlade o razglasitvi obsednega stanja v vsej državi in o izrednih pooblastilih, ki bi jih imel predsednik Alende. Voditelji opozicije je izjavljajo, da so proti uvedbi obsednega stanja glavnim razlogom, da se proti sedanjemu vladarju, ki že ima dovolj izrednih pooblastil.

oglašujte
v dnevniku
DELO